

**Adil Yargılanma Hakkı Açısından**

# **SİVAS DAVASI RAPORU**

**MAZLUM-DER**

**2 Temmuz 2013**

**Hazırlayanlar**

**MAZLUMDER Hukuk Komisyonu**

## İÇİNDEKİLER

|                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------|----|
| İçindekiler                                                            | 2  |
| Sunuş                                                                  | 4  |
| Yöntem                                                                 | 5  |
| Adil Yargılanma hakkı (Genel olarak)                                   | 7  |
| <b>RAPOR (ÖZET)</b>                                                    | 10 |
| Giriş                                                                  | 10 |
| <b>I.Kısım: OLAY</b>                                                   | 11 |
| I-Sivas Olaylarının Oluş Şekli                                         | 11 |
| A-Olaylar Öncesi Gelişmeler                                            | 11 |
| B-2.07.1993 Cuma Günü Olayların Başlaması ve Gelişmesi                 | 12 |
| II -Olaydan Doğan Maddi Hasar                                          | 15 |
| III-Olayların Tahlili ve Olayların Sebep ve Sorumluları                | 15 |
| A-Olayların Başlama ve Gelişmesine Sebep Olan Olaylar                  | 15 |
| 1.Sivas'ın Sosyal Dengelerinin Hassaslık :                             | 15 |
| 2.Aziz Nesin'in Sivas'a Gelişi :                                       | 15 |
| 3.Pir Sultan Abdal Şenlikleri :                                        | 16 |
| 4.Olayda Provokasyon Etkisi :                                          | 16 |
| 5.Eylemcilerin Psikolojik Durumu :                                     | 17 |
| 6.Vali Aleyhinde Oluşan Kamuoyu:                                       | 18 |
| 7.Eylemlerin Hedefinin Tespit Edilememesi :                            | 18 |
| 8.Mesai Çıkışı Oluşan Kalabalık :                                      | 19 |
| B-Olaylarda Yönetim Tedbir ve Taktik Hataları                          | 20 |
| 1.Eylemcilerin Durdurularak Dağıtılmaması :                            | 20 |
| 2.Oteldeki Misafirler ve Misafiri erin Tahliye Edilmemesi:             | 21 |
| 3.İtfaiyenin Durumu ve Yangının Önlenememesi :                         | 24 |
| 4."Ozanlar Anıtı"nın Kaldırılışı :                                     | 25 |
| 5.Olaylardan Önce Alınan Tedbirlerin Yetersizliği :                    | 26 |
| 6."Alman Tedbirlerin ve Kuvvetlerin Koordinasyonunun İyi yapılamaması: | 26 |
| C-Olayların Tahlili                                                    | 27 |
| 1.Eylemcilerin Sosyal Kültürel Durumu :                                | 27 |
| 2.Olay Öncesinde Dağıtılan Bildiriler :                                | 27 |
| 3.Atatürk Büstü :                                                      | 28 |
| SONUÇ:                                                                 | 28 |
| <b>II.Kısım: YARGILAMA</b>                                             | 34 |
| <b>I - SORUŞTURMA</b>                                                  | 34 |

|                                                                                                                            |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1-Şüphelilerin tespiti                                                                                                     | 34 |
| 2-Yakalama                                                                                                                 | 35 |
| 3-Gözetim altına alma                                                                                                      | 36 |
| 4-Suç isnadı                                                                                                               | 37 |
| a)-Suç isnadı ve yasal hakların bildirilmesi                                                                               | 37 |
| b)-Avukata erişim hakkı:                                                                                                   | 38 |
| c)-Delil sunma hakkı:                                                                                                      |    |
| 5-Teşhis                                                                                                                   | 39 |
| 6-İfade                                                                                                                    | 40 |
| 7-Tutuklama                                                                                                                | 40 |
| 8-Suç vasfının tayini                                                                                                      | 40 |
| 9-İddianame                                                                                                                | 42 |
| a)-Her bir sanık için, isnad edilen suç fiili ve delilleri ayrı ayrı gösterilmemiştir:                                     | 42 |
| b)-3005 sayılı yasa kapsamında yargılama:                                                                                  | 42 |
| c)-Bazı ölüm olayları, dava dışında bırakılmıştır:                                                                         | 43 |
| <b>II - KOVUŞTURMA</b>                                                                                                     | 43 |
| 1.İHLAL (Taraflı ve Bağımlı Bir Mahkeme):                                                                                  | 44 |
| 2.İHLAL (Masumiyet karinesinin ihlali):                                                                                    | 45 |
| 3.İHLAL (Yetersiz kanıtla kamu davası):                                                                                    | 45 |
| a)-Toplantı Gösteri Yürüyüşü Kanununa muhalefet:                                                                           | 45 |
| b)-3713 sayılı kanuna muhalefet:                                                                                           | 45 |
| c)-Birden fazla kişinin ölümüne sebebiyet vermek:                                                                          | 45 |
| 4. İHLAL (Davanın Nakli):                                                                                                  | 46 |
| 5. İHLAL (Düşünce Örneği):                                                                                                 | 47 |
| 6. İHLAL (Görevsizlik kararları):                                                                                          | 48 |
| 7. İHLAL (Yargıtay'ın Müdahalesi):                                                                                         | 49 |
| 8. İHLAL (Silahların Eşitliği):                                                                                            | 50 |
| 9. İHLAL (Hüküm/Karar):                                                                                                    | 50 |
| a)-Şüpheden sanık yararlanır ilkesinin ihlali:                                                                             | 50 |
| b)-Sanık aleyhine yorum:                                                                                                   | 51 |
| 10. İHLAL (Mahkeme heyetinin değiştirilmesi):                                                                              | 51 |
| 11. İHLAL (Bozmaya Uyuma/Karar):                                                                                           | 52 |
| a)-Olaya uygun olmayan normları uygulaması:                                                                                | 52 |
| b)-Hükümlü sayısının artırılması:                                                                                          | 53 |
| c)-Kıyas ilkesini uygulaması:                                                                                              | 54 |
| 12. İHLAL (Bozma/Karar):                                                                                                   | 54 |
| 13. İHLAL (3419 Sayılı Yasadan Yararlandırılmaması):                                                                       | 55 |
| 14.İHLALLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ:                                                                                           | 55 |
| <b>III - TEMYİZ</b>                                                                                                        | 56 |
| 1-Denetim kapsamı                                                                                                          | 56 |
| 2-Suç vasfı                                                                                                                | 56 |
| a)-Aziz Nesin'e ve Valinin tutumuna yönelik tepkilerin, Anayasal Düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçuna dönüştürülmesi: | 56 |
| b)-Türk Ceza Kanunu, 146.maddenin diğer fıkralarının düşünülmemesi:                                                        | 62 |
| c)-Adil yargılamayı etkilemeye uygun bir zemin olması:                                                                     | 63 |
| d)-Yargılamanın uzaması:                                                                                                   | 59 |

## SUNUŞ:

Sivas Davası, Türkiye’de, son elli yılın, üzerinde en çok konuşulan davalardan biri olmasına rağmen, “yargılama süreci” (daima) **tartışma dışı bırakılmıştır**. Oysa bir dava ve (özellikle) bu davada yargılanan sanıklar hakkında sağlıklı bir değerlendirmede bulunabilmenin temel koşulu, yargılamayı, bütün yönleriyle ele almaktır.

“Sivas Katliamı”nın<sup>1</sup> gerçekleştiği “1993 yılı”, Türkiye’de toplumsal olayların ve faili meçhul cinayetlerin yoğunluğuyla dikkat çekmektedir.<sup>2</sup> Bu olaydan sadece 3 gün sonra, (Erzincan/Kemaliye) Başbağlar köyünde gerçekleştirilen ve 33 kişinin şehit edildiği katliam, bu olayların, asla münferit vakalar olmadığını göstermektedir. 2007 yılında başlayan Ergenekon, Balyoz ve 12 Eylül 2010 tarihli referandumdan sonra açılan 12 Eylül davası, darbeye zemin hazırlamak için “**bu tür eylemlerin**” organize edildiğini göstermektedir. Sivas olayları öncesinde ve sonrasında yaşanan gariplikler, bu kuşkuları artırmaktadır.<sup>3</sup> Devlet Denetleme Kurulu ve Malatya Cumhuriyet Başsavcılığı, Sivas olaylarıyla ilgili inceleme başlatmış olup, “gerçeklerin ortaya çıkması” en büyük dileğimizdir.

Sivas olaylarının, darbeye zemin hazırlamak için organize edildiğinin tespit edilmesi halinde, bu olayları organize edenler kadar, farklı gruplar arasında çatışma yaratacak söylentilere inanan/değer veren, harekete geçen ve başkalarına zarar verenlerin de -en az- onlar kadar suçlu olduğunu peşinen kabul etmek gerekir.

<sup>1</sup> 2 Temmuz 1993 yılında, tam 37 kişinin ölümüyle sonuçlanan olayda, olayın vehametini ifade edecek en uygun deyim, “Sivas Katliamı”dır. Ancak, bu deyim, katliam kesitini öne çıkarmakta, otelin önündeki gösterilerden öncesini çağrıştırmamaktadır. Anlatılan konunun özelliğine göre, “Sivas Katliamı” da “Sivas olayları” deyimini de kullanılmıştır.

<sup>2</sup> 24 Ocak 1993 Uğur Mumcu suikasti, 28 Ocak 1993 Jack Kamhi’ye suikast teşebbüsü, 17 Şubat 1993 Eşref Bitlis’in suikasti, 17 Nisan 1993 Turgut Özal’ın şüpheli ölümü, 24 Mayıs 1993 tarihinde terhis edilen –silahsız- 33 askerin, Elazığ-Palu ilçesinde şehit edilmesi, 2 Temmuz 1993 Sivas Katliamı, 54 Temmuz 1993 Başbağlar Katliamı, vs. bu olayların belli bir merkezden planlandığı izlenimi vermektedir.

<sup>3</sup> Danıştay hakimlerinin öldürülmesi olayında, mahkeme, örgütsel bağlantılar araştırmaksızın, dini amaçlarla işlendiğini kabul ederek karar vermiştir. Kamuoyunun takibi sonucunda, bu karar Yargıtay tarafından bozulmuş, ve Ergenekon Terör örgütüyle bağlantıları ortaya çıkmış ve bu davayla birleştirilmiştir. Sivas davasında ise, olayı tertipleyenlerle ilgili hiçbir araştırma inceleme soruşturma yapılmamıştır.

Sivas olaylarının sonuçları/etkileri, sadece, bu davayla ve bu davada yargılanan sanıklarla sınırlı kalmamış, yargılananların şahsında, İslam’a inananların tamamını hedef almıştır. **Böyle bir katliamı, hiçbir insan vicdanı kabul etmeyeceği için, bu davada yargılanan sanıkların en temel hakları (savunma, masumiyet karinesi, somut kanıt) ihmal edilmiş, (maalesef) görmezden gelinmiştir.**

Sivas sanıkları, Ergenekon davası ve Balyoz davası sanıklarına isnad edilen “suç tipiyle” yargılanmıştır. Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs, kanaatimizce, toplumun hak ve özgürlüklerini ortadan kaldırmayı hedeflediğinden, toplumun bütün kesimlerinin, böyle bir suçun failleri olarak yargılanan sanıklara tepki göstermesi olağan karşılanmalıdır. Ancak, Sivas davasından 15 yıl sonra **aynı suç isnadıyla yargılananlar**, (aynı medya tarafından) çok farklı bir muameleye tabi tutulmuştur. Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin, adil yargılama ilkelerine uygun olarak yürütülmesi ısrarla vurgulanmıştır. Doğru olan, darbeye teşebbüs suçundan yargılananlara gösterilen hoşgörüdür. Ancak, darbeye teşebbüs suçunun faillerine gösterilen saygının (hoşgörünün) bu davanın failleri olarak yargılananlara da gösterilmesi gerekir. Hukukun evrensel ilkeleri, Sivas sanıkları için de geçerli olmalıdır!

Bu davayla ilgili bütün bilgi ve belgeler dava dosyasında mevcut olduğuna göre, olayların üzerinden 20 yıl geçmesi, “yargılamanın doğru olup olmadığını” incelemeye mani olmaması gerekir. Tam aksine, olaylara daha objektif ve sağduyuyla bakmayı sağlayabilir. Tarihe mal olan pek çok dava yeniden ele alınmış, filmlere, bilimsel araştırmalara konu olmuştur. Eğer “doğru yargılama” yapılmışsa, bundan hepimizin memnuniyet duyması, haksızlık ve hatalar yapılmışsa, hepimizin üzüntü duyması gerekir.

Sivas Davasını, adil yargılanma hakkı açısından değerlendiren bu raporun, bu davayla ilgili “peşin hüküm” ve “yanlış algıları” ortadan kaldırmasını, tartışmanın doğru bir zeminde yapılmasına katkı sağlamasını diliyoruz.

## **YÖNTEM:**

Sivas Davasındaki yargılama tartışma konusu yapılamadığı için, bu davada yargılanan sanıkların, bu olayın failleri olduğu şeklinde, kemikleşmiş bir önyargının bulunduğunu belirtmek gerekir. Buna ilaveten, toplumdaki (geçmişten gelen) kamplaşmanın, bu dava için de geçerli olduğunu belirtmek gerekir. Önyargıların (mutlak) egemen olduğu bir davada, bu raporun sonuçlarının, önyargılara uygun olup olmadığı açısından değerlendirmeye tabi tutulacağı, uygunluğu ölçüsünde raporun objektif değerlendirilmesi, uygun olmadığı takdirde, “yanlı” olarak nitelenmesi muhtemeldir. Önyargıların esiri olmayan geniş kitlelere faydası olacağı kanaati, bizi böyle bir çalışmaya itmiştir.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen, “**Sivas Davası Raporu**”, fiilin başladığı andan yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar, sorgulama/yargılama/temyiz aşaması, en alt hukuk normundan başlamak üzere, “**yasalar hiyerarşisi**” (yönetmelikler, yasalar, anayasa, uluslararası sözleşmeler) esas alınarak düzenlenmiştir. Bu sıralamanın sonucu olarak, önce, uygulamanın,

iç hukuk normlarına uygun olup olmadığı, akabinde, evrensel hukuk normlarına uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir. (Avrupa insan hakları mahkemesinin konuya ilişkin kararlarına atıf yapılmıştır.) Sivas Davasının, çok farklı açılardan değerlendirilmesi mümkün ise de, bu Rapor, sadece “**adil yargılanma hakkı**” kapsamında bir değerlendirmeyi içermektedir.

Ceza yargılaması, “ithamla” (suç isnadıyla) başlayıp “hükümle” sona eren sürecin tamamını kapsadığı halde, konunun daha kolay anlaşılabilmesi amacıyla, ceza yargılaması; “**soruşturma aşaması**”, “**yargılama aşaması**”, “**temyiz aşaması**” olmak üzere, üç ana başlıkta ele alınmış, her bölüm, alt başlıklara ayrılmıştır. Bu davadaki, sanık/mağdur sayısı ve dava dosyalarının hacmi dikkate alınarak, ele alınan konunun anlaşılmasına yetecek kadar örnekle yetinilmiştir.

Yargılama aşamasındaki uygulamaların sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için, yargılamadan önce, “**Olayların özeti**” eklenmiştir. Dava dosyasındaki, “mağdur ve vekilleri” ile “sanık ve vekillerinin” olay anlatımları arasında esaslı farklılıklar bulunduğu, ve bu anlatımlardan birinin tercih edilmesi, raporu da doğrudan etkileyebileceğinden, “olay özeti” Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, olaydan kısa süre sonra oluşturulan geniş tabanlı (iktidar ve muhalefet) ve 12/07/1993 ve 15/07/1993 tarihleri arasında, 11 kişilik komisyon tarafından, “yerinde” ve olay hakkında “birinci elden” bilgiye sahip olanlarla, yüz yüze görüşmek suretiyle hazırlanan (çoğunluğun onayladığı) “**TBMM Komisyon Raporu**” esas alınmıştır.

## ADİL YARGILANMA HAKKI

(GENEL DEĞERLENDİRME)

Bir toplumu ayakta tutan en önemli unsur Adalettir. Bu nedenle, “adalet mülkün temeli” olarak görülmüştür. **Yargı ise, adaletin en önemli araçlarından biridir.** Yargılama sonunda, adaletin gerçekleşmesi, kamu vicdanında büyük bir tatmin yaratacaktır! Suçu işleyenlerde bile! Yargılamanın doğru yapılmaması, önce kuşkulara, sonra güvensizliğe yol açacaktır. Adalet, “en ağır” cezanın verilmesi değil, “**doğru yargılama ile**” “**suçu işleyene**” “**yasada öngörülen cezanın**” verilmesidir.

Bu nedenle, adil yargılanma hakkı, kişilerin temel hak ve özgürlükleri arasında yer almaktadır. Adil yargılanma hakkına “**doğru yargılama**” da denilmektedir. Adil yargılanma hakkı, suç isnadından başlayıp hüküm kesinleşinceye kadar geçen süreç içerisinde, kişilerin sahip olması gereken haklar anlamına gelmektedir. Bu haklardan birinin veya birden fazlasının ihlali halinde, adil yargılanma hakkının ihlalinin söz edilecektir. Esasen, ceza muhakemesi hukukunun amacı, (doğru yargılamayı) adil yargılanmayı güvence altına almaktır. Ülkemizdeki, (yürürlükten kaldırılan) 1412 sayılı “ceza muhakemeleri usulü kanunu” da, bu kanunun yerine kabul edilen 5271 sayılı “Ceza Muhakemesi Kanunu” da, (Anayasanın ana esaslarına uygun olarak) adil yargılanma hakkını güvence altına almayı esas almıştır.

Adil yargılanma hakkı, suç isnadına (soruşturmaya/kovuşturmaya) maruz kalan kişiye önemli korumalar-güvenceler sağladığından, devletler, bu hakların tanınması konusunda oldukça cimri davranmaktadır. Basit bir şüphe ile insanları gözaltına almayı, ne ile suçlandığını bildirmeyi, suçlamalara karşı savunmayı (avukat tutmasını) geciktirmeyi, evlerini işyerlerini aramayı, (delilden şüpheliye ulaşmak yerine) baskı ile şüpheliden delile ulaşmayı, uzun gözaltı süreleriyle itirafa zorlamayı, diğer şüpheliler aleyhine ifade verdirmeyi, suç isnadında bulunan makamın iddialarına ve delillerine karşı, eşit savunma ve delil sunmasını (silahların

eşitliği) engellemeyi, tercih etmektedirler. Bazı ülkeler, belli davalarda, istediği sonucu elde edebilmek amacıyla, soruşturmaya ve yargılamaya müdahale etmekten çekinmemektedir.

Ülkeden ülkeye değişen bu uygulamalar arasında asgari standardı sağlamak ve doğru bir yargılama için, uluslararası sözleşmeler akdedilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, adil yargılanma hakkını güvence altına alan, en önemli sözleşmelerden biridir. Adil yargılanma hakkı, **AİHS nin 6.maddesinde** düzenlenmiş olup, bu maddede, ana esaslar belirtilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, içtihatlarıyla, adil yargılanma hakkına aykırı uygulamaları kaldırma ve standardı sağlamada önemli mesafeler kat etmiştir. AİHM nin kararlarından en çok etkilenen ülke, Türkiye olmuştur.

Adil yargılanma hakkının amacı, suç işleyenlere kolaylık sağlamak, onları koruma altına almak değil, tam tersine, suç isnadına maruz kalan kişiyi, (her türlü imkana sahip) kamu otoritelerine karşı korumak, suç isnadına karşı, eşit şartlarda savunma hakkını güvence altına almaktır. Kamu düzenine yönelen tehdit ile bu düzeni koruma mekanizmaları arasında denge kurmaktır.

Adil yargılanma hakkı kapsamında, gözaltına alınan, yakalanan, suç isnadında bulunan kişiye, “**ne ile suçlandığı**” açıkça belirtilmelidir. Kendisine yöneltilen suçlamaya karşı avukat tutabilmeli, avukat tutma imkanından yoksun ise (devlet tarafından) avukat tayin edilmelidir. Suç isnadında bulunan kişi hakkında mahkumiyet kararı verilip bu karar kesinleşinceye kadar, “suçlu sayılamayacağı” kabul edilmelidir. (**Masumiyet karinesi**) Suç isnadına maruz kalan kişi, her türlü baskıdan uzak bir şekilde, aleyhindeki delillere karşı, karşı delil sunabilmelidir. Yakalandıktan (gözaltına alındıktan) sonra, mümkün olan en kısa sürede, “tarafsız ve bağımsız bir mahkeme” önüne çıkarılmalıdır. (**Tabii hakim ilkesi**) Yargı makamları, her türlü müdahaleden ari olmalıdır. (**Yargı Bağımsızlığı**) Aynı şekilde, yargı da, davanın tarafları arasında ayırım/ayırımcılık yapmamalı, kişisel inanç ve kanaatlerini dosyaya yansıtmamalıdır. (**Yargının tarafsızlığı**) Soruşturma ve yargılama aşamasında, suç isnadında bulunan makam (iddia makamı) ile eşit şartlara sahip olmalıdır. (**Silahların eşitliği prensibi**) Savunma hakkı kısıtlamaya maruz kalmamalıdır. Yargılama uzamamalı, sürüncemede bırakılmamalı, **makul bir sürede** sonuçlandırılmalıdır. Mahkemece suçlu bulunması halinde, (ayrıntılı olmasa bile) hangi delillere istinaden suçlu bulunduğu mahkeme kararında ana hatlarıyla açıklanmalıdır. (**Kararın gerekçeli olması**) Mahkumiyetine karar verilen kişinin, mahkeme kararına karşı, bir üst mahkemeye, itiraz hakkı (**temyiz**) tanınmalıdır. Bu konular, raporumuzun ilgili bölümlerinde ele alınacağından, burada, sadece ana başlıklara işaret etmekte yetinilmiştir.

**Adil yargılanma hakkı**, bu hakkın gereklerine riayet edilerek (doğru) adil bir yargılama yapılmasını sağlamaya yönelik olduğundan, bu hakka riayet edilmemesi, yargılamayı asli amacından saptıracak, verilecek kararı da “tartışmalı” hale getirecektir.<sup>4</sup> Haksızlığa maruz

<sup>4</sup> Ceza yargılamasının amaçlarından biri olan “gerçek”, adil yargılama ilkelerine bağlı kalınarak elde edilmelidir. Tarih boyunca, **kişi hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmesi, gerçeğe ulaşmada yetersiz kaldığı** (ve işkence ve



kalan kişi veya kişiler, kendilerine “haksızlık yapıldığını” düşünecek, toplumdaki adalet duygusu zedeleneyecektir. Tarihin belli bir döneminde, bu (hatalı) yargılamadan toplumun belli bir kesimi yarar sağlasa bile, bu hatalı yargılamaya, bir gün kendilerinin muhatap olmaları kuvvetle muhtemeldir. Hakkın yerine gücün yanında yer almayı alışkanlık haline getiren bir yargıdan adalet beklenemeyecektir. Dolayısıyla, adil yargılanma hakkının ihlalinin, toplumun sadece bir kesimine değil, tamamına zarar verdiği asla unutulmamalıdır.

Adil yargılanma hakkına riayet edilip edilmediğinin en somut göstergesi, yargılama sonunda verilen karardır. Bu hakka ne kadar riayet edilmişse, verilen karar o kadar (doğru) adil, bu ilkelerden ne kadar sapma olmuşsa, verilen karar da o kadar sapkın (yanlış) olacaktır. Herhangi bir mahkeme kararı hakkında sağlıklı bir değerlendirmede bulunabilmek için, **yargılama sırasında bu ilkelere riayet edilip edilmediğine** bakılmalıdır. Bu ilkelerden birinin veya birkaçının ihlal edilmesi adalet olgusunu zedeleyecek (kararı tartışmalı hale getirecek), esaslı ilkelerin ihlal edilmesi, kararı temelden sakatlayacaktır. Adil yargılanma hakkı esas alınarak yapılacak bir inceleme, Sivas Davası için, bir nevi turnusol veya cetvel işlevi görecektir.

## (RAPOR ÖZETİ)<sup>5</sup>

### Giriş:

Dünyada yüzbinlerle ifade edilecek yargı kurumları/mahkemeler, hemen her gün yargılama yapmakta, kararlar vermektedir. Hüküm sonrasında itiraz ve temyiz süreçleri takip etmekte, doğru bir sonuç (adalet) elde edilmeye çalışılmaktadır. Milyonlarla ifade edilen bu davalardan bazıları, gerek “hakkın özü” ve gerekse “davanın tarafları” açısından, geniş halk kitlelerinin ilgisini çekmiştir. Bu davalar yargılamanın yapıldığı anda ve hatta yargılama sona erdikten sonra tartışma konusu yapılmış, tarihe mal olmuştur.

Sivas Davası da, en çok tartışma yaratan ve Türk hukuk tarihinin en önemli davalarından biri olmuştur. Üzerinden 20 yıl geçmesine rağmen, güncelliğini yitirmemiş, tartışılmaya devam etmektedir. Ne var ki, bu tartışmalar, daha çok “eylemin haksızlığı” üzerinde yoğunlaşmış, yargılama süreci (bilerek veya bilmeyerek) gözden kaçırılmıştır. Böylesine önemli bir davanın yargılama sürecinin irdelenmemesi büyük bir eksiklik olurdu. Bu rapor, adil yargılama ilkesi açısından değerlendirmesini kapsamaktadır.

Raporumuz, suç isnadıyla başlayıp hükümle sona eren yargılama sürecini esas aldığından, bu süreçten öncesini, kapsama alanı dışında bırakmıştır. Rapor, üç ana bölüme ayrılmış olup, birinci bölümü soruşturma aşaması, ikinci bölümünü kovuşturma aşaması, üçüncü bölümü ise temyiz aşaması oluşturmaktadır. Her bölüm, (anlaşılabilmesi amacıyla) alt başlıklara ayrılmıştır.

İncelemenin konusu bir dava olduğu için, zorunlu olarak, hukuk kavramlarına yer verilmiş ise de, hukukçu olmayanların da kolayca anlayabilecekleri bir dil kullanılmaya özen gösterilmiştir. Bu raporun, yararlı olmasını diliyoruz.

---

<sup>5</sup> İnceleme konusu, ana başlıklar halinde özetlenmiştir.

## Birinci Kısım:

### OLAY

#### **I—SİVAS OLAYLARININ OLUŞ ŞEKLİ**

##### **A)-OLAYLAR ÖNCESİ GELİŞMELER :**

1.Pir Sultan Abdal etkinliklerinin bu yıl Sivas İl Merkezinde yapılacağı hususu ve etkinlik programı kamuoyuna duyurulmuş; Aziz Nesin'in bu etkinlikler çerçevesinde Sivas'a geleceği ilan edilmiş; bu kişinin bir süredir basın-yayın yoluyla ifade ettiği ve kamuoyu tarafından bilinen fikirleri Sivas'ta yaklaşık bir hafta öncesinden itibaren konuşulmaya ve basında tartışılmaya başlamıştır. (1)

2.30.7.1993 Çarşamba günü "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı "Müslümanlar" imzalı bir bildiri dağıtılmış; bu bildiride Aziz Nesin'den söz edilerek din düşmanlarına karşı mücadele edilmesi gerektiği yolunda gün belirtilmemekle beraber bir eylem yapılması gerektiği mesajı verilmiş (2), bundan bir gün sonra da benzer içerikli bir bildiri daha dağıtmıştır. (3)

3.Kültür Bakanlığı tarafından yapılp halk ozanlarını temsil ettiği belirtilen insan figürü ve yanında kangal köpeği bulunan bjr heykel Kültür Merkezi önüne dikilmiştir. (4).

4.Etkinlikler 1.7.1993 Perşembe günü başlamış; bu gün düzenlenen panelin "Devrim Şehitleri" anısına saygı duruşuyla başladığı" ve Valinin de bu saygı duruşuna iştirak ettiği şeklindeki haberler Sivas mahalli basınında yer almıştır. (5)

5.Kültür Merkezinde düzenlenen panel esnasında Aziz Nesin'in "... Zaten Türk Milleti korkak bir millettir. Alevisi de sunnisi de çoğunlukla korkaktır. O da çok belli. Çünkü başına ne zaman kabadayı gelirse sesini çıkarmaz, itaat eder. Çünkü, o da müslümandır eninde sonunda.", "... ben müslüman değilim. Yoksa. Kur'an'da da güzel sözler var, ama 1300-1400 yıl önceki sözlerin kimin sözü olursa olsun eskiyeceğine inanıyorum. Bu sözler eskimiştir." (6) şeklindeki ifadeleri mahallî basın ve diğer kanallarla kamuoyuna ulaştırmıştır.

6.Millî İstihbarat Teşkilatına 2.7.1993 Cuma günü saat 11.00 Ssularında "bazı kişilerin kendi aralarında Vali ve Aziz Nesin'e karşı protesto eylemi yapmak üzerine konuştuklarına dair" bir istihbari bilgi gelmiş; Millî İstihbarat Bölge Başkanı saat 11.30 sıralarında bu bilgiyi başka kimseyi bulamadığı için Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünden bir polise şifahi olarak ilettiğini, Müsteşarlığa da bildirildiğini söylemiştir. (7)

7.2.7.1993 Cuma günü Buruciye Medresesinde kitaplarını ve Aydınlık Gazetesinin banüshalarını imzalayan Aziz Nesin'e burada tepkiler oluşmuş; TGRT tarafından kendisiyle yapılan röportajda kendisine basında çıkan beyanlarının ve Selman Ruştî'nin eserinin Aydınlık Gazetesinde yayınlanmasının müslümanları rencide ettiğinin söylenmesi üzerine "Alışsınlar... Ben müslüman olmak zorunda değilim... Öyle 'hırr' diye adama saldırmazlar" şeklinde beyanda bulunmuştur. (8)

8.2.7.1993 Cuma günü Cuma ezanının okunması esnasında Buruciye Medresesinde düzenlenen etkinlikler sırasında davul çalınmış; hemen bitişiğinde bulunan Kale Camiinden gelen müzik yayınının durdurulması yönündeki ikazlar üzerine güvenlik görevlilerince Buruciye Medresesinin kapıları kapatılmıştır. (?)

### **B)-2.7.1993 CUMA GÜNÜ OLAYLARIN BAŞLAMASI VE GELİŞMESİ:**

2.2.7.1993 Cuma günü saat 13.30 sıralarında Cuma namazının ardından halk camiden ayrılmaya başlamıştır. (10)

Bu arada Paşa Camiinden dağılanlar arasına bazı ifadelerle göre dışarıda bekleyen ve namaz kılmamış olan 20-25 kişilik bir gurup sür'atle intikal etmiş ve Amerikan bayrağı yakarak "Vali istifa" sloganları atmaya başlamıştır. Aynı esnada "Türkiye'de PKK Dünya'da Amerika" mesajını taşıyan bir pankartın asılı olduğu görülmüştür. (11)

Paşa Camii önünden harekete geçen resmî beyanlara göre 500 kişilik, Komisyonumuz incelemelerinden edindiği izlenimlere göre 80-100 kişilik topluluk Atatürk Caddesi üzerinden "Vali istifa" sloganlarıyla Vilayetin önüne doğru ilerlerken polis tarafından kalabalığın durdurulması için barikat yapılmış; fakat eylemciler 10-15 polis tarafından oluşturulan barikadı yararak saat 13.30-13.45 sıralarında Hükümet Binası Önüne intikal etmiştir (12)

Burada " İslama uzanan eller kırılsın.", "Dinsiz Vali istemiyoruz." "Şerefsiz Vali", "Vali istifa" "Şeytan Aziz", "Sivas Aziz'e mezar olacak!", "Ya Allah Bismillah", "Allahu Ekber" "Kanımız Aksa da Zafer İslamın", "İslamiyeti ezdirmeyeceğiz", "Müslüman Türkiye" şeklinde slogan atmaya devam eden eylemciler polisin engellemesi üzerine dağılarak Osman Paşa Caddesinden Buruciye Medresesi yönüne dönmüştür. (13)

Bunun üzerine polis tarafından Buruciye Medresesinde bulunanlar boşaltılarak kapılar kapatılmış; buraya gelen eylemciler geri dönerek İstasyon Caddesinden Osman Paşa Caddesine yönelmiştir. (14)

Bu sırada saat 14.00 sıralarında bir siyasî parti Merkez İlçe Başkanı topluluğa dağılmaları yönünde bir konuşma yapmış; burada duraklayarak kısa bir süre oturan ve dağılma eğilimi gösteren, fakat bir süre sonra yeniden harekete geçen eylemciler istasyon Caddesine geri dönerek Kültür Merkezine hızla ilerlemiştir. (15)

Topluluk sloganlarla Kültür Merkezi önüne geldiğinde polis tarafından Kültür Merkezi tutulmuş, içerideki programa katılmak üzere gelen dinleyiciler dışarı bırakılmamıştır. (16)

Eylemciler burada polisin oluşturduğu barikatı yarmış; ancak polis tarafından zor kullanılarak engellenen topluluk burada tekrarlanan dağıtılması yönündeki konuşmaların ardından tekrar geri dönerek Vilâyeteye yönelmiştir. (17)

Vilâyetin önünde jandarma ve asker tarafından tedbir alındığından Vilâyeteye yürüyüşü engellenmeyen topluluktan bir gurup Buruciye Medresesine sapsmış; buradan dönerek saat 14.50 sıralarında Vilâyetin önüne ulaşmıştır. (18) Buradan Madımak Otelinin bulunduğu bölgedeki Afyon sokağı yönüne yürüyen eylemciler polisin barikatıyla karşılaşarak tekrar Vilâyetin önüne gelmiş; buradaki Pir Sultan Abdal etkinlikleriyle ilgili bir pankart indirilerek yakılmıştır. (19)

Vilâyetin önünden Atatürk Caddesine yönelerek buradaki bir Cafe'yi taşıyan (20) eylemciler tekrar Afyon Sokağını zorlamış, buradaki barikat yarılmış; sloganlarla koşarak ilerleyen eylemciler yeniden saat 15.50 sıralarında Kültür Merkezine ulaşmıştır. (21)

Kültür Merkezi önünde polisin otolarla kurduğu barikatın önüne gelen topluluk slogan atmaya devam etmiş; bu arada Kültür Merkezindeki dinleyiciler de dışarıya çıkmış; karşılıklı olarak taş, sopa atılmaya başlanmıştır.

Polisin müdahale ederek çatışmayı engellemesi üzerine topluluğun bir kısmı istasyon Caddesine yönelmiş, bir kısmı Kültür Merkezî önünde kalarak taş atmaya devam etmiştir. (23)

Saat 16.00 sıralarında Valiliğin isteği üzerine Belediye Başkanı eylemci topluluğa hitap ederek dağılmaları yönünde bir konuşma yapmış (24); bu konuşma üzerine eylemciler dağılmaya başlamış; yavaş yavaş kaldırımlara doğru yürüyerek sakinleşmiştir. (25)

Kültür Merkezinden ayrılan bu grubun eylemlerine son vererek sakin bir şekilde kaldırımlara doğru yürümeye ve dağılmaya başladığı esnada yakın bir mevkide bulunan Madımak Oteli önündeki küçük bir grubun attığı sloganlar (26) duyulmaya başlamıştır.

Dağılmak üzere olan eylemciler bu defa Madımak Oteline yönelmiş; burada çok küçük bir grubun saat 16.30 aralarında başlattığı sloganlara iştirak edenler giderek artmış, mesai saatinin bitişiyle beraber buradaki gurup hızla çoğalmış ve otel taşlanmaya başlanmış; ilerleyen saatlerde de otel karşısındaki binanın çalı katına çıkan bir gurup buradan otelin üst katlarını taşlamıştır. (27)

Daha sonra Belediye Başkanı buraya toplanan guruba dağılmaları yönünde tekrar bir konuşma yapmış, ancak bu defa etkili olunamamıştır. (28)

Madımak Oteli önündeki eylemciler, Kültür Merkezi önüne dikilen heykelin kaldırılması iması yönünde slogan atmaya başlamış; durum yönetim tarafından görüşülmüş; Vali tarafından önce uygun bulunmayan "heykelin kaldırılması görüşü" daha sonra kalabalığın teskin olabileceği düşüncesiyle kabul görmüştür. (29)

Saat 19.00'da kaldırılarak kamyonu yüklenen söz konusu heykel, Belediye Garajına ulaştırılmak üzere götürülürken Emniyet Müdürünce verilen emir üzerine, kalabalığın heykeli görerek, heykelin kaldırıldığına inanacağı, dolayısıyla da dağılacağı mülahazasıyla heykel Kültür Merkezinden alınarak Madımak Oteli yakınındaki Vilâyetin Önüne getirilmiştir. (30)

Ancak, eylemcilerin tepkisi düşünüldüğünden farklı olmuş, heykel bir gurup tarafından kamyonundan indirilerek parçalanmış, topluluğun bulunduğu yöne sürüklenmiş ve bu da eylemcilerin taşkınlıklarını arttırmıştır. (31)

Ayrıca, daha önce polis tarafından oluşturulan barikatla otel arasında geniş bir boşluk olmasına rağmen heykelin gelişi ile birlikte oluşan dalga, barikatı yarmış; polis saat 19.30 sıralarında otel yönünde geri adım atmış ve yeniden bir barikat oluşturmuştur. (32)

Otel önünde bulunana arabaya saldırı olmuş ve arabalardan biri devrilmiş, arabanın benzin deposu patlayabilir düşüncesiyle polis tarafından delinmiştir. (33) Bu arada poşet ve bidonlarla benzin getirenlere polis müdahale etmiş; (34) saat 19.45 sıralarında otelin lobisine tırmanan birkaç kişi içerideki eşyaları dışarıya atmaya başlamıştır. (35) Öte yandan eylemcilerin otelin perdelerini tutuşturma teşebbüsleri de bir polisin müdahalesiyle engellenmiştir.

Topluluğun içerisinde bazı kişilerin süngerleri, paçavraları benzine batırıp otel önüne fırlatmaya başlamasının ardından saat 19.50 sıralarında otel önündeki arabalar tutuşmuş; otelin bütün camları kırılmış olduğu için yangın kısa sürede üst katlara sirayet etmiştir. (36)

Saat 20.08'de Tugay komutanı sevk edilen acemi erlerle beraber topluluğun bulunduğu bölgeye gelmiş; topluluk tarafından asker lehine tezahürat yapılmış; Tugay Komutanının arabası sarsılmış, Tugay Komutanı olay yerinden ayrılmış, ancak erler topluluğun arka tarafında beklemeye başlamıştır. (37)

Video çekimlerine göre saat 19.45 sıralarında olay mahalline yakın bir mevkiye gelen itfaiyenin olaya müdahalesi eylemciler tarafından engellenmiş; itfaiye araçlarının önüne yatmak veya kapılarını tutmak suretiyle durdurulmaya çalışılmış; yangın video çekimlerine göre saat 20.05, Emniyetin olay tutanağına göre 19.50 civarında başlamış, itfaiyenin yangına müdahalesi Emniyetin olay tutanağına göre saat 20.05'te, video çekimlerine göre 20.20'de gerçekleşebilmiştir. (38)

Topluluğa otelde polislerin yanmakta olduğu söylenerek geri çekilmeleri sağlanmış, burada otelin ön cephesinde gözüken Aziz Nesin ve bir başka kişi itfaiye merdiveniyle kurtarılmış; ancak, Aziz Nesin'in kurtarılışı esnasında "bir itfaiye eri tarafından saldırıya uğramış ve güvenlik güçleri bu duruma müdahale etmiştir. (39)

Aziz Nesinin kaçırılışının ardından eylemciler otelin önünü terk ederek Vali aleyhinde sloganlar alarak Vilâyete yönelmişler; bu boşluktan istifade ederek oteldeki misafirlerin tahliyesine başlanmıştır. (40)

Vilayetin önüne toplanan eylemciler Valilik Makamında bulunan Alay Komutanının emir vermesi üzerine Alayda yedekte tutulan bir özel timin 3 dakika içerisinde havaya ateş açarak Vilayetin önüne gelmesiyle beraber kaçışmaya başlamış ve kısa sürede dağılmışlardır. (41)

Yangın başlamasının ardından otelde güvenlik görevlisi olarak yalnız kalan bir komiser otel binasının 2 nci katından bitişikteki binada bir partinin il başkanlığına ait binasına yol bularak 31 kişinin bu yoldan kurtarılmasını sağlamış; (42) bu arada üst katlara çıkan ve gelen taşlardan çekinerek arka odalara geçen misafirler arabaların yanması ve otelin iç kısmının da tutuşmasının ardından yoğunlaşan dumanın atlında kalmışlar, daha sonra hastahaneye kaldırılan 93 kişiden 35'inin dumandan boğularak ölmüş olduğu görülmüştür. (43)

Ayrıca, topluluğun dağıtılması maksadıyla havaya silah sıkılması esnasında otel dışındaki mevkilerde 6 kişi kurşunla yaralanmış, 2 kişi de ölmüştür. (44)

## **II.—OLAYDAN DOĞAN MADDÎ HASAR:**

2.7.1993 Cuma günü Sivas'ta meydana gelen olaylar esnasında zarar gören kamuya ve özel kişilere ait taşınır ve taşınmaz mallarla ilgili hasar tespiti adlî mercilerce yaptırılmış ve 43 muhtelif yerde toplam 2 537 303 717 TL 'lık maddi zarar meydana geldiği görülmüştür. (45)

## **III.—OLAYLARIN TAHLİLİ VE OLAYLARIN SEBEP VE SORUMLULARI:**

### **A)-OLAYLARIN BAŞLAMA VE GELİŞMESİNE SEBEP OLAN FAKTÖRLER:**

#### **1. Sivas'ın Sosyal Dengelerinin Hassaslık :**

Komisyonun siyasî parti il başkanları, meslekî kuruluş temsilcileri ve diğer kişilerle yaptığı görüşmelerde Sivas'ın sosyal dengelerinin son derece hassas olduğu, 1921'de Sivas'ta ciddi bir toplumsal olay olduğu, 1968 Sivas spor-Kayseri spor hadisesinde de Sivas'ın büyük yara aldığı, 1978'de de toplumsal olayların yaşandığı, (46) Sivas'ta tahrik ve propagandanın çok çabuk etkisini gösterebileceği (47) beyan edilmiştir.

Vali'nin ifadesine göre otelde kalan misafirlerin tahliyesini görüşmek üzere gönderilen Turizm Müdür Yardımcısının da oteldeki konuklara "Siz Sivas'ı bilmezsiniz. Burada olaylar birden patlak verir, büyür." (48) demiş olması, ayrıca basında yer aldığı gibi bir Sivas Milletvekilinin şenliklerin Sivas İl Merkezine taşırılmaması ikazında bulunmuş olması (49) söz konusu hassaslığın bilindiğini göstermektedir.

#### **2.Aziz Nesin'in Sivas'a Gelişi :**

Pir Sultan Abdal senlikleri çerçevesinde Aziz Nesin'in Sivas'a geleceğinin ilan edilmesinin ardından Sivas kamuoyunda belli bir gerginliğin oluşmaya başladığı, (50) Aziz Nesin'in bir

süredir Türk Milleti ve din hakkında söyleyegeldiği bilinen sözlerinin Sivas'ta tekrarlanacağı'nın endişesinin halk tarafından bir hafta öncesinden beri yaşandığı mahalli basın yayınlarından ve dinlenen kişilerin ifadelerinden anlaşılmaktadır. (51)

Aziz Nesin'in panel konuşmalarında söylediği sözlerin basın yoluyla duyurulması Sivas'taki kitap sergisi esnasında da Aydınlık Gazetesinin "Şeytan Ayetleri" isimli kitaptan alıntılarının yer aldığı yasaklı nüshalarını imzaladığının (52) basın temsilcilerince iddia edilmesi, ya da bu hususun basında bu şekilde işlenmesi, (53) ek olarak Aydınlık Gazetesi'ne "Şeytan Ayetleri" isimli kitabın birbiriyle özdeşleştirilmesi (54) Aziz Nesin'e karşı oluşan tepkilerin yoğunlaşmasına sebep olmuştur.

Öte yandan Aziz Nesin'i korumakla görevli komiserin ifadesinde, 2.7.1993 Cuma günü Aziz Nesin'e kimsenin sahip çıkmadığını gördüğünü söylemesi, (55) Millî İstihbarat Teşkilatı Bölge Başkanlığına olay günü saat 11.00 civarında gelen istihbari bilgiden bazı kişilerin kendi aralarında Vali ve Aziz Nesin'i protesto etmeye yönelik konuştuklarının anlaşılması, (56)

ayrıca; TGRT tarafından olay öncesinde Aziz Nesin'le kitap sergisi esnasında yapılan röportajdan da anlaşıldığı gibi kendisine çevreden müdahaleler olduğunun görülmesi, yine olaylar esnasında çekilen video kasetleri izlendiğinde en çok "Şeytan Aziz", "Sivas Aziz'e mezar olacak" sloganlarının atılmış olması (57) eylemcilerin dışa vurulan temel hedeflerinden birinin. Aziz Nesin olduğunu göstermektedir.

### **3.Pir Sultan Abdal Şenlikleri :**

Önceki yıl Banaz'da yapılan ve bu yıl Sivas İl Merkezine alınan Pir Sultan Abdal etkinlikleri çerçevesindeki Pir Sultan'la ilgili olmayan ve kutlama amacı dışında gözüken bazı faaliyetlerin gerginliği tırmandırdığı gözlenmiştir.

Sözkonusu etkinlikler esnasında Buruciye Medresesindeki kitap sergisinde bazı yasaklı kitaplar sergilenmiş; Che Quavera, Lenin, Mahir Cayan, Dev-Sol, Kızıl Yıldız Amblemi gibi bazı kişi ve örgütlere ait bez afişler asılmış ve satılmak üzere tezgâh üzerine konulmuştur. (53) Pir Sultan Abdal Derneği Başkanı sözkonusu posterlerin kendileriyle ilişkisi olmadığını ifade etmiştir. (59)

Olaydan bir gün önce Kültür Merkezinde yapılan panelde "Devrimciler ölmez" sloganının atıldığı, (60) "Devrim şehitleri anısına" yapılan saygı duruşuna Valinin de iştirak ettiği (61) iddiasıyla karşılaşılmış; ancak, her ne kadar Vali "Atatürk'ün anısına" saygı duruşunda video çekimleri izlendiğinde saygı duruşu anonsunda "Atatürk" isminin geçmediği kesin bir şekilde tespit edilmiştir.

Olay günü Buruciye Medresesinde yapılan etkinlikler esnasında Cuma namazı kılınırken davul çalındığı; Medresenin karşısındaki Kale Camiinden tepkiler geldiği, (63) Asayiş Şube Müdürünün ifadesine göre bunun üzerine seslerin dışarıdan duyulmaması için Emniyet görevlilerince Medresenin büyük kapılarının kapatıldığı, (64) Cuma namazı kılmayanlardan bazı kişilerin oraya gelip içerdekilere gözdağı vermek islediği, (65) bilahare Pir Sultan Abdal Dernek Başkanının



ifadesine göre, gelen ikazlar üzerine davul çalınması durdurularak programa tef çalınmak suretiyle devam edildiği, (66) anlaşılmaktadır.

#### **4.Olayda Provokasyon Etkisi :**

Olayların başlaması ve gelişmesi aşamalarında provokasyon olup olmadığı araştırıldığında eylemci topluluğu yönlendiren çekirdek bir provokatör gurubun var olduğuna inanıldığı ve bu inancı destekleyecek bazı bilgilerin mevcut olduğu görülmüştür.

Olayların başladığı yer Paşa Camiinde namaz kılanlardan aldığı bilgiyi aktaran bir siyasi parti il başkanı, olayları camiden sür'atle intikal eden 20-25 kişilik bir topluluğun başlattığını söylemiştir. (67)

Yangın bir kesim tarafından doğruluğuna inanılan bu bilginin gerçeklik derecesi araştırılmış; Emniyet Müdürünün, bu iddianın gerçeklik payının olabileceğini, bu olayı kendisinin de öğrenmeye çalıştığını; ancak bu konuda kesin bir bilgi elde edemediğini; olay mahallindeki görevli ekibin iki camii birden kontrol altında tuttukları için tam başlangıç anını iyi görememiş olabileceklerini ifade ettiği görülmüştür. (68)

Öte yandan Emniyet Müdürü olayda kesin provokasyon olduğuna inandığını, (69) dışarıdan gelme bir takım güçler olduğunu, ilk defa Paşa Camiine gittiğinde camii avlusunda karşılaştığı, ikaz etliği topluluktaki kişileri 2-3 saat sonra göremediğini (70) belirtmiştir. Ayrıca, eylemci topluluğun dağılması yönünde birkaç defa konuşma yapmış olan bir siyasî parti merkez ilçe başkanı da kendisi konuşurken bazı kişilerin kalabalık arasından kendisine müdahale ettiğini, konuştuğu zabıta arabasından indikten sonra bir kişinin kendisine vurmak üzere geldiğini; ancak o kişiyi kolundan tutan partisinin il başkan yardımcısının sözkonusu kişiye "Ben buranın yerlisiyim. Seni hiç tanımıyorum. Sen nereden geldin." diye sorduğunda o kişinin şaşkına döndüğünü ve geri çekildiğini. (71) söylemiştir.

Dikkat edilmesi gereken bir başka husus da eylemci topluluğun hem Emniyet Müdürünün hem de diğer kişilerin ifadesine göre ilk olarak Osman Paşa Caddesinde, ikinci olarak Kültür Merkezi önünde olmak üzere bir kaç defa dağılma eğilimine girmesi ve dağılmaya başlamasıdır. (72) Topluluk dağılmaya başladığında topluluk içerisinde "Nereye gidiyorsunuz. Tekrar toplanıyoruz." gibi sözlerle (73) ve sloganlar atarak topluluğu yeniden harekete geçirenlerin ve topluluğun dağılması için konuşma yapanları küfür ve hakaret yoluyla engellemeye çalışanların: (74) bu suretle topluluğu yönlendirenlerin mevcut olduğu anlaşılmaktadır,

2.7.1993 Cuma günü Sivas'ta meydana gelen olaylarda provokatörlerin kimler olduğu, tutuklananlar arasında bu kişilerin de mevcut olup olmadığı ve örgütsel bağlantılarının var olup olmadığı, varsa ne olduğu hususu adli mercilerce yapılmakta olan soruşturmalar sonucunda ortaya çıkabilecektir.

#### **5.Eylemcilerin Psikolojik Durumu :**

Eylemcilerin içerisinde bulunduğu psikolojik ortam tahlil edildiğinde, olaylar öncesi oluşturulan gergin ortamın etkisiyle bazı kişilere tepki olarak başlayan eylemlerin zaman geçtikçe yeni olay ve tahriklerle pekiştiği ve topluluğun zaman içerisinde artık hiçbir telkin ve tedbiri dinlemediği görülmüştür.

Sınırlı sayıda bir gurupla başlayan gösteriler topluluk şehir içinde dolaştıkça çevreden merak edenlerin katılımıyla sürekli büyümüştür.

Eylemciler Kültür Merkezi önüne geldiğinde kısa bir süre karşılıklı taş sopa atılmasının (75) ardından çatışma olmasının engellendiği anlaşılmış, ancak olay mahalline yakın yerlerde bekleyen başka gurupların da harekete geçerek göstericilere katıldıklarının (76) ifade edildiği görülmüştür.

Bu gelişmeden başka dağılmak üzere olan topluluğun sloganlarla yeniden bir araya gelmesi de (77) göstericileri eyleme daha fazla konsantre eden faktörlerin sürekli yaşandığını göstermektedir.

Ayrıca, "Ozanlar anıtının" kaldırılışı ve getirilişi esnasında topluluğun artık çılgınca hareket ettiği, (78) kontrol edilmesi güç bir konuma geldiği anlaşılmakta; (79) dolayısıyla eylemlerin durdurulmayarak, kontrol altında tutulduğu gerekçesiyle devam etmesine göz yumulması ile ilk sıralarda dağıtılabilecek konumda olan topluluğun bir süre sonra eyleme iyice konsantre olmalarına yol açıldığı görülmektedir.

#### **6.Vali Aleyhinde Oluşan Kamuoyu:**

Olaylar esnasında en çok "Şeytan Aziz" sloganının yarışıra "Vali istifa" sloganlarının atıldığı video kasetlerinin izlenmesinden anlaşılmış; sloganların, sonunda "Vali istifa" sloganında birleştiğinin ve bu slogan atıldığında daha büyük bir gürültünün koptuğunun bazı kişilerce belirtilmesi (30) Valinin kamuoyu gözünde istenmeyen kişi durumuna düştüğünü göstermektedir.

- Vali, Komisyonumuza tarafsız olarak her türlü etkinliğe iştirak etme gayreti içinde olduğunu, halka güven veren saydam bir yönetim oluşturmaya çalıştığını (81) ifade etmiş olsa da Sivas'ta yapılan incelemeler sırasında; bir meslekî kuruluş başkanının ifadesine göre Valinin kendilerine görüşlerinden dolayı hakarete varan sözler söylediği, (82) merkez mahalle muhtarlarıyla yapılan görüşmelerde de Valinin muhtarları dinlemediği, görüşme taleplerine olumlu cevap vermediği. (83) şeklinde beyanlarla karşılaşmıştır,

Öte yandan Vali aleyhinde mevcut olan bu kamuoyuna ek olarak, olaylardan önce dağıtılan bildirilerin "Aziz Nesin'in Vali tarafından davet edildiğine dair", (84) Vali 'ye göre (85) ve gerçekte de doğru olmayan bir bilgiyi içermesi Vali aleyhinde oluşan tepkilerin alevlenmesine zemin hazırlamıştır,

#### **7.Eylemlerin Hedefinin Tespit Edilememesi :**

Olayların bilinen şekilde sonuçlanmasına yol açan faktörlerden birisi de eylemcilerin gerçekleştirmek istedikleri fiilî hedeflerinin ilgililerce tespit edilememesi olmuştur.

Emniyet Müdürü eylemcilerin seçmiş oldukları yön ve hedeflerinin belli olmadığını (86) ifade etmiştir.

Buruciye Medresesi, Kültür Merkezi, Vilayet ve Madımak Oteli etrafında dolaşan topluluğun hedefinin bu binaların kendileri mi olduğu yoksa bu yerlerdeki bazı kişi ve faaliyetlerin mi hedef seçildiğinin tahmininin yapılamadığı anlaşılmaktadır.

İlk defa Vilâyetin önüne gelen eylemcilerin açığa vurulan hedeflerinden birinin Vali olduğu eylem boyunca sürekli atılan sloganlardan anlaşılmaktadır.

Sivas'ta görüşülen bazı temsilciler olayda gerçek ve tek hedefin Aziz Nesin olduğunu (87) ifade etmişler; kendisine Aziz Nesin'in Zara Gölünü görmeye gideceği şeklinde gerçekleşmeyen bir bilgi ulaştırılan Vali de (86) Aziz Nesin'in Madımak Oteliinde olduğu mı öğrenince endişeye kapıldığını (87) beyan etmiştir.;

Madımak Otelinin önünden "Sivas Aziz'e mezar olacak" sloganlarıyla geçen eylemcilerin Prof. Cevat Geray (88) ve Emniyet Müdürünün (89) ifadesine göre Otele bakmadan, ilgilenmeden oradan geçtikleri anlaşılmakta ve bu durum hedefin binası olmadığını göstermektedir,

Saat 16.00'dan itibaren küçük gruplar halinde toplanan, Prof. Geray'ın ifadesine göre başlangıçta 200-300 kişi olan grup burada atılan sloganlarla beraber kalabalıklaşmaya başlamıştır. (89)

Bazı ifadelerden otel önünde sloganlar atarak bekleyen sınırlı sayıdaki topluluğun Aziz Nesin'in otelde kaldığının anlaşılması üzerine kalabalıklaştığı ve giderek büyüdüğü anlaşılmaktadır. (90)

Eylem boyunca "Aziz Nesin" aleyhinde sürekli slogan atılması; ayrıca, yangının ilerlemesinden sonra Aziz Nesin'in kurtarılarak çıkarılmasının ardından eylemcilerin otelin önünden dağılıp sloganlarla Vilayete yönelmesi, eylemcileri yönlendirdiklerine inanılan provokatörlerin gerçek niyetleri farklı olsa da, eylemcilerin fiilî hedeflerinden birinin Aziz Nesin'in şahsı olduğunu göstermektedir.

Nitekim, Vali binanın yanmasıyla ve Aziz Nesin'in oradan çıkarılmasıyla topluluğun Vilâyete yöneldiğini ifade etmektedir. (91) Bu durum Aziz Nesin'in otelden daha erken çıkarılmış olması ya da Zara Gölünü görmeye gitmiş olması halinde olayların bilinen şekilde sonuçlanmayabileceğini göstermektedir.

### **8.Mesai Çıkışı Oluşan Kalabalık :**

Madımak Oteli önünde saat 16.00'dan sonra slogan atarak birikmeye başlayan topluluk saat 17,00'den sonra mesainin bitişiyile beraber çok hızlı bir şekilde kalabalıklaşmaya başlamıştır.

Mahalli basın temsilcileri eylemcilerin dağıtılmaması halinde saat 17.00'den sonra topluluğun çok kalabalıklaşabileceğini bildiklerini, (92) bir meslekî kuruluş başkanı saat 16.30 - 17.00 sıralarında İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısını arayarak eylemcilerin dağıtılmaması halinde mesai çıkışı olduğu için saat 17.30'dan sonra topluluğun çok kalabalıklaşabileceği ikazında bulunduğunu (93) ifade etmiştir.

Eylemcilerin uzun süren saatler boyunca neden dağıtılmadığı hususu ayrıca incelenecek olmakla beraber Vali 500 kişilik bir grubun birdenbire bu kadar artacağını tahminini yapmadığını (94) söylemiştir.

Sivas emniyeti olarak saat 19.00'a kadar tamamen bu olaya hâkim olduklarını, (95) saat 19.00'a kadar ne personel sıkıntısı ne de başka türlü bir güçlükleri olmadığını (96) söyleyen Emniyet Müdürü de "Olayların bu boyuta gelebileceğini bilse idik elbette gereken tedbiri alırız." ifadesinde bulunmuştur, (97)

## **B)-OLAYLARDA YÖNETİMİN TEDBİR VE TAKTİK HATALARI :**

### **1.Eylemcilerin Durdurularak Dağıtılmaması :**

Saat 13.30 sıralarında başlayan eylemler çeşitli şekillerde devam etmiş; video kayıtlarına göre saat 20.55 - 21.05 arasında Emniyetin olay tutanağına göre 20.25 sıralarında havaya ateş açılması üzerine eylemcilerin kaçışarak dağıldığı (98) anlaşılmıştır.

Bu arada geçen yedi buçuk saat boyunca eylemciler dağıtılmamış; Emniyet Müdürünün ifadesine göre topluluk saat 13.30'dan 19.00'a kadar tamamen kontrol altında (99) tutulmuştur.

Daha önce irdelenen ifadelerde de geçtiği gibi, topluluğun dağıtılmamasının büyük tehlikelere yol açabileceği endişesi sık sık dile getirilmiştir.

Tugay Komutanı, Vali ile üç defa makamında görüşüğünü "Neden müdahale edip dağıtmıyoruz. Ele başlarını almıyoruz. Neden bekliyoruz." şeklinde sorduğunu, (100) Vali'nin de her defasında kendisine eylemcilerin şimdilik kontrolleri altında olduğunu, konuyu değerlendirdiklerini, emniyet Müdürüyle temasta olduklarını, böyle bir teşebbüse girmeleri halinde topluluğun kontrolden çıkacağını ve daha taşkın olaylar olacağını söylediğini (101) ifade etmiştir.

Vali ise, mezhep çatışması çıkması ihtimali üzerinde durduğunu (102) Kültür Merkezinde oluşacak bir çatışmanın otomatik olarak şehirde mezhep çatışması meydana getireceğini, (103) Kültür Merkezinde meydana gelecek çatışmada birkaç kişinin ölmesinin bile kentin birbirine girmesi için yeterli olacağını, (104) eylemci grubun kontrol altında tutulması ve özellikle dağıtılmaması için özen gösterdiklerini (105) ifade etmiştir.

Öte yandan bir basın temsilcisi gazetesinin yazı işleri müdürünün de bulunduğu bir bürodan Emniyet Müdürünün telefonla Vali'yi arayarak durumun vahim olduğunu söylediğini ve topluluğun dağıtılması için yetki istediğini; Vali'nin "hayır bekleyeceksiniz" dediğini (106) beyan etmiştir.

Ancak, Emniyet Müdürü, Vali'nin kendisine engel teşkil eden bir konuşma yaptığını zannetmediğini (107) ifade etmiş; öte yandan telsiz konuşmaları incelendiğinde Emniyet Müdürlüğünün saat 17.45'ten sonra 2. kanaldan Vali'yi arayarak Madımak Otelinin önündeki kalabalığın gitgide arttığı, Tugaydan takviye kuvvet talep ettiği ve zor kullanmak istediği, Vali'nin de "Zor kullanın" talimatını verdiği anlaşılmıştır. (108)

Ayrıca, irdeleneceği gibi Sivas'ta mezhep çatışmasına yönelik bilinen bir kutuplaşma ve gerilimin var olduğuna dair hiçbir istihbari bilgi gelmediği görülmüş; olayların meydana geldiği esnada bile mezhep çatışması olduğu yolunda bir delil ve emare olmadığı gibi, aksine olaylar esnasında bu boyutun oluşmadığı yönünde beyanatlar olmuştur. (109)

Emniyet Müdürünün yangın çıkmadan önce topluluğun dağıtılması için tazyikli su sıkma niyetiyle itfaiye istemiş olması (110) topluluğun özellikle dağıtılmadığı görüşüyle çelişmektedir,

Emniyet Müdürü "saat 19.00'a kadar hiçbir güçlüğüümüz yoktu" dediğine göre bu zamana kadar Tugay Komutanının Vali'den talep ettiğini söylediği gibi, zor kullanarak ve eylemcilerin elebaşlarını gözaltına alarak eylemcilerin dağıtılması imkan dahilindedir.

Ayrıca, sis bombası ya da göz yaşartıcı bomba kullanılmak suretiyle eylemcilerin dağıtılmasının da mümkün olacağı açıktır. Bu husus bütün ilgililere ısrarla sorulmuş net bir cevap alınamamış; Vali, göz yaşartıcı bombanın var olduğunu, bomba kullanılmasıyla ilgili emir verilmediğini, emniyetin elindeki bombanın hangi türde olduğunu bilmediğini, bu bombanın açık mekânlarda etkili olmayacağı söylendiği gerekçesiyle bu konuda emir verilmediğini söylemiştir. (111)

Öte yandan Emniyet Müdürünün son anda düşündüğü gibi, eylemcilerin tazyikli su sıkılmak suretiyle dağıtılması da mümkün olduğundan, yangından kısa bir süre önce itfaiye istenmiş, ancak ayrıca ayrıntılı olarak irdeleneceği gibi itfaiyenin getirilmesinde de başarılı olunamamıştır.

Komşu ilçe ve illerden ve Ankara'dan talep edilen yardımların ulaşmasının beklendiği sırada eylemcilerin dağıtılması yönünde hiçbir çabanın son ana kadar gösterilmediği, bütün çabaların topluluğun bir arada tutulması için harcandığı; bunun da bir mezhep çatışması çıkabileceği şeklindeki hatalı bir değerlendirmeden ileri geldiği anlaşılmaktadır.

Ancak, otel yandıktan ve Aziz Nesin kaçırıldıktan sonra taşkınlıklarının zirvesinde olan eylemcilerin en kalabalık oldukları sırada Vilâyet önüne yönelmeleri Üzerine Vilâyette Vali'nin yanında bulunan Alay Komutanının Alayda tuttuğu yedek time telsizle talimat vermesi ve sözkonusu timin 3 dakika içerisinde havaya ateş ederek Vilayetin Önüne gelmesi; bunun üzerine topluluğun kaçışmaya başlayarak kısa sürede dağılması (112) eylemcileri dağıtmanın zor olmadığını göstermektedir. Bilahare meydana gelen gelişmelere bakıldığında da eylemcilerin olayın başlarında dağıtılması halinde daha büyük olayların çıkacağı ve kontrol edilemeyeceği şeklindeki savunmasının yersiz olduğu anlaşılmaktadır.

## **2.Oteldeki Misafirler ve Misafiri erin Tahliye Edilmemesi :**

Eylemcilerin otelde kalanlar hakkında ne kadar bilgiye sahip oldukları ve oteldeki misafirlerin uzun süre boyunca neden tahliye edilmedikleri dikkatle tahlil edilmesi gereken hususlardır.

Prof. Cevat Geray, Aziz Nesin ve diğer arkadaşlarıyla Zara İlçesine gitmeyi planladıklarını, bunun bir güvenlik konusu olduğu için saat 11.30'da bilgi vermek ve Ariz Nesin'e araba sağlanmasını temin etmek maksadıyla Vilâyete gittiğini, fakat araba sağlanmasında başarılı olunamadığını (113) söylemiştir.

Ancak, Vali , kendisi Tugayda iken, yemek esnasında kendisine Aziz Nesin'in Zara Gölünü görmek için oraya gitmek istediğini söylenildiğini, kendisinin de "gitsin, koruyun" dediğini, (114) Aziz Nesin'in Zara'da olduğunu bildiği için Zara Emniyet Amiri ve Kaymakamlığına talimat verdirerek "Aziz Nesin'in orada korunmasını, kente gelmemesini" istediğini, fakat daha sonradan Aziz Nesinin "yorgunum" diyerek otele çıktığını öğrendiğini (115) beyan etmiştir.

Aziz Nesin'in yanında 50 kişinin otelde kalan misafirler olduğu diğer kişilerin de olayların başlaması üzerine otele toplanan bazı gençler olduğu anlaşılmıştır. (116)

Otelin eylemciler tarafından taşlanmaya başlaması ile birlikte içerdeki misafirlerin dışarıya bakan odalardan çekilip merdiven boşluğunda bekledikleri, (117) misafirlerin pencereden bakmalarının tahrik olması endişesiyle engellendiği (118) ifadelerden anlaşılmaktadır.

Bu değerlendirmenin yanında, otelden kurtulanlardan biri olan Arif Sağ'ın "Eylemcilerin otelde ne kadar kişinin kaldığını bilip bilmediği konusunda kesin bir izlenime sahip olmadığı" şeklindeki ifadesi; (119) ayrıca, Asayiş Şube Müdürünün "Otelde o kadar insan olduğunu bilmediğini" (120) söylemesi dikkate alındığında Aziz Nesin'i hedef alan eylemcilerin oteldeki diğer misafirlerin kaç kişi olduklarından haberdar olup olmadıkları sorusu gündeme gelmektedir.

Bununla beraber Vali ve diğer ilgililerin otelde kalan misafir ve sanatçılardan haberdar olduğu (121) anlaşılmaktadır.

Vali, otelin sahibinin henüz otel sarılmaya başlamadan Önce Vali Yardımcısına gelerek eylemcilerin ileride otelindeki konuklara yönelik bir saldırıda bulunabileceği, otelinin tahrip olabileceği düşüncesiyle otelin tahliyesini talep ettiğini; bu durum kendisine iletilince uygun bulunduğunu, derhal 2 otobüs ve bir görevli gönderilmesini, sanatçıların otobüslere binerek Yozgat istikametine gönderilmelerini istediğini, oteldeki konuk ve sanatçılara Turizm Müdür Yardımcısı vasıtasıyla bu bilginin tebliğ edildiğini, oteldekilerin de toplanarak "Bunu kendi aramızda konuşalım" dediklerini; Müdür Yardımcısının "Siz Sivas'ı bilmezsiniz, burada olaylar birdenbire patlak verir, büyür. Bunu kendi aranızda fazla tartışmayın, burayı hemen terk edin. Biz de size yardımcı olalım." dediğini, bunun üzerine "biz bunu aramızda konuşalım, Vali'ye kararımızı ileteceğiz." dediklerini, ancak toplantının uzun sürdüğünü ve kendisine bir kararın ulaşmadığını (122) ifade etmiştir.

Prof. Cevat Geray saat 16.00 sıralarında bir kişinin turizm tesisinin mahfolacağı iddiasıyla otelden çıkmalarını istediğini, otobüsten bahsedilmediğini, toplantı yapan arkadaşları fikrini sorduklarında güvenlik önlemleri alınması halinde çıkmalarının en doğrusu olacağını söylediğini, kendisinin saat 17.00'ye doğru Vali'ye telefonla ulaştığını; otelden çıkmak istediklerini bunun için güvenliklerinin sağlanmasını istediğini; ancak Vali'nin kendisine "gerekli takviye gelmedikçe çıkmamanızı tavsiye etmem. Çünkü, güvenliğinizi sağlayamam." "takviye bekliyoruz, sabırlı olun kurtaracağız." (123) dediğini kendilerine tahliye edilmeleri yönünde bir talep gelmediğini (124) beyan etmiştir,

Pir Sultan Abdal Derneği Başkanı otel önünde eylemcilerin küçük gruplar halinde toplanmaya başladığı sırada otelden çıkıp, slogan atanların arasından geçerek Vali'ye ulaştığını, telefonla kendilerine ulaşamadıklarını, can güvenliklerinin tehlikede olduğunu ilettiğini ve otele döndüğünü, taş atılmaya başlanması üzerine toplantıyı yarıda kesip koridora taşındıklarını, bu arada görevini bilmedikleri bir kişinin ısrarla kendilerine "sizi buradan çıkaralım" dediğini, otobüs gönderilmediğini, öyle bir durum olması halinde çıkmalarının mümkün olabileceğini (125) beyan etmiştir.

Arif Sağ ise tanımadıkları bir kişinin kendilerine "sizi otobüslerle götürelim" dediğini, (126) bu kişiye güvenemediklerini, çünkü resmî bir tebliğin kendilerine gelmediğini; Valilikten, "arkadaşlar yukarıda toplansınlar, bir arada olsunlar biz kurtaracağız, yardım bekliyoruz" şeklinde bir bilgi geldiğini (127) ifade etmiştir.

Vali, otele yönelik o anda hiçbir emare olmadığı için zorla tahliyeye karar vermediklerini (128) saat 16.00'da otelin sarılmasından sonra artık misafirleri otelden boşaltma imkanını da kaybettiklerini (129) oteldeki görevliler çıkartılırken diğer sanatçı ve edebiyatçıları da çıkarmayı göze alamadıklarını, toplumun her çıkan insanı parçalayacak kadar çığırından çıktığını, dolayısıyla misafirleri otelde muhafaza ederek topluluğu gelecek yeni güçlerle birlikte dağıtmayı hedeflediklerini (130) söylemiştir.

Yukarıdaki ifadeler karşılaştırıldığında ortaya çıkan çelişkiler bir tarafa bırakılarak, Pir Sultan Abdal Derneği Başkanının otel kapısından çıkıp Vali ile görüşerek geri dönebilmesi, Dernek Başkan Yardımcısının tansiyonun zirvede olduğu, alevlerin oteli sardığı sırada otelin ön kapısından çıkarak kurtulabilmesi (131) dikkate alındığında oteldekilerin bu yolla tahliyesinin imkânsız olmadığı görülmektedir.

Öte yandan tahliyeye karar verilmesi halinde de ne yapacağı konusunda emir alan mevcut askerle bunun gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu ortadadır,

Otelde kalan kişilerin linç edilme ya da yangın çıkma ihtimali karşısında nasıl tahliye edilebilecekleri yönünde saatler boyunca hiçbir fikir sarfedilmediği; sadece dışardan gelecek kuvvetle kalabalık dağıtılarak otelin tahliyesinin beklendiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca, yangın başladıktan sonra otelde güvenlik görevlisi olarak tek başına kalan bir komiserin kişisel çabaları sonucu otelin 2 nci katından yan tarafta bir partiye ait olan binaya geçiş olduğu öğrenilmiş ve son dakika da 31 kişi bu yolla kurtarılmıştır. (132)

Misafirlerin otelin ön kapısından çıkarılışı söylenildiği gibi çok büyük risk taşısa bile misafirlerin tamamının 31 kişinin kurtarıldığı yoldan kurtarılabileceği; hatta bitişikteki parti binasının tam üstündeki dairenin balkonundan da tahliye edilebilecekleri Komisyonumuzca tespit edilmiştir.

Pir Sultan Abdal Demeği Başkanı 109 nolu odanın bitişğinde sadece yukarıyı gören 15-20 metre karelik bir alan bulunduğunu, buradan bitişikteki bir partiye ait binaya geçilebilmesinin mümkün olduğunu; ayrıca bunun tam üstündeki dairenin balkonundan da kurtulmanın mümkün olduğunu, bu durumu içerde görevli komiserlere ileterek Emniyete bildirmesini söylediğini bunun anonsunun yapıldığını, ancak, Emniyetçe yerine getirilmediğini (133) beyan etmiştir.

### **3.İtfaiyenin Durumu ve Yangının Önlenememesi :**

Vali, emniyetten gelen öneri çerçevesinde eylemciler üzerine su sıkmak niyetiyle tahminen saat 18.00- 18.15 sıralarında itfaiye istediklerini, polisin itfaiyenin hareket etmediğini bildirmesi üzerine Belediye Başkanını arayarak itfaiyeye emir vermesini talep ettiğini, Başkanın da kendisine bu grubun dükkan ve işyerlerinde yangın çıkarabileceğini, suyun şu anda kullanılması halinde yangın ihtimaline karşı tedbirsiz kalınacağını ifade ettiğini ve kesin bir cevap vermediğini beyan etmiştir. (134)

Belediye Başkan ise "itfaiye araçlarının topluluğu su sıkarak dağıtmasının istendiğini, önce kendisinin bundan haberdar olmadığını, Vali'nin bilahare kendisine telefon ettiğini ve kendisinin 'mutlaka müdahale edilsin' dediğini" ifade etmiştir. (135)

Olay tutanağına göre toplulukta yakma isteği belirmesi üzerine Emniyet tarafından saat 19.20 sıralarında itfaiye tekrar istenmiş, verilen emir üzerine itfaiye meydandan Atatürk Caddesine giriş yapmış, ancak ilerlemesi topluluk tarafından durdurulmuştur. (136) Ancak, telsiz kayıtları incelendiğinde bir çelişki ortaya çıkmakta ve topluluğa tazyikli su sıkmak için itfaiyenin saat 18.15'te değil, saat 19.20'den sonra istendiği görülmektedir. (137)

Olay tutanağına göre 19.50 civarında yangının başlaması üzerine tekrar itfaiye istenmiş, (138) Vali'ye göre itfaiyenin hareket etmediği kendisine anons edilmiş; kendisi de Belediye Başkanını arayarak araçların yakıldığını, yangının önlenmek zorunda olduğunu söylemiştir. (139) Vali, Belediye Başkanının kendisine topluluğun itfaiyeyi engelleyerek otelin önüne ulaşmasını engellediğini bildirmesi üzerine bu defa polisi arayarak itfaiyenin olay yerine ulaşması için zor kullanmaları talimatını verdiğini (140) beyan etmiştir.

Belediye Başkanı yangın çıktığı haberi gelmesi üzerine tekrar ne pahasına olursa, olsun müdahale edilmesi ve olay mahalline ulaşabilmek için mümkün olan bütün yolların kullanılması talimatını verdiğini ifade etmiştir. (141)



Saat 19.50'de istenilen itfaiye bu defa dört yoldan Atatürk Caddesine giriş yapmış, bu arada topluluk tarafından itfaiye yeniden engellenmiş polis tarafından yanan arabanın benzin deposunun patlayacağı, otel içinde polis ve vatandaşların kaldığı söylenerek otel önü Atatürk Caddesi üzerine kadar geri çektirilmiş ve yangına müdahale olay tespit tutanağına göre saat 20.05'te gerçekleşebilmiştir. (142)

Yangın henüz başlamadan önce Belediyeye ait itfaiye araçlarının olay mahalline yakıtı bir mevkide hazır beklediği video görüntülerinden ve belgelerden anlaşılmaktadır. (143)

İtfaiye araçlarının olaya müdahalesinin eylemciler tarafından engellendiği, itfaiye araçlarının önüne yatanların olduğu, görevlilere saldırıldığı ve bir aracın kapısının kırıldığı şeklinde ifadelerle karşılaşılmıştır. (144) Engellemeler sebebiyle kalabalığın güvenlik görevlilerince yarılarak itfaiyenin anında yangına müdahalesi sağlanamamıştır.

Vali, Tugay'dan en çok itfaiyesin otel önüne getirilmesini beklediğini, ancak bunun sağlanamadığını beyan etmiş, (145) Emniyet Müdürü de yangın başladıktan sonra itfaiyenin gelişindeki eylemcilerin engellenmesinden kaynaklanan 12 dakikalık gecikme meydana geldiğini söylemiştir. (146)

Sivas'ta Belediyeden başka bazı kamu kurum ve kuruluşlarının da itfaiyeye sahip olduğu (147) bilinmektedir.

Otel önünde başlayan yangın için olay öncesinden düşünülerek herhangi bir tedbir alınmamış, bir merdivenli araç, su sıkmak için 2 araç ve birkaç tane su tankeri olan Belediye İtfaiyesi dışındaki itfaiyelere talimat verilmemiş; otele atılan alevli paçavraları içerde biriktirdikleri su kovalarında söndüren misafirlerin çabaları (148) otel önündeki otoların alev alması ile artık sonuçsuz kalmıştır.

Belediye İtfaiyesine ait yangın merdiveninden yararlanılarak Aziz Nesin'in kaçırılışının ardından, topluluk otel önünden ayrılarak Vilâyete yönelmiş, bu fırsattan yararlanılarak otel itfaiye erleri ve güvenlik güçleri tarafından boşaltılmaya başlanmış (149) daha sonra hastahaneye kaldırılanların büyük bir kısmının zehirli dumandan boğularak ölmüş olduğu görülmüştür.

#### **4."Ozanlar Anıtı"nın Kaldırılışı :**

Pir Sultan Abdal Heykeli olacak algılanan ozanlar anıtının kaldırılması yönünde toplu halde slogan atan eylemciler (150) daha önce de Kültür Merkezinden dönerken heykele saldırarak yıkma teşebbüsünde bulunmuştur. (151)

Atılan sloganlar üzerine heykelin kaldırılması teklifi kendisine ulaştırılan Vali önce heykeli Kültür Bakanlığının diktiği gerekçesiyle bu teklife olumsuz karşılık vermiş, (152) ancak heykelin kaldırılması halinde eylemcilerin ikna olacağı ve otel çevresindeki ablukanın kalkacağı düşüncesinin kendisine iletilmesi üzerine, heykelin Belediyenin bir deposuna kaldırılması talimatını verdiğini (153) ifade etmiştir.

Telsiz konuşmalarından, Emniyet Müdürüne heykelin Belediyenin bir kepçeciyle sökülerek depoya kaldırılmak üzere bir kamyonu yüklendiğinin söylendiği, Emniyet Müdürünün de heykeli gören kalabalığın heykelin peşine takılarak dağılabileceği mülahazasıyla, heykelin halkın ortasından görünerek geçirileceği ve Belediye Garajına götürüleceği, heykelin Vilâyetin önüne doğru getirilmesi talimatını verdiği (154) anlaşılmaktadır.

Bununla beraber heykelin getirilişi tahmin edilen sonucu vermemiş; heykel bazı eylemciler tarafından kamyonlardan indirilerek Vilâyetin önünden otel önüne doğru sürüklenmiş, yakılmış, bu arada oluşan yoğun hareket ve dalganın etkisiyle polisin eylemcilerle otel arasında oluşturduğu zincir kopmuş; bunun üzerine otele doğru geri adım atan polis tekrar barikat kurmuştur. (155)

Görüldüğü üzere heykelin getirilişinin ardından daha önce eylemcilerle otel arasındaki geniş boşluk da büyük ölçüde doldurulmuş; bundan sonra alınabilecek tedbirleri daha fazla zorlaştıracak bir durum ortaya çıkmıştır.

### **5.Olaylardan Önce Alınan Tedbirlerin Yetersizliği :**

Emniyet Müdürü olaydan önce böyle olaylar olabileceği yönünde Millî İstihbarat Teşkilatından kendilerine herhangi bir bilgi gelmediğini, kendilerinin 30.6.1993 akşamı bütün Şube Müdürleriyle toplanarak bazı tedbirler aldıklarını, ellerine ulaşan bir bildiriye değerlendirdiklerini, Pir Sultan Abdal Şenlikleri dolayısıyla daha dikkatli tedbirler alındığını, Ayrıca Cuma günü camiilerin içerisinde ve civarında ekipler görevlendirdiklerini (156) beyan etmiştir.

Vali'nin ifadesinden 100 kişilik komanda bölümü ve özel hareket timinin Divriği, Zara ve İmranlı yöresindeki PKK ile ilgili bir operasyonda görevli olduğu (157) anlaşılmaktadır.

Bu durumda olay günü Vali'nin raporuna göre çevre, il ve ilçelerden ve Tugay Komutanlığından gelen yardım dışında Emniyet Müdürlüğünde 150, İl Jandarma Komutanlığında da 55 kişilik kuvvet olduğu (153) görülmektedir.

Şu halde İlde düzenlenen Pir Sultan Abdal Şenliklerinin hassas olduğu bilinmesine ve Aziz Nesin'in gelişinin belirli bir gerginliği turmandırdığının anlaşılmasına rağmen, Sivas'ın geçmişteki tecrübeleri, ayrıca önemli miktarda bir kolluk kuvvetinin bir operasyonda olduğu da dikkate alınarak şenlikler başlamadan önce kuvvet takviyesinin istenmemiş olması olaylardan önce alınan tedbirlerin yetersiz olduğu sonucunu doğurmaktadır.

### **6."Alman Tedbirlerin ve Kuvvetlerin Koordinasyonunun İyi Yapılamaması :**

Olayların başlaması üzerine Tugay Komutanlığından yardım isteyen Vali aynı şekilde komşu il ve ilçelerden de yardım istemiş ve olayların gelişimi içerisinde bu yardımlar ulaşmaya başlamıştır.

Vali, polis askerin görev atacağı yerlerin takdirinin Tugay Komutanı tarafından yapıldığını, (159) Tugay Komutanı da polis ve jandarmanın yeterli olmadığı gerekçesi kendisine ulaştığı zaman "Hükümet meydanını ben emniyete alırım" dediğini, Kültür Merkezine kuvvet gönderildiğini (160) ifade etmiştir.

Vali'nin beyanına göre Tugay Komutanlığından acemi askerlerin sevkini ancak saat 19.45'te gerçekleştiği, (161) ancak olay yerine gelen askerin otel önünde toplanan kalabalığın arka kısmında ne yapılacağını bilmeden beklediği, yangın çıkıncaya kadar bu durumun devam ettiği video kayıtlarından anlaşılmaktadır.

Tugay Komutanı, Komisyonumuz üyelerinden birinin "Polis müdahale emrini almadığı için asker de nereye, ne müdahale yapılacağını kararlaştıramadı" şeklindeki değerlendirmeye katılmış ve kendisinin Vali'ye birkaç defa neden eylemcilere müdahale etmediklerini sorduğunu (162) beyan etmiştir. ' : :

Emniyet Müdürü olaylar geliştikçe pratik çözümler bulmaya çalıştıklarını, (163) çok hızlı gelişen olayların kendilerine bir değerlendirme ve düşünme fırsatı vermediğini, (164) buradaki organizasyonun Vali tarafından yapılması gerekliliğini (165) ifade etmiştir.

Görüldüğü gibi olayların ne şekilde gelişebileceği, mevcut ve gelmekte olan kuvvetlerin nasıl görevlendirilmesi gerektiği, tedbirlerin ne şekilde alınması icab ettiği yönünde bir koordinasyon yapılmamış; olaylar boyunca polis, eylemcileri zincir ve barikat oluşturarak bir arada tutmaya çalışmış; asker, Hükümet Meydanı ve Kültür Merkezi önünde görev almış; yangının hemen öncesinde otel önündeki kalabalığın arka tarafına gelen acemi erler de nasıl bir müdahalede bulunacakları yönünde bir emir almamışlardır.

### **C)-OLAYLARIN TAHLİLİ :**

#### **1.Eylemcilerin Sosyal Kültürel Durumu :**

Sivas olayları esnasında çekilen video kasetleri izlendiğinde (166) eylemleri ilk başlatan grubun tamamına yakınının gençler ve çocuklar olduğu, zaman geçtikçe topluluk içerisinde sakallı tiplerin belirmeye başladığı, otel önünde biriken ve kalabalıklaşan grup içerisinde ileri yaşlardaki kişilerin artış gösterdiği, ancak devamlı slogan atan aktif eylem halindeki grubun büyük çoğunluğunun yine gençler olduğu görülmektedir. Video kasetlerindeki görüntüler, bazı ifadelerle Paşa Camiinden harekete geçen grubun 10-20 yaşlarında gençler ve çocuklardan oluştuğu şeklindeki beyanları desteklemektedir. (167)

Öğrenci yurtları kapalı olduğu halde bazı öğrencilerin olaydan önce otobüslerle getirilip olaya iştiraklerinin sağlandığı şeklinde iddialarla karşılaşmış; konu araştırılmış; Sivas'ta okullar kapalı olduğu için yurtların boş olduğu; ancak 27 üniversite öğrencisinin sınavları dolayısıyla yurtlarda kaldığının Millî Eğitim Bakanlığınca yapılan denetim ile tespit edildiği; Sivas'ta incelemeler yapıldığı zamana kadar, gözlem altına alınanlar arasında bu yurtlarda kalanların da var olup olmadığına dair bir bilginin gelmediği (168) anlaşılmıştır.

Öte yandan konu Vali'ye de sorulmuş; Vali, Belediyenin işlettiği Çermik Kaplıcasına birkaç otobüsle bir grubun gelip burada gizlendiği ve olayları onların başlattığı yolunda bir söylentinin kendisine ulaştığını; bu konuda MİT ve diğer istihbarat birimlerine görev verdiğini; ancak bu söylentiye teyit edecek bir bilginin kendisine ulaşmadığını ifade etmiştir,

## 2.Olay Öncesinde Dağıtılan Bildiriler :

Olaydan iki gün önce 30.7.1993 Çarşamba günü dağıtılan "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı, "Müslümanlar" imzalı, başlığı ve imzası el yassıyla, metni daktiloyla yazılmış olan tek sahifelik bildiride Aziz Nesin'in Selman Rüştü'nin Figüranlığına soyunduğu, Peygambere ve, Kur'an'a dil uzattığı; Selman Rüştü müslümanların az olduğu bir ülkede sokağa çıkamazken Aziz Nesin'in Vali tarafından davet edildiği şeklinde gün belirtilmemekle beraber bir eylem yapılması gerektiği belirtilmektedir. (169)

Öte yandan 1.7.1993 Perşembe günü matbaada basıldığı anlaşılan aynı mahiyette bir bildiri daha dağıtılmış; (170) her iki bildiri üslup ve kullanılan ifadeler açısından karşılaştırıldıklarında cümlelerin çoğunun aynı olduğu görülmüş; bildirilerin aynı kişi tarafından yazılmış oldukları kanaati hâsıl olmuştur.

Vali, sağ kanatta seyrek, sol kanatta sık olmak üzere bu tür bildirilerin belli günlerde sürekli dağıtıldığını; bir gün önce asayiş saatinde Emniyet Müdürü tarafından bu bildirilerin kendisine ulaştırıldığını, MİT 'ten kendisine hiçbir bilginin gelmediğini (171) ifade etmiştir.

Emniyet Müdürü de Çarşamba günü dağıtılan bildiriden haberleri olduğunu, bir kaç esnafın kapısının altına atıldığını, Perşembe günü dağıtılan bildiriden haberleri olmadığını, bu mahiyette bildirilerin sağdan ve soldan zaman zaman dağıtıldığını; burada söz konusu olan bildirilerin menşei hakkında istihbarat birimlerinden bir bilgi gelmediğini, kendi istihbaratlarının da bunu tespit edemediğini (172) beyan etmiştir.

Millî İstihbarat Bölge Müdür Yardımcısı, olayla ilgili olabilecek bütün dernek ya da şahıslara yakın çevreleri talimatlandırarak bahsi geçen bildiriye kimlerin dağıttığını, olayı kimlerin başlattığını araştırdıklarını ancak tatmin edici bir cevap alamadıklarını (173) söylemiştir.

Sivas'ta yapılan incelemeler sırasında bazı kişilerin her iki bildiriden de haberdar olduklarını söylemelerine rağmen (174) Emniyet Müdürünün yalnızca Çarşamba günü dağıtılan bildiriden haberdar olduklarını söylemesi; Cumhuriyet Başsavcısının da olaydan bir gün önce dağıtılan bildiriden 3.5 tane ele geçtiğini, iki gün önce, yani Çarşamba günü dağıtılan bildirinin Bosna-Hersek'teki olayları protesto için kaleme alındığını söylemesi (175) büyük bir istihbarat eksikliğinin var olduğunu göstermesinin yanında, alınan istihbaratın ilgili birimlere ulaştırılmasında çok büyük ihmaller olduğunu da açığa çıkarmaktadır.

## 3.Atatürk Büstü :

Atatürk Büstünün yerinden söküldüğü veya düşürüldüğü görülmüşse de bunun nasıl, ne zaman ve ne şekilde yapıldığı hususunda Komisyonca sağlıklı bilgi elde edilememiştir.

## SONUÇ:

Komisyonumuz ayrıntıları yukarıda verilen araştırma ve incelemeler sonucunda;

1.Sivas'ın sosyal yapısının hassas olduğu,

2.Aziz Nesin'in Sivas'a gelişinin duyurulmasıyla beraber bu kişinin kamuoyu tarafından bilinen fikirlerinin Sivas'ta olaydan bir hafta öncesinden başlayarak basın tarafından işlenmesinin belirli bir gerginliği tırmandırdığı,

3.Pir Sultan Abdal etkinlikleri dışında amacı asan bazı faaliyetlerin tansiyonun yükselmesine sebep olduğu,

4.Vali aleyhinde oluşturulan kamuoyunun etkisiyle tepkilerin Vali'ye de yönlendirildiği,

5.Kısa süre içerisinde oluşan mevcut gerilimli atmosferin olay öncesi dağıtılan bildirilerle körüklendiği,

6.Olayın vukuu esnasında topluluğun mevcut gerginlikten yararlanmak isteyen provokatörler tarafından kışkırtılarak yönlendirildiği,

7.Protesto şeklinde başlayan olayların topluluk dağıtılarak engellenmemesi üzerine zamanla eylemcilerin olaya iyice konsantre olduğu, mesai çıkışı sonrasında topluluğun büyümesi üzerine kontrolden çıktığı,

Tespitini yapmıştır.

Komisyonumuz ayrıca;

1.Olayların Öncesinde, başlangıcında, gelişmesinde ve müessif bir şekilde sonuçlanmasında İl'deki yöneticilerin basiretsizliği, kararsızlığı ve aczinin bulunduğunu,

2.İl yönetimindeki idarecilerin olayın mezhep çatışması neticesini vereceği seklindeki hatalı bir değerlendirme yaparak, yeterli göç olduğu halde uzun süre eylemcileri durdurarak dağıtmadığını; eylemcileri bir arada tutmaya özen göstererek eyleme iyice şartlanmalarına yol açtığını,

3.Mesai çıkışından sonra topluluğun iyice kalabalıklaşacağı tahmin edilerek önceden tedbir alınmadığını,

4.Olay boyunca Aziz Nesin'in hedef seçildiğinin bilinmesi ve daha sonra Aziz Nesin'in Madımak Otelinde kaldığının eylemciler tarafından anlaşılmasına rağmen Aziz Nesin ve Madımak Otelinde bulunan misafirler için tedbir alınmadığını ve buradaki misafirlerin çok değişik yollarla tahliyesi mümkünken bunun gerçekleştirilemediğini,

5.Otel Önünde yangın çıkarılabileceğine dair bazı belirtiler oluşmasına rağmen bu konuda daha önceden tedbir alınmadığı ve diğer kamu kuruluşlarına ait itfaiyelerin devreye sokulmadığını,

6.Yanlış bir değerlendirmeye topluluğu teskin edeceği düşünülerek "Ozanlar anıtının" sökülmesi ve topluluğun göreceği yöne getirilmesinin eylemcilerin daha fazla taşkınlaşmasına ve otel önündeki barikat yarılarak otel önünün iyice daralmasına yol açtığını; böylece alınabilecek tedbirlerin tamamen zorlaştığını,

7.Olaylar öncesinde önemli miktarda güvenlik gücünün Sivas dışında bir operasyonda bulunması sebebiyle tedbir alınarak kuvvet takviyesinde bulunulması gerektiği halde bunun yapılmadığını,

8.Olayların başlamasından sonra mevcut kuvvetlerle çevre il ve ilçelerden gelen kuvvetlerin koordinasyonunun ve alınabilecek tedbirlerin organizasyon ve yönetiminin iyi yapılamadığını, olaylar boyunca tamamen öngörüsüz hareket edildiğini,

9.Kongre binası önündeki Atatürk büstünün düşürüldüğü veya söküldüğü tespit edilmişse de bunun nasıl, ne zaman ve ne şekilde düşürüldüğü veya söküldüğü hususunda sağlıklı bilgi elde edilemediğini,

10.Olayların ardından Savcılık ve Emniyetin kapsamlı ve etkin bir soruşturmaya geçtiğini, olayları geliştirip tahrip eden grup ve kişilerin Savcılıkça önemli ölçüde tespit edilip haklarında kanunî takibata başlandığını; halen 192 kişi hakkında dava açıldığını, 110 kişinin tutuklu, 2 kişinin gıyabi tutuklu olduğunu; 5 kişinin aranmakta olduğunu ve teşhislerin devam ettiğini,

11.Sivas halkının Devletimizin yanında ve destekleyicisi olduğunu, tahrik ve provokasyonlarla çıkan olayların önlenememişinin Sivas'taki yöneticilerin hatası ve tedbirsizliğinden kaynaklandığını; ayrıca istihbaratın yetersiz olduğunu, istihbarat birimleriyle yönetim arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi gerektiğini,

Tespit etmiştir.

Komisyonumuz yaptığı temaslar ve incelemeler sonucunda Sivas'ta meydana gelen Ve milletimizi derin üzüntüye boğan bu insanlık dışı olaydan inancı ne olursa olsun Sivas'ta yaşayan insanımızın büyük üzüntü duyduklarını ve Sivas'taki sağduyu sahibi insanlarımızın bu olayın dışında olduklarını; olayı bir mezhep çatışması olarak gösterme çabalarından vatandaşlarımızın son derece rahatsızlık duyduklarını tespit ve müşahade etmiştir.

Sivas'ta meydana gelen olayların ne başlangıcında ne de sonunda bir mezhep çatışması mevcut olmadığı gibi olaylar sırasında da böyle bir sosyal gerilim yaşanmamış ancak olaylardan sonra bazı kişi ve örgütlerin bu olaydan istifade ederek bir mezhep çatışması oluşturmak maksadıyla provokasyonlara giriştikleri, başarılı olamadıktan anlaşılmış şu anda Sivas'ta hayatın huzur ve sükunet içinde geçtiği görülmüştür.

Olaylara katılanlar arasında küçük bir provokatör grubun var olduğu anlaşılmakla beraber bu grubun örgütsel bağlantılarının bulunup bulunmadığı; varsa ne olduğu hususunda kesin bir delil elde edilememiştir,

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası herkesin düşünce ve kanaat hürriyetine sahip olduğunu; kimsenin düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamayacağını garanti eder ve herkesin düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğunu söyler.

Düşünce ve kanaat hürriyetinin de hiçbir kimseye başkalarının fikir ve inançlarına hakaret etme şeklinde kullanılamayacağı açıktır.

Komisyonumuz; 37 vatandaşımızın ölümüyle sonuçlanan menfur ve müessif olayın hiçbir haklı gerekçesi olamayacağı inancıyla şiddetin her türüne karşı olduğunu ve bu müessif olayı şiddetle kınadığım ifade eder; işbu raporu Genel Kurula sunulmak üzere ekleriyle beraber Yüksek Başkanlığa saygıyla arz eder.<sup>6</sup>

---

<sup>6</sup> **Bu Rapor;** Doğru Yol Partisi, Anavatan Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti, Refah Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Bursa Milletvekili Turhan Tayan, Bayburt Milletvekili Ülkü Güney, İçel Milletvekili Aydın Güven Gürkan, Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan ve Ankara Milletvekili H. Uluç Gürkan'ın 2 Temmuz 1993 günü Sivas'ta meydana gelen olayların sebep ve sorumlulukları ile olayların oluş şeklinin ortaya çıkarılması, Ankara Milletvekili Ali Dinçer ve 16 arkadaşının Sivas'ta meydana gelen olayların nedenlerinin ve sorumlularının ortaya çıkarılması, Tunceli Milletvekili Kamer Genç ve 26 arkadaşının Sivas'ta meydana gelen olayların incelenmesi ve zarar gören yurttaşlarımızın maddî zararlarının ve sorumluların tespiti, Sivas Milletvekili Muhsin Yazıcıoğlu ve 9 arkadaşının Sivas'ta meydana gelen olayların araştırılması, Muş Milletvekili Muzaffer Demir ve 12 arkadaşının Sivas'ta meydana gelen olayların sorumlularının tespiti amacıyla Anayasanın 98 inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergeleri üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulun 6.7.1993 tarihli 123 üncü Birleşiminde alınan 243 sayılı Karara istinaden, **TBMM Genel Kurulu tarafından seçilen komisyon tarafından hazırlanmıştır.**

#### 1.Komisyonun Kuruluşu ve Üye Seçimi :

Komisyonumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 6.7.1993 tarihli 123 üncü Birleşiminde alınan 248 sayılı Karar Üzerine kurulmuş; söz konusu karar da 2 Temmuz 1993 günü Sivas'ta meydana gelen olayların sebep ve sorumluları ile olayların oluş şeklinin ortaya çıkarılması ve maddî zararların tespit edilmesi amacıyla bir Meclis Araştırması yapılmasına, bu araştırmayı yapacak Komisyonun 12 üyeden kurulmasına, görev süresinin, Komisyonun Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip seçimi tarihinden başlamak üzere 15 gün olmasına ve gerektiğinde Ankara dışındaki yerlere de gitmesine karar verilmiştir. Genel Kurulun 8.7.1993 tarihli 125 inci Birleşiminde de Komisyona üye seçimi yapılmıştır.

#### 2.Komisyonun Çalışmaları :

8.7.1993 günü toplanan Komisyonumuz görev bölümü yaparak, aynı gün aldığı kararla 2 Temmuz 1993 tarihli olayları incelemek ve araştırmak maksadıyla Sivas'a gitmeye karar vermiştir.

12-15.7.1993 tarihlerinde 11 kişilik heyetle Sivas'ta aralıksız ve yoğun incelemeler yapan komisyon buradaki incelemeleri esnasında; Vilâyet, Sivas'taki bütün siyasi partilerin İl baş-

---

kanları, Sivas meslek kuruluşları, odalar ve sendika temsilcileri, Sivas Belediye Başkanı, Sivas mahalli basın sahipleri, Emniyet ve diğer kamu görevlileri, Sivas Müftüsü, Kültür Müdürü, Millî Eğitim Müdürü, Cumhuriyet Başsavcısı, Sivas merkez mahalle muhtarları, Tugay Komutanlığı ve çok sayıda Sivas'lı vatandaş ile ayrı ayrı görüşmeler yapmıştır.

Sivas'ta bir basın toplantısı düzenleyen Komisyonumuz, incelemelerine devam etmek üzere Ankara'ya dönmüş; Parlamento'da kendisine ayrılan salonda yaptığı toplantılarda Sivas eski Valisini, Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenliklerini düzenleyenlerden ve olay esnasında otelde bulunanlardan bazı kişileri ve Emniyet eski Genel Müdürünü dinlemiştir.

Ayrıca, İçişleri Bakanlığı Başmüfettişlerince yapılan soruşturma dosyalarını, olaylar esnasındaki telsiz konuşmalarının bant çözümlerini, 1 Temmuz 1993 günü Kültür Sarayında yapılan konuşmaların bant çözümlerini, olaylar esnasında çekilen video kasetlerini, olaylar esnasında meydana gelen hasarlarla ilgili mahkeme kararları ve bilirkişi raporlarını, Sivas'taki mahalli gazetelerin olay öncesi ve olaydan sonra yayınlanan nüshalarını, olaylardan sonra gözümlenilenlerin listesini ve konuyla ilgili muhtelif evrakı incelemek üzere Komisyona celpetmiştir.



(Not: Metin içindeki numaralar, TBMM Komisyon Raporunun eklerinin sıralamasını göstermektedir. Burada, Komisyon Raporunun metniyle yetinilmiştir.)

## İkinci Kısım:

## YARGILAMA

**Ceza yargılaması, “itham” (suç isnadıyla) başlar, “hükümle” (kararla) sona erer.** Bu nedenle, soruşturma aşaması ve soruşturma aşamasından yapılan bütün işlemler, yargılamaya dahildir. Her itham (suç isnadı), kamu davasının konusu olmadığından, önemli bir kısmı Takipsizlik kararıyla sonuçlandığından, ithama (suç isnadına) maruz kalanların bir kısmı hakkında dava açmaya yetecek kanıt elde edilebildiğinden, yargılama, “soruşturma” ve “kovuşturma” olarak iki kısma ayrılmıştır. İthamdan (suç isnadından) İddianamenin düzenlendiği kadar aşamaya “soruşturma”, iddianamenin mahkemeye sunulması ve mahkemece kabulüne karar verilmesinden sonra başlayıp davanın sonuçlandığı (karar) aşama “kovuşturma” olarak adlandırılmaktadır. Ceza muhakemesi hukukunda da, soruşturma ve kovuşturma aşaması ayrı bölümlerde düzenlenmiş ve (her iki aşama da) özel kurallara bağlanmıştır.

İncelemeye konu dava da, soruşturma ve kovuşturma aşaması olmak üzere, ayrı başlıklar altında ele alınacaktır.

### I-Soruşturma:

**Soruşturma aşaması**, ithamla (suç isnadıyla) başlayıp, iddianamenin düzenlenip mahkemeye sunulduğu ana kadar ki aşamayı ifade etmektedir. Kovuşturma (yargılama) aşaması da, iddia makamı tarafından düzenlenen “iddianamenin” mahkemece kabulüne karar verilmesinden sonra başlayıp, karar verilmesine kadar geçen süreci ifade etmektedir. İddianame, (adından da anlaşılacağı üzere) iddia makamının “iddiasına” dayanmaktadır. İddianamedeki iddiaların doğru olup olmadığı, yargılama sonunda, yargı kararıyla ortaya çıkacaktır. Yargı, iddia makamının düzenlediği iddianamedeki iddialarına hiç itibar etmeyebileceği gibi, kısmen kabul kısmen red de edebilir. Bu özelliği dolayısıyla, soruşturma aşamasını, (dolayısıyla) iddianameyi denetleme yetkisine sahiptir. Soruşturma aşamasında yapılan usulsüzlüklerin (hukuka aykırılıkların) düzeltilmesi, giderilmesi, yargının görevidir.

#### 1)-ŞÜPHELİLERİN TESPİTİ:

Ceza soruşturmasının en önemli aşamasını, “şüphelilerin tespiti” oluşturmaktadır. Suçu işleyenlerin tespitinde gereken özen gösterilmezse, suçu işleyenler soruşturma ve

kovuşturmadan kurtulurken, suçla bağlantısı olmayan kişiler yargılanacaktır. Suçla ilgisi olmayan kişilerin yargılama sonunda beraat etmeleri muhtemel ise de, beraat kararı, yargılamanın hatalı olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir. Şüphelilerin tespiti, ceza soruşturmasının en önemli ilk basamağı olduğundan, hayati öneme sahiptir. **İlk düğmeyi yanlış iliklediğimiz takdirde**, diğer düğmeler de (otomatikman) yanlış iliklenmiş olacaktır.

Ceza soruşturmasında, her şüphe, davaya konu olmaz. Şüphenin kamu davasına dönüşebilmesi için, şüphenin kuvvetli olması ve “somut kanıtlara” dayanması gerekir. Alenen işlenen ve faili bilinen suçlarda, şüphelinin tespiti son derece kolaydır. Ancak failin belli olmadığı suçlarda, bu suçu kimin işlediğinin tespiti için kapsamlı araştırma yapılması gerekmektedir. Farzı muhal, bir cinayet olayında, önce, maktul ile husumeti olanlar, maktülün ölümünden kimlerin yarar sağlayabileceği tespit edilir. Hazırlanan listelerin “zandan” ve “zanlılardan” ibaret olduğu kuşkusuzdur. Cinayeti, bu listede yer almayan biri de işlemiş olabilir. Hazırlanan listedeki kişilerle görüşme yapılır, maktul ile aralarındaki husumetin boyutları tespit edilmeye çalışılır. Zannın bir sonraki aşamasını “şüphe” oluşturur. Bu kişilere “şüpheli” denir. Cinayet mahallinde tespit edilen delillerle şüpheliler arasında bağ kurulmaya çalışılır. Somut delillerin (olay yerindeki saç telinin, kan örneklerinin, ayak izlerinin, otomobil tekerlek izlerinin, far kırıklarının, oto boya izlerinin, güvenlik kamerası kayıtlarının, vs.) şüpheliyle ilgisi olduğunun tespiti halinde, kuvvetli şüphe nedeniyle davaya konu olabilir.

Tek faili ve tek hareketli suçlarda şüphelinin tespiti kolay olmakla birlikte, **Topluluk tarafından işlenen suçlarda** ve birden fazla suç ilendiğinde, şüphelinin tespiti çok daha zordur. Zira, her bir suç için araştırma yapılması ve her suçun faillerinin (ayrı ayrı) belirlenmesi gerekir. Suça katılma, (azmettirme, asli iştirak, ferî iştirak, yardım, vs.) farklı şekillerde olabileceğinden, hangi şüphelinin, suça nasıl katıldığının da (ayrı ayrı) tespit edilmesi gerekir.

İncelemeye konu davada, yangın, video kayıtlarına göre 20:05’te başlamış, ve yine video kayıtlarına göre, 20:20’de itfaiye (yangına) müdahale etmeye başlamıştır.<sup>7</sup> Otelde bulunanlardan bazılarının vefat ettiğinin öğrenilmesi, büyük bir şaşkınlık ve paniğe neden olmuştur. Yangından önce ve yangın başladıktan sonra, 1 kişinin dahi gözaltına alınmamış olması, bu davanın en hassas (ve zor) yanını teşkil etmektedir. Protestoya katılanlardan hangilerinin, hangi suçu işlediklerinin belirlenmesi, önemli bir sorundur. Şüphelilerin tespiti işlemi, doğru kişilerin yargılanması açısından, ben önemli aşamasını oluşturmaktadır. **Faillerin yanlış seçilmesi halinde, (adil yargılama açısından), bundan sonraki aşamaların hiçbir önem taşımayacağı ortadadır.**

## 2)-YAKALAMA:

Ceza yargılamasının en önemli aşamasının, “failleri belirleme” aşaması olduğu yukarıda arz edilmişti. Olayın (gerçek) faillerinin belirlenmesi, “titiz” bir çalışmayı gerektirmektedir.

<sup>7</sup> TBMM Komisyon Raporu, shf.10

Birden fazla suç olduğuna göre, her suçun faillerinin ayrı ayrı araştırılması, şüphenin, kuvvetli olması, somut kanıtlara dayanması gerekmektedir.

Sivas davası soruşturmasında, “yakalama” işlemleri, (esas itibariyle) olaydan sonra, Sivas, Ali Baba mahallesinde kurulan tahtaya yazılan isimler, ve gazetede çıkan isimlere göre yapılmıştır. Gazetelerde isimleri yayınlanan kişilerin, yayının yapıldığı gün gözaltına alınması (bu isimlerin birebir örtüşmesi), bu tespit görevini, (kolluk görevlilerinin değil) **medyanın ve mağdur tarafın yaptığını** göstermektedir.

► **Aydınlık Gazetesi**<sup>8</sup>, olayların öncesinde ve sonrasında çok aktif bir rol oynamıştır. 2 Temmuzdan sonra, “olaya fail bulunması” için özel bir gayret göstermiştir. Gazete sayfasına konulan ve –soruşturma süresince- her gün yayınlanan bir spotta; “Çağrı: Sivas katliamının planlayanları ve katilleri ortaya çıkarma sözü veriyoruz. Katliamlarla ilgili bilgiye sahip olanları gazetemizle temas kurmaya çağırıyoruz. Aydınlık” yazıları yayınlanmıştı. Aydınlık Gazetesinin, 5 - 6 - 7 Temmuz 1993 tarihli nüshalarında “**Elebaşları açıklıyoruz**” Varan-1, Varan-2, Varan-3, Varan-4, başlığı altında, şüpheli isimleri yayınlanmıştır.

*Yakalama tutanakları incelendiğinde*, olayın vuku bulduğu gün, yani, 2.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı, (sadece) 14’tür. 4.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 22, 5.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 27, 6.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 49, 7.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 20, 8.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 4, 9.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 5, 10.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 9, 11.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 4, 12.07.1993 tarihinde gözaltına alınanların sayısı: 1, olup, **ilk on günde** gözaltına alınanların sayısı: **155’tir!** Olaydan 10 gün sonrasına kadar toplu gözaltına almalar devam etmiştir.

(Bu şekilde gözaltına alınanlardan çoğunun serbest bırakılması, haklarında kamu davası dahi açılmaması, yakalama, gözaltına alma işlemlerinin yasal delillere dayanmadığını, gazete kupürlerine ve söylentiye dayandığını ortaya koymaktadır.)

Sivas’ta bir mahalleye asılan **tahtaya yazılan** isimlerin ve **gazetelerde yayınlanan** isimlerin (aynı gün) gözaltına alınması ve bu kişilerin hemen tutuklanması, **olayın faillerini belirleme yönteminin**, yakalama yönteminin, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğinde olduğunu göstermektedir.

### 3)-GÖZALTINA ALMA:

**a)-Zanna dayalı gözaltına alma:** Protestoya katılan binlerce kişinin tamamına suç isnadı mümkün olmadığına göre, suç işleyenlerin titiz bir şekilde belirlenmesi ve soruşturmaya tabi tutulması gerekir. Bir kişinin soruşturmanın süjesi haline gelebilmesi için, tahminden/zandan daha kuvvetli olan şüphe olması gerekir. Zanla, kişiler özgürlüklerinden yoksun bırakılamaz. Sivas Davasında, gazetelerin isim yayınlaması, gözaltına alınması için yeterli görülmüştür. Keyfi olarak gözaltı işlemi uygulanması adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

<sup>8</sup> Aydınlık Gazetesi’nin, olay öncesindeki ve olay sonrasındaki yayınları dikkat çekmektedir.

**b)-3713 sayılı yasa kapsamında olmayan suçlara 3713 sayılı yasadaki –uzun- gözaltı sürelerinin uygulanması:** Cumhuriyet savcılıkları tarafından yürütülen soruşturmaların konusu farklı olduğundan, gözaltına alma işlemleri de, soruşturma konusuna göre yapılmalıdır. 2911 sayılı yasa kapsamında yapılan soruşturma ile ölüme sebebiyet verme suçuyla ilgili soruşturmanın sonuçları farklı olmalıdır. Dava konusu olayda, şüphelilere isnad edilen suçlar bakımından hiç bir ayırım yapılmamış, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında gözaltı süresinin hükümleri uygulanmıştır. Gözaltı işleminin ve gözaltı süresinin, yasada öngörülen süreden daha uzun olması, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

#### **4)-SUÇ İSNADI:**

**a)-Suç isnadı ve yasal hakların bildirilmesi:** Ceza soruşturmasında, (kuvvetli şüphe üzerine) gözaltına alınan kişiler, bazı temel haklara sahiptir. Bunların başında, gözaltına alınan kişinin yakınlarına haber vermesi, hangi suçun isnad edildiğinin, bu suçlamalara karşı cevap verebilmek için avukat tayin edebileceğinin, suçlamalara karşı delillerini sunabileceğinin, bildirilmesidir. Bu bildirim, gecikme olmaksızın, “derhal” yapılmalıdır! Eğer gözaltına alınanlar arasında reşit olmayanlar (18 yaşından küçük) var ise, bu kişilerin soruşturmasının, küçükler için kurulan mahkeme savcıları tarafından yapılması ve zorunlu müdafî tayin edilmesi gerekmektedir.

AİHS 6.Maddenin 3 (a) bendi, sanığa aynı zamanda yalnızca suçlamanın nedeni konusunda, yani işlemiş olduğu iddia edilen ve suçlamanın temeli olan fiiller konusunda değil, bu fiillerin hukuki olarak nasıl nitelendiği konusunda da ayrıntılı olarak bilgilendirilme hakkını verir (bkz. Pélissier ve Sassi-Fransa [Büyük Daire-BD], No. 25444/94, paragraf 51, ECHR (AİHM) 1999-III). 6.Maddenin 3 (a) bendinin kapsamı özellikle AİHS’in 6. maddesi, 1. fıkrasının güvence altına aldığı daha genel bir hak olan adil yargılanma hakkının ışığında değerlendirilmelidir (bkz, gerekli değişikliklerle aşağıdaki kararlar: Deweer-Belçika, 27 Şubat 1980, Seri A No. 35, s. 30-31, paragraf 56; Artico-İtalya, 13 Mayıs 1980, Seri A No. 37, s. 15, paragraf 32; Goddi-İtalya, 9 Nisan 1984, Seri A No. 76, s. 11, paragraf 28; ve Colozza-İtalya, 12 Şubat 1985, Seri A No. 89, s. 14, paragraf 26). Mahkeme’ye göre, ceza konularında sanığa kendisine isnat edilen suçlar (ve bununla ilgili olarak mahkemenin bu konuda benimseyebileceği hukuki niteleme) konusunda tam ve ayrıntılı bilgi verilmesi yargılamanın adil olmasını güvence altına almak bakımından temel bir önkoşuldur (bkz. yukarıda anılan Pélissier ve Sassi davası kararı, paragraf 52)

Şüpheliler gözaltına alındığında, bu hakları kendilerine bildirilmemiştir. Dava dosyasında bunula ilgili hiçbir belge/tutanak yoktur! Emniyet müdürlüğünde farklı sürelerde gözaltında tutulduktan sonra, ifadelerini almaya başlamıştır. Akabinde, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı şüphelilerin ifadelerini almıştır. Şüphelilerin ifadeleri alınırken, bazı şüphelilere “bu hakları” hatırlatılsa da, **önemli bir kısmına** bu hakları hatırlatılmamıştır. Dosya kapsamında gözaltına alınanlar arasında, reşit olmayan **11 küçük** bulunmaktadır. Reşit olmayanlar için müdafî tayini (yasa gereği) zorunlu olduğu halde, müdafî de tayin edilmemiştir. Şüphelilere,

yasal haklarının hatırlatılmaması, küçüklerin büyüklerle bir tutulması, müdafî tayin edilmemesi, doğru yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir. Avrupa insan hakları mahkemesi, avukatı olmadan şüphelinin ifadesinin alınmasını sözleşmenin 6.maddesinin ihlali olarak nitelemiştir.<sup>9</sup>

**b)-Avukata erişim hakkı:** Suç isnadına maruz kalan şüphelinin, hukuki yardımdan yararlanma hakkı bulunmaktadır. “John Murray-Birleşik Krallık davası kararında (8 Şubat 1996, Reports 1996-I, paragraf 62-64 ve 66), AİHM bu hakkın polis soruşturmasının başında devreye girebileceğini belirtmiştir. Mevcut davada başvurunun poliste gözaltının ilk kırk sekiz saatinde bir avukata erişme hakkı 1987 tarihli Kuzey İrlanda Yasası’nın (Olağanüstü Maddeler) 15. maddesi çerçevesinde sınırlanmıştır. Gerekçe, avukata erişme hakkının kullanılmasının, diğer hususların yanı sıra, terörist fiillerin işlenmesi hakkında bilgi toplama faaliyetini zorlaştıracak veya bu tür fiilleri önlemeyi güçleştireceği yolunda polisin makul nedenleri olduğudur [...] Mahkeme, Talimat’ta çizilen çerçeve dolayısıyla, sanığın polis soruşturmasının erken aşamalarından itibaren avukata erişme hakkına sahip olmasının savunma hakları açısından çok büyük bir önem taşıdığı kanaatine sahiptir. Bu bağlamda Mahkeme, Talimat çerçevesinde polis soruşturmasının başlangıcında sanığın savunmasına ilişkin olarak temel bir ikilimle karşı karşıya kaldığını gözlemlemektedir. Sanık susma yolunu seçerse, Talimat hükümleri uyarınca hakkında aleyhine kullanılabilecek olumsuz çıkarsamalar yapılabilir. Öte yandan, sanık soruşturma sırasında susmaktan vazgeçecek olursa, kendisi hakkında çıkarsamalar yapılması olasılığını belki de ortadan kaldırmamakla birlikte, savunması konusunda hatalı davranma tehlikesi altına girer. Bu koşullar altında 6. Maddede (madde 6) öngörülen hakkaniyet kavramı sanığın polis soruşturmasının başlangıç aşamalarından itibaren bir avukatın yardımından yararlanmasını gerekli kılar.” “Tersine, davaya esas teşkil eden olayların ışığında, Brennan-Birleşik Krallık davasında (16 Ekim 2001, Başvuru No. 39846/98, paragraf 45-48) ilk yirmidört saat içinde avukata erişim imkânı tanınmamasına izin verilmiştir; ancak, Averill-Birleşik Krallık davası kararında (6 Haziran 2000, Başvuru No. 36408/97) AİHM aynı şekilde **başvurucuya sorguya alınmadan önce avukat yardımı olanağı tanınmış olması gerektiğine** hükmetmiştir (Magee-Birleşik Krallık davası kararı, 6 Haziran 2000, Başvuru No. 28135/95, paragraf 41). (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından örnekler, GillesDutertre, Avrupa Konseyi Yayınları, shf.185)<sup>10</sup>

Suç isnadından sonra, şüphelilerin, (hukuki yardımdan açıkça vazgeçmediği halde) avukatla temsil edilmediği görülmektedir. Hukuki yardımın, olaydan çok sonra devreye girmesi, müdafileri, davanın temelini oluşturacak olan usulsüzlüklere müdahale imkanından yoksun bırakmıştır. Bu olayda, (savunmayı temsil eden) avukatlar örgütü Türkiye Barolar Birliğinin

<sup>9</sup> AİHM, Öcalan-Türkiye davasında, sanık Öcalan’ın polis nezaretinde sorgusu yapılırken avukat yardımından yararlandırılmaması ve daha sonra avukatları ile üçüncü kişilerin duymayacağı şekilde görüşme olanağının sağlanmaması, yine duruşmanın çok geç safhasında dava dosyasına ulaşabilmiş olması nedeniyle adil yargılama ilkesinin 6/3-b ve c maddelerinin ihlâl edildiğine karar vermiştir.

<sup>10</sup> Bu konudaki iç hukuk kurallarının, AİHS veya AİHM kararlarına aykırı olması durumunda, iç hukuk kurallarının hukuki bir değeri bulunmamaktadır.

tutumu da hayli ilginçtir! Barolara (ve Sivas Barosuna) gönderdiği yazıyla, avukatları, “bu davada görev almamaya” davet etmiştir! TBB nin, doğru yargılamanın üç unsurundan biri olan savunma ayağının eksik bırakılmasını tavsiye etmesi, TBB nin, adil bir yargılama yapılmasını değil, masum olanların da hüküm giymesini istediği anlamına gelmektedir. Cumhuriyet savcısı, sanıkların çok azı için Sivas Barosundan müdafî görevlendirmesini istediği halde, (bu görevi yasa gereği yerine getirmekle yükümlü olan) Sivas Barosu, “Suçun Devlet Güvenlik Mahkemesinin görevinde olduğu” gerekçesiyle savcılığın talebini reddetmiş, sanıklara vekil göndermeyeceğini beyan etmiştir. Anayasal bir kurum olan TBB nin, (avukatların zorunlu meslek kuruluşu) Barolara böyle bir yazı göndermesi ve Sivas Barosunun (yasalara aykırı olarak) cumhuriyet savcısının, müdafî görevlendirme talebini reddetmesi, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir!

**c)-Delil sunma hakkı:** Şüphelinin, suç isnadına karşı “delil sunma hakkı” bulunmaktadır. Dosya kapsamı içerisinde, şüpheliye böyle bir hakkından söz edilmediği için, hiçbir şüphelinin, delil sunması da söz konusu olmamıştır. Şüpheliler, soruşturma aşamasında öne sürebileceği bu hakkını, yıllarca tutuklu kaldıktan sonra, yargılama aşamasında öne sürebilmiştir. Şüphelilere, delil sunma hakkının bildirilmemesi ve delillerini sunamaması, doğru yargılama hakkının ihlali niteliğindedir.

## 5)-TEŞHİS:

Ceza yargılamasında teşhis çok önemli bir işleve sahiptir. Teşhis, suç isnad edilen kişinin, isnad edilen suçu işlediğini gören kişi tarafından tespitidir. Teşhis işleminin usulüne uygun olarak yapılması, gerçek failin belirlenmesine önemli katkı sağlamaktadır. Doğru kişinin ortaya çıkarılması için, suç isnad edilen kişinin, olayla ilgisi olmayanların arasına karıştırılmak suretiyle, bunlar arasından faili göstermesi istenmektedir. Tanığın cevabı, doğru yargılamaya zemin oluşturacaktır. Tanık; “faili teşhis edemediğini” “ikinci ve yedinci kişilerin olabileceğini” ”kesinlikle beşinci sıradaki kişinin olduğunu” söyleyebilir. Birinci durumda, teşhisten söz edilmeyecek, ikinci durumda, başka delillere gerek duyulacak, üçüncü durumda önemli bir kanıt niteliğine sahip olacaktır.

Dava dosyasında, protestoya katılanlar belirlenmeye çalışılmıştır. Teşhis tutanakları da, bu sebeple, farklı fiilleri (suçları) ayırmaya elverişli değildir. Bu nedenle, teşhis işlemleri, “**topluca**” yapılmıştır. Dava dosyasında iki adet toplu teşhis tutanağı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 08.07.1993 tarihinde, ikincisi 10.07.1993 tarihlidir.

Şüphelilerin isimlerinin yazıldığı tutanak, emniyet görevlilerine imzalatılmıştır. Emniyet görevlilerinin ifadelerinden, somut bir teşhis işlemi yapmadıkları anlaşılmaktadır. Hangi şüphelinin, hangi suç için teşhis edildiği belirsizdir. Hangi suçun hangi aşamasında yer aldığı da belirsizdir.

► Emniyet görevlisi **Mehmet Yıldız**: “Önce hepsini toplu halde teşhis yapalım dediler, zabıt düzenlendi, daha sonra savcı bey geldi, bunların tek tek olması gerekir dedi, ondan sonra tek tek teşhis zabıtları düzenlendi. (Duruşma tutanağı shf. 406)

► Emniyet görevlisi **Erol Çöl**: “İlk önce teker teker teşhis zabıtlarının tutulması istendi, ilk önce o şekilde yaptık, baktık rki vakit alıyor, bizden bir an önce işlemlerin yürütülmesi isteniyordu. Bu sefer nezarete bulunan şahısları nezaretin önüne çıkartıp sıraya dizip olayda görev alan kişiler ve personel teker teker bakıp önünden geçerek gördükleri kişileri teşhis edip o şekilde zapta geçtik.” (Duruşma tutanağı shf. 432)

► Emniyet görevlisi **İbrahim Bolater**: “Toplu teşhis zaptı sonradan tutulmuş bir teşhis zaptıdır. Müdürlerimiz söyledi.” (Duruşma tutanağı shf. 515)

Sivas davasının en önemli kanıtlarından biri sayılan teşhis tutanaklarının düzenlenme biçimi, bu tutanakların kanıt sayılamayacağını göstermektedir. Olayın meydana geldiği günden itibaren, her gün onlarca kişi gözaltına alınmış, günlerce gözaltında tutulmuştur. Yüzlerce kişinin gözaltına alınmasıyla, olağanüstü bir iş yükü ortaya çıkmıştır. Emniyet görevlileri günlerce uykusuz kalmış olup, savcının istediği tutanakları, sadece yetiştirmeye çalışmışlardır. Bu tutanakları imzalayanların ifadelerinden, bu tutanakların hangi koşullar altında imzalandığı (kanıt sayılamayacağı) ortaya çıkmaktadır.

► Emniyet görevlisi **Tevfik Dişçi**: “Aşağıda teşhis yaptık, **uyumamıştık**. Ertesi günü ben bir yerde teşhis yaptım. Emniyet müdürlüğünün altında teşhis yaptım. Kesin olarak kaç kişiyi teşhis ettiğimi hatırlamıyorum.” (Duruşma tutanağı, shf.494)

► Dava dosyasındaki tutanaklara göre, Yusuf Şimşek, 9.07.1993 günü gözaltına alındığı halde, **bir gün önce** düzenlenen (8.07.1993) teşhis tutanağında ve teşhis edilenler arasında gösterilmiştir.

Ceza yargılamasında, usulsüz teşhis tutanaklarının akibeti, (belirsizlik sanık lehine olduğundan) **geçersizliktir**. Teşhis (failleri belirleme) işlemi, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

## 6)-İFADE:

Ceza yargılamasında, şüphelilerin ifade tutanakları, (suç isnadına ve bu isnatlara karşı savunmayı içerdiğinden), büyük önem taşımaktadır. Bu tutanaklara itibar edilebilmesi için, şüphelilerin ifadelerinin (beyanlarının) **hiçbir baskı altında olmadan**, özgürce Tutanağa yazılmış olması gerekir. İfadenin zor altında alınması, şüphelinin bazı beyanlarının hiç yazılmaması, bazılarının eksik yazılması, bazılarının değiştirilmesi, bu tutanakların **geçersizlik** nedenidir.<sup>11</sup>

<sup>11</sup> Soruşturma aşamasında kolluk görevlilerinin düzenlediği ifade tutanaklarının geçersiz sayılması, “sanıkların, mahkeme huzurundaki beyanlarının esas alınacağı” anlamına gelmektedir. **Esasen**, sanıkların kendi aleyhlerine ifade vermeleri beklenemeyeceğinden, çelişki halinde, daima mahkeme huzurundaki ifadelerinin (beyanlarının) esas alınması gerekir.



Bu davada yargılanan sanıklar, ifade tutanaklarını reddetmişler, ifadelerinin baskı altında alındığını iddia etmişlerdir. Dava dosyası içerisindeki ifade tutanaklarında, şüphelilere, somut bir suç isnadının yapılmadığı görülmektedir. Somut bir suç isnadı yapılmadığı için, bu isnada karşı savunma da yapılamamıştır. Şüpheliler, emniyet görevlileri tarafından düzenlenen ifade tutanaklarını reddetmiş olduğundan, usulsüz ifade tutanakları, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

### 7)-TUTUKLAMA:

Olay tarihinde yürürlükte olan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK), gözaltına alınan kişilerin, suç isnadı ve somut delilleriyle birlikte, (suçun niteliğine göre) yasada belirlenen sürede hakim önüne çıkarılmasını emretmektedir. Hakim, şüpheli hakkında, isnad edilen suçu işlediği konusunda somut kanıtlar (kuvvetli şüphe) yoksa, serbest bırakacak, dava açılmasına yetecek kadar kanıt olduğuna kanaat getirirse, tutuklu veya tutuksuz yargılanmasına karar verecektir.

Dava dosyasında, gözaltına alın şüphelilerin çok büyük bir kısmının tutuklanmasına karar verildiği görülmektedir. Tutuklama müzekkerelerinde, somut açıklamaların bulunmaması, tutuklamayı gerektirecek **somut olguların tespit edilemediğini** göstermektedir. Kişinin özgürlüğünden yoksun kalması sonucunu doğuracak, son derece ağır bir tedbir olan tutuklama kararı, masumiyet karinesinin; dolayısıyla adil yargılama ilkesinin ağır ihlali niteliğindedir.

### 8)-SUÇ VASFININ TAYİNİ:

İddia makamının en önemli görevi, yasada öngörülen usul ve yöntemlerle soruşturma yaparak, suçun faillerini tespit etmek, delilleri toplamak, dava açmaya yetecek kadar delil topladığında, ilgili kişi/kişiler aleyhine, “iddianame” düzenleyerek mahkemeye sunmaktır. Şüphelilere isnad edilecek suçun vasfını belirleyecek yegane husus, fiilin ceza yasasında tarif edilen “suç tipine” uygunluğudur.

Ceza yargılama hukukuna göre, işlenen suçlar bakımından, mahkemeler arasında “görev” dağılımı yapılmıştır. Mahkemeler, (yasayla) görevli kılınmadıkları davaların yargılmasını yapamazlar. Cumhuriyet savcılarının, suç tipine ve mahkemenin görev alanına göre, hazırladıkları iddianameyi, görevli mahkemeye tevdi etmeleri gerekmektedir. Sivas olaylarında, birden fazla mahkemenin görev alınan giren suç isnadı söz konusu olduğundan, her bir suç için, ayrı kamu davası açılmıştır.

**a)-Sivas Cumhuriyet Başsavcılığı, 22.07.1993 tarih ve 1993/2460 Hz. "2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne Kanununa muhalefet"** iddiasıyla, İddianame düzenlemiş, bu iddianameye istinaden, **Sivas 2 Asliye Ceza Mahkemesinde (1993/392 Esas)** Kamu Davası açılmıştır. (Bazı sanıklar aleyhinde daha sonra açılan Kamu Davaları, bu dava dosyasıyla birleştirilmiştir.)

**b)-Kayseri DGM. Başsavcılığı, 20.07.1993 tarih ve 1993/170 Es. sayılı İddianamesiyle, "3713 Sayılı Kanuna Muhalefet"** iddiasıyla, İddianame düzenlemiş, bu iddianameye istinaden,

**Kayseri D.G.M.nde ( 1993/175 Es)** Kamu Davası açılmıştır. (Bazı sanıklar aleyhinde daha sonra açılan Kamu Davaları, bu dava dosyasıyla birleştirilmiştir.)

c)-Yine, Sivas Cumhuriyet Başsavcılığı, 22.07.1993 tarih ve 1993/2212 Hz. sayılı iddianamesiyle, "*Birden fazla kişinin ölümüne sebebiyet vermek*" iddiasıyla, İddianame düzenlemiş, bu iddianameye istinaden, **Sivas 1.Ağır Ceza Mahkemesinde (1993/91 Es.)** Kamu Davası açılmıştır. (Bazı sanıklar aleyhinde daha sonra açılan Kamu Davaları, bu dava dosyası içerisinde birleştirilmiştir.)

Suç vasfını tayinde uzman olan savcıların, "Toplantı ve gösteri yürüyüşüne muhalefet", "ölümüne sebebiyet vermek" ve "3713 sayılı yasanın 7.maddesine muhalefet" nedeniyle üç ayrı iddianame düzenlemesi, (anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs nedeniyle 1 sanık hakkında dahi dava açmaması) dava konusu olayın, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçuyla hiçbir ilgisinin olmadığını kanıtlamaktadır. Ankara DGM Savcılarının Düşünce Örneğinde dile getirilen ve mağdurlar tarafından ısrarla dile getirilen bu iddia, yerel mahkemenin ilk kararında tartışılmış ve niçin böyle bir suçun oluşmayacağı açıklanmıştır. Ancak Yargıtay'ın müdahalesi ile suç vasfının değiştirilmesi gerçekleştirilebilmiştir. Suçun vasfı, Yargıtay'ın müdahalesi sonucunda değiştirildiğinden, suçun vasfıyla ilgili açıklamalara/değerlendirmelere, bu raporun, "Temyiz" bölümünde yer verilecektir.

## 9)-İDDİANAME:

**a)-Her bir sanık için, isnad edilen suç fiili ve delilleri ayrı ayrı gösterilmemiştir:** Her üç mahkemede açılan kamu davalarındaki iddianameler incelendiğinde, iddianamelerde, hangi sanığın hangi suçu işlediği ve hangi kanıta dayandığının, somut olarak gösterilmediği görülecektir. Olaydan sonra peyderpey gözaltına alınan ve tutuklanan kişilerin, (çok az değişikliklerle) her üç davanın da sanığı haline getirildiği görülmektedir.

İtham (suç isnadı) aşamasında, şüphelilere somut bir suç isnadı yapılmadığından, suç isnad edilen kişilerin bu ithama karşı savunmaları da alınamamış, somut bir suç isnadı olmadığı için, bu suçu işlediğine ilişkin kanıtlar da toplanmamıştır.

Ceza yargılamasında, suçun işlenip işlenmediği değil, suç isnad edilen kişinin bu suçu işleyip işlemediği önemlidir. Eğer, isnad edilen suçla ilgili deliller, zamanında ve usulüne uygun olarak toplanmadığı takdirde, şüphe üzerine gözaltına alınan yakalanan kişilerin suçlu olduğu öne sürülemez.

**b)-3005 sayılı yasa kapsamında yargılama:** İddia makamı, iddianameleri, 3005 sayılı yasa kapsamında düzenlemiştir. 3005 sayılı "Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu", suçüstü halini (madde:1) ve **failin kesin olarak belli olmasını** ifade eder. Dava konusu somut olayda ise, binlerle ifade edilen bir topluluk söz konusu olup, **olay anında ve olay yerinde** yakalanan (gözaltına alınan) tek bir kişi dahi yoktur! Hatta, olay günü gözaltına alınan kişi sayısı dahi, sadece 14'tür. Böyle bir olaya, 3005 sayılı yasa hükümlerinin uygulanması, mevzuat hükümlerine ve adil yargılama ilkesine açıkça aykırıdır.

**c)-Bazı ölüm olayları, dava dışında bırakılmıştır:** 2 Temmuz 1993 tarihinde, “Otelde bulunanlardan 33 katılımcının ve 2 otel görevlisinin, gösteriye katılanlardan da 2 kişinin, ateşli silahla vurularak öldüğü tartışmasıdır.

İddianamelerin üçünde de, (ölen) mağdur sayısı, 35 olarak gösterildiği ve otel çalışanları da mağdurlar arasında gösterildiği halde, silahla öldürülen 2 otel görevlisi hakkında hiçbir işlem yapılmamıştır. (İddianameye dahil edilmeyen bu 4 kişi, daha sonra, esas hakkındaki mütalaalara, yargı kararlarına eklenmiş ise de, sadece isimlerini eklenmesinin yargılamaya dahil edildiği anlamına gelmeyeceği açıktır.) Bu kişiler dava dışı bırakıldığı için, bunlarla ilgili herhangi bir delil toplamaya da gerek görülmemiştir. Otelde bulunan çok sayıda kişiden, sadece 2 otel çalışanının ve protestoya katılanlardan 2 kişinin vurulması, **silahlı saldırının, otelin dışındaki protestocular tarafından, otelde kalanlara yönelik olmadığına** işaret etmektedir. Sebebi ne olursa olsun, (otel içinde) silahla 2 kişinin ölümü söz konusu olup, bunlarla ilgili soruşturma yapılması zorunludur. Bu 2 kişiyi kimin öldürdüğü ve nasıl öldürdüğü belirlendikten sonra, suçun vasfının tayin edilmesi gerekmektedir.

Otelin içinde öldürülen, 2 otel çalışanı hakkında hiçbir araştırma/inceleme soruşturma yapılmadığı gibi, ateşli silahla öldürülen **gösteriye katılan 2 kişi** için de hiçbir araştırma/inceleme soruşturma yapılmamıştır. **Dava dosyası içerisinde**, gösteriye katılanların, silah kullandığına ilişkin herhangi bir bulgu ve iddia dahi söz konusu olmadığına göre, gerek gösteriye katılanlardan 2 kişinin ve gerekse 2 otel çalışanının, “göstericilerin dışındaki” kişiler tarafından silahla öldürülmüş olması gerekir. Öldürme olayı, otel içindekiler tarafından gerçekleştirilmiş ise, olayın failinin/faillerinin tespit edilerek, meşru müdafaa koşullarının mevcut olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Bunun tespiti için, olaylar sırasında otel içinde bulunanların ifadesinin alınması zorunludur. Protestoya katılanlardan 2 kişi, kolluk güçleri tarafından (silahla) öldürülmüş ise, kolluk görevlilerinin silahlarının balistik muayeneden geçirilmek suretiyle, hukuki durumunun tayin edilmesi gerekirdi. İddia makamının, ölümler arasında ayırım yapması, unutkanlıkla geçirilemeyecek düzeyde, affedilemez ve vahim bir hatadır! Adil yargılama ilkesinin ağır bir ihlali niteliğindedir.

## **II-Kovuşurma:**

Yargı, adaleti dağıtan bir kurum olarak, hukuk devletinin yegane güvencesidir. Tarafların sosyal statüsüne ve gücüne bakmaksızın, (yürürlükteki) “hukuk kurallarına göre” son sözü söyleyen kurum, hak ve hukuk ihlallerine “dur” diyecek son kapıdır. İnsanların olduğu her yerde hak ihlallerinin olması kaçınılmaz olduğuna göre, bu ihlalin varlığını tespit edecek bir kuruma ihtiyaç vardır. Yargının en önemli görevi, hak ihlalinin varlığını saptamaktır. (Yargı kararının infazı, yargılamanın konusu dışındadır. Yargının “ihlal” kararıyla, ihlal fiili, işlemi, meşruiyetini yitirecektir. Yargı, devleti oluşturan üç unsurdan biri olmasına rağmen, idarenin hukuka aykırı eylem ve işlemlerini engelleyen bir kurumdur.

Bu temel görevi nedeniyle, yargının bağımsızlığı ve yargının tarafsızlığı büyük önem taşır. Yargının, bağımsız ve tarafsız olamaması, doğru yargılamaya (adil yargılanmaya) adaletin gerçekleşmesine engel olacaktır. Yargı, sadece dışarıya karşı değil, kendisine karşı da bağımsız olması gerekir. İncelemeye konu kamu davasında, (iddianameye bağlı olarak başlayan) kovuşturma, (soruşturma dosyasındaki tespitlerden ve düzenlenen iddianamelerdeki suç isnadlarından) çok farklı bir yöne evrildiğinden, esaslı bir değişime maruz kaldığından, kovuşturma aşamasını, alt başlıklara ayırmak gerekmiştir.

### **1.İHLAL (Taraflı ve Bağımlı bir Mahkeme):**

İncelemeye konu Sivas davası, (Asliye ceza mahkemesindeki ve Ağır Ceza Mahkemesindeki davaların birleştirilmesiyle) Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde görülmeye başlamıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi, devletin ideolojisinin korumak amacıyla kurulmuş bir mahkemedir. Kurulduğu günden itibaren, resmi formata uygun olmayan açıklamalar, faaliyetler, bu mahkemenin görev alanını belirlemiştir. Binlerce, bilim adamı, gazeteci, öğrenci, imam, milletvekili, belediye başkanı, kamu görevlisi, bu mahkemelerde yargılanmış, hapis yatmıştır. Ülkemiz aydınları, kurulduğu günden itibaren, bu mahkemelerin tarafsız ve bağımsız olmadığını dile getirmişler, kaldırılmasını talep etmişlerdir. AİHM nin kararıyla, önce asker üye mahkeme heyetinden çıkarılmış, daha sonra, DGM ler, tamamen kaldırılmıştır. DGM nin tarihi, bu mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığını kanıtıdır. DGM’den, devletin resmi politikalarına aykırı bir yargılama yapması beklenemez. Yargılamayı etkileme teşebbüsü ilk kez, bu mahkemenin savcılarında gelmiştir. DGM dahi, yargılama boyunca, defalarca müdahaleye maruz kalmıştır. Mahkemenin kararı, DGM savcıları ve mağdur tarafın beklentilerine uygun olmayınca, mahkeme heyetinin tamamen değiştirilmesi yoluna gidilmiştir. Yeni atanan heyetle, istenen karar elde edilmiştir. DGM ni, “özel mahkeme” yapan, sadece mahkeme üyelerinin tutumu değil, bu mahkemelerin hukuki statüsüdür. DGM de yapılan yargılamanın adil bir yargılama kabul edilemeyeceği açıktır.

Altay-Türkiye davasının kararında (21 Mayıs 2001, Başvuru No. 22279/93, paragraf 72-75, sadece Fransızca-resmî olmayan çevirisi) Devlet Güvenlik Mahkemeleri’nin bileşimde Silahlı Kuvvetler mensuplarının bulunmasına karşın bu mahkeme önünde yargılanmış başvuruçunun sivil olmasına ilişkin durum ele alınmıştır. AİHM şunları belirtmiştir: “Mahkeme, yukarıda geçen İncal kararında ve Çıraklar-Türkiye davasının 28 Ekim 1998 tarihli kararında (Reports 1998-VII), Hükümet tarafından bu davada ileri sürülenlere benzer savları incelediğini hatırlatır (bkz. en son örnek olarak, Gerger-Türkiye [BD] kararı, No. 24919/94, 8 Temmuz 1999, paragraf 61). Bu kararlarda, AİHM Devlet Güvenlik Mahkemeleri’nin üyesi olan askeri yargıçların statüsünün bazı bağımsızlık ve tarafsızlık güvenceleri sağladığına dikkati çekmiştir (bkz. İncal kararı, s. 1571, paragraf 65). Ancak, bu yargıçların statülerinin bazı yönlerden bağımsızlık ve tarafsızlıklarını sorgulanır kıldığı da gözlemlenmiştir (a.g.e., paragraf 68). Bunlar, bu kişilerin halihazırda silahlı kuvvetler mensubu olmaları, bu kurumun emirlerini yürütmeden alıyor olması ve bu kişilerin askeri disipline tabi olmaları ve gerek

atanmaları gerekse aday gösterilmelerinde yürütme ve idarenin büyük ölçüde dahil olması şeklinde belirlenmiştir.” (age. shf.162)

## **2.İHLAL (Masumiyet Karinesinin İhlali):**

Adil yargılama ilkelerinden biri, masumiyet karanesidir. Masumiyet karanesi, suç isnad edilen kişinin, hüküm kesinleşinceye kadar masum sayılacağını ifade eder. Bu karine, olayın başında daha güçlü iken, yargılama ilerledikçe (delillerin toplanmaya başlamasıyla, mahkumiyet kararı verilmesiyle) zayıflamaya başlar. Sivas davasında, masumiyet karanesi dikkate alınmamış, sanıklara “suçlu” muamelesi yapılmıştır.

## **3.İHLAL (Yetersiz kanıtla kamu davası):**

**a)-Toplantı Gösteri Yürüyüşü Kanununa muhalefet:** Sivas 2 Asliye Ceza Mahkemesinde (1993/392 Esas) açılan Kamu Davasının iddianamesi incelendiğinde, esaslı eksiklikler söz konusudur. Toplantı ve gösteri Yürüyüşü kanununa muhalefet, her bir sanık için belirsizdir. Yasanın 24/b fıkrasında, bu suçun oluşması için, “topluluğa dağılma ihtarının yapılması gerektiği” belirtilmesine rağmen, dava dosyası içeriğinde, böyle bir uyarının yapılmadığı, topluluğun şehre dağılmaması için, bir arada tutulmaya özen gösterildiği anlaşılmaktadır. Böyle bir uyarının yapılmamış olması, bu yasada öngörülen suçu oluşturmamaktadır. Soruşturma evrakı arasında, Toplantı Gösteri Yürüyüşü Kanununa muhalefet iddiası, somut kanıtlara dayandırılmamıştır. Yürüyüş sırasında derlenen fotoğraflar, bu suçun kanıtı olarak gösterilmiştir. Bu fotoğraflarda yer alan bir kısım sanıkların, işyerinin önü olduğunu belirtmesi, bu fotoğrafların tek başına delil oylamayacağını göstermektedir. Aynı şekilde, teşhis tutanakları da, her bir sanık için özel açıklama bulundurmadiğinden, bu suçu kesin olarak işlediğini ispatlayacak nitelikte değildir.

**b)-3713 sayılı kanuna muhalefet:** Kayseri Devlet Güvenlik mahkemesinde açılan (1993/175 Es) kamu davasının iddianamesi incelendiğinde, terörle Mücadele Kanununun 7/1 maddesine istinaden açıldığı görülmektedir. Terörle mücadele kanunu, iki veya daha fazla kişinin bir araya gelmesini, “terör örgütü” olarak niteliğinden, kamu düzenini bozması, “terör suçu” olarak nitelendirilmiş olduğundan, kamu davası açılmıştır. 3713 sayılı yasaya göre, yürüyüşe katılanların tamamı değil, örgüt kuranlar, bu örgüte katılanlar terör örgütü mensubu sayılmıştır. Bu davanın iddianamesinde, bu iddiayı kanıtlayacak kanıtlar yer almamaktadır.

**c)-Birden fazla kişinin ölüme sebebiyet vermek:** Sivas 1.Ağır Ceza Mahkemesinde (1993/91 Es.) açılan Kamu Davasının iddianamesi incelendiğinde, davanın, “birden fazla kişinin ölümüne sebebiyet vermek” iddiasıyla açıldığı görülmektedir. İddianamede adı yazılı sanıkların bu suçu işlediğine ilişkin somut kanıtlar bulunmamaktadır. Ağır cezai yaptırımı olan böyle bir suç için, (zaman, mekan ve fiil tanımı olmayan) genel nitelikte teşhis tutanaklarının, genel nitelikte fotoğrafların, bu dava için de kanıt sayılamayacağı açıktır.

Özetle, soruşturma aşamasındaki tutanak ve belgeler, kamu davası açılmasını gerektirecek nitelikte olmadığı halde, sanıklar, bu iddianamelerle yargılanmaya başlamıştır.

#### **4.İHLAL (Davanın Nakli):**

**Üç ayrı mahkemede** (Sivas Asliye Ceza mahkemesinde, Sivas Ağır Ceza Mahkemesinde, Kayseri Devlet Güvenlik mahkemesinde) açılan kamu davalarında, sanıkların sorgusu ve savunmalarının alınması beklenirken, **Yargıtay Nöbetçi Ceza Dairesi**, 23/08/1993 tarih ve 1993/8903-8506 sayılı kararıyla, “**güvenlik nedeniyle**” her üç davanın da, Ankara’ya nakline karar vermiştir.

**Sivas 2 Asliye Ceza Mahkemesi**, 23.08.1993 gün, 1993/302 Esas, 1993/315 kararıyla, **Sivas Ağır Ceza Mahkemesi**, kararıyla, **Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi**, 25.08.1993 gün, 1993/175 Esas, 1993/197 sayılı kararıyla “güvenlik gerekçesiyle, dava dosyalarının esas kaydını kapatarak, Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesi’ne, Sivas Ağır Ceza Mahkemesi’ne ve Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi’ne gönderir. Sivas Asliye Ceza Mahkemesinden gönderilen dava dosyası, Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesi’ne, (1993/1185 E.) Sivas Ağır Ceza Mahkemesinden gönderilen dava dosyası, Ankara 3.Ağır Ceza Mahkemesi’ne, Kayseri Devlet Güvenlik mahkemesinden gönderilen dava dosyası da, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde kaydedilir.

Adil yargılamanın temel ilkesi ve ön koşulu, bir davada karar verme sorumluluğu bulunan “**yargı yerinin hukuken kurulmuş bulunması yetkili bağımsız ve tarafsız**” olmasıdır. (Evrensel Bildiri Madde 10, KİŞHUS<sup>12</sup> madde 14/1). Anayasanın 37’nci maddesine göre: “Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz”. Yetkili bir yargı yerinde yargılanma hakkı, o yargı yerinin davaya bakma yetkisinin bulunmasını gerektirir. Hukuken bir davaya bakmaya yetkili yargı yerine söz konusu yetki, yasayla verilmiştir. Bu yargı yetkisi sınırları içerisindeki davaların başka bir mahkemeye nakli, hem “yargı yerinin hukuken kurulmuş bulunması” hem de “bu yargı yerinin yetkili, bağımsız ve tarafsız olması ilkesini” ihlal edecektir. Zira sonradan kurulmuş olmasa da bir davanın yetkili mahkemede görülmemiş olması, adil yargılanmanın gereği olan ilkelerle korunması gereken hukuki yararları ihlal etmiş olacaktır. Ceza yargılamasında, “tabii hakim ilkesi” yargılamanın yasayla (önceden) belirlenmiş mahkemede görülmesi anlamına gelmektedir. Yasayla belirlenen mahkemenin değiştirilmesi, adil yargılama ilkesinin ağır bir ihlali niteliğindedir. Davanın, yasada öngörülen ve tayin edilen mahkemede görülmesi esas ise de, çok istisnai hallerde, zorunlu sebeplerle, başka bir mahkemeye nakledilebilir. Somut olayda, davaların nakline gerekçe gösterilen “güvenlik” iddiasının somut verilere ve somut olgulara dayanması gerekir. Her üç mahkemede de henüz hiçbir duruşma yapılmadığı için, güvenlik tehlikesinin bulunduğu söz edilemez.

Davaların, “kimin güvenliği” için nakledildiği de belirtilmemiştir. Bu olaydan sonra, sanık yakınları da mağdurları da aynı şehirde yaşamaya devam etmiş ve (olaylardan davaların nakil tarihine kadar) en küçük bir adli vaka olmamıştır.

<sup>12</sup> (1966) Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi

**Bir an için**, yargılamanın Sivas'ta yapılmasının, kamu düzenini olumsuz etkileyeceğini (bozabileceğini) varsayalım. Bu durumda, **sadece Sivas'taki davaların** nakline karar verilmesi gerekmez mi? Daha da önemlisi, davaların naklinde, “**en yakın mahkeme**” kriteri uygulanmaktadır. Sivas'a en yakın mahkeme, (Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin de bulunduğu) Kayseri'dir! Sivas'taki davaların, Kayseri'ye nakli gerekirdi. Davaların, tümünün Ankara'ya nakline karar verilmesi, mahkeme üzerinde baskı oluşturma amacına matuf olduğu şüphesini oluşturmaktadır.<sup>13</sup> Davanın doğal mahkemesinden başka bir mahkemeye nakli, adil yargılama ilkelerinden biri olan “tabii hakim” ilkesinin ihlali niteliğindedir.

### **5.İHLAL (Düşünce Örneği):**

Sivas 2.Asliye Ceza Mahkemesindeki (1993/302 Es.) davanın, Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesine, Sivas Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki davanın Ankara 3.Ağır ceza Mahkemesine, Kayseri Devlet Güvenlik mahkemesindeki davanın Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne naklinden sonra, (hukuk tarihimizde bir ilk olan) **çok daha önemli bir gelişme** olmuştur! Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı Nusret Demiral, aynı mahkemenin diğer cumhuriyet savcılarının da imzalarını taşıyan, 20/09/1993 tarihli, 7 sayfalık “**Düşünce Örneği**”ni, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığı'na, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'ne ve Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'ne göndermiştir.

Düşünce örneğinin (ilgili) mahkemelere sunulmasından kısa süre sonra, “Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler” (m.138/1); “Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz” (m.138/2); “Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz” (1982 Anayasası, m.138/3). Cumhuriyet savcılarının, görev ve yetkileri yasada tanımlanmış olup, yasada sayılanlar dışında görev ve yetkileri bulunmamaktadır.

Ankara devlet Güvenlik Mahkemesi savcılarının, (Başsavcı ve Savcının) **devam eden bir davayla** ilgili görüş hazırlamaları ve hazırladıkları görüşlerini, yargılaması devam eden davaların mahkemelerine sunmaları, “yargı bağımsızlığına” müdahale niteliğindedir. Cumhuriyet Savcılarının, (yasa gereği) görev yaptıkları mahkemede ve davada, yargılamanın başında (iddianame), ortasında (delil toplama), sonunda (davanın esası hakkında) görüş açıklama yetkileri olduğu halde, başka mahkemelere görüş bildirmesi, mahkemelere talimat niteliğindedir. Doğru yargılama için yargı bağımsızlığı çok önemli olduğu için, yargıyı etkilemeye yönelik eylemler suç olarak öngörülmüştür. Cumhuriyet savcılarının hazırladığı bu bildirinin mahkemelere sunulmasından sonra, mahkemelerin ard arda görevsizlik kararı

<sup>13</sup> Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesindeki yargılama sırasında, üst düzey hükümet mensuplarının (bakanların milletvekillerinin) duruşmalara katılması, TBB nin ve Ankara barosunun mağdurlara avukat desteği, mağdur yanın tezleri için medyadan azami ölçüde yararlanılması, Ankara'nın tesadüfen seçilmediğini göstermektedir.

vermesi ve (bildiriye uygun olarak) dava dosyalarını Ankara Devlet Güvenlik mahkemesine göndermesi, bu bildirinin, masumane bir görüş açıklaması addedilemeyeceğini göstermektedir.

**Sonuç olarak,** Ankara Devlet Güvenlik mahkemesi Başsavcısı ve diğer 6 savcının, görülmekte olan davaların niteliğiyle ilgili bildiri hazırlaması, ilgili mahkemelere göndermesi, “yargı bağımsızlığına” müdahale niteliğindedir.<sup>14</sup> Bu bildirinin mahkemelere sunulduğu tarihe kadar, Sivas Asliye Ceza Mahkemesinde, Sivas Ağır Ceza Mahkemesinde, görevle ilgili hiçbir sorun yaşanmamıştır. Bu mahkemeler kendilerini görevli kabul ederek yargılama hazırlıklarına başlamışlardır. Sadece Sivas’taki mahkemeler değil, bu davaların nakledildiği, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi ve Ankara Ağır Ceza Mahkemesi de, görev konusunda bir tereddüt yaşamamıştır. Ağır Ceza Mahkemesinin ve Asliye Ceza Mahkemesinin, yargılamaya devam ettikleri davada görevli olmadığı, Devlet Güvenlik mahkemelerinin görevli olduğu tezi, “ilk kez”, bu bildiride (düşünce örneğinde) dile getirilmiş ve bu bildirinin (düşünce örneğinin) bu mahkemelere sunulmasıyla, yargılamanın seyri değişmiştir. Bu bildirinin “**yargı bağımsızlığına**” açık bir müdahale olarak kabul etmek gerekir.

#### **6.İHLAL (Görevsizlik kararları):**

Güvenlik gerekçesiyle davaların Sivas’tan, Kayseri’den Ankara’ya nakline karar verildikten sonra, Ankara DGM Savcılarının hazırladığı bildiri (Düşünce Örneği) anında etkisini göstermiş, bu bildirinin ilgili mahkemelere sunulmasını takiben, Ankara 3.Ağır Ceza Mahkemesi, 27.10.1993 tarihinde, Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesi de, 27.11.1993 tarihinde, "Görevsizlik Kararı" vermiştir. Ankara DGM savcılarının hazırladığı ve mahkemelere sunduğu bildiri (Düşünce örneği) Ankara 3.Ağır Ceza Mahkemesi ve Ankara 19.Asliye Ceza mahkemelerinin görevsizlik kararı vermesinde etkili olmuştur.

Yargılama hukukunda “görev” konusu, **kamu düzenine** ilişkin olup, mahkemeler, resen gözetmekle yükümlüdür. **Görev konusu, defalarca denetimden geçmiştir.** Soruşturmayı yürüten Sivas Cumhuriyet Savcısı, 2911 sayılı kanuna muhalefet suçunu yasa gereği Asliye Ceza Mahkemesine göndermiş, ölüme sebebiyet verme suçu için düzenlediği iddianameyi de Sivas Ağır Ceza Mahkemesine sunmuştur. Sivas Asliye Ceza Mahkemesi, mahkemeye sunulan iddianamede bir aykırılık görmemiş, yargılama yapmak üzere, davayı, mahkemenin esasına kaydetmiştir. Aynı şekilde, Sivas Ağır Ceza Mahkemesi de, ölüme sebebiyet verme suçuyla ilgili düzenlenen iddianamede bir aykırılık görmemiş, yargılama yapmak üzere, davayı, mahkemenin esasına kaydetmiştir. Bu iddianamelerde bir yanlışlık (hata) olsaydı, mahkemeler, görev alanına girmediğinden bahisle, (derhal) görevsizlik kararı verirlerdi. (Vermeleri gerekirdi.)

Sadece Sivas Asliye Ceza Mahkemesi ve Sivas Ağır Ceza Mahkemesi değil, güvenlik gerekçesiyle davaların Ankara Ağır Ceza Mahkemesine ve Ankara Asliye Ceza Mahkemesine

<sup>14</sup> Cumhuriyet Başsavcısı ve 6 savcının, adil yargılamayı etkilemeye yönelik bu eyleminin görevi kötüye kullanma suçu ve disiplin yaptırımının olması gerekir. (Olayın bu boyutu, raporumuz kapsamı dışındadır.)



intikal etmesinden sonra da, bu mahkemeler de “görevsizlik” kararı vermemişlerdir. **İddianameler, 4 ayrı mahkemenin denetiminden geçmiş ve “görevsizlik” gündeme gelmemiştir.** (Davaların nakledildiği) Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesi ve Ankara 3.Ağır Ceza Mahkemesi, DGM Savcılarının bildirisinden (Düşünce Örneğinden) sonra görevsizlik kararı vermeye başlamışlardır. Ankara DGM Savcılarının bildirisi (Düşünce örneği) adil yargılamayı etkilemeye yönelik olup, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

Yargıtay Başsavcısı ve 6 savcının Düşünce Örneğini yargılamayı yapan mahkemelere göndermesi, bu mahkemelerin görevsizlik kararı vermesinde (doğrudan doğruya) etkili olmuş ise de, bu mahkemelerin verdikleri görevsizlik kararları, CMUK gereği, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesini kendiliğinden yetkili hale getirmemiştir. Ankara Devlet Güvenlik mahkemesinin de, görevsizlik kararıyla kendisine gönderilen davalarda yetkili kabul etmesi ve bu dava dosyalarını, mahkemenin esasına kaydetmesi gerekmektedir.

Ankara 3.Ağır Ceza Mahkemesinin ve Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararıyla, davaların tümünün Ankara DGM’de birleşeceği (birlikte görüleceği) düşünülürken, **ilginç bir gelişme olmuş,** Ankara DGM, Asliye Ceza Mahkemesindeki ve Ağır Ceza Mahkemesindeki davaların, DGM’lerin görev alanına girmediğinden bahisle “görevsizlik” kararı vermiştir. Ankara’daki, DGM, Ağır Ceza, Asliye Ceza, Mahkemelerinin (tümünün) “**görevsizlik**” kararları üzerine, mahkemeler arasındaki görev uyuşmazlığını çözmek için, dava dosyaları, Yargıtay’a gönderilmiştir.

### **7.İHLAL (Yargıtay’ın Müdahalesi):**

Ankara 3.Ağır Ceza Mahkemesi’nin ve Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesi’nin, bildiri (Düşünce Örneği) üzerine görevsizlik kararı vermesi, görevli olduğu iddiasıyla (dava dosyalarını gönderildiği) Ankara DGM’nin de, (kendisine gönderilen davalar için “görevsizlik” kararı vermesi üzerine, Yargıtay 16.Ceza Dairesi, 08.11.1993 gün ve 1993/11824 Esas, 1993/11804 sayılı kararıyla (Ankara 3.Ağır Ceza Mahkemesi ve Ankara 19.Asliye Ceza Mahkemesinden gelen) her iki dava için, **Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinin "Görevli" olduğuna karar verir!**

Yargıtay’ın bu kararıyla, üç ayrı mahkemede açılan kamu davaları, Ankara DGM’de (1993/106 Esas) birleştirilmiş olur. Yargıtay’ın bu kararı üzerine Ankara DGM, (görüşüne aykırı olduğu halde), dava dosyalarını mahkemenin esasına kaydederek, her üç davayı, birlikte yargılamaya başlamıştır. Yargıtay’ın, dosya kapsamına, olayın oluş biçimine ve niteliğine göre, (farklı mahkemelerin görev alanına giren davaları) görevli olmayan bir mahkemede birleştirme kararı vermesi, (**müdahalesi**) adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

Sivas ve Kayseri’deki davaların Ankara’ya nakli, (davalar Ankara’ya nakledildikten sonra) Mahkemelerin karşılıklı görevsizlik kararları ve Yargıtay’a intikal etmesi, yargılamanın başlamasına engel olmuştur. Usulsüz tutanaklara istinaden tutuklanan sanıklar, duruşmalar

başlayıncaya kadar tam 5 ay hakim önüne çıkarılmamışlardır. Sanıkların gözaltına alındıktan ve tutuklandıktan **5 ay sonra hakim önüne çıkarılması** adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

### **8.İHLAL (Silahların Eşitliği):**

Kayseri DGM, Sivas Asliye Ceza Mahkemesi, Sivas Ağır Ceza Mahkemesindeki davaların; önce güvenlik nedeniyle Ankara DGM, Asliye Ceza ve Ağır ceza Mahkemelerine naklinden sonra, Ankara DGM Savcılarının düşünce örneğini yargılamayı yapan mahkemelerde sunmasından ve bu mahkemelerin görevsizlik kararı vermeleri ve Ankara DGM nin de görevsizlik kararı üzerine, Yargıtay'ın görevli olduğuna ilişkin karar vermesinden sonra, davaların tamamı, Ankara DGM deki dava dosyasıyla birleştirilmiş, birlikte görülmeye başlanmıştır.

Davaların Sivas'tan Ankara'ya nakledilmesi, ve Ankara'ya nakledildikten kısa süre sonra, Ankara DGM'de birleştirilmesi, mahkemeyi baskı altına almıştır. Mahkemenin, (yoğun baskılar üzerine) almış olduğu “**gizlilik kararı**” (kararın içeriği) bu baskıyı açıkça gözler önüne sermektedir. DGM Savcılarının öncülüğünde, mağdurlar ve medyanın baskılarıyla “suçun vafına” ilişkin etkileme girişimleri, (mahkemenin ilk kararı dikkate alındığında) mahkeme üzerinde etkili olmadığı kabul edilse de, dava dosyasındaki delillerle bağdaşmayacak şekilde, **çok ağır cezalar** verildiği kuşkusuzdur. Mahkeme, mahkemeye yönelen baskıları, çok ağır cezalar vermek suretiyle hafifletmeye çalışmıştır.<sup>15</sup>

Ceza yargılamasının temel kurallarından biri, “silahların eşitliği” prensibidir. Sanıkların da (kendilerine isnad edilen suçlamalara karşı) kanıt sunma hakları bulunmaktadır. Sanıklar, isnad edilen suçları işlemediklerine ilişkin kanıtlar, bir kısmı, tanık deliline başvurmuştur. Tanıkların çoğu Sivas'ta olduğundan, Sivas Ağır mahkemesi kanalıyla dinlenmesi için, talimat gönderilmiştir. Savunma delili kapsamında gösterilen tanıklar aleyhinde, (yalancı tanıklık iddiasıyla) kamu davaları açılmış, tanıklar baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Bir tanığın yalan yere beyanda bulunduğu iddiasında bulunabilmek için, somut kanıtlar olması gerekmektedir. Bu davaların iddianamelerinde, böyle bir kanıtla gerek duyulmadığı görülmektedir. Sanıkların tanık delilini önlemeye yönelik bu adımı, silahların eşitliği ilkesinin ihlali (ve adil yargılama ilkesinin) niteliğindedir.

### **9.İHLAL (Hüküm/Karar):**

**a)-Şüpheden sanık yararlanır ilkesinin ihlali:** AİHS nin 6-2 maddesi, kuşkunun sanık lehine yorumlanmasına ilişkindir. 6.Madde 2.fıkra, diğer hususların yanı sıra, bir mahkeme heyetinin görevini yaparken işe sanığın isnat edilen suçu işlemiş olduğu konusunda bir önyargıyla başlamamasını gerektirir; ispat yükü iddia makamındadır; varolan her tür kuşku sanık lehinde yorumlanmalıdır (bkz. Barberà, Messegué ve Jabardo-İspanya davası kararı, 6

<sup>15</sup> Mahkemenin ilk verdiği kararlar sonraki kararların kıyaslanması mümkün olmasa da, ilk kararda verilen ağır cezalar, (Yargıtay'ın bozma kararından sonra) daha ağır ceza verilmesinin yolunu açmıştır.

Aralık 1988, Seri A No. 146, s. 31 ve 33, paragraf 67-68 ve 77). Yani, ispat yükünün iddia makamından savunmaya aktarıldığı durumda masumiyet karinesi çığnemiş demektir (bkz. John Murray-Birleşik Krallık davası kararı, 8 Şubat 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-I, s. 52, paragraf 54).

Dava dosyasında, soruşturma işlemleri usulüne uygun olarak yapılmadığı için, bu eksiklikler yargılama sırasında giderilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, soruşturma sırasında düzenlenen tutanaklarda imzası olan kamu tanıkları mahkeme huzurunda yeniden dinlenmiştir. Bu aşamada, dava dosyasındaki tutanaklar ile mahkeme huzurundaki beyanlar arasında (esaslı) çelişkiler ortaya çıkmıştır.

► Sivas emniyet amiri **Doğukan Öner**, Cumhuriyet Savcılığında 38 kişiyi teşhis etmiş, mahkeme huzurunda 8 kişiyi teşhis etmiş, mahkemede teşhis ettiği 8 kişiden 5'i, soruşturma sırasındaki teşhisten farklıdır.

► Emniyet görevlisi **Şaban Yılmaz**; Soruşturma aşamasında, Cumhuriyet savcısına, poşet ile benzin getiren kişinin Durmuş Tufan olduğunu beyan ettiği halde, Sivas Ağır Ceza Mahkemesinde (1993/44 Tal.) talimatla alınan ifadesinde, poşetle benzin getiren kişinin Halil İbrahim Düzbiçer olduğunu beyan etmiştir. (Duruşma tutanağı shf.445)

► Emniyet görevlisi **Hüseyin Kılıç**; “(Olayları) Arkadan takip ettiğimiz için, kimin otele taş attığını ve yaktığını, arabanın nasıl devrildiğini, arabayı kimin yaktığını, otele kimin girdiğini görmedim. ... Benim bulunduğum yer ile madımak oteli arasında 100 m. Kadar mesafe vardır.” (21.03.1994 tarihli Duruşma tutanağı, shf.444)

Kovuşturma sonunda, bu çelişkilerin sanık lehine yorumlanması gerektiği, ceza hukukunun en temel ilkelerinden biridir. Mahkeme ise, çelişkili beyanları sanık lehine yorumlaması gerekirken, kararında, sanık aleyhine oylan beyanları esas almıştır. Şüpheden sanık yararlanır ilkesinin ihlali, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

**b)-Sanık aleyhine yorum:** Ceza yargılamasında, “cezaların şahsiliği” ilkesi gereğince, suça katılmayanlar cezalandırılmaz. Somut olayda ise, sanıkların tamamının eylemleri, talepleri, eşit derecede ve aynı imiş gibi hüküm tesis edilmiştir. Mahkemenin kararı, cezaların şahsiliği ilkesi ve adil yargılamanın ihlali niteliğindedir.

#### **10.İHLAL (Mahkeme heyetinin değiştirilmesi):**

**Mahkemenin tüm üyeleri değiştirilmiştir:** Ankara 1 Nolu DGM nin nihai kararının, Ankara DGM Savcılarının hazırladığı Düşünce Örneğine uymaması, bu mahkeme heyetinin değiştirilmesini ve yerine yeni bir heyetin getirilmesiyle sonuçlanmıştır. Kamuoyunda, mahkeme heyetinin cezalandırıldığı görüntüsü vermemek için mahkeme başkanı Yargıtay üyeliğine atanmış, diğer üyeler de farklı görevlere atanmıştır.

Ankara 1 Nolu DGM Başkanı Muammer Ünsoy Yargıtay üyeliğine, Hakim Albay Ertan Urunga, 4.Kolordu Komutanlığı Adli Müşavirliği görevine, Sivil üye Yılmaz Çamlıbel ise

önce Ankara 3.Asliye Ceza Mahkemesi Hakimliği'ne, daha sonra da Ankara 9.Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na atanmıştır. **Başka görevlere atanan başkan ve üyelerin yerine,** Mahkeme Başkanı Mehmet Orhan Karadeniz, üyeleri, Deniz Kıdemli Hakim Albay Erman Başol ve İsmail Tiryaki olmuştur.

Hakimlerin en önemli görevi, fiilin hukuki niteliğini (suç vasfını) belirlemek, olaya uygulamaktır. Hukuk normunu somut olaya uygulayamama, bir için esaslı bir eksiklikler. Ankara DGM si, ilk vermiş olduğu kararda, (DGM savcılarının ve mağdur yanın ısrarlarına rağmen) TCK 146.maddeyi uygulamamıştır. Mahkemenin bu kararı, Yargıtay tarafından, “hatalı hukuk normu uygulandığı” gerekçesiyle bozulmuştur. **Hatalı karar verdiği benimsenen mahkeme başkanının Yargıtay’a tayin edilmesi, bu yargıcın hukuk nosyonunun “çok iyi” olduğunun kabul edildiği anlamına gelmektedir.** Mahkeme başkanı Yargıtay üyeliğiyle ödüllendirilirken kararının Yargıtay tarafından bozulması, kendi içerisinde tutarsızdır.

Mahkeme heyetinin tamamen değiştirilmesi, “**tabi hakim**” ilkesinin ağır bir ihlali niteliğinde olduğu kuşkusuzdur. AİHM, Kenar/Türkiye, 67215/01, 13 Aralık 2007 kararında, (hiyerarşik yapıya bağlı asker üyenin yerine sivil üye atanması kararının uygulanması sonucu asker üyenin mahkeme heyetinden çıkarılmasında) DGM’sindeki yargılamada, askeri yargıcın yargılama tamamlanmadan değiştirilmiş olmasını dahi bağımsızlık bakımından ihlal olarak kabul etmiştir.

### **11.İHLAL (Bozmaya Uyuma/Karar):**

Ankara 1 Nolu DGM, direnme kararının, **Yargıtay Ceza Genel Kurulu** tarafından bozulmasından sonra, aynı mahkemenin kanıt/ceza dengesini ve önceki kabullerini hiçe sayarak, Yargıtay’ın beklentilerine uygun bir karar vermeyi tercih etmiştir. Mahkeme, ikinci kararında, 33 sanığın idamına, 4 sanığın 20’şer yıl hapsine, 1 sanığın 15 yıl hapsine, 27 sanığın 7 yıl 6’şar ay hapsine, 2 sanığın 5'er yıl ağır hapisle cezalandırılmasına, 1 sanığın ise 2 yıl hapis ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme, ilk yargılama sonunda 3'er yıl hapis cezasına mahkum edilen 11 sanık hakkındaki ilk kararında direnirken, 14 sanığın beraatine karar vermiştir. Kararla birlikte, 6 sanık hakkındaki dava dosyasının ayrılmasına, birlikte tutuklu 4 sanığın da tahliyesine karar vermiştir. Kararın içeriği, olaya uygun olmayan hukuk normunun uygulanması olarak özetlenebilir. İdamına karar verilen sanık sayısı ise, ideolojik formlar içermektedir.

**a)-Olaya uygun olmayan normları uygulaması:** Yerel mahkeme, Yargıtay ceza genel kurulunun bozma kararına uyması zorunlu ise de, Yargıtay’ın uygulanmasını istediği TCK 146.maddesini uygulayacak olan yerel mahkeme olduğundan, bu maddeyi, (zorunluluk nedeniyle) en fazla bir-kaç sanık için uygulayabilirdi. Ancak yerel mahkeme, bu maddeyi uygularken, bu suçun unsurlarına ve kanıt durumuna önem vermemiştir. Normal protesto eylemi, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçuna dönüşmüştür. AİHS nin

7.maddesi, “hiç kimsenin hukuka göre suç sayılmayan bir eylemden dolayı mahkum edilemeyeceğini” belirtmektedir.

“S.W.-Birleşik Krallık ve R.-Birleşik Krallık davalarının 22 Kasım 1995 tarihli kararlarında (sırasıyla Seri A No. 335-B ve 335-C, s. 41-42, paragraf 34-36 ve s. 68-69, paragraf 32-34) özetlenen bir dizi temel prensibi uygulamaktadır: 7.Maddede (madde 7) söz konusu edilen teminat, hukukun üstünlüğü açısından temel bir unsurdur ve Sözleşme’nin koruma sistemi içinde önemli bir yere sahiptir, öyle ki savaş veya herhangi bir olağanüstü durum anında dahi 15. Maddeye (madde 15) uygun olarak askıya alınmasına izin verilmemektedir. Bu madde, keyfi yargılama, hüküm verme ve cezalandırmaya karşı etkin bir güvence sağlayacak şekilde özüne ve amacına uygun olarak yorumlanmalı ve uygulanmalıdır. Aynı şekilde, Mahkeme’nin Kokkinakis-Yunanistan davasında 25 Mayıs 1993 tarihli kararı uyarınca (Seri A No. 260-A, s. 22, paragraf 52), 7. Madde (madde 7) sadece ceza hukukunun, davalının aleyhine olacak biçimde geriye dönük olarak uygulanmasını önlemekle kalmaz; aynı zamanda daha genel olarak bir suçun sadece kanunla tanımlanıp cezasının belirlenebileceği prensibini (**nullum crimen, nulla poena sine lege**) ve ceza hukukunun, örneğin kıyas gibi yollarla, suçlanan tarafın aleyhine yorumlanmaması prensibini de içerir. Bu prensiplere göre, bir suçun kanunda açık bir biçimde tanımlanması gerekmektedir. Daha önce bahsedilen kararında Mahkeme, bu şartın, kişinin ilgili hükmün ifadesinden ve gerekiyorsa mahkemelerin bu hükmü yorumlamadaki içtihatları yardımıyla, hangi eylem ve kusurların kendisini suçlu duruma düşürdüğünü bilebilmesi sayesinde yerine getirileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, 7.Maddede (madde 7) “kanun” denildiğinde, AİHS’de bu terimin kullanıldığı başka yerlerdekiyle aynı anlamın ifade edilmek istendiğini, bu terimin yazılı ve yazılı olmayan kanunlar ile erişilebilirlik ve öngörülebilirlik de dahil olmak üzere niteliksel şartları zımnen ifade ettiğini belirtmektedir (bkz., yakın zamanda alınmış bir karar olan Tolstoy Miloslavsky Birleşik Krallık davası kararı, 13 Temmuz 1995, Seri A No. 316-B, s. 71-72, paragraf 37). (Age, shf.192)

**b)-Hükümlü sayısını artırılması:** Yargıtay, mahkemenin ilk kararını, fiile uygulanan hukuk normunun uygun olmadığı gerekçesiyle bozmuştur. Mahkeme, Yargıtay’ın bozma kararına uyararak, (olaya uygun olmayan) hukuk normunu (TCK.146/1 madde) uygulamıştır.

Mahkeme, ilk kararında, (dosyadaki delil durumuna göre) (sadece) 26 sanığın mahkumiyetine karar verdiği halde, Yargıtay’ın bozum karından sonra, mahkumiyet sayısını, 76’ya çıkarmıştır. Delillerin takdiri hakime ait olduğundan, hakim değişikliği nedeniyle, (takdir hakkı nedeniyle) sanıkların lehine veya aleyhine durumlar söz konusu olabilir. Mahkemenin ilk kararında, mahkumiyetine yeterli kanıt olduğu kabul edilen sanık sayısı, 20’ye düşebilir, 30’a çıkabilir. Yargılama sırasında “yeni delil” elde edilmesi halinde, sanık sayısı ile ilgili bir sınırlamanın söz konusu olamayacağı açıktır. Bu davada, yeni delil elde edilmediği halde, (Yargıtay’ın bozma kararından sonra) sanık sayısının 26’dan 76’ya çıkması, Yargıtay’ın müdahalesinin ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

**c)-Kıyas ilkesini uygulaması:** Dava dosyasında, gözaltı ve yakalama işlemlerinde, hatta teşhis işlemlerinde, protestoya katılıp katılmadığı yönünde bir araştırma/inceleme yapılmış, ölüme sebebiyet verenlerle ilgili özel bir araştırma/inceleme yapılmamıştır. Soruşturma ve kovuşturma sırasında, şüphelilerden/sanıklardan bir-kaçının adı geçmişse de, (yargılama sırasında) protestoya katılanlar ile ölüm olayları arasında **illiyet bağı** tespit edilememiştir. Yerel Mahkemenin, tam mağdur sayısı kadar (33 kişi) idama karar vermesi, kararın, dava dosyasındaki delil durumundan ziyade, bu olayı sahiplenilen çevreleri **tatmine** yönelik olduğunu göstermektedir. Mahkemenin beraat kararı verdikleri sanıklar ile mahkumiyetine karar verdiği sanıklar hakkında düzenlenen tutanaklar karşılaştırıldığında, bunlar arasında **hemen hemen hiçbir fark olmadığı** (şanslı olanların beraat ettiği, şanssız olanların ise mahkum olduğu) görülecektir.

### **12.İHLAL (Bozma/Karar):**

Sivas davasıyla ilgili sorunlardan biri de, davanın süresidir. Adil yargılama ilkesi, davanın makul sürede bitirilmesini öngörmektedir. “Stögmüller – Avusturya Kararında da belirtildiği gibi[37] Mahkeme, muhakemenin makul süre içerisinde bitirilmesini istemektedir. Zira geciken adalet, adalet değildir. Adaletin etkinliği ve bireysel hakların zarara uğramasını önlemenin en esaslı yolu da budur. Altıncı madde ayrıca “adaletin etkinliğini ve inandırıcılığını zedeleyebilecek gecikmeler olmaksızın sağlanmasının öneminin altını çizer (H-Fransa Kararı, 24.10.1989, 58.paragraf)”. Makul süre şartı, dolayısıyla, makul bir süre içinde ve adli bir karar yoluyla kişinin medeni hukuka ilişkin olarak veya itham edildiği suç nedeniyle içinde bulunduğu sorunun en kısa zamanda giderilmesini, çözüme kavuşturulmasını teminat altına alır. Makul süre medeni hukuk ve ilişkin davalarda (ceza yargısı dışındakilerde) davanın görülmeye başladığı anda, ceza yargılamasında ise itham (suçlamanın yapılması) ile başlar. Bu süreç, kararın kesinleşmesi ile biter. Nitekim Mahkeme 17.01.1970 tarihli Delcourt Kararında şöyle demektedir: “Mahkeme kararları kişileri sürekli etkilemektedir, dava hâkiminin kararı temyize neden oluyorsa, ceza davalarında davalı gündem dışında kalmamaktadır. Bir ceza davasında beraat veya mahkûmiyet kararı kesinleşmediği sürece, dava üzerinde gerçekte karar verilmiş olmamaktadır” (TBB, Adil Yargılama hakkının esasları, Av.Cüneyt Altıparmak)

Ankara 1 Nolu DGM, 1998 tarihinde, 1996/84 Esas 1997/199 Karar 28.11.1997 tarihli Kararıyla, (ısrarla dikte ettirilen) ve somut olaya uygun olmayan bir hukuk normunu uyguladıktan sonra, **esasen**, yargılama süreci sonuçlanmıştır. Sanık ve mağdur sayısının çokluğu dikkate alındığında, olayın meydana geldiği 2.07.1993 tarihinden, (Yargıtay’ın bozma kararından sonra yerel mahkemenin ikinci kararını verdiği 28.11.1997 tarihine kadar), yaklaşık 4 yıl 4 aylık yargılama süresi, makul sayılabilir. Ancak, yargılamanın, **on yıla** uzaması, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

Yargılamanın bu kadar uzun süre sonuçlanmaması, **davanın gündemde kalmasını** ve (bu olaylar nedeniyle) sanıkların kişilik haklarına saldırıyı sürekli hale getirmiştir. Sanıklar, böylece, ikinci kez cezalandırılmış olmaktadır.

### **13.İHLAL (3419 Sayılı Yasa Hükümlerinden Yararlanma Talepleri):**

Türkiye’de, Terörle Mücadele kapsamında, (yasaya farklı isimler konulsa da) “Pişmanlık Yasaları” çıkartılmıştır. Bu yasaların yayınlandığı tarihten belli bir süre içinde pişman olduğunu açıklayan “terör örgütü” mensuplarına, katıldıkları eylemin niteliğine ve/veya vereceği bilgilere göre avantajlar sağlanmıştır.

Sivas davası devam ederken, TBMM, 26 Ağustos 1999 tarihinde, 25.03.1988 tarih ve 3419 sayılı “**Bazı suç failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun**’un, yürürlükten kaldırılan 1.maddesinde değişiklik yapılarak, “Türk Ceza Kanununun 313.madesine göre kurulmuş teşekkül, Türk Ceza Kanununun 125 ve 131.maddeleri ile 146 ve 162.maddelerinde yazılı suçları işlemek üzere kurulmuş silahlı çete ve cemiyet mensubu olup ta, suça iştirak etmeyenlere ceza verilmez, (...) 6 yıldan yedide bire kadar indirilir” denilmek suretiyle örtülü af getirmiştir.

Bir kısım sanıklar, bu yasadan yararlanmak amacıyla mahkemeye başvuruda bulunduğu halde, mahkeme, 4.04.2002 tarihinde, **bu talebin reddine** karar vermiştir. Mahkemenin vermiş olduğu karar, **daha önce vermiş olduğu kararlarla çelişmiştir**. Sanıkların fiili TCK 146.madde kapsamına girmiyorsa (bu maddeye dayanarak vermiş olduğu cezayı kaldırması, yok eğer sanıklar 146.madde kapsamında ise sanıkları bu yasadan yararlandırması gerekirdi. Dava dosyasının içeriği itibariyle, sanıkların hukuki durumu, TCK 146.maddesindeki fiile uygun olmadığı için bu yasadan yararlandırılmamaları doğru ise de, aynı kararda, 146.maddeyi uygulamaya devam etmesi, o kadar hatalı olmuştur.

Yargılama devam ederken, “suçun vasfının değişmesi” gayretleri (müdahaleleri) sonuçsuz kalsa idi, (delil durumuna göre sanıklara verilen cezalar ağır olsa da) 15 yıl ağır hapis cezasıyla cezalandırılan (cezası en ağır olan) 22 sanık, (olay tarihinden itibaren hesaplandığında) (Hapis cezasından 1 dördte bir infaz indirimi yapıldıktan sonra) 11 yıl 3 ay hapis yatması gerekecekti. 2 Temmuz 1993 günü gözaltına alınan ve tutuklanan sanığın, 2 Ekim 2004 tarihinde tahliye edilmesi gerekecekti. Bu davada, (mahkemenin ilk kararında) en fazla cezaya mahkum edilen 22 sanık, mahkemenin, sanıklara, olaya uygun olmayan (yanlış) bir maddeyi uygulaması nedeniyle, **2 Ekim 2004 tarihinden itibaren, boşu boşuna hapis yatmakta**, işlemedikleri bir suçun cezasını çekmektedirler.

### **14.İHLALLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ:**

Yargılamanın (soruşturmanın) başından itibaren, adil yargılamaya d e f a l a r c a müdahale edildiğini yukarıda kısaca açıklamaya çalıştık. Sivas davasının sanıklarının dahi gazete haberleriyle belirlenmiş, en ağır cezanın verilmesini sağlamak için etkileme faaliyeti yürütülmüştür. Bu etkileme girişimleri, somut belgelere dayandığı için, inkar edilemez bir

gerçektir. Bu girişimlere destek verenler, bu teşebbüslerin, (moda deyimle) “**sahaya yansımadığını**” öne sürebilirler. **Adil yargılama ilkesinin ihlali için, yargılamayı etkilemeye teşebbüs edilmesi yeterlidir.** Mahkemenin etkilenmesi ve kanaatini değiştirmesi gerekmez. Etkileme girişimlerinin davayı etkileyip etkilemediği açısından bakıldığında, güvenlik gerekçesiyle davanın Ankara’ya nakliyle başlayan etkileme girişimlerinin, (Yargıtay’ın bozma kararıyla da olsa) amacına eriştiği de görülmektedir. Dolayısıyla, davanın sonucunun doğrudan doğruya etkilendiği bir dava söz konusudur.

### **III-Temyiz:**

#### **1)-DENETİM KAPSAMI:**

Türkiye’deki ceza yargılama hukukuna göre, (Yargıtay’ın tarafları tanıma, görme, değerlendirme, imkanı olmadığından) Yargıtay’ın yerel mahkeme kararlarını denetimi, “usul yönünden denetimi” ile sınırlandırılmıştır. Buna göre Yargıtay’ın denetimi, yerel mahkemenin yargılama usulünün uygulamasındaki hatalarla sınırlıdır. Yerel mahkemenin savunmanın delillerini dikkate almaması (tanıkları dinlememesi, keşif vs.) mahkemenin kanaatini (hükmü) etkileyebilecek hususlarda eksikliklerin giderilmesini isteyebilir. Ancak, yerel mahkemeye “nasıl karar vereceği” konusunda talimat veremez.

Mahkemelerin yargılama usulünü denetlemekle görevli olan Yargıtay’ın, Sivas davasında (ve pek çok davada) (temyiz incelemesi sırasında) usul denetimi kapsamını aştığı, yerel mahkemenin delilleri takdirini ve takdir yetkisini de denetim kapsamına aldığı ve hatta, (bozma kararlarında) yerel mahkemeye, vermesi gereken kararları dikte ettirdiği görülmektedir. Yargıtay 9.Ceza Dairesinin, suçun vasfının değiştirilmesine ilişkin bozma kararını, “usul denetimi” olarak nitelemek imkansızdır. Yargıtay, açıkça, sanıkları, Anayasal düzeni ilgaya teşebbüs suçundan yargılamasını talep etmektedir. Yargıtay’ın bu tutumu, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

#### **2)-SUÇ VASFI:**

Sivas davasında en ağır ihlal, protestoya katılan topluluğun içinden (ihbarlara dayanılarak) “rastgele bir grubun sanık haline getirilmesi”, ikinci ağır ihlal ise “sanıklara, olayla ilgisi olmayan hukuk normunun uygulanması”dır. Yargılamanın başından itibaren yargıya yapılan müdahaleler, suçun vasfını değiştirmeyi amaçladığı görülmektedir.

**a)-Aziz Nesin’e ve Valinin tutumuna yönelik tepkilerin, Anayasal Düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçuna dönüştürülmesi:** Sivas davasında, henüz duruşmalar başlamadan, Ankara DGM Başsavcısı ve 6 savcının hazırlayıp yargılamayı yapan mahkemelere sunduğu “Düşünce Örneği”nin, “adil yargılamayı etkilemeye yönelik bir belge olduğu” yukarıda belirtilmişti. Sivas olaylarındaki protestoların Anayasal düzeni ilgaya teşebbüs nitelenmesi ilk kez bu bildiride yer almıştır. Cumhuriyet Başsavcısı ve 6 savcının bu



tezi, yargılama boyunca, müdahil tarafça ısrarla dile getirilmiştir. Yerel mahkeme, protesto eylemlerinin biçimi ve elde edilen deliller, Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs niteliğine uygun olmadığından, bu görüşe itibar etmemiştir.

Ankara DGM Başsavcısı ve 6 savcının öne sürdüğü bu görüş, Yargıtay 9.Ceza Dairesi tarafından bozma sebebi yapılmıştır. Dava dosyasındaki kanıtlar, böyle bir nitelemeye imkan vermediğinden, yerel mahkeme, önceki kararında direnmiştir. Dava dosyası, (direnme kararı üzerine) Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu üyeleri, suçun vasfının değişmesi konusunda ikiye bölünmüş ve oy çokluğuyla direnme kararının ortadan kaldırılmasına, Yargıtay 9.Ceza Dairesinin bozma kararına uyulması gerektiğine karar vermiştir.<sup>16</sup> Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bozma kararından sonra, yerel mahkeme, (zorunlu olarak) Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçunun hükümlerini uygulamış ve sanıkların idamına karar vermiştir!

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin ilk kararı, dava konusu olayda, Anayasal Düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçunun unsurlarının mevcut olmadığı, çok kesin çizgilerle açıklanmıştır. Aynı şekilde, (suçun vasfına itiraz etmeyen kimi Yargıtay üyeleri) Ceza Genel Kurulu kararında, “dava dosyasındaki mevcut kanıtlarla, sanıkların Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüsle suçlanamayacağını” belirtmiştir. Ankara DGM Başsavcısı ve 6 savcının hazırladığı “Düşünce Örneği”ndeki görüşler, Yargıtay 9.Ceza Dairesi vasıtasıyla uygulamaya konulmuş, sanıklar, Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüsle cezalandırılmışlardır.

Ankara DGM’nin, Yargıtay’ın görüşlerine uyması ve sanıkları, Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüsle cezalandırmasının, yargılama prosedürüne uygun olması, verilen kararın hukuka uygun olduğunun kanıtı sayılamaz. **En azından, bu nitelemenin (Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs) somut olaya uygun olup olmadığının tartışılmasını engellememelidir.**

Devlet Güvenlik Mahkemesinin görev alına giren suçları takiple görevli olan Terörle Mücadele Şube müdürü **Ali Çilek**; “Olayın esas özü Aziz Nesin’e tepki ve Aziz Nesin’i teklif ettiği için Vali beye tepki ve ondan sonrası halk hareketidir. Herhangi bir örgüt arkasında yoktur.... Bu herkesin katılabileceği bir olaydır. Sivas’ta illegal herhangi bir irticai örgüt söz konusu değildir.” (Duruşma tutanağı, shf.423)

Yargıtay 9.Ceza Dairesinin “bozma” gerekçesi, protesto gösterileri sırasında atıldığı iddia edilen sloganlardır. Dava dosyası içinde bulunan ve sanık vekilleri, müdahil vekilleri ve savcı huzurunda izlenen video kayıtlarında ve bant çözümlerinde, hangi sloganların atıldığı tespit edilmiştir. Dava dosyası iç erişinde bu yönde hiçbir kanıt olmadığı halde, ilk kez, yargılama başladıktan 6 ay sonra ortaya atılan bu sloganlar, bozma gerekçesi yapılmıştır. Bu sloganlarla,

<sup>16</sup> Akademik çalışmalarıyla bilinen **Sami Selçuk’un**, Yargıtay 4.Ceza Dairesi Başkanı sıfatıyla katıldığı Yargıtay Ceza Genel Kurulunda, “yerel mahkeme kararının **bozulması**” yönünde oy kullanması, son derece ilginçtir.

sanıklarının anayasayla uzaktan yakından ilgisi olmayan protestoları, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçuna çevrilmeye çalışılmıştır.

**Anayasayı ortadan kaldırmaya teşebbüs suçu**, yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 146.maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddedeki suçun unsurları konusunda, sayılamayacak kadar bilimsel ve yargısal içtihat bulunmaktadır. Bu içtihat zenginliği karşısında, dava konusu somut olayda, bu suçun unsurlarının olup olmadığını tespit etmek son derece kolaydır. Özel bir ihtisası gerektirmemektedir. (Hukuk fakültesini bitiren herkes suçun vasfını tayin edebilir.) Çok basit bir tanımla; bu suç, örgütlü (hiyerarşik) bir yapıyı, bu örgütün Türkiye’nin farklı bölgelerinde faaliyet göstermesini, anayasal düzeni ortadan kaldırma amacı taşımasını ve (bu amacı gerçekleştirebilecek) elverişli araçlara sahip olmasını gerektirmektedir.

Dava dosyası içindeki belgelere göre, protestoların Vali’ye ve Aziz Nesin’e karşı yoğunlaştığı tartışmasızdır. Aziz Nesin’e yönelen protestoların, devlete yönelik bir tepki sayılamayacağı kuşkusuzdur. Valiye yönelen tepkinin ise, valinin, merkezi idarenin temsilcisi olduğu için değil, devrim şehitlerine saygı duruşunda bulunmasına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Protesto boyunca, kolluk kuvvetlerine yönelik en küçük bir saldırının olmaması, devleti temsil eden kamu binalarına zarar verilmemesi, üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Daha da önemlisi, protestocuların, protestolarını şahıslara yöneltmesi (anayasal düzenin hedef almaması), yürüyüş sırasında Türk bayraklarını taşıması (Anayasal düzene sahip çıkılması), **tek bir silahın ele geçirilmemesi** (elverişli vasıtaların olmaması), dikkate alındığında, sanıkları, “Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs” ile suçlamak komiktir.

**Sivas davasının ana eksenini**, protestocuların (Aziz Nesin’in kaldığı belirtilen) Madımak otelinin önünde toplanması, ve ölüm olaylarının bu otelin içinde gerçekleşmesidir. Madımak oteli, devlet binası olmadığı gibi, otelin içindekiler de kamu görevlileri değildir. Madımak otelini hükümet konağı, otelde bulunanları kamu görevlisi gibi sunmak, çok yetenekli bir illüzyonistin gösterisi olabilir.

► **Ankara 1 Nolu DGM, (DGM savcısının ve müdahillerin TCK.146.maddesinin tatbik edilmesi yönünde ısrarlı talepleri üzerine) 26.12.1994 tarihli ilk kararında, TCK 146.maddeyle ilgili ayrıntılı değerlendirmeler yapmıştır. Mahkemenin bu kararı Yargıtay tarafından bozularak, TCK 146.maddesi uygulanmış ise de, Ankara DGM’nin “hukuk dersi” niteliğindeki değerlendirmeleri, tarihimize mal olmuştur. Suçun vasfıyla ilgili mahkemenin gerekçeli kararının okunması, konunun (ve Raporumuzun anlaşılmasına) önemli katkılar sağlayacaktır. Mahkemenin gerekçeli kararından iki küçük bölüm aktarmakla yetineceğiz.**

**XII-Suç Vafsinin Tayini:** (Bu bölümünde suçun vasfıyla ilgili ayrıntılı açıklamalardan sonra);

“Yukarıda izah edildiği üzere. Anayasal düzeni yıkacak eylemler manzumesinin sadece bir eyleme bağlı olmadığı, bir çok eylemin giderek artan şiddet dozuyla etkili ve sürekli olması gerekmektedir. Oysa davamıza konu olan olay bütünü itibariyle bir tek olaya ve amaca yöneliktir. Halbuki TCK.nun 146.maddesindeki tanımlanan amaca yönelik eylemler müterakki eylemlerdir. Ve süreklilik gerektirmektedir. Yoğun, etkili ve sürekli eylemlerin biri diğerinin devamı olarak ve amaca yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerekir. Halbuki Sivas olayları bir bütün ve yekparedir. Öncesi ve sonrası yoktur. Dolayısıyla yoğunluğu ve sürekliliği bulunmamaktadır. Yapılan eylem etkili ve sonuçları itibariyle son derece vahimdir. Ancak varılan netice itibariyle TCK.nun 146.maddesi unsurlarını oluşturmamaktadır. Yukarıda da tanımlamaya çalıştığımız diğer unsurlar bir araya toplanıp neticesi alındığında bu olayların örgütlü bir olay olmadığı, dinci, fanatik örgütlerin amaç ve stratejisini oluşturmadığı, ülke geneline yaygın ve bir merkezden emir ve komuta zinciri içerisinde hareket edilmediği, sadece Sivas il merkezinde başlayıp yedi saatlik bir gösteriden sonra sona erdiği, sanıkların amacının Şeytan Ayetleri kitabını tercüme ederek Aydınlık Gazetesinde yayınlamaya çalışan Aziz NESİN'i protesto etmek olduğu, devlet göçlerine yönelik bir eylemin bulunmadığı, Devlet güçleriyle her hangi bir çatışmanın bulunmadığı ve devlete karşı yapılmış bir eylem olmadığı sadece, bu gösterilere izin veren ve Aziz NESİN'i Sivas İl'i ne davet eden Vali'ye yönelik aleyhte tezahüratlarında devlete yönelik sayılamıyacak çünkü İl Valisinin bir gün önceki düzenlenen toplantıda ölen militanlar için saygı duruşunda bulunmuş olması ve Aziz NESİN'in Sivas İline davet eden kişi olarak bilinmesi bir noktada tepkinin Valinin şahsına yöneldiği, devlete yönelik hiç bir eylemin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenledir ki sanıklar hakkında iddia makamı ve müdahil tarafın talep ettiği Devlet Kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerden sayılmayacağı düşüncesi ile TCK.nun 146.maddesinden hüküm kurulmamıştır.” Denilmiştir.

**D)-NETİCE VE KANAAT bölümünde;** “b)-Video Kaset İzlenim Raporlarının Değerlendirilmesi: Gerek Cumhuriyet Savcılığı'ndan gelen, gerekse müdahil tarafın ibraz ettiği video kasetlerin incelenmesi sonucu aşağıda yazılı sloganların tesbiti yapılmıştır:

"Sivas Aziz'e Mezar Olacak!

İslam'a Uzanan Eller Kırılacak!

Vali İstifa!

Kanımız Aksa da Zafer İslamın!

Tekbir... Ya Allah Bismillah, Allahuekber!

En Büyük Asker Bizim Asker!"

Cumhuriyet Savcısı, müdahil vekili ve sanık vekili tarafından da izlenilen, heyetçe izlediğimiz kasetlerde tesbit edilen sloganlar bunlardan ibarettir.

Bu sloganların dışında başkaca bir slogan bulunmamaktadır. Yani Cumhuriyet Savcılığı'nın ve müdahil tarafın iddia ettiği gibi Cumhuriyetin temel niteliklerinden olan Laiklik aleyhinde herhangi bir slogan tesbit edilememiştir. Bu Laiklik aleyhindeki sloganı, özellikle müşteriler ve bazı polis memurları olaydan altı ay sonra ifade etmişlerdir. "Laiklik aleyhindeki slogan söylenmemiştir" diyemiyoruz; ancak topluca bu tür bir slogan atılmadığı video kaset incelemesi ile kesin olarak tesbit edilmiştir. Laiklik aleyhindeki slogan belki Emniyet güçlerinin veya müşterilerin duyabileceği ferdi sloganlar olabilir ancak, on beş bin kişinin toplandığı, Madımak Oteli önündeki kalabalığın tüm sloganları duyulup tesbit edildiği halde Laiklik ilkesi aleyhinde bu kadar büyük bir kalabalığın tek bir ağızdan slogan atması ve bunun da diğerleri gibi duyulmaması mümkün değildir. O halde Laiklik aleyhindeki sloganın kişisel veya çok az bir grup tarafından söylendiği; ancak topluluğun geneli tarafından ifade edilmediği kesin olarak tesbit edilmiştir. Bunun yanı sıra Cumhuriyet, Anayasa ve Devlet aleyhinde sloganlar da tesbit edilememiştir. Bu tür sloganların da kişisel olabileceği ve genele teşmil edilemeyeceği kanaatindeyiz.

Bu sloganların üzerinde durmamızın sebebi, gerek iddia makamının gerekse müdahil tarafın eylemin Laik düzen aleyhinde olduğu gerekçesini Laiklik aleyhindeki sloganlara dayandırmış olmalarındandır.

Anayasanın tanımladığı ve Cumhuriyet'in temel niteliklerinden olan ve Mahkememizce de vazgeçilemez kabul edilen Laiklik ilkesinin aleyhinde slogan atılması eylemcilerin kastının açık ve kesin belirtisi olamaz. Sadece slogana dayalı suç tespiti ve tarifi yapılamaz, slogan gösterisi yapan kişinin düşünce yapısını ortaya kor; ancak eylem kastını tesbitte yeterli bir unsur değildir. Sanıkların kastı Aziz NESİN'ne karşı eylem yapmak olup Laik düzene karşı yapılmış değildir. Bu nedenle bu yöndeki iddiaları da yeterli bulmuyoruz.

c)-03.07.1993 tarihinde Sivas Emniyet Müdürlüğü'nde, Emniyet mensupları tarafından düzenlenen olay tutanağında tesbit edilen sloganlar:

"Zafer İslamIN! Allahuekber! Vali İstifa!

Şeytan Aziz! Şerefsiz Vali İstifa! Hükümet İstifa! Müslüman Türkiye!"

şeklindeki sloganların atıldığı belirtilmiştir.

Cumhuriyet Savcılığı'nın ve müdahil tarafın iddiasına mesnet teşkil eden sloganların müstakillen TCK.nun 146. maddesinin unsurlarını oluşturup oluşturmadığı yönündeki tartışmaya nokta koymak istiyoruz. Yukarıdaki bölümlerde Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerin tarifi yapılırken bu suçun faillerinin, Devletin Anayasası'na yönelik eylemleri amaçlaması gerektiği belirtilmiş ve bu suçun unsurları ayrı ayrı belirtilmiştir. Sloganlar sadece eylemcilerin kastını ortaya koyan bir ifade tarzıdır. Sloganlar suçun bütününe tarif eden bir unsur sayılamaz. Bu nedenle sadece sloganlardan hareketle suçu tarif etmek mümkün değildir. Kaldı ki, tesbit edilen sloganların Laiklik aleyhinde bir ifade içermediği de ayrı bir gerçekliktir. Bu nedenle sanıkların fiili esas alınmak suretiyle suç tarif edilmiştir. Ferdi

sloganların eylemcilerin tümüne teşmili suretiyle ceza tayinini doğru bulmuyoruz. Bu nedenle Cumhuriyet Savcılığı'nın ve müdahil tarafın görüşlerine katılamıyoruz.”

► **Ankara DGM, Yargıtay 9.Ceza Dairesinin bozma kararından sonra vermiş olduğu (büyük ölçüde uyma, kısmen direnme) ikinci kararında;** “Görüldüğü gibi anılan sanıklar 02 Temmuz 1993 günü Sivas'ta yapılan kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmışlardır. Bu sanıkların aynı gün meydana gelen ve 37 kişinin ölümü ile sonuçlanan olaylara katıldıklarına dair kesin ve inandırıcı deliller elde edilememiştir. Olay günü sanıklar öldürme ve yaralama olayının meydana geldiği Madımak Otel'i'nin çok uzağında yer almışlardır. Sanıkların bulunduğu yer ile öldürme ve yaralama olayının meydana geldiği yer arasında illiyet bağı kurulamamıştır. Yargıtay bozma ilamında anılan sanıkların sabit olan eylemlerinin TCK.nun 146/3. maddesinde belirtilen "Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçunu oluşturduğu" belirtilmiş ise de, Mahkememizce bu görüşe katılmamıştır. Şöyle ki;

Yüzleştirme ve teşhis tutanaklarından, sanıkların ve tanıkların beyanlarından anlaşıldığı gibi, sanıkların bulunduğu yer 37 kişinin yakılarak öldürüldüğü Madımak Otel'i'ne çok uzaktır. 15.000 kişinin katıldığı toplulukta ve bu topluluğun teşkil ettiği engelde bu eylemlere katılmaları mümkün olmadığı gibi olay mahallini görmeleri de mümkün değildir. Sanıkların öldürme eylemine bilfiil ya da dolaylı yoldan katıldıkları şüpheli kalmıştır, aksi görüş kabul edildiği takdirde kanunsuz yürüyüşe katılan 15.000'e yakın kişinin tamamının TCK.nun 146. maddesine muhalefetten cezalandırılması gerekir. Görüldüğü gibi anılan sanıkların TCK.nun 146. maddesinin 3. fıkrasındaki 'Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak' suçlarını işlediklerine dair mahkumiyetlerine yeterli, kesin ve inandırıcı delil elde edilememiştir. Sanıkların sabit olan eylemleri kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak suçunu oluşturur. Hal böyle olunca mahkememizin bu sanıklar hakkındaki kararında direnilmeli hüküm fıkrasında belirtildiği şekilde 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/2. maddesi gereğince cezalandırılmalarına karar verilmelidir.”

► **Yargıtay Ceza Genel Kurulu üyelerinden, 1.Ceza Dairesi Üyesi Osman Şirin (muhalefet şerhinde);** “Altı saati aşkın bir zaman biriminde gelişen ve birçok mekana yayılan gösterinin, teşhis ve değerlendirmeyi olanaklı kılan görüntüsü bulunmamaktadır.

Genel Kurul görüşmesinde de seyredilen video filme göre; gösteri ve yürüyüşe binlerce kişinin katıldığı, bilinçsiz yürüyenlerin çoğunluğu oluşturduğu, kimliği belirsiz bazı kişilerin sloganlarının duyulduğu, kalabalığın yoğunlaştığı bir evrede Sivas Belediye Başkanı'nın göstericileri uyarıp sükunetle dağılmaya davet eden bir konuşma yaptığı, bu konuşmadan etkilenenler olmalı ki ayrılıp gidenler olduğu izlenmektedir. Ancak uzak çekim niteliğinde olan bu filmde, kimlerin hangi mekanda ve hangi zaman diliminde gösteriye katıldığı ve hangi sloganları kimlerin attığı saptanamamaktadır. On bir sanığın durumunu netleştiren bir tespit ise görüntülere yansımamıştır.

Savunmalarında sanıklar, ya yürüyüşe katılmadıklarını, ya yürüyüşe katılmalarına rağmen slogan atmadıklarını veya katıldıkları yürüyüşü Belediye Başkanı'nın uyarıcı konuşması üzerine terk ederek ev ya da işyerlerine döndüklerini bildirmişlerdir. Tanık olarak dinlenen kolluk mensuplarının, bu savunmaların aksini ortaya çıkaran beyanı yoktur. Bir kısmının, bazı fotoğraflara dayalı genel suçlamaları, mahkeme huzurunda, vicdani yorum gerekçesi ile bizzat kendilerince redde uğramış, esasen bu fotoğraflı saptamaların ciddi bir boyutu da resmetmediği ifade olunmuştur. Sanıkların, Belediye Başkanı'nın konuşmasından sonra dahi yürüyüşü sürdürdüğüne, yangını ve yangınla gerçekleşecek katliamı oluşturmak kastıyla sloganlar attığına, yangın mahallinde bulunarak fiile yardım sağladığına yönelik hiçbir kanıt serdedilememektedir.

Bilinen bir gerçek şudur ki; ister izinli ister izinsiz olsun, gösteri ve yürüyüşlerin, bir masum diğer ise saptırılmış boyutu olmaktadır. Sivas Katliamı da bu görüntüdedir. Nitekim Sivas Belediye Başkan, video banda yansımış konuşmasında, bu oluşuma açıkça işaret etmiş, "beş binler bir dava için yola çıkar, beş kişi onları galeyana getirebilir, ... geçmiş acıları hatırlayın, sükunetle dağılın" diyerek yürüyüşe bilinçsizce katılan kitleleri uyarmıştır. Sivas Emniyet Müdürü Doğukan ÖNER ise, olayın tahlilini yapan şahadetinde, "Sivas organize bir harekettir. Olayı yaratanlar kayboldu, Sivas halkı alet edildi" demek suretiyle çoğu masum kişilerin, gizli amaçlı provokatörlerin emellerine figüranlık yaptığını ifade etmiş bulunmaktadır.

Gerek olayın değerlendirilmesinde ve gerekse yürüyüşe katılanların hukuki durumun saptanmasında bu tahlilin göz ardı edilememesi zorunludur.”

**Sonuç olarak**, sanıklar, (kanunda belirlenen) “suç tipine” uygun olmayan maddelerle cezalandırılmışlardır. Bu hatalı niteleme sonucunda, (en fazla) Toplantı gösteri yürüyüşüne muhalefet nedeniyle cezalandırılacak olan eden sanıklar, (eylemlerine uygun olmayan ve kanıtlanamayan) “Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs” suçuyla (idamla) cezalandırılabilmiştir.

**b)-Türk Ceza Kanunu, 146.maddenin diğer fıkralarının düşünülmemesi:** Sivas davasında, suç tipine uygun maddenin değil, en ağır olan cezanın seçilmesi ve olaya uygulanması gayretidir. En ağır ceza, TCK da en ağır olan ceza, hiç kuşkusuz, 1461 maddedir. 146.maddenin diğer fıkraları daha hafif cezalar içermektedir. Yargıtay 9.Ceza Dairesi, bozma kararında, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçu nitelemesini yaparken, (bu maddenin diğer fıkralarının uygulanmaması için) 146/1 ‘i tarif etmektedir. Ankara DGM nin üçüncü kararının bir kısmına katılmayan üye (2911 sayılı yasaya aykırılıktan cezalandırılan sanıklarla ilgili) karşı oyunda, (faillerin somut eylemleri tespit edilemediği için) 146/3. Maddenin uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Yargıtay 9.Ceza dairesi, soruşturma tutanaklarındaki usulsüzlükleri, eksiklikleri, belirsizlikleri dahi dikkate almamış, 146/1 maddenin uygulanmasını talep etmiştir.

**c)-Adil yargılamayı etkilemeye uygun bir zemin olması:** Hukuk devletinde, mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı, (hakim ve savcıların atama yöntemleri ve görev süreleri gibi), çeşitli mekanizmalarla güvence altına alınmıştır. Bu açıdan bakıldığında, (davanın görüldüğü yıllarda) yargıçların güvencelere sahip olduğunu öne sürmek imkansızdır.

► Hukuk sistemimizde, hakimler ve savcılar, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun (HSYK) mutlak denetimi altındadır. HSYK'ya verilen geniş yetkiler, hakim ve savcılarının bağımsızlığına ve tarafsızlığını tamamen ortadan kaldırmaz.<sup>17</sup> Ancak, HSYK'nın, çok geniş atama ve takdir yetkisiyle, hakim ve savcılarının bağımsızlığını ve tarafsızlığını etkileme potansiyelini içinde barındırır. HSYK, sahip olduğu yetkilerle, istemesi halinde, hemen her davayı etkileyebilir, istediği kararın verilmesini sağlayabilir. HSYK'nın bazı davalarda mahkemeyi etkileme girişimleri kamuoyuna da yansımıştır.<sup>18</sup> AİHM, Albayrak/Türkiye, 38406/97, 31.1.2008(3.Daire) kararında; “okuduğu gazete ve izlediği TV nedeniyle hakkında HSYK tarafından **yer değiştirme cezası verilen yargıcın başvurusunu**, iç hukukumuzda yer değiştirme kararı yargıçlar bakımından ağırlığı dikkate alınsa bile disiplin cezası olduğu halde inceledi ve 10'uncu maddenin ihlal edildiğine karar verdi” (Anayasa Yargısı, İbrahim Şahbaz, shf.242)

Hakim ve savcılarının adil yargılamayı etkilemeye yönelik girişimlerini önleme görevi, HSYK ya verilmiştir. Ankara DGM savcılarının bildiri hazırlaması ve (yargılamayı yapan) mahkemelere sunması, adil yargılamayı etkileme niteliğinde olduğu halde, HSYK hiçbir işlem yapmamış, dolayısıyla bu tutumuna onay vermiştir.

► Hukuki mekanizmalar kadar önemli bir başka husus da, siyasal iktidar-yargı ilişkisidir. Siyasal iktidarların, s(az veya çok) yargıyı etkilemeye çalıştığı ve etkilediği bilinmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Beaumartin-Fransa davasında, milli mahkemenin önündeki davayı görmekte iken, yürütme makamının demeçlerine göre karar kurmasını bağımsızlık ilkesine aykırılık teşkil ettiği kabul edilmiştir. Olayların meydana geldiği tarihteki, kolluk güçlerinin, adalet teşkilatının sorumlusu adalet bakanının, kültürel etkinliğin sorumlusu Kültür bakanının siyasi partisi ve siyasi görüşü büyük önem taşımaktadır. Olayların meydana geldiği ve yargılamanın yapıldığı dönemde, Sosyal Demokrat Halkçı Parti (Erdal İnönü), ile Doğru Yol Partisi (Tansu Çiller) **hükümet ortağıdır**.<sup>19</sup> Başbakan yardımcısı, Erdal İnönü, Adalet Bakanı Mehmet Moğultay, (Pir Sultan Abdal Şenliklerinin destekçisi, davetlisi) Kültür Bakanı Fikri Sağlar, SODEP milletvekilidir. Ergenekon iddianameleri, HSYK aracılığıyla

<sup>17</sup> Uslu-Türkiye Kararında, AİHM, Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulunun hâkimleri atamasını bağımsızlığına gölge düşürecek bir durum olarak görmemiştir.

<sup>18</sup> Susurluk davasının hakimlerinin değiştirilmesi ve yerine atanan hakimle davanın sonuçlandırılması, Ergenekon davasının hakimlerini etkileme girişimleri, vs. gibi

<sup>19</sup> Türkiye Cumhuriyetinin 50.Hükümeti, (17 Nisan 1993 yılında vefat eden Turgut Özal'ın yerine cumhurbaşkanı seçilen Süleyman Demirel'in DYP Genel Başkanı Tansu Çilleri hükümeti kurma konusunda görevlendirilmesi sonucunda), SODEP ve DYP tarafından kurulan (25 Haziran 1993 ile 5 Ekim 1995 tarihleri arasında görev yapan) koalisyon hükümetidir.

yargıya müdahale edildiğini ortaya koymaktadır. Sivas davasına da, benzer şekilde müdahale edilmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

► Bunlara ilaveten, yargı bağımsızlığının en önemli güvencelerinden biri de medyadır. Adil yargılamayı etkileme girişimleri, hukuk kurallarının ihlal edilmesi, medya tarafından duyurulacağı için, bu tür girişimlerin önlenmesinde medya önemli bir etkindir. Ancak ülkemizde, “**medya**”, (Sivas davasında) mağdur yanın tezlerinin sözcülüğünü yaptığı için, davanın Sivas’tan/Kayseri’den Ankara’ya nakli, Ankara DGM savcılarının bildiri yayınlaması, mahkemelere göndermesi, Ankara DGM nin görevsizlik kararının Yargıtay tarafından kaldırılması, vs. gündeme dahi gelmemiştir.

**d)-Yargılamanın uzaması:** Sivas davasında mahkeme, kısa denilebilecek bir sürede karar vermesine rağmen, yargılama süreci defalarca hüküm/bozma süreçleriyle, yirmi yıla uzamıştır. Yargılamanın uzaması, konunun sürekli gündemde tutulmasına ve sanıkların kişilik haklarına saldırıda bulunulmasına yol açmıştır. (Yargılama sürecinin bilinçli olarak uzatılmış olmasının muhtemel olduğu görülmektedir.) Yargılamanın bu kadar uzun sürmesi, adil yargılama ilkesinin ihlali niteliğindedir.

## SONUÇ:

Sivas davasında, soruşturmanın başladığı andan karar verilinceye ve hüküm kesinleşinceye kadar, “adil yargılama” ilkelerinin **defalarca ve ağır bir şekilde ihlal edildiği, davanın sonucuna doğrudan doğruya etki edildiği** tespit edilmiştir.

### (I) SORUŞTURMA AŞAMASINDA:

Adil yargılamanın ön koşulu, “olayın (gerçek) faillerinin tespiti” ve gerçek (doğru) kişilerin yargılanması olup, Yakalama ve gözaltı işlemleri ile düzenlenen tutanaklar, bu kişilerin, olayın failleri olduğunu kanıtlamaya yeterli olmadığından, gerçek faillerin yakalanamadığı, yargılananların olayla ilgisi kesin olarak saptanamadığından, **(OLAYLA İLGİSİ OLMAYAN KİŞİLER YARGILANMIŞ OLDUĞUNDAN)**

Gözaltına alınan şüphelilere, ne ile suçlandığı, avukat tutma hakkından yararlanabileceği, delil sunma hakkı olduğu bildirilmediğinden,

Gözaltına alınanlardan, reşit olmayan 11 şüpheli için müdafî tayini zorunlu olduğu halde, müdafî tayin edilmediğinden,

Otel içinde silahla öldürülen 2 otel çalışanı ile gösteriye katılanlardan 2 kişinin silahlı öldürülmesi olayı, araştırma/inceleme soruşturma konusu dahi yapılmadan, tam 4 cinayet soruşturma ve dava kapsamı dışında bırakılmış olduğundan,

adil yargılama hakkı ihlal edilmiştir.

### (II) KOVUŞTURMA AŞAMASINDA:



2 Temmuz 1993 tarihindeki olaylarla ilgili olarak, üç ayrı mahkemede, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü kanununa muhalefet, Birden fazla kişinin ölümüne sebebiyet vermek, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu 7/1 maddesine muhalefet iddiasıyla dava açıldığı halde,

Önce, bu davaların, güvenlik gerekçesiyle, Yargıtay Nöbetçi Ceza Dairesi kararıyla, kanunla tayin edilen mahkemelerden başka bir mahkemeye (Ankara'ya) nakli, **(ÖZEL OLARAK SEÇİLEN BİR YARGILAMA YAPILMASI)** Buna ilaveten, yargılamanın, tarafsız ve bağımsız olmayan bir mahkeme eliyle yapılması, **ÖZEL BİR MAHKEMEDE YARGILAMA YAPILMASI)** “**tabii hakim**” ilkesinin ihlali niteliğinde olduğundan,

Yargılamanın herkes tarafından hiçbir engel olmaksızın izlenmesi, (gözlem yapması) “aleniyet ilkesinin” gereği olduğu halde, Kanunla (önceden) belirlenen mahkemenin yerinin değiştirilmesiyle, sanık yakınlarının davayı izlemeleri zorlaştırılmış olduğundan, pek çok sanık yönünden, “**aleniyet**” ilkesinin ihlali niteliğinde olduğundan,

Bu davaların, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesine, Ankara Asliye Ceza Mahkemesine Ankara Ağır Ceza Mahkemesine naklinden sonra, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı ve 6 savcının “Düşünce Örneği” isimli bir bildiri hazırlayarak, davaların görüldüğü mahkemelere göndermesi, **(YARGILAMAYI ETKİLEMESİ)** “**yargı bağımsızlığının**” ihlali niteliğinde olduğundan,

Ankara Devlet Güvenlik mahkemesi savcılarının, hazırladıkları bildiriye (Düşünce örneğini) yargılamayı yapan mahkemelere göndermesinden sonra, mahkemelerin görevsizlik kararı vererek Ankara Devlet Güvenlik mahkemesine göndermesi, yargılamaya açık bir müdahale niteliğinde olduğundan, yargı bağımsızlığının ihlali niteliğinde olduğundan,

Kanunen görevli ve yetkili mahkemelerin görevsizlik kararı vermesinden sonra, dava dosyalarının gönderildiği Ankara Devlet Güvenlik mahkemesi, görev konusunun kanunla tayin edildiği ve başka mahkemelerin görevlerine giren suçlarla ilgili yargılama yapamayacağını belirterek görevsizlik kararı vermesinden sonra, Yargıtay'ın Ankara DGM nin görevli olduğuna ilişkin karar vermesi, **(YARGILAMANIN, YETKİSİ OLMAYAN BİR MAHKEMEDE YAPILMASI)** “**tabi hakim**” ilkesinin ihlali niteliğinde olduğundan,

Kovuşturma sonunda, teşhis tutanaklarındaki belirsizlikler, zabıtları imzalayan kamu tanıklarının, farklı aşamalardaki farklı ifadeleri, “**şüpheden sanık yararlanır**” ilkesi gereğince sanık lehine yorumlanması gerektiği halde, sanık aleyhine yorumlandığından,

Mahkeme, sanıklara, TCK 146.maddeyi uyguladığı halde, sanıkların, 3419 sayılı yasa kapsamında başvurularını reddetmek ve TCK 146.müaddeyi uygulamak suretiyle, kendi içerisinde çelişkiye düştüğünden,

adil yargılama hakkı ihlal edilmiştir.

**(III) TEMYİZ AŞAMASINDA:**

Sanık vekilleri, mahkeme kararının usul ve yasaya aykırı olduğu iddiasıyla temyiz ettikleri halde, Temyiz mahkemesinin, bu ihlalleri tespit ederek, yerel mahkemeye göndermesi gerekirken;

Dava konusu fiilleri, somut olayla bağdaşmayan ve olaya uygun olmayan, “anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs” olarak nitelemesi ve yerel mahkeme kararını, sanıklar aleyhine bozması, ve yerel mahkemenin de (Ceza Genel Kurulu kararı nedeniyle zorunlu olarak) buna uymasıyla, **(SANIKLAR, SOMUT OLAYA UYGUN OLMAYAN, BAŞKA SUÇLARA İLİŞKİN MADDELERLE CEZALANDIRILMIŞ OLDUĞUNDAN)** “yargı bağımsızlığı” ihlal edilmiş olduğundan,

Yargıtay’ın yerel mahkeme kararını (suçun vasfı yönünden) bozmasından sonra, karar veren hakimlerin başka görevlere tayini (Yargıtay’a seçilse bile) “tabii hakim” ilkesinin ihlali niteliğinde olduğundan, ve bu üyelerin yerine atanan yeni atanan hakimlerin, Yargıtay’ın bozma taleplerine uyarak, Anayasal Düzeni ortadan kaldırma suçuna göre karar vermesi, “yargıya talimat” niteliğinde olduğundan,

2 Temmuz 1993 tarihinde başlayan dava, (olaydan tam 18 ay sonra) 26.12.1994 tarihinde karara bağlandığı halde, yargılama sürecinin, defalarca hüküm/bozma kararlarıyla, yirmi yıla kadar uzaması, **makul yargılama süresinin** aşılması niteliğinde olduğundan,

adil yargılama hakkı ihlal edilmiştir.

## EKLER:

### KRONOLOJİ:

|            |                                                                                                                                                                                                                             |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2.07.1993  | Sivas il merkezinde meydana gelen olaylar                                                                                                                                                                                   |
|            | <b>SORUŞTURMA:</b>                                                                                                                                                                                                          |
| 20.07.1993 | Kayseri DGM. Başsavcılığı, 20.07.1993 tarih ve 1993/170 Es. sayılı İddianamesiyle, " <b>3713 Sayılı Kanuna Muhalefet</b> " iddiasıyla, İddianame <b>Kayseri D.G.M.nde ( 1993/175 Es)</b>                                    |
| 22.07.1993 | Sivas Cumhuriyet Başsavcılığı, 22.07.1993 tarih ve 1993/2460 Hz. " <b>2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne Kanununa muhalefet'</b> iddiasıyla, İddianame, <b>Sivas 2 Asliye Ceza Mahkemesinde (1993/392 Esas)</b>     |
| 22.07.1993 | Sivas Cumhuriyet Başsavcılığı, 22.07.1993 tarih ve 1993/2212 Hz. sayılı iddianamesiyle, " <b>Birden fazla kişinin ölümüne sebebiyet vermek</b> " iddiasıyla, İddianame, <b>Sivas 1.Ağır Ceza Mahkemesinde (1993/91 Es.)</b> |
|            | <b>KOVUŞTURMA:</b>                                                                                                                                                                                                          |
|            | <b>Yargıtay'ın, Davaların Nakli Kararı:</b>                                                                                                                                                                                 |
| 23/08/1993 | <b>Yargıtay Nöbetçi Ceza Dairesi</b> , 23/08/1993 tarih ve 1993/8903-8506 sayılı kararıyla, " <b>güvenlik nedeniyle</b> " her üç davanın da, Ankara'ya nakline karar vermiştir.                                             |
|            | <b>Mahkemelerin Nakil Kararları:</b>                                                                                                                                                                                        |
| 23.08.1993 | Sivas 2.Asliye Ceza Mahkemesi, 23.08.1993 gün, 1993/302 Esas, 1993/315 kararıyla, kamu güvenliği yönünden davanın Ankara Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.                                            |
| 25.08.1993 | Kayseri DGM, 25.08.1993 gün, 1993/175 Esas, 1993/197 sayılı kararıyla, kamu düzeni bakımından davanın Ankara DGM'ye gönderilmesine karar vermiştir.                                                                         |
|            | <b>"Düşünce Örneği":</b>                                                                                                                                                                                                    |
| 20/09/1993 | Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı Nusret Demiral, aynı mahkemenin diğer cumhuriyet savcılarının da imzalarını taşıyan, 20/09/1993 tarihli, 7 sayfalık " <b>Düşünce Örneği</b> "ni,                     |
|            | <b>Mahkemelerin Görevsizlik Kararları:</b>                                                                                                                                                                                  |
|            | Ankara 19. Asliye Ceza Mahkemesi, 1993/1185 E. Kararıyla dava Ankara DGM'ye gönderilir.                                                                                                                                     |

|            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 11.10.1993 | Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi de, oluşumunun DGM'yi ilgilendirdiği gerekçesiyle 11.10.1993 gün, 1993/169 E., 1993/150 sayılı kararıyla davayı Ankara DGM'ye gönderir.                                                                                                                                                                       |
|            | <b>Ankara 1 Nolu DGM nin Görevsizlik Kararı:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 27.10.1993 | Ankara DGM, kendisine gönderilen dava dosyaları hakkında 27. 10. 1993 tarih ve 1993/129 Esas, 1993/109 sayılı kararıyla görevsizlik kararı verir.                                                                                                                                                                                           |
|            | <b>Yargıtay'ın Müdahalesi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 08.11.1993 | Mahkemeler arasındaki görev uyuşmazlığı nedeniyle dava dosyası Yargıtay'a gönderilir. Yargıtay 16.Ceza Dairesi, 08. 11. 1993 gün ve 1993/11824 Esas, 1993/11804 sayılı kararıyla Ankara DGM'nin yetkili olduğuna karar verir.                                                                                                               |
|            | <b>Dosyaların Birleştirilmesi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|            | Yargıtay 16.Ceza Dairesi'nin görev kararından sonra, bütün davalar, Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik mahkemesinin 1993/106 Es sayılı dosyasında birleşir ve ortak yargılama başlar.                                                                                                                                                            |
|            | <b>Yerel Mahkemenin Gizlilik Kararı:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 27.04.1994 | Ankara 1 Nolu DGM nin, 1993/106 Esas 1994/190 Karar 27.04.1994 tarihli Gizlilik Kararı                                                                                                                                                                                                                                                      |
|            | <b>Yerel Mahkemenin 1.Kararı:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 26.12.1994 | Ankara 1 Nolu DGM nin, 1993/106 Esas 1994/190 Karar 26.12.1994 tarihli Kararı, Mahkeme Başkanı Muammer Ünsoy, üyeleri Yılmaz Çamlıbel ve Hakim Albay Ertan Urunga                                                                                                                                                                           |
|            | <b>TEMYİZ:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|            | <b>Mahkemenin tüm üyeleri değiştirilmiştir:</b> Ankara 1 Nolu DGM Başkanı Muammer Ünsoy Yargıtay üyeliğine, Hakim Albay Ertan Urunga, 4.Kolordu Komutanlığı Adli Müşavirliği görevine, Sivil üye Yılmaz Çamlıbel ise önce Ankara 3.Asliye Ceza Mahkemesi Hakimliği'ne, daha sonra da Ankara 9.Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na atanmıştır. |
| 30.09.1996 | Yargıtay 9.Ceza Dairesi'nin, 1996/688 Esas 1996/4716 Karar ve 30.09.1996 tarihli Kararı, (Suçun vasfı yönünden Bozma)                                                                                                                                                                                                                       |
|            | <b>Yerel Mahkemenin 2.Kararı:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 28.11.1997 | Ankara 1 Nolu DGM nin, ve 1996/84 Esas 1997/199 Karar 28.11.1997 tarihli Kararı (Tamamen yeni atanan mahkeme heyetinin; TCK 146.maddesini uygulaması, 33 idam, bazı sanıklar için eski kararında direnme)                                                                                                                                   |

|            |                                                                                                                                                 |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|            | (Tamamı yenilenen) Mahkeme heyetinin Başkanı Mehmet Orhan Karadeniz, üyeleri, Deniz Kıdemli Hakim Albay Erman Başol ve İsmail Tiryaki olmuştur. |
|            | <b>Temyiz:</b>                                                                                                                                  |
| 1998       | Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 1998/9-187 Esas 1998/272 Karar sayılı Kararı, (Direnme Kararını Kaldırma)                                           |
| 14.12.1998 | Yargıtay 9.Ceza Dairesi'nin, 1998/272 Esas 1998/2722 Karar ve 14.12.1998 tarihli Kararı, (Bozma)                                                |
|            | <b>Yerel Mahkemenin 3.Kararı:</b>                                                                                                               |
| 16.06.2000 | Ankara 1 Nolu DGM nin, 1999/5 Esas 2000/87 Karar sayılı 16.06.2000 tarihli Kararı,                                                              |
|            | <b>Temyiz:</b>                                                                                                                                  |
| 4.05.2001  | Yargıtay 9.Ceza Dairesi'nin, 2000/3160 Esas 2001/1471 Karar ve 4.05.2001 tarihli Kararı,                                                        |
|            | <b>Yerel Mahkemenin 4.Kararı:</b>                                                                                                               |
| 4.04.2002  | Ankara 1 Nolu DGM nin, 2001/83 Esas 2002/59 Karar sayılı 4.04.2002 tarihli Kararı                                                               |
| 4.04.2002  | Ankara 1 Nolu DGM, (Aynı kararında), sanıkların, 3419 sayılı yasadan yararlanma taleplerinin de reddine karar verilmiştir.                      |
| 26.09.2002 | Yargıtay 9.Ceza Dairesi'nin, 2002/1700 Esas 2002/1875 Karar ve 26.09.2002 tarihli Kararı,                                                       |
| 26.09.2002 | Yargıtay 9.Ceza Dairesi'nin, 2002/1700 Esas 2002/1875 Karar ve 26.09.2002 tarihli Kararı,                                                       |

**SİVAS DAVASINDA MAHKUMİYET KARARI VERİLENLERİN LİSTESİ:**

|    |                             | <b>1.Karar</b>                                                | <b>2.Karar</b>                        |
|----|-----------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
| 1  | <b>Abdülkadir ARIDICI,</b>  |                                                               | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 2  | <b>Adem AĞBEKTAŞ,</b>       |                                                               | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 3  | <b>Adem BAYRAK,</b>         |                                                               | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 4  | <b>Adem KOZU</b>            |                                                               | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 5  | <b>Ahmet KAŞKAYA,</b>       |                                                               | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>             |
| 6  | <b>Ahmet OFLAZ,</b>         | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b>           | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 7  | <b>Ahmet Turan KILINÇ,</b>  | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>             | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 8  | <b>Ali KURT,</b>            | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b>           | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 9  | <b>Ali TEKE, (Küçük)</b>    | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:15 yıl, 55/3), <b>10 yıl</b> |                                       |
| 10 | <b>Alim ÖZHAN</b>           |                                                               | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 11 | <b>Bekir ÇINAR,</b>         | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>             | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 12 | <b>Bülent DÜVENCI,</b>      | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>             |                                       |
| 13 | <b>Bülent GÜLDÜ (küçük)</b> |                                                               | (2911, 32/3 3 Yıl, 55/3) <b>2 yıl</b> |
| 14 | <b>Bülent KARA YİĞİT,</b>   |                                                               | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 15 | <b>Bünyamin ELİŞ,</b>       |                                                               | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>             |
| 16 | <b>Cafer Erçakmak</b>       | Dosyanın Tefrikine                                            |                                       |
| 17 | <b>Cafer Tayyar Soykök,</b> | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>             | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 18 | <b>Çetin ASAMAKA,</b>       |                                                               | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>             |
| 19 | <b>Durmuş TUFAN (Küçük)</b> | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:15 yıl, 55/3), <b>10 yıl</b> |                                       |
| 20 | <b>Ekrem KURT,</b>          | (450/6: İdam, 463: 20                                         | (146/1) <b>İdam</b>                   |

|    |                                |                                                     |                                       |
|----|--------------------------------|-----------------------------------------------------|---------------------------------------|
|    |                                | yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b>                       |                                       |
| 21 | <b>Engin DURNA,</b>            |                                                     | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>             |
| 22 | <b>Eren CEYLAN,</b>            | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   |                                       |
| 23 | <b>Erkan ÇETİNTAŞ,</b>         | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b> | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 24 | <b>Erol SARIKAYA,</b>          | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 25 | <b>Etem CEYLAN</b>             |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 26 | <b>Faruk BELKAVLİ</b>          |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 27 | <b>Faruk CEYLAN,</b>           | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 28 | <b>Faruk SARIKAYA</b>          | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b> | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 29 | <b>Fatih ERDEM,</b>            |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 30 | <b>Gazi TUFAN</b>              |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 31 | <b>Halil İbrahim DÜZBİÇER,</b> | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b> | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 32 | <b>Halis TURAN,</b>            |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 33 | <b>Harun GÜLBAŞ,</b>           | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 34 | <b>Harun KAVAK</b>             |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 35 | <b>Harun YILDIZ,</b>           | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 36 | <b>Hasan Basri KOÇ,</b>        |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 37 | <b>Haydar ŞAHİNOĞLU,</b>       |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 38 | <b>Hayrettin GÜL</b>           |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 39 | <b>Hayrettin YEĞİN</b>         |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                   |
| 40 | <b>Hüseyin KAYA,</b>           |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b> |
| 41 | <b>İlhami ÇALIŞKAN,</b>        |                                                     | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>             |
| 42 | <b>İbrahim DURAN</b>           |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                   |

|    |                                |                                                     |                                                    |
|----|--------------------------------|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| 43 | <b>Kenan KALE,</b>             | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 44 | <b>Latif KARACA,</b>           |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 45 | <b>Mehmet YILMAZ</b>           |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 46 | <b>Metin CEYLAN,</b>           |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 47 | <b>Metin YOKUŞ,</b>            |                                                     | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>                          |
| 48 | <b>Mevlüt ATALAY,</b>          | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 49 | <b>Muammer Özdemir(Küçük)</b>  |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5: 7,5 yıl, 55/3) <b>5 Yıl</b> |
| 50 | <b>Muhammet Nuh KILIÇ,</b>     |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 51 | <b>Muhsin ERBAŞ,</b>           | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 52 | <b>Murat KARATAŞ,</b>          | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>   |                                                    |
| 53 | <b>Mustafa DÜRER</b>           |                                                     | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>                          |
| 54 | <b>Mustafa Uğur YARAŞ</b>      |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 55 | <b>Nevzat AYDIN,</b>           |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 56 | <b>Orhan DEMİR,</b>            |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 57 | <b>Osman ÇIBIKÇI,</b>          |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 58 | <b>Osman DUZARDIÇ,</b>         |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 59 | <b>Ömer DEMİR</b>              |                                                     | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 60 | <b>Ömer Faruk GEZ,</b>         | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b> | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 61 | <b>Özay KARATÜRK,</b>          |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 62 | <b>Özkan DOĞAN,</b>            |                                                     | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>                          |
| 63 | <b>Ramazan ÖNDER,</b>          |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 64 | <b>Sadettin YÜKSEL,</b>        |                                                     | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 65 | <b>Sedat YILDIRIM, (Küçük)</b> |                                                     | (146/1:İdam, 55/1) <b>20 yıl,</b>                  |



|    |                           |                                                                              |                                                    |
|----|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| 66 | <b>Serhat ÖZKENTÜRK,</b>  |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 67 | <b>Süleyman TOKSUN</b>    |                                                                              | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 68 | <b>Tekin Arış (Küçük)</b> |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5: 7,5 yıl, 55/3) <b>5 Yıl</b> |
| 69 | <b>Temel TOY, (Küçük)</b> | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:15 yıl, 55/3),10 yıl                        |                                                    |
| 70 | <b>Tufan CAYMAZ,</b>      |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 71 | <b>Turan KAYA</b>         |                                                                              | (146/1) <b>İdam, CMUK:104</b>                      |
| 72 | <b>Ünal BERKA,</b>        |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 73 | <b>Vahit Kaynar</b>       |                                                                              | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 74 | <b>Yalçın KEPENEK,</b>    |                                                                              | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>                          |
| 75 | <b>Yıldırım YÜKSEL,</b>   |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 76 | <b>Yılmaz CEYLAN,</b>     |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 77 | <b>Yunus KARATAŞ,</b>     | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, TCK:51/1) <b>15 yıl,</b>                          | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 78 | <b>Yusuf ŞİMŞEK,</b>      | (450/6: İdam, 463: 20 yıl, 51/1: 15 yıl 47 Akli dengesi bozuk), <b>5 yıl</b> | (146/1:İdam, 47) <b>15 yıl,</b>                    |
| 79 | <b>Yusuf Ziya ELİŞ,</b>   |                                                                              | (2911, 32/3) <b>3 Yıl</b>                          |
| 80 | <b>Zafer YELOK,</b>       | (450/6: İdam, 65/3: 20 yıl, 51/1:) <b>15 yıl,</b>                            | (146/1) <b>İdam</b>                                |
| 81 | <b>Zayim BAYAT,</b>       |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |
| 82 | <b>Zekeriya TEKİN,</b>    |                                                                              | (146/3: 5 yıl, 3713/5) <b>7,5 yıl</b>              |

**Not:** İsimler, alfabetik sıraya göre dizilmiştir. **Birinci sütunda**, mahkemenin ilk kararında, (26 Kişi hakkında verilen) cezalar, **ikinci sütunda ise**, Yargıtay'ın bozma kararından sonra, ikinci kararda (75 Kişi hakkında verilen) cezalar gösterilmektedir.

**(GİZLİLİK KARARI)****(27.04.1994)**

**T.C.  
ANKARA  
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ  
SAYI: 1993/106**

**DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ CUMHURİYET  
BAŞSAVCILIĞI'NA**

**ANKARA**

"3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na Muhalefet vs." suçundan sanıklar, Halil İbrahim DÜZBİÇER ve arkadaşları hakkında Mahkememize açılan kamu davasının Mahkememizde yapılan açık yargılaması sırasında verilen ara kararı uyarınca;

Mahkememizin işbu Sivas olayları davası ile ilgili olarak; "Kamu Güvenliği" mülahazası ile heyetimize tevdi edilip, sağlıklı bir yargılama ile neticeye varılması öngörülmüştür. Yani işbu davanın huzura getirilmesinin ana nedeni kamu güvenliğini sarsacak çıkması muhtemel bir takım olayların önlenmesidir.

Bidayetten beri süregelen "kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerin" gündemde olması dikkate alınarak heyetçe "Duruşmaların gizli cereyanına" mütedair 25.03.1994 tarihli karara itirazı kabil olmamasına rağmen, müdahil vekillerince itiraz edilmiş ve 25.04.1994 tarihli celsede işbu itirazın reddine dair karar verilmiştir. Bu kararı müteakip 20'yi aşkın sayıda olayın mağduru (müşteki tanık) dinlenmiş ve kendileri daha önce dinlenen müdahil (mağdur), kişilerle birlikte duruşma salonunda yerlerini almışlar ve duruşma vicahlarında cereyan etmiştir. Müdahil vekilleri 25.04.1994 günlü gizli cereyan eden duruşmayı sonuna kadar izlemişler ve hiçbir reaksiyonda bulunmamışlardır. Ancak, 26.04.1994 günlü duruşmanın başlangıcında gizlilik kararını protesto mahiyetinde ve ultimatoom üslubu ile hazırladıktan 26.04.1994 tarihli dilekçeyi okuyup duruşmayı hep birlikte (müştekiler, müdahiller de dahil) terk etmişlerdir. Yani müdahil vekillerinin gizlilik kararının devamına dair kararın akabinde değil de, bir gün sonra duruşma salonunu terk etmeleri manidar görülmüştür. Adaletin tecellisine böyle "kaos" yaratılarak yardım edilemeyeceği tabiidir.

Davanın tüm taraflarının (sanıklar ve vekilleri, müdahil, müşteki ve vekilleri) duruşmayı takip etmeleri titizlikle sağlanmıştır. Sadece medyanın ve dava ile ilgili olmayan bazı kimselerin duruşmaya alınmaması halinin müdahil vekillerinde; "Adil bir yargıya ulaşılabileceği konusunda, ne suretle, ciddi kuşku yarattığının" anlaşılması mümkün görülmemiştir. Kaldı ki mevcutlar haricinde başka bir kimsenin salona girmesi halinde oturmasına zorluklar yaratacaktır. Müdahil vekillerinin Adaletin tecellisine değil, sürüncemede bırakılmasını mümtac edecek tarzda tutum ve davranış biçimine girmeleri heyetçe anlaşılmıştır. Esasen tutuklu olup yakınları ile ancak duruşmalarda hasret gidermeleri mümkün olan sanıkların değil de, bütün imkânlardan müstefit kılınan müdahil tarafın, böyle bir karışıklığa meydan vermesi canibi dikkat görülmüştür.

Medya ile işbirliği yapıp kamunun yanıltılmasını ve gerçeklerin bilinmesi zımında işbu

değerlendirmenin yapılmasında zaruret görülmüştür. Gerek televizyonda ve gerekse bir kısım basında açıklandığının aksine Sivas Olayları sebebiyle zarar gören herkes, geniş bir perspektifle değerlendirilip, duruşmaya vekilleri ile birlikte alınmışlardır. "... Duruşmalara ölenlerin yalanlan bile alınmıyor..." mealindeki haberler realiteden uzak, subjektif-eksejere edilmiş ve de kamuyu yanıltıcı, heyetimizin üzerine baskı yapmayı amaçlayan ve kamuoyunda yargıya güveni sarsıcı mahiyettedir. Kaldı ki, gizli yapılan duruşmalarda icra kılınan muhakemenin yayımının yasak olduğu Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 377. maddeleri iktidasındandır.

Keyfiyetin böylece bilinerek, adaletin geciktirilmesinde ve yargılamanın karalanmasına neden olmaması için, ilgililerin dikkatlerinin çekilmesi zımında Ankara DGM. Başsavcılığı'na müzekkere yazılmasına karar verilmekle;

Bilgi edinilmesi ve karar gereğinin ifası rica olunur. **27.04.1994**

BAŞKAN: 18960

**(ANKARA DGM'NİN 1.KARARI)**  
**(26.12.1994)**

**T.C.**  
**ANKARA**  
**1 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ**

**G E R E K Ç E L İ     K A R A R**

**ESAS NO** : 1993/106  
**KARAR NO** : 1994/190  
**TARİH** : 26.12.1994  
**C. SAVC. ESAS NO** : 1993/170  
**BAŞKAN** : Muammer ÜNSOY (18960)  
**ÜYE HAK.KD. ALBAY** : Çetin GÜVENER (966-2)  
**ÜYE** : Ö.Yılmaz ÇAMLIBEL (20696)  
**CUM.SAVCISI** : Ali Rıza KONURALP (19714)  
**CUM. SAVCISI** : Dilaver KAHVECİ (21749)  
**T. KATİBİ** : Hasan ERDOĞAN (67)  
**DAVACI** : K.H.  
**MAKTULLER** : Nesimi ÇİMEN vd.

**(...)**

**XII- SANIKLARA MÜSNET SUÇUN TARİFİ, TARTIŞILMASI VE SUÇ VASFININ TAYİNİ :**

**A) DEVLET KUVVETLERİ ALEYHİNDEKİ CÜRÜMLERİN AKADEMİK SEVİYEDE TARİFİ :**

TCK.nun 146 " Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamı veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini İskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs edenler"

**1- Suçun Mahiyeti**

Bu suç Devlet Kuvvetleri aleyhine cürümler başlığı altında düzenlenmiştir. Ceza İle himayenin mevzuu Devlet Kuvvetlerinin emniyetine müteallik menfaattir. Devletin unsurları çeşitli hükümlerle himaye görür mesela "Ülke unsuru TCK.nun 125.maddesi hükmü ile himaye edilmiştir. Aynı mahiyette olmak üzere Devletin şekil unsuru da TCK.nun

146.maddesi ile himaye altına alınmıştır. Bu madde hükmü Anayasanın korunması maksadıyla vaz'olunmuştur. Bununla beraber "Anayasanın değişmezliği" nin sağlanmak istendiği de iddia edilemez. Anayasanın, yine anayasaya uygun usul ile değiştirilebileceği tabiidir. Kanunun yasak ettiği husus "Anayasanın ihlaledir, Bu suç "fikir suçu" değil maddi bir fiile lüzum gösteren bir suçtur.(Pr. Dr. Faruk EREN)

## 2- Suçun Faili:

Bu cürümün faili herhangi bir kimse olabilir. Bir kimse veya fertler topluluğu, Yasama Meclisi üyeleri, hükümet üyeleri bu cürümü işleyebilirler.

Bu cürüm yalnız idare edenler tarafından değil ayrıca kamu kudreti kendilerine emanet edilen kimselerce de işlenebilir. Gerçekten bu cürüm yapısı bakımından tek kişi tavafından işlenmesine imkan yoktur. İki veya daha fazla kişinin Örgütlü eylemidir.

## 3- Suçun Mevzuu:

### a) Anayasa nizamını bozma :

Bu maddedeki hükmün hedefi Anayasa nizamını meşru olmayan yollarla tadil tağyir ve ilga hareketlerine karşı korumaktır. Bu maddede suç olan fiiller Anayasa nizamının hukuka aykırı ve meşru olmayan bir şekilde değiştirilmesine girişilmesidir.

Şüphesizdir ki, Anayasa nizamını. Anayasada gösteriler usullere uygun olarak değiştirilebilir.

b) Büyük Millet Meclisini devirme veya çalışamaz hale getirme: Burada maddenin amacı yasama organını her türlü saldırıya karşı korumaktır.

4- Suçun Maddi Unsuru: Bu cürümün maddi unsuru Anayasa nizamının kısmen veya tamamen değiştirilmesine, bozulmasına veya kaldırılmasına CEBREN TEŞEBBÜS hareketleridir. Bu maddedeki teşebbüs suçun maddi unsurunu meydana getiren fiilleri işlemeye yönelik olup TCK.61 ve 62.maddelerindeki nitelikteki bir suça teşebbüs demek değildir. Buna göre, maddedeki "teşebbüs" yani fiili işlemeye girişmek veya yönelmekten maksat cürümün işlenmesine başlanmış olmasıdır.

Gerçekte yasalar genel olarak suçların işlenmiş olan veya işlenmeye başlanmış bulunan yani teşebbüs halinde kalan fiilleri cezalandırır, Yalnızca hazırlık hareketleri işlemeye başlanmamış olması ve bu itibarla toplumu ve toplum menfaatlerini tehlikeye koyacak nitelikte bulunmaması sebepleri ile cezalandırılamaz ancak toplumu ve Devletin Yüksek menfaatleri için tehlike yaratan ve bu itibarla özelliği bulunan TCK.nun 146. maddesindeki suç bakımından ayrı bir safhanın gözönünde tutulması gereklidir. Bu da, suç işlemeye yönetilen fiillerdir. Şu hale göre TCK.nun 146.maddesindeki cürümün özelliği bakımından adi suçlardan ayrı olarak üç safha bahse konu olacaktır. 1) Suçun işlenmesi; 2) Suçun işlenmesine teşebbüs edilmesi; 3) Suçun işlenmesine yönelinmesi; yani suçun işlenmesine yönelme veya girilme niteliğindeki cürümlerdir. Mesela suçun işlenmesi için yardımcıları bulmaya çalışılması ve örgüt kurulması gibi. Bu halde toplumu tehlikeye koyacak suçu işlemeye girişme başlamıştır. Kısaca suçun işlenmesine yönelmiş olup icrasına başlama niteliğindeki herhangi bir hareket TCK.nun 146.maddesindeki teşebbüs için gerekli ve yeterlidir.(Dr.A.P.GÖZÜ-BÜVÜK)

Herhalde "hazırlayıcı-izhari fiiller" kafi değildir. Bu itibarla ne mahiyette olursa

olsun "ideoloji propagandaları" gayesinin Anayasanın değişikliğine müncer olacağı tabii bulunmasına rağmen bu madde hükmüne göre değil, bunları yasak eden hükümlere göre cezalandırılırlar. İzhar i hareketler bu madde hükmünün dışında bırakılmıştır.(Pr. Dr. Faruk EREN)

TCK.nun 146.maddesindeki bahse konu suçun cebren işlenmiş olması gereklidir, Burada "cebir" maddi ve manevi anlamdadır. Cebirden maksat failin anayasa nizamını tebdil, tağyir veya ilga'nin gerçekleştirilmek üzere hukuk dışı meşru olmayan vasıtaların kullanılmış olmasıdır. Bu vasıtalar maddi cebir, manevi cebir, baskı, tehdit, hile ve benzeri şekillerde olabilir. Cebir cürmü meydana getiren fiile değil meydana gelmesi istenen değişikliğe ilişkin bulunmaktadır.

Cebir cürmün unsuru değil niteliğidir. Cebir, failin fiilinde değil meydana gelen hukuk dışı değişikliktedir. Anayasadaki değişiklik meşru olmayan hukuk dışı faaliyet neticesi meydana gelmiş ise Anayasa nizamını "cebre değiştirmece yönelen fiil vardır. (Dr. A. P. GÖZÜBÜYÜK)

5- Suçun manevi unsurları :

Fiilin bilerek yeya isteyerek (kasden) işlenmiş olması gereklidir. Failin cezai mesuliyeti için Anayasa nizamını değiştirmeye yönetilen fiilleri bilerek ve isteyerek işlemiş olması yeter sayılır.(Dr. A. P. GÖZÜBÜYÜK).

## B) DEVLET KUVVETLERİ ALEYHİNDEKİ CÜRÜMLERİN

### DGKTRİNER AÇIDAN TARİFİ:

Yargıtay 1.CEza Dairesi Üyesi Vural SAVAŞ'ın bir sempozyuma sunduğu bildirilerin bir bölümü;

insan hakları'na en büyük değerin verildiği bir çağda yaşıyoruz. Ancak günümüzde en vahim insan hakkı ihlalleri, artık devletler veya devlet görevlileri tarafından değil, terörist örgütler tarafından yapılmaktadır.

Bu sebeplerden. Anayasa, yasalar ve çeşitli milletler arası anlaşmalarla kabul edilen İnsan haklarını hayata geçirmek, Ülke bütünlüğünü korumak ve demokratik düzeni ayakta tutmak, ancak terörizmle mücadelede başarı kazanmakla mümkündür.

Büyük hukuk düşünürü Jacques VERCES şöyle diyor. "Bir gerilla grubu ile bir devlet arasındaki savaşın ellerde beyaz eldivenler ve insan Hakları Bildirileriyle yapılmasını beklemek ne ikiye bölünmüşlük".

Hannah ARONT'un dediği gibi "Dehşetin mutlak surette hüküm sürdüğü yerde, herşey ve herkes susmaya mahkumdur". Terörizmi tanımlayan kamusuna karşı hesaplanmış olan saldırıdır. 05.12.1985 tarihli INTERNATIONAL HERALD TRIBÜNE gazetesinde yayınlanan bir Rand Corporation raporuna göre: Uluslararası terörist eylemlerde bir yılda %12 ile %15 oranında artarak artık müesseseseleşmiştir. 20. yüzyılda ADOLF HİTLER'de korku ve menfaat ile bütün hakların teslimiyete yönelebileceğini iddia ediyordu: "Terör, en kuvvetli siyasi silahtır ve ben bazı aptal burjuvaları şok durumuna sokuyor diye ondan mahrum olamam". Bunu Herman RAUSCHNIG 1939'da "Killer Bana Dedi" adlı kitabında zikretmektedir. Führer'ie konuşan bir diğer yazar olan Hanstöngel de Hitler'in şu sözlerini ilave ediyor; "Demokrasiler, daima böyle saldırılar karşısında yapıları bakımından aciz kalacaklardır, zira savunmak için kendilerinin de otoriter bir rejim kurmaları gerekmektedir." (Prof.Dr.Yılmaz AL-TUN)

4-5 Ekim 1991 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen ve Uluslararası Basın Enstitüsü Direktörü Peter GALLİNER, Avrupa İnsan Hakları Divanı Yargıcı Thor VLHJAMSON, Avrupa içken cenin Önlenmesi Komitesi Üyesi Lova KELLBERC, Avrupa Parlamentosu Siyasi İşler Komisyonu Maria Loisa CERKTTJ, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Genel Sekreter Yardımcısı Jan MARTENSON gibi şahsiyetlerinde katıldığı bir sempozyumda

konuşan Bruna STEC ACI MİNİ ŞÖYLE DİYOR; " Terörizm trajedi yasamayanlar için alınan önemleri ve sınırları eleştirmek için çok kolaydır. Ancak ben, birinci ve en önemli insan hakkı olan yaşamı sürdürme hakkını ve yurttaşların güvenliğini korumayı amaçlayan bu önlemleri de sınırlamaları getirmenin Türk Devletinin görevi olduğuna inanıyorum."

Anayasamı Kin konu ile ilgili çeşitli hükümleri birlikte değerlendirildiğinde şu husus açık bir biçimde anlaşılmaktadır Devlet Yalnız İnsan Hakları" için değil, başka amaçlar içinde vardır, "Toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı" için vardır. Toplumun huzurunu sağlamak, ulusal dayanışmayı gerçekleştirmek ve adalet anlayışım egemen kılmak çerçevesinde varolan, bu çerçeve içinde yer alan devlet, yine de başıboş ve keyfi dadanmayacak, insan haklarına "saygılı" olacaktır. İnsana değer verilmesi insan onurunun yine kolanması gerekecektir. Ama insan hakları, artık devletin varoluş nedeni olmaktan çıkmıştır.(Prof.Dr,Mümtaz SOYSAL)

Kanunlar ideallere değil, ideolojilere biç değil, sadece ve sadece toplumun şartlarına dayanmalıdır.(Türkiye’de Ceza Mahkemesi Hukukunun ilim haline gelmesinde büyük katkısı olan Prof.Dr.Nurullah KUNTER'in son dersinde söylediklerinden)

Bu gerçekten hareketle Avrupa'nın hemen bü'tün demokrasi ülkeleri, terör eylemlerinin başlaması ile birlikte, yasalarında değişiklik yaparak, bu çeşit sanıklar için kısıtlayıcı, özel hükümler getirmişlerdir, Bir kaç örnek vermek gerekirse;

Almanya'da terörizmin artması ve bu suçların sanıkları ite müdafileri arasındaki temasların sorun yaratması üzerine, müdafinin ve dolayısıyla sanığın haklarına kısıntılar getirilmiştir. Mesela Hakimin okunmasına müsaade etmediği yazılar kabul edilmemekte, görüşmenin gizlice bir şey verilmesini önleyecek biçimde yapılması sağlanmakta, hatta bazı hallerde müdafinin müdafilik görevi yapması yasaklanmaktadır. Bütün bu kısıntıların demokratik devletin teröristlere karşı korunması ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin bütün mahkeme sisteminde uygulanabilmesi için yapıldığı belirtilmektedir.(OTTO TRİPFTERER, The Criminal Justica System of The federal Republic of Cermany. (Prof.Dr.NuruHah KUNTER)

Yine Almanya'da, Alman CMUK.nun 148.nci maddesine 1976'da yine bir fıkra eklenerek, soruşturmanın konusu terörist eylemler için örgüt kurma olduğunda, tutuklu sanığa gönderilen veya birlikte getirilen yazılı belge veya diğer eşyanın hakime gösterilmeden sanığa iletilmesine isin verilmeyeceği kuralı getirilmiştir. (Nur BASAR)

İngiltere'de "Polis and Criminal Eviden Act" 1989 yılında değiştirilmiş ve yakalanan terör suçu sanıklarının polis tarafından yedi güne kadar gözaltında tutulması kabul edilmiş, poliste alınan ifade sırasında Avukat bulundurma hakkı gibi haklardan terör sanıklarının yararlandırılması yolu karatılmıştır.(R.MORGAN)

d) Alman CMUK.nun 12/III.maddesine göre bazı ağır suçlarda teknik anlamda tutuklama nedeni bulunmaksızın tutuklamaya başvurulabileceği öngörülmektedir, Bu maddeye göre mevsuf ve basit adam Öldürme, soykırım, terör örgütü kurma, yap tığı eylemle başkalarının yaşamı ya da vücut bütünlüğü tehlikeye düşürme, patlayıcı madde kul [anma suçlarından birini işlemiş olma kuvvetli şüphesi altında bulunan kişi, kaçma ve delilleri karartma şüphesi mevcut olmasa da tutuklanabilir,

Suç veya terör örgütü üyeleri ve yardımcıları, suç sayılan faaliyetlerini gizlemeyi .alışkanlık haline getirdiklerinden kural alarak bu örgütlere üyelik ve örgütü kurma, Alman uygulamalarında delilleri karartma şüphesine dayanak sayılmaktadır.

1965'de yürürlüğe giren değişiklik yasası ile Almanya'da "tekrarlama tehlikesi" tutuklama nedenleri arasına alınmıştır. Alman hukukunda, bu tutuklama nedeninin muhakemeyi

güvenceleme aracı değil, toplumu, sanığın başka önemli suçlarından korumak için bir önleyici tedbir olduğu belirtilmektedir.

Alman CMUK.nun 148/II.maddesi ile de, terör örgütü kurmakla suçlanan tutuklu sanıkla müdafininin yazışmalarının Önce hakim tarafından kontrolüne olanak verilmiştir.(Nur CENTEL)

e) Belçika'da bu tür tehlikeli hükümler, tek kişilik hücrelerde yatırılırlar. Bütün eşyaları her gün hücrelerinden dışarıya alınır ve tekrar yerleştirilir, hücre gece aydınlatılır, hükümlüler gündüz hücrelerinden dışarıya çıkartılırlar. Avluya çıktıklarında da her gün hücrelerinde arama yapılır.

Bu hükümlülerin ilk sekiz günlerinde 15 dakikada bir hücreleri gözlenir. Bu kategoriye giren suçluların çalıştırılmaları kabul edilmemiş, ziyaretçileri ile görüşmeleri ve mektuplaşmaları engellenmiştir. İngiltere'de bu gruba giren tutuklu ve hükümlüler infaz kurumunda on beş günden fazla bırakılmamaktadır.

Almanya'da 1976 yılında "terör suçu" yaratan Ceza Kanununun 129/a maddesi kabul edilmiş, usut kanununda da değişiklik yapılarak, bu madde ile sınırlı sayıda-ki belli suçlarda tutuklama yetkisi genişletilmiştir. 1977 yılında SCHLEYER'in kaçırılmasından sonra terör sanığı ile Avukatının temasları, eylem devam ettiği sürece tamamen yasaklanmıştır. 1978 yılında yapılan bir başka değişiklikle, terör suçu kuşkusu mevcut bulunan durumlarda "evde arama yapmak yetkisi" genişletilmiş, terör sanığı ile Avukatının görüşmesi sırasında araya "ayırıcı bir cam" konulması uygulaması getirilmiştir. (m. 148/2) 1986 yılında terör suçunun cezası ağırlaştırılmış, terör suçuna tahrik suçu yaratılmıştır. (Prof.Dr.Feridun YENİSEY)

i) Yunanistan'da, Terörle Mücadele Kanunu basına aşırı kısıtlamalar getirmiştir.

g) İtalyada'ki" Pişmanlık Yasası" yine mafya ve terör örgütlerini çökertmek için çıkarılmıştır. (Uğur MUMCU)

h) Alman CMUK.nun 1975 değişikliği ile, soruşturmanın hiç bir akmasında, sanık tarafından seçilen avukat sayısının üçü geçmeyeceği kuralı konulmuştur.

1993 yılı basında yayınlanan AKTÜEL dergisinde, Almanya'da CMUK.da yeni bir değişiklik yapıldığını öğrendik. Bu dergiye verdiği demeçte Prof.Dr.Feridun YENİSEY şöyle diyor. "Şimdi hızla polisin yetkilerinin artırılması gerekiyor. Örneğin 1992 yılı Eylül ayında yenilenen Alman CMUK.nda polise çok geniş yetkiler verildi. Bunlar en kısa zamanda Türk Polisine de sağlanmalı. Örnek olarak şunları sayabiliriz.

1-Telefon dinleme (Hangi suça başvurulacak, kaç dakika dinlenecek v.s.)

2-Bilgisayarın suç araştırılmasına kullanılması

3-Polise gizli araştırma yapma yetkisi verilmeli (adam izleme, peşine polis takma. Bunlar Türk hukukunda yok) yani kısacası, suçlu teknik araçlardan yararlanabiliyor, poliste yararlanabilmen. Yoksa delil bulunamıyor diye bir şey kabul etmiyoruz, biz hukukçular. Her suçlu sürekli olarak is bırakır. Ama bunu bilmek için polisin yetkisinin olması lazım.(V.Savaş)

AÇIKLAMA:

TCKnun 146.ncı maddesine ilişkin olarak şu görüşlerde ileri sürülmüştür.

a) Anayasayı ihlal suçunu herkes işleyebilir, İncelemeye açıklık kazandırmak amacıyla failleri ikiye ayırmak uygun görülmektedir.

Devletin cebri gücünü elinde bulunduranlar.



Devletin gücünü elinde bulundurmamaları veya vazifelerinden dolayı bu suçu işleme kolaylığına ve imkanına sahip olanlar veya olmayanlar olmak üzere.

Normal vatandaşların bu suçu işlemeleri için mutlaka fiziki cebire başvurmaları gerekir. Bu tür cebir silahlı veya silahsız olabilir. Ama mutlaka fiziki gücün kullanılması gerekir. Söz gelimi büyük bir topluluğun siyasi rejimi yıkmak üzere gösteriden sonra, anayasal organlar üzerine silahlı veya silahsız olarak yürümesi veya bir grup ihtilalcinin silahlarıyla beraber Anayasayı değiştirmek üzere devlet organlar, üzerine yürümesi gibi.

...Anayasanın açıkça ihlali halinde yasama sorumsuzluğunun veya dokunulmazlığının parlamenterin cezalandırılmasına engel olacağı düşüncesi ileri sürülebilir. Bu düşünce geçerli değildir. Eğer parlamenterlere anayasayı ihlal yetkisi tanınırsa hukuk düzeni kendi kendini inkar etmiş olur. Ayrıca böyle bir düşünce parlamentere Anayasanın da üstünde yetki tanımak anlamına gelir. Bunun anlamı Kraliyet yetkilerinin parlamenterlere geçmesidir. Hiç bir kurum kanunların üstünde değildir. Herkes kanunlarla bağlıdır. Parlamente düşen, Anayasaya aykırı kanun yapmak yerine önce Anayasayı değiştirmektir.

...Parlamanterin fiili ister görev ister hak olsun tamamen hukuk düşeni içinde, Anayasa ve iç tüzük hükümlerine göre cereyan edebilir. Hak, hakkı tanıyan kanunun sınırları dışına çıkıldığı an suç olur. O halde parlamenterler de hukuk ile bağlıdır. Meclis kürsüsünden de olsa Anayasayı ihlal edemez.

Anayasayı ihlali değiştirmeye gidecek yolu yine Anayasa belirlemiştir.(Madde 175) Anayasa koruyucu ancak bu hükümlere göre Anayasayı değiştirecek yeniliklere kapı açabilir.

Kısacası mutlak dokunulmazlık sınırsız parlamenterlerin kraliyeti demek değildir. Bunun sınırı hukuk devleti ilkeleridir. (ZANCARA). Aksi çözüm, hukuk devletinin inkarı anlamına gelir.

Genel olarak Anayasa ve Ceza Hukuku kitaplarında mutlak sorumsuzluktan söz edilir. Kanaatimizce buralarda kastedilen hukuk devleti ilkeleri içinde sorumsuzluktur. Çünkü hiç kimsenin hukukun üstünde olmayacağı artık tartışılmaz bir gerçektir.

....Kaldı ki prensip olarak sorumsuz olan Cumhurbaşkanı vatana ihanet ve Anayasayı ihlalden sorumlu tutacaksınız buna karşılık parlamenterleri sorumlu tutmayacaksınız, bunun bir mantığı mevcut olabilir mi?

Ayrıca ağır cezalı suç üstü halinde parlamenterin dokunulmazlığını bile kaldırmadan sorguya çekecek, tutuklayacak ve cezalandıracaksınız. Aynı parlamente Anayasayı ihlal imtiyazı tanıyacaksınız-, Ceza kanununun kurduğu değer olarak Anayasanın ihlali mi önemli bir tecavüzdür yoksa bir adamın ölümü mü? Elbette Anayasanın ihlali önemli bir değerdir. (Dr.Doğan SOYASLAN tarafından 25 Nisan 1993 günü Anayasa Mahkemesinde düzenlenen sempozyuma sunulan "Anayasanın Ceza Normları Tarafından Korunması-TCK.nun 146.ncı maddesi konulu tebliğden).

b- Devlet otoritesinin mevcudiyeti ancak siyasal yapının, siyasi iktidarın himayesi ile mümkündür.(ÖZEK) İşte bu ihtiyaç nedeni ile, gerek devletin ideolojik yapısını belirleyen hükümler, gerekse anayasalarda düzenlenmiş devletin fonksiyonlarını ifa eden devletin organları, öncelikle anayasa güvencesi altına alınmışlardır. Bunun dışında ceza yasaları da o devlet içinde mevcut iktidar düzenini ve buna hakim kuvvetleri himaye eden ve belirlenmiş usuller dışında değiştirilmesini önleyen, durumu1 olduğu gibi korumaya çalışan hükümler taşırlar.(ÖZEK)

Devlet ideolojik yapısına ve fonksiyonları ifa eden organlara yönelik hareketler, devletin menfaatlerini koruyan ve düzenleyen normları ihlal etmeleri açısından devlete karşı suç olarak

kabul edilmektedirler.(ÖZEK). Devlet düzenini yıkmayı, ortadan kaldırmayı amaçlayan tedhişçilik daha önce sentez tarifte de belirttiğimiz üzere bir ülkede yürürlükte olan anayasal sistemi anayasal usuller dışında değiştirerek, önün yerine savunulan başka bir siyasal veya toplumsal sistem gerçekleştirmek ister. Tedhişçiliğin bu yöndeki eylemleri doğal olarak ilkeleri anayasada belirlenmiş, devletin ideolojik temeline ve yapışma yönelik olur, eylemleri de bu nitelikleri ile de devlete karşı suç oluştururlar,

"Devletin siyasi yapısı" olarak isimlendirdiğimiz bütüne yönelik tedhiş eylemlerinin bir ülkede görülebilmesi, o ülke toplumunda "...şiddet mekanizmasının işleyebileceği ortam..."ın bulunmasına bağlıdır.

Siyasi şiddet kullanımına elverişli toplumsal ortamın Özelliklerine tedhişçiliği oluşturuca nedenleri incelerken değinmiştik. Çağımızda özellikle liberal demokratik rejimlerde, bazan bu rejimlerin "müsadekar toplum" olmalarından(DÖNMEZER), bazen toplumsal sorunlara demokratik düzen içinde yeterli çözümler bulunamamasından(ÖZEK} kaynaklardan şikayetlerle oluşan ortam, siyasi şiddet kullanımına elverişli olmakta ya da, toplumda tedhişçiliği esasen metod olarak benimsemiş kişi veya topluluklara elverişli olarak kabul edilmektedir. Burada ifade edilmelidir ki, bazen toplum ne kadar demokratik yönetilirse yönetilsin, sosyal kurumlar ne kadar mükemmel olursa olsun, bu durumdan da hoşnutsuzluk gösterip şikayetçi olabilecek, özgürlükten çok şiddetten hoşlanan kişilere her toplumda rastlanılmam mümkündür.(LA-OUEUR)

Yukarıda değindiğimiz üzere, devletin siyasal yapısını oluşturan kurallar öncelikle anayasalarda güvence altına alınmıştır. Bu konuda Türk hukuk sistemine bakmak istiyoruz.

Türk devlet düzenini belirleyen, diğer bir deyişle devletin dayandığı ideolojik temeli ve bu temele uygun organları belirleyen kurallar 1982 Anayasamızın genel esaslar başlıklı kısmında yer almaktadır. Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu belirleyen birinci maddeden sonra ikinci madde de cumhuriyetin niteliklerini belirlemektedir. Ege. menliğin kayıtsız şartsız Türk Milletinde bulunduğunu belirten 6.madde egemenliğin anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanılabileceğini ifade etmekte, ikinci fıkrada ise egemenliğin kullanılmasının hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamıyacağı ve hiç bir kimsenin ve hiç bir organın kaynağım anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamıyacağı açıklanmaktadır. Egemenliğin kullanılmasına ilişkin usul böylece belirlendikten sonra bu usul kapsamı içine giren organlar 7, 8 ve 9.maddelerde ortaya konulmaktadır. Bu organlar sırası ile yasama, yürütme ve yargıdır. Anayasanın 11.maddesi ise anayasa hükümlerinin üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralını ortaya koymaktadır. Birinci kısmın 4.maddesinde ise devlet şeklinin cumhuriyet olduğuna ilişkin hükmü değiştirilemeyeceği, değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceği kuralını belirlemektedir.

Yukarıda gözden geçirdiğimiz hükümler Türk devletinin düzenim ve bu düzenin dayandığı ideolojik temeli belirlemektedir. Anayasamızın bazı hükümlerinde ise sözünü ettiğimiz düzeni ve dayandığı ideolojik temeli koruyucu hükümlere rastlamaktayız. Anayasanın 14.maddesi 1.fikrasında anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiç birinin "...devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyeti'nin varlığını tehlikeye düşürmek..." amacıyla kullanılamıyacağını açıklamaktadır. Bu nitelikte hükümler anayasada 28 ve 68.maddelerde de yer almaktadır.

Görüldüğü üzere, devletin siyasal yapısı olarak isimlendirdiğimiz bütün anayasa hükümleri tarafından da güvence altına alınmıştır. Bu siyasal yapıyı anayasada belirlenen usuller dışında değiştirmeye veya ortadan kaldırmaya yönelik davranışlar, Anayasa hükümlerinin ihlaline yol açacaktır. Bu gibi ihlallerin müeyyideleri ise ceza yasamızda ortaya konulmuştur. Şimdi bu hükümlere kısaca bakalım.

Devletin siyasal yapısını ve bu yapıyı düzenleyen anayasal kuralları koruyan hükümler ceza yasamızda ikinci kitabın "Devlet şahsiyetine karşı cürümler" başlıklı birinci babında yer almaktadır.

Konumuz açısından önem taşıyan diğer bir deyişle şiddet kullanılarak anayasada belirlenmiş devletin siyasal yapısına ilişkin kuralları değiştirmeye, ortadan kaldırmaya yönelik ihlalleri müeyyidelendiren bir hüküm söz konusu birinci babın ikinci faslında yer almaktadır. Sözü edilen 146.maddedir ve bu madde ile Cumhuriyetçiliğe, demokrasiye ve nitelikleri anayasada belirlenmiş siyasal sistemimize yönelik (ÖZE) bünyesinde "zor" ya da şiddet kullanmayı içeren maddi hareketler, teşebbüs derecesinde kalsalar dahi cezalandırılmaktadır.

146.madde açısından fiilin hukuka aykırı ve cebri olması yeterlidir; maddenin açık ifadesi gereği fiilin suç teşkil edebilmesi için cebren ikai aranır. Cebirin mahiyetinin ne olacağı konusunda 146.maddede bir açıklık yoktur, bu nedenle cebir teriminin geniş anlaşılması gerektiğine işaret edilmiştir.(ÖZEK) Fiil, düzenin değiştirilmesine olduğu kadar, ortadan kaldırılmasına da yönelik olabilir. İşte bu nedenle maddenin anarşist hareketlere karşı uygulanabileceği belirtilmiştir.(ÖZEK).

Yukarıda kısaca incelediğimiz hükmün şiddetin her çeşidini bünyesinde bulunduran ve değişik nedenlere bağlı olarak devlet düzenini yıkmayı, ortadan kaldırmayı amaçlayan tedhiş eylemine karşı da uygulanabileceği açıktır.

Devletin siyasi yapısı içinde yer alan ve devletin fonksiyonlarını ifa eden organlar da ceza yasamızda yer alan hükümler konulmuştur. Demokratik rejimin önde gelen kurumu yasama organı yukarıda değerlendirdiğimiz 146.madde ile korunmaktadır. Yürütme organı 147.madde yargı kuruluşları ve yargı heyetleri ise 255.madde ile korunmaktadır.

Görülmektedir ki, Türk Hukuk Sistemi açısından devletin siyasal yapısına yönelecek tedhiş eylemleri ceza yasamızda yer alan hükümlerle müeyyidelendirilebilmektedir.

....Banka soygunlarının şiddet veya şiddet tehdidi kullanılarak gerçekleştirilen diğer eylemlerden farkı olmadığına daha önce işaret etmiştik. Bu özelliği nedeniyle söz konusu eylemi gerçekleştiren tedhişçilerin benzer eylemin faili olan adi suçlular gibi değerlendirilmesi mümkündür. Hemen tüm ülkeler şiddet kullanılarak gerçekleştirilen soygun eylemlerini ceza yasalarında suç olarak düzenlemişlerdir.

Türk hukuk sistemi açısından da yukarıda söylediklerimiz geçerlidir. Gerçekten ceza yasamızda banka soygunlarını ayrıca düzenleyen bir hüküm yoktur. Böyle olunca banka soygunları da TCK.495.maddedeki yağma suçunu oluşturacaktır. Söz konusu maddede suçun "siyasi şiddet" uygulayanlara farklı biçimde uygulanacağını belirten bir ibare bulunmamaktadır. Oysa bu biçimde bir ibare ileride inceliyeceğimiz adam kaldırma cürmünde görülmektedir. Belki de bu eksiklikten hareket eden uygulamada; siyasi şiddet kullanılarak gerçekleştirilen banka soygunu, devlete karşı suç olarak kabul edilmiştir. Gerçekten Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi 21.6.1974 tarihli bir kararında, Türkiye'de kendi siyasi görüşlerine uygun bir devlet düzeni kurmayı amaçlayan ve bu amaca ulaşmak, yasa dışı örgüte para temin etmek için banka soygunu yapan kişinin bu eyleminin TCK.146.meddeyi ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Mahkeme ve daha sonra Yargıtay bu kararı ite; devlet düzenini yıkmaya ve yerine savundukları başka bir siyasi görüşe uygun düzen kurmaya çalışan tedhişçilerin bu amaca ulaşma yolunda işledikleri banka soygunlarını, bir ölçüde [TCK.146.mad-](#)dede belirlenen suçun icra hareketi olarak kabul etmişlerdir.

Burada daha önceki görüşlerimiz ışığında, şöyle bir değerlendirme yapmamız mümkün müdür; banka soygunu gerçekleştiren eylemciler tedhişçiliği metod olarak benimsemiş bir Örgüt mensubu iseler de banka soygunu eylemi dışında diğer tedhiş eylemlerine

başvurmuşlarsa, "belirli bir zaman dilimi içinde yer alan {tekerrür eden} eylemi er "i tedhişçilik olarak nîtelend irmemize uygun olarak söz konusu banka soygunu eyleminin devlete karşı suç oluşturacağını söyleyebiliriz. Ancak hemen işaret etmeliyiz ki kanunilik ilkesine sıkı sıkıya bağlı olması gereken bu uygulamada, yasada açık bir biçimde tanımlanmış eylemin bu tanım dışındaki bir hükümle müeyyidelendirilmesi mümkün değildir.(M.Şükrü ALPASLAN)

c- Yukarıda belirttiğimiz gibi "teşebbüs eden" ifadesi, 146.maddede belirtilen zarar neticesine yönelik teşebbüs durumunu ifade ettiğine göre, bir fiilin 146.madde kapsamında olup olmadığı, teşebbüs kuralları uygulanmak suretiyle saptanmak gerekir. Bu açıdan da, fiilin elverişli vasıtalarla icrasına başlanmış olması, o ana kadar fail tarafından gerçekleştirilen hareketlerin zarar neticesini yaratmaya uygunluğu demektir. Belirtilen durumda, failin somut olayda işlediği fiillerin 146.madde kapsamında görülebilmesi, bu fiillerin zarar neticesini yaratmaya uygun nitelikte bulunmasına bağlıdır. Somut durum da göz önünde bulundurulduğunda, nitelik ve nicelik bakımından önlenmek istenen zarar neticesini yaratmaya uygun olmayan fiiller, TCK.16S.madde kapsamını aşsa dahi, 146.maddedeki suçun icra hareketi olarak kabul edilemez. Ancak amaca yönelmek açısından etken, yoğun, tekrarlandığında zarar neticesini doğurabilecek fiiller icra hareketi sayılabilir ancak bu durumda somut yakın "zarar neticesi tehlikesi" varsayılabilir. Ancak bu durumda somut "zarar neticesi tehlikesi" varsayılabilir.(FLORIAN, MANZINI, PANAGIA, RAGNO)

İtalyan öğretisinde ve uygulamasında da kabul edildiği gibi, tesadüfi, ihtimale dayanan uygunluk söz konusu olamaz. Bu durumda varsayıma dayanılarak suçlama yapılmış olur, Ceza sorumluluğu ise varsayıma dayandırılmaz. Bu açıdandır ki, TCK.nun 146.maddesinin uygulanabilmesi, somut, belirgin ve muhakkak zarar neticesi tehlikesi yaratacak fiiller açısından söz konusu olabilir. Bu değerlendirmenin, olayın somut kurallarına uygun yapılması, somut varsayımlarla kural konulmaması gerekir.(CRESPİ/STELLA, ZUCCALA BRICOLA/ZAGNEBELSKY-GALLO/MUSCO)

Bir fiilin zarar neticesine uygunluğu, somut olayda işlenen fiilin nitelik açısından hukuka aykırı neticeyi yaratmaya elverişliliği, devamı halinde zarar neticesinin doğabilecek olması demektir. Anayasayı ihlal fiili, ancak cebren işlendiğinde suç teşkil ettiğine göre, kullanılan cebirin de netice yaratmaya elverişliliği aranmak gerekir. Kısacası fiilin icrasının kastedildiği durum, tam anlamıyla teşebbüs durumu olmak gerekir. Cezalandırma dışında, suç genel teorisine bir ayrıcalık getirilmiş değildir.(CETİN ÖZEK. Anayasayı ihlal suçunda "Hazırlık Hareketleri, icra hareketi", Yargıtay Dergisi)

### C) TCK.146.MADDENİN "DEVLET KUVVETLERİ ALEYHİNE İŞLENEN

#### SUÇUN UNSURLARI VE OLAYIMIZDAKİ YERİNİN TARİFİ :

Yukarıda akademik ve doktriner açıdan izahına çalıştığımız müdahil taraf ve Cumhuriyet Savcılığının iddiasının esasını teşkil eden TCK.nun 146.maddesinin tarifi ve uygulamadaki yerini bu bölümde izah etmek istiyoruz.

#### a) Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen suçun tarifi:

İki veya daha çok kişinin örgütlenerek Türkiye Cumhuriyeti anayasasının tebdil, tağyir ve ilgasına yönelik cebir, şiddet, tehdit, baskı ve hile yöntemlerinden biri ile halkı korku, panik ve kaosa düşürmek ve devlet güvenlik kuvvetleri aleyhine cürüm işlemek maksadıyla ülke genelinde ve organik bağ içinde yoğun, etkili ve sürekli eylemler manzumesidir.

TCK,146.maddesinin bu tarifi Yargıtay içtihatları, Ceza Hukuku Öğretim Üyeleri ve uzmanları tarafından açıklanan görüş, düşünce ve içtihadların ışığı altında düzenlenmiştir, Bu

tarifin içerisinde suçun unsurlarını da bulmak mümkündür.

b) Suçun Unsurları :

aa) İki veya daha çok kişinin Örgütlenmesi

bb) Örgütün amaç ve stratejisi :

cc) Ülke genelinde yaygın ve organik bağ içinde faaliyette bulunması

dd) Yoğun etkili ve süratli eylemler manzumesi

TCK.nun 146.maddesinde tarif edilen suçun unsurlarını bu şekilde belirledikten sonra unsurların tek tek irdelenmesi ve olayımıza uygunluğunun araştırılması zarureti vardır.

aa) iki veya daha çok kişinin örgütlenmesi ;

TCK.nun 146.maddesinde tarif edilen suçun tek kişi tarafından işlenmesine imkan olmadığı iki veya daha fazla kişinin örgütlü eylemi olduğu belirtilmiştir. Örgütün silahlı veya silahsız olması önemli değildir. İki veya daha çok kişinin fiziki güç kullanarak Anayasa nizamının cebren ortadan kaldırmak maksadıyla bir araya gelerek örgütlenmeleri bu suçun ilk şartıdır. Örgüt kurmak bu suçun bir diğer deyimle gaye suçunun hazırlık hareketlerini oluşturur.

Örgütün Anayasa nizamını yıkmak; bozmak ve ortadan kaldırmak için kurulmuş olması ve bu gayeye ulaşmak için cebri eylemlere başlamış olması artık hazırlık hareketi olarak değil gaye suçunu işlemek kararı ile o suçu işlemeye teşebbüs arasında icra başlangıcı niteliğinde hareketler olarak kabul etmek ve silahlı örgüt haline dönüştüğü an da gaye suçu ile ilgili bir icra hareketine lüzum görülmediği o suça ait düşüncenin silahlı örgüt halinde ortaya çıkmasının kafi olduğu(TCK 168) icra hareketlerinin başlanılmakla da, gaye suçun icrasına başlandığının kabul edilmedi gerektiği görüş ve düşüncesi hakimdir. Mahkememizde bu konuda Abdullah Polat GÖZÜBÜYÜK ve Çetin ÖZEK'in düşüncelerine aynen katılmaktadır.

Örgütün gaye suça ilişkin icrai hareketlerini aşağıdaki bölümlerde anlatacağız. Ancak burada bir hususun altına çizmekte yarar umuyoruz. Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen suçlarda mutlak surette Örgüt ve örgütün kuruluş ve hazırlık aşamasından sonra cebri icraya başlamış olması şartı vardır.

Davanın Mahkememizdeki yargılama aşamasında Emniyet Genel Müdürlüğünden Türkiye Çapında ve Sivas İlinde Müslümanlar adlı bir örgütün bulunup bulunmadığı sorulmuş, gelen 13.11.1993 tarih ve 293ü98 sayılı cevabi yazıda Müslümanlar adı altında faaliyet gösteren herhangi bir örgütün bulunmadığı belirtilmiştir.

Sivas Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi Müdürü ve diğer Emniyet görevlileri, Sivas İlinde faaliyet gösteren herhangi bir dinci örgütün bulunmadığını beyan etmişlerdir.

Yapılan hazırlık soruşturması ve son soruşturmada hiç bir sanık yasadışı dinci bir örgüt üyesi olduğunu beyan etmemiştir.

Sivas Emniyet Müdürlüğü İl genelinde Hizbullah, İslami Hareket İslami Cihat ve benzeri dinci örgütlerin faaliyette bulunduğu dair yazılı veya sözlü bir düşünce getirmemiştir. Yani Sivas İlinde faaliyette bulunan dinci bir örgütlen bahis edilmemektedir.

TCK.nun 146.maddesinin ihlali için birinci şart olan örgütlü eylem gerçekleşmemiştir, Ceza Hukuku öğretisinde ve uygulamasında da kabul edildiği gibi tesadüfi ihtimale dayanan uygunluk söz konusu olamaz;. Varsayıma dayanılarak suçlama yapılamaz ve cezai sorumluluk getirilemez. Bu açıdandır ki, TCK. 146.maddesinin uygulanabilmesi somut, belirgin ve muhakkak zarar neticesi tehlikesi yaratacak örgütün varlığının kesin olarak tesbiti gerekirken bazı sloganların varlığından bahsederek örgütün var olduğunu iddia etmek şüphecilikten

öteye delil değeri bulunmayan iddialardan ibaret katacaktır. Zira gerek Sivas Emniyet Müdürlüğü, gerekse Emniyet Genel Müdürlüğü Türkiye genelinde ve-Sivas İlinde bu olayları düzenleyen yasadışı dinci bir örgütün varlığından bahis etmemektedirler. Örgütlü olmayan, tesadüfen bir araya gelen ve Aziz NESİN'in aleyhinde kanunsuz gösteri ve yürüyüş yapan, bilahare Aziz NESİN'in bulunduğu Madımak Oteli önündeki otomobillerin ters çevrilerek tahrip eden daha sonra da bu otomobilleri ateşe vererek yakan neticede de çıkan yoğun dumanın etkisi ile zehirlenerek Ölen ve masum 37 kişinin ölümü ile sonuçlanan bu olayın TCK.nun 146.maddesi içerisinde değerlendirilmesi mümkün görülmemiştir.

Nitekim bu görüş ve düşüncelerimizi doğrulayan Yargıtay İçtihatlarından bir kaçını aşağıda zikretmenin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

"...EYLEMİN ÖRGÜT TARARINDAN VE ÖRGÜTÜN AMACI DOĞRULTUSUNDA GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN KARARLAŞTIRILMASI TCK.NUN 146/1.MADDESİ İÇERİSİNDE DEĞERLENDİRİLMESİNİ GEREKTİRMEKTEDİR." (Askeri Yargıtay Drl.Krl. 2S.3.1991. 58/54)

"dosya içeriği ile sabit olmasına göre, ANCAK BİR ÖRGÜT MENSUBU TARAFINDAN VE ÖRGÜT GAYESİ DOĞRULTUSUNDA İŞLENDİĞİ TAKDİRDE TCK. 146. MADDESİ İÇİNDE DEĞERLENDİRME YAPILABİLMESİ SÖZ KONUSU OLABİLECEK BİR FİİLDEN DOLAYI varılan bu aşamada kesinleşen beraat kararı ile örgütsel illiyet bağı kesildiğine göre artık ileri sürülen düşüncenin aksine vasıf tartışmasına girilemeyeceği...."(Askeri Yargıtay Drl.Krl. 19,3.1987 41/49)

"Silahlı çete mensubu bir kimsenin gayeye yönelik hareketlerinin ne şekilde değerlendirileceğine ilişkin tartışmalar var ise de, bu tartışmalar daha ziyade bu durumda yanı bir çete mensubunun gayeye yönelik eylemleri de olduğu takdirde hem bu eylemlerinden hemde örgüte mensup olmaktan dolayı iki ayrı ceza verilip verilemeyeceğine ilişkin bulunmaktadır. Bu itibarla örgüt mensubunun gayeye yönelik eylemlerinin TCK.nun 146.maddesi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğinde tereddüt söz konusu değildir..." (Askeri Yargıtay Drl.Krl., 10.3.1983-65/63)

Örgütsel çalışmanın eğitim merkezi haline getirerek teorik çalışmaların tamamlanmasından sonra oluşturulan eylem birimi mensuplarının kapalı isimler{kod} ve görevleri saptanmış gerekli silah sağlanmış ve atış talimleri yapılarak kesin ve gerçekleştirici eyleme hazır olduklarının anlaşılması üzerine eylem yapmayı planlamışlar ve bu amaçla otomobil gasbı ve hırsızlığı, banka soygunu gibi olayları gerçekleştirmiş olmaları karşısında TCK.nun 146.maddesindeki kasıt ve unsurları oluşturur nitelikte bulunmuştur..,"

(Yargıtay 9.Ceza Daire 09.5.1975-751/2110)

Görüldüğü üzere Yargıtay içtihatları da, anayasa nizamını bozmaya, değiştirmeye ve ortadan kaldırmaya yönelik fiillerin örgütlü olması unsurunu kabul etmekte olup olayımızda böyle bir örgütün varlığının tesbit edilememiş olması sebebiyle TCK.nun 146.maddesinin unsurlarından birincisi olan örgütlenme şartı gerçekleşmemiştir.

bb) Örgütün amaç ve stratejisi :

TCKnun 146.maddesi anayasa ve yasama organının hukuki, siyasi, ekonomik yapısını kısaca Devletin temel nizamlarını korumak için konulmuş bir hükümdür. Bu madde ile cezalandırılmak istenen Anayasa ile kurulmuş temel siyasi, hukukî, sosyal ve iktisadî nizamın meşru olmayan usullerle kısmen veya tamamen değiştirilmesi ve kaldırılmasına matuf fiillerdir. Suçlunun hedefi bu olmalıdır. Bu hedefe kanunların suç saydığı tarzda hukuk dışı ve gayrı meşru olarak cebir kullanılarak gidilmelidir ki bu suç oluşabilsin. Aksi halde meşru

şekilde ve Anayasada belirtilen usul ve şekillerde Anayasanın değiştirilmesi her zaman mümkündür. Ve bu yasal düzenleme bir ceza tehdidi altında değildir,

Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerde örgütün amacı, Anayasa nizamı değiştirmek olduğu, olayımızda ise Anayasamızın en önemli niteliklerinden sayılan Cumhuriyetin Laiklik ilkesine karşı ve laikliği yok etmek için yapılmış ve hedef seçilmiş eylemlerin bulunması gerekmektedir. O halde yasadışı Örgütün laiklik ilkesini ortadan kaldıracak veya yok edecek hedefe yönelik eylemleri gerçekleştirmek için cebre dayalı faaliyetlerde bulunması gerekir. Nedir bu faaliyetler? Yasadışı dinci örgüt teorisyenleri, demokratik düzenin hakim olduğu ülkelerde o ülkenin siyasi ve sosyal yapısı ile dini yapısına ilişkin bazı rahatsızlıkları ele alarak çoğunluğun yanında oldukları imajını yaratmak amacı ile taraftar kazanmak için propagandalarla işe başlayıp Silahlı Kuvvetlere kadar varan devlet dairelerine ve etkili devlet kurumlarına sızma, bundan sonra da kişiler ve halk üzerinde korku yaratan, dehşete düşüren devlet organlarına güveni sarsan toplu katliamlara varan yıldırıcı, bezdirici, korkutucu sabotajlar, suikastler ve silahlı saldırıların düzenlenmesini önerirler ve de bu dehşet havası içerisinde toplumların istenilen yöne kolayca yönlendirilebileceğini, toplumun büyük bir kısmının kendilerinin yanında yer alacağını ve böylece bakayan iç. savaş ile beraber, dinci ihtilalin ortamının kendiliğinden oluşacağını kabul ederler. Bu gür Türkiye'de faaliyette bulunan gerek dinci gerek solcu , gerekse bölücü örgütlerin genel olarak ulanmak istediği amaç Anayasal nizam ve bu strateji üzerine kurulu ihtilale dayalı eylemleri içermektedir. Dolayısıyla yasadışı örgütlerin amaç ve stratejisinde herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Nitekim bu güne kadarki uygulamalarda TCK,146.maddesindeki gaye suçlarından birisini işlemek üzere kurulmuş, silahlı cemiyet mensuplarından birisinin gayeye müteveccih teşebbüste bulunması halinde [TCK.146.nun](#) 146.maddesinin uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Aşırı dinci düşüncede olanların mevcut anayasal düzeni yıkmak üzere silahlı cemiyet grup -anayasal düzeni ve bu düzene hakim olan Laiklik ilkesini yıkmak amacıyla yönelik olarak toplumda devlet otoritesini sarsmak, karşıt görüşte olanları yıldırma ve böylece mevcut düzenin yıkılmasına elverişli ortamın yaratılmasında fertler ve topluluklar üzerinde korku ve panik yaratıp, toplumu istedikleri biçimde yönlendirebilmek için adam öldürmek, toplumda mal ve can güvenliğini sağlamakla görevli polis, asker ve sivil kuvvetlere karşı Öldürme derecesine varan saldırılar, soygunlar, resmi ve özel binaları kurşunlama, patlayıcı madde atmak gibi toplumda korku ve panik yaratma ve DEVLET OTORİTESİNİ SARSMADA ETKİLİ OLMAK, şeklindeki gayeye ulaşmak için işlenen suçlar manzumesinden ibarettir. Fanatik dinci örgütlerin amacı Anayasanın temel hükümlerini ortadan kaldırmak özellikle laiklik ilkesini yok etmek için devlet kuvvetlerinin otoritesini zaafa uğratmak ve bu yönde halkı korku, panik ve endişe içinde bırakacak devlete olan güveni sarsarak halkı istedikleri yönde sevk etmek ve istedikleri Anayasal düzeni gerçekleştirmek için giriştikleri her türlü eylem TCK.nun 146.maddesi içerisinde değerlendirilmesi gerektiği inancındayız,

Yukarıda açıklanan örgütün amacı ve stratejisini olayımıza uyguladığımızda evveleminde bulunması gereken örgütün olmadığı ve amacının Devlet nizamına yönelik bulunmadığı sadece Aziz NESİN'in İslam Dini ve bu dinin Peygamberine, ashabına ve eşlerine karşı yazılı ve sözlü saldırısına tepki olarak aniden ortaya çıkan halkın öfkesinden ibaret bir eylemdir. Oysa TCK.nun 146.maddesinde tarif edilen Örgütün amacı ve stratejisi ile ilgili bir eylem değildir. Nitekim bu eylemler arasında Devlet Kuvvetlerine karşı herhangi bir saldırı bulunmamaktadır. Hatta yaralanan emniyet mensupları sanıklar tarafından hastaneye kaldırılarak tedavisi yaptırılmış, bazı emniyet mensuplarının sıkışmadan mütevellit fenalık geçirmeleri esnasında temin edilen kolonya ile rahatlamaları sağlanmış, askeri güçlerin olay yerine gelmesi ile de, asker lehinde sloganlar atılmış " en büyük asker bizim asker, asker

Bosna'ya" şeklindeki sloganlar sonucunda askerin başındaki komutan omuzlara alınarak tezahüratta bulunulmuştur. Hatta otelin yanmaya başlaması ile birlikte otel önünde görevli emniyet mensuplarının "Otel içinde polis arkadaşlarımız kaldı. Onlara bir zarar gelmesin itfaiye aracının önünden çekilin" şeklindeki ikaz üzerine itfaiye Önündeki kalabalığın çekildiği ve bu şekilde otel söndürme işlemine başlandığı tüm kamu görevlileri tarafından belirtilmiştir. Bu durumda göstermektedir ki, Sivas olaylarında hedef olarak Devlet Kuvvetleri değil Aziz NESİN'in bizzatihi şahsıdır.

Yazar Demirtaş CEYHUN'ım "Asılacak Adam Aziz Nesin" isimli kitabında:

"....Aziz Bey dedim, Sivas olayları da galiba salt sizi yakmak için düzenlenmiş bir senaryoydu. Ne dersiniz?"

"Tabii" dedi. "O çocukları yakmak değildi amaçları kesinlikle".

"Yani, 37 kişiyi cayır cayır yakmalarına karşın, sizi gene ellerinden kaçırdılar, yakamadılar, 0 cehennemden de sağ salim kurtulduğunuzu görünce, artık yakabileceklerini akılları kesmediği için mi, çimdi de yargılayarak asmaya çalışıyorlar sizi?"

"Olabilir....Demek beni barbarca, vandalca öldüremediklerini görünce, bu kez de yasal olarak öldürmenin yollarını aramaya başladılar. Yani, beni de barbarca, vandalca öldürmek istemiyorlar demek artık, güzel..."

"Zaten sizi Aziz NESİN olarak değil, bir itfaiye çavuşu filan sandıkları için kurtarmışlar galiba?"

"Hayır....Beni komser sanmışlar. Dumanların arasında beni pencereden bağırırken görünce, aralarından bazıları komser sanmışlar. İçeride mahsur kalmış komserlerden biri pencereden yardım istiyor sanmışlar. "Komseri kur taralı m. "...diye bağırıyordı beni göstererek. Şunu söyleyeyim ki, Lütfi Kaleli yanımda olmasaydı, olanaksız, kesinlikle kurtulamazdım o cehennemden. Dumandan boğulur ölür, cayır cayır yanardım. Çünkü dumandan artık öyle bitkin düşmüştüm ki, pencereye çıkıp itfaiye merdivenine atlayacak gücüm yoktu. Lütfi Kaleli beni kucaklayarak pencereye \_ çıkardı, itfaiye merdivenine oturttu. Arkamdan da o geliyormuş meğer, farkında bile değilim. Ağır ağır inmeye çalışıyorum. Daha merdivenin ortasına gelmemiştim bemin komser olmadığımı, Aziz NESİN olduğumu farkettiler. Ve bağırmaya başladılar birden. "Aman kurtarmayın onu..." diye. "Asıl gebertilecek adam o" diye bağırıyordı hep bir ağızdan. "Komser değil o, şeytan. Gebertin onu, Öldürün.,," diyorlardı."

Bu sözler Sivas olaylarının müsebbibi Aziz NESİN'e aittir. Bu ifade gerçeğin ta kendisidir. Ve Mahkememiz bu gerçeği görerek, bilerek Sivas olaylarının Devletin meşru güçlerine karşı ve Anayasal nizamı değiştirmek, bozmak ve ortadan kaldırmak amacına yönelik olmayıp Aziz NESİN'in "Şeytan Ayetleri" kitabı tercüme ettirerek ve yasalara aykırı bir şekilde Aydınlık Gazetesinde yayınlamasından sonra bu kitabın içeriğindeki İslam Dini'ne Peygamberine, ashabına ve eşlerine yönelik hakaretimiz sözlerle aşağılayıcı ifadelerinden dolayı duyulan tepkinin eyleme dönüşmesinden ibarettir. Aziz NESİN birçok basın ve yayın organında kendisinin hiç bir dini inanca mensup olmadığını ve dinsiz olduğunu belirtmiş olması, laiklik ilkesinin de dinsizlik demek olmadığı, aksine devlet işlerinden ayrı tutulmak şartı ile her inanca ve dine mensup kişilerin kanun çerçevesinde inançlarını serbestçe icra etme ve inanan insanların inançlarını koruma ilkesi olan laiklikle; dinsiz olan Aziz NESİN'in birleştirilmesi veya bütünleştirilmesi mümkün değildir. Zira yukarıda da izah ettiğimiz gibi laiklik, dinsizlik demek değildir. Hal böyle olunca Aziz NESİN'e vaki eylemin laiklik ilkesine yönelik bir eylem olduğunu da kabul etmek mümkün değildir.

Laiklik tüm dinleri ve bu dinlere mensup insanları inanç ve ibadetlerini koruyan her türlü



saldırıya karşı muhafaza eden bir sistemdir. Bu sistemin ihlalini TCK.nun 175.maddesi ile korumak maksadıyla cezai müeyyide getirmiştir. Bu nedenledir ki, Aziz NESİN hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur. Bu madde ile tüm semavi dinler laiklik ilkesi doğrultusunda koruma altına alınmıştır. Dolayısıyla laiklik ilkesini ihlal eden ve TCK.nun 175.maddesine muhalif hareket eden Aziz NESİN'in bizzatihi kendisidir.

Müştekilerden Demet Işık, Cumhuriyet Savcılığı ve Mahkememizdeki ifadesinde; "...kendisinin Aziz NESİN ile görüşerek otelden gizlice çıkmasını veya otel içinde gizlenmek suretiyle kendilerinin çıkmaları gerektiğini söylediğini, bu şekilde halkın tepkisinin kırılabileceğini..." beyan etmesi ve bu ifadeyi emniyet mensuplarının da doğrulaması ve bu yönde ifade vermeleri karşısında eylemin doğrudan Aziz Nesin'in şahsına yönelik olduğu, Devlet ve onun meşru güçlerine karşı bir eylem bulunmadığı hususunda kesin vicdani kanaat hasıl olmuştur.

cc) Ülke genelinde yaygın ve organik bağ içinde faaliyette bulunması :

TCK.nun 146.maddesinde yer alan Anayasa nizamına aykırı eylemlerin niteliği itibariyle bir "tehlike suçu"nu oluşturduğundan Kuşku yoktur. Madde metninde yazılı kanuni unsurların ihlaline yönelik teşebbüsün (elverişli vasıta) ve icra başlangıcı yönünden değerlendirilmesinde mevcut eylemlerin örgütsel bağlılığı ve Türkiye genelindeki organik bütünlüğünün de göz önünde tutulması gerekir. Eylemlerin bu noktadan arzettiği vehamet derecesi ve Sosyal, Hukuki ve hatta toplumsal yansımaları ve çalkantılara yol açan psikolojik etkenliği suç vasfının tayininde önemli bir etken olacaktır, Adam öldürmeler, banka soygunları, bina kurşunlamalar, bomba atmak, sabotaj yapmak, korsan mitingler, bildiri dağıtmak gibi eylemler münferit olaylar olarak elbette ki devletin varlığı ve rejimin işlerliği açısından başlı başına kesin ve yeterli bir tahrik vasıtası değildir. Ancak belirli bir plan içerisinde uygulamaya konulan ve muhtelif aşamalara göre bir ihtilal malzemesi olarak sistemli ve örgütlü bir organik bağ içerisinde ve organik bir bütünlük arz eden bu kabil eylemler TCK.nun sistematğine uygun bir tehlike suçunun oluşması için yeterli olacaktır. Unutulmamalıdır ki, ilgili maddelerde ayrılan husus teşebbüstür. Fanatik dinci örgütlerin Türkiye genelindeki sistemli ve organik bir bütünlük arşeden aynı amaca yönelik eylemlerinden soyutlanmaya müstakil, münferit ve mahalli bir sınırlama içinde tutmaya imkan yoktur. Kaldı ki ideolojik amaçla adam öldürmeye teşebbüs, bombalama, kurşunlama, si Sah ve patlayıcı maddeleri depolama gibi olayların o bölgede yaratacağı panik, terör ve anarşi sonuçları ve yansıması itibariyle devleti ve rejimi yıkmaya yönelik olaylar zincirinin etkin bir halkasını teşkil edecek düzeyde bulunması gerekmektedir.

Bu maddede anılan suç genellikle suç teşkil eden maddi vakıalar diğer bir deyişle asıl gayeye ulaşmak için ika edilen ve işlenilen suçlar manzumesinden oluşmaktadır, Sanıkların bağlı bulunduğu örgütün ülke geneline yaygın ve aynı amaç doğrultusunda birinin diğeri ile irtibatı ve organik bağı olacak şekilde planlı, programlı eylemlerin devamlılığı asıl olan zincirleme ve düzeni zorlayıp çökertici bu girişimleri ile sarsıp yıkacakları Anayasal düzenin yerine kendi anayasalarını ve iktidarlarını getirmeyi sağlayacak hareketler TCK.146.maddesi içinde değerlendirilebilir. Yasadışı eylemlerin belirli bir merkezden emir, komuta zinciri içerisinde ve tüm Türkiye genelinde yaygın organik bağ içerisinde düzenli bir şekilde sürekli etkili ve yoğun eylemlerin gerçekleşmesi şarttır. Aksi halde ferdi veya toplu eylemlerin bir mahalde belli bir süre içerisinde gerçekleştirilmesi bu maddenin tanımladığı manada, tehlike unsuru oluşturmaz. Olayımızda bu genellik ilkesi bulunmadığı gibi başka bölgedeki eylemlerle de organik bağ içinde bulunmamaktadır. Aynı merkezden alınan talimat uyarınca Sivas İlindeki eylemlerin Türkiye genelinde başka şehirlerde de gerçekleştirilmesi bunun organik bir bağ içinde yapılması esastır. Ayrıca bu eylemlerin sürekliliği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Oysa davamıza konu olan olay belirli bir plan çerçevesinde ülke genelinde ve organik bağ içinde gerçekleştirilmiş bir eylem değildir. Sivas halkının konuya duyduğu hassasiyetin bir tepkisidir. Bu tepkinin anayasal nizamı olmayıp, Aziz NESİN'in şahsına karşı yapılmış olması nitekim Aziz NESİN'in başka il ve ilçelerde benzeri toplantılar yapması halinde dahi aynı tepkilere neden olmaktadır. O halde eylemler Aziz NESİN'in şahsı ile ilgili ve sadece o yöreye mahsus bir eylem olarak değerlendirilmelidir. Oysa bu eylemlerin kimler tarafından hangi maksatla düzenlendiği dahi tesbit edilememiştir. Bu tür eylemlerde mutlaka eylemlerin düzenleyicisi yani örgütün lider kadrosu tarafından planlanan ve Türkiye genelinde hedeflenen eylemleri içeren bu kanun hükmünün sadece bir şehirde ve belirli bir süre içerisinde eylem yapıldıktan sonra faaliyetlerine son verilme gibi bir düşünce olamaz, D olayı isiyile bu olayı düzenleyicilerin ve organizatörlerinin tesbiti ve tesbitten sonra örgütsel bağı ve örgütün Türkiye genelindeki amaca yönelik eylemlerinin tesbiti gerekmektedir. Halbuki Sivas Olaylarında yakalanan sanıkların örgütsel organik bağları tesbit edilemediği gibi böyle bir örgütün Türkiye genelinde ve ne şekilde faaliyette bulunduğu da tesbit edilememiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sivas İl Emniyet Müdürlüğü "Müslümanlar\* adı altında, Türkiye genelinde yaygın organik bağ içinde faaliyetle bulunan yasadışı bir örgütün varlığını tesbit edememişlerdir.

dd) Yoğun etkili ve sürekli eylemler manzumesi:

Devletin ideolojik yapısına ve fonksiyonlarını ifa eden organlara yönelik hareketler devletin menfaatlerini koruyan ve düzenleyen normları ihlal etmeleri açısından devlete karşı suç olarak kabul edilmektedirler. Devlet düzenini yıkmayı ortadan kaldırmayı amaçlayan terör örgütleri daha öncede belirttiğimiz gibi örgütün amaç ve düşünceleri doğrultusunda ülke genelinde yaygın ve organik bağ içerisinde yoğun, etkili ve sürekli-eylemler gerçekleştirmesi gerekmektedir. TCK.nun 146.maddesinin maddi hareketinin örgüt mensubu kimselerin teorisyenlerin önerilerine uygun olarak uyguladıkları usul ve taktiklerin gayeye yönelik olarak istenilen ortamı yaratacak ve arzulanan neticenin gerçekleşme tehlikesini doğurabilecek olan adam öldürme, silahlı soygun, silahlı çatışma gibi kişi ve toplumları dehşete düşüren son derece etkili ve devlete karşı güveni sarsıcı nitelikte olan eylemler olduğu aşikardır. Maddenin yaptırıma bağladığı suç genellikle suç teşkil eden maddi vakalar diğer bir deyimle gayeye ulaşmak için ika edilen suçlar manzumesinden oluşmaktadır. Buna göre TCK. 146/1 maddesinin müterakki bir suçu 146/3 maddesi ile de birinci fıkradaki suça iştirak eden fer'i failerin durumlarını düzenlediği anlaşılmaktadır. Amaç anayasal düzeni ortadan kaldırmak olduğuna göre bu maddenin 3.fıkrası gayenin tahakkuku için ika edilen basit olarak nitelendirilebilecek daha alt düzeydeki eylemleri 1.fıkrası ile vahim sayılabilecek kişi veya toplumları dehşete düşürücü tehlike yaratabilecek devlete karşı güveni sarsıcı etkinlik derecesi daha yüksek ve daha ileri aşamadaki eylemleri cezalandırmaktadır. Gaye suçun oluşması en üst düzeye ulaşması ile mümkündür. Bunun içindir ki, gaye edinilen suçun oluşabilmesini sağlayacak etkinlikte ve süreklilikte bulunması esastır, Sanıkların giriştikleri eylemlerin tümü birlikte ve amaç doğrultusunda değerlendirildiğinde, devamlılığı asıl olan Anayasal düzeni zorlayıp çökertici bu girişimleriyle sarsıp yıkacak nitelikte olması gerekmektedir. Bunun için TCK.nun tarifi ettiği 168.maddesinin kapsamını aşar nitelikte olması gerekmektedir. Örneğin: soygun, gasb, adam öldürme, ev kurşunlama, bina yakmak gibi eylemlerin Anayasal düzeni yıkacak süreklilikte yoğunlukta ve etkinlikte olması gerekmektedir. Yoğun, etkili ve sürekli eylemlerin devletin otoritesini zaafa uğratabilecek eylemler manzumesi olması gerekmektedir. Bu tanımlamalardan sonra sadece Sivas ilinde saat: 13:30 da başlayan ve 20:30 da sona eren 7 saatlik eylemin bu tanımlama içindeki yerini tesbit etmek zarureti vardır.

Yukarıda izah edildiği üzere. Anayasal düzeni yıkacak eylemler manzumesinin sadece bir

eyleme bağlı olmadığı, bir çok eylemin giderek artan şiddet dozuyla etkili ve sürekli olması gerekmektedir. Oysa davamıza konu olan olay bütünü itibariyle bir tek olaya ve amaca yöneliktir. Halbuki TCK.nun 146.maddesindeki tanımlanan amaca yönelik eylemler müterakki eylemlerdir. Ve süreklilik gerektirmektedir. Yoğun, etkili ve sürekli eylemlerin biri diğerinin devamı olarak ve amaca yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerekir. Halbuki Sivas olayları bir bütün ve yekparedir. Öncesi ve sonrası yoktur. Dolayısıyla yoğunluğu ve sürekliliği bulunmamaktadır. Yapılan eylem etkili ve sonuçları itibariyle son derece vahimdir. Ancak varılan netice itibariyle TCK.nun 146.maddesi unsurlarını oluşturmamaktadır. Yukarıda da tanımlamaya çalıştığımız diğer unsurlar bir araya toplanıp neticesi alındığında bu olayların örgütlü bir olay olmadığı, dinci, fanatik örgütlerin amaç ve stratejisini oluşturmadığı, ülke geneline yaygın ve bir merkezden emir ve komuta zinciri içerisinde hareket edilmediği, sadece Sivas il merkezinde başlayıp yedi saatlik bir gösteriden sonra sona erdiği, sanıkların amacının Şeytan Ayetleri kitabını tercüme ederek Aydınlık Gazetesinde yayınlamaya çalışan Aziz NESİN'i protesto etmek olduğu, devlet göçlerine yönelik bir eylemin bulunmadığı, Devlet güçleriyle her hangi bir çatışmanın bulunmadığı ve devlete karşı yapılmış bir eylem olmadığı sadece, bu gösterilere izin veren ve Aziz NESİN'i Sivas İl'i ne davet eden Vali'ye yönelik aleyhte tezahüratlarında devlete yönelik sayılamıyacak çünkü İl Valisinin bir gün önceki düzenlenen toplantıda ölen militanlar için saygı duruşunda bulunmuş olması ve Aziz NESİN'in Sivas İline davet eden kişi olarak bilinmesi bir noktada tepkinin Valinin şahsına yöneldiği, devlete yönelik hiç bir eylemin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenledir ki sanıklar hakkında iddia makamı ve müdahil tarafın talep ettiği Devlet Kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerden sayılmayacağı düşüncesi ile TCK.nun 146.maddesinden hüküm kurulmamıştır.

#### D) NETİCE VE KANAAT

Bu bölümde Cumhuriyet Savcılığı ve Müdahil taraf vekillerinin TCK.nun 146. maddesi ile ilgili iddialarının mesnetini teşkil eden delillerin bir kez daha değerlendirilmesi ve bu kanun hükmüne uygunluğunu tartışmak istiyoruz.

a) 02.07.1993 günü sabah ev ve işyerleri kapı önlerine bırakılan "*Müslüman Kamuoyuna!*" başlıklı bildirinin tam metnini sunuyoruz:

*Bismillâhirrahmânirrahim.*

*"Peygamber, Mü'minlere kendi canlarından ileridir. O'nun Hanımları da müminlerin analarıdır." (AHZAB: 6)*

*Mü'minlere öz canlarından daha ileri olan Allah Resulü (SAV)'ne ve O'nun temiz zevcelerine, Allah'ın beytine (Kabe'ye) ve Kitabı Kur'ân'a alçakça küfredilmekte ve Mü'minlerin izzet ve namusuna saldırılmaktadır.*

*Dünyamızın bazı bölgelerinde şeytan ve onun yandaşları olan emperyalist kâfirler dinimize ve mukaddes değerlerimize dil uzatmaktadırlar. Bunun başını ise satılmış, mürted SALMAN RÜŞDÎ köpeği çekmektedir.*

*Bu şeytani oyunlara karşı, izzetli ve duyarlı müslümanlar yiğitçe mücadele ortaya koyarak bu uğurda canlarını feda etmekten çekinmemişlerdir.*

*Bu iğrenç oyunların bir uzantısı olarak ülkemizde de; AYDINLIK GAZETESİ denilen bir paçavrada, mel'un Rüşdi'nin figüranlığına soyunan, dünya emperyalizminin gönüllü uşağı AZİZ NESİN, aynı şekilde, Kur'ân'ın korunmuşluğuna dil uzatmış, Hazret-i Peygamber (SAV)'in aile hayatını (hâşâ) bir genelev ortamına benzetmiş ve ümmetin anaları olan hanımlarına (hâşâ) fahişe deme cür'etinde bulunmuştur. Bu olay dünyanın değişik yerlerinde*

*kâfir devletler tarafından dahi kabul görmezken, basımına müsaade edilmezken, ne yazık ki lâik ve ikiyüzlü T.C. Devleti tarafından yayımlanmasına izin verilmiş; ayrıca, bunu kabullenmeyip protesto eden izzetli müslümanlar, devletin polis ve jandarması tarafından joplan-mış, kurşunlanmış, bir kısmı da hapishanelere atılmıştır.*

*Salman Rüşdi köpeği müslümanların çok az olduğu kâfir bir ülkede korkudan sokağa çıkmaya bile cesaret edemezken O'nun yerli uşağı Aziz NESİN köpeği, yanında kendisiyle beraber bir ekipte birlikte şehrimiz Valisi tarafından davet edilip, şehirde adetâ müslümanlarla alay edercesine gezebilmektedir.*

*Kâfirler şunu iyi bilmeli ki:*

*İslam'ın Peygamberini ve Kitabın izzetini korumak için bu uğurda verilecek canlarımız vardır.*

*Gün; Müslümanlığımızın gereğini yerine getirme günüdür!*

*Gün; Allah (CC)'ın vahyi Kur'an-ı Kerim'e, Allah'ın meleklerine, Allah'ın Resulü Hz. Muhammed (SAV)'e, O'nun ailesine ve ashabına yöneltilen çirkin küfürlerin hesabının sorulma günüdür.*

*"İman edenler Allah yolunda savaşır, kâfirler de tağut yolunda savaşır. O halde şeytanın dostlarıyla savaşın; çünkü şeytanın hilesi zayıftır." (NİSA: 76)*

*Galip gelecek olanlar şüphesiz ki Allah taraftarı olanlardır."*

Bu bildiri bütün olarak incelendiğinde yazan Salman Rüştü olan Şeytan Ayetleri isimli kitabın Bakanlar Kuralı'nun Türkiye'de basılması, yayınlanması ve dağıtılmasının yasaklanmış olmasına rağmen bir bölümünü tercüme ettiren ve Aydınlık Gazetesi'nde yayınlayan Aziz Nesin'e yönelik ve Aziz Nesin'in Sivas iline gelmesi ve buradaki gösterilere katılmasının, protesto edilmesi gerektiği belirtilmekte ve şu ifade ile *"Salman Rüştü köpeği Müslümanların çok az olduğu kâfir bir ülkede korkudan sokağa çıkmaya bile cesaret edemezken O'nun yerli uşağı Aziz NESİN köpeği yanında kendisi ile beraber bir ekipte birlikte şehrimiz Valisi tarafından davet edilip şehirde adeta müslümanlarla alay edercesine gezebilmektedir."*

Bildirinin bir başka bölümünde *"... Kâfirler şunu iyi bilmeli ki İslamın peygamberini ve kitabın izzetini korumak için bu uğurda verilecek canlarımız vardır. Gün Allah (CC)'ın vahyi Kur'an-ı Kerim'e, Allahın meleklerine, Allah'ın resulü Hz. Muhammed (SAV)'e, O'nun ailesine ve ashabına yöneltilen çirkin küfürlerin hesabının sorulması günüdür. İman edenler Allah yolunda savaşır!.."* şeklindeki ifade Aziz NESİN'in, şahsına yönelik bir husumet, kin ve nefret taşımaktadır. Ayrıca bildiri Müslümanları bu kitabın Türkiye'de Türkçe'ye tercüme ederek yayınlayan Aziz NESİN'in, Sivas'ta bulunmasının ve Vali tarafından davetinin ve Sivas ilinde gezmesinin mümkün olmadığı, bunun mutlaka engellenmesi gerektiği, gerekirse bu uğurda canlarını dahi verebileceklerini ifade etmişlerdir.

Bildiri mahiyeti itibarıyla Devletin Anayasası'na ve yasama organına karşı herhangi bir tavır göstermemekte, sadece ve sadece Aziz NESİN'in, Şeytan Ayetleri kitabını tercüme ettirerek yayınlamasından dolayı Sivas'ta geze-meyeceği belirtilmektedir. Bu demek oluyor ki eylemin hedefi Aziz NESİN'dir. Yukarıdaki bölümlerde de izah ettiğimiz üzere Aziz NESİN'in şahsına yönelik eylemlerin Laik düzene yönelik olduğunu düşünmek mümkün değildir. Çünkü Aziz NESİN'in, hedef gösterilmesinin sebebi yine bu bildiride açıklandığı üzere Şeytan Ayetleri isimli kitabın Türkçe'ye tercüme ettirerek yayımlamasıdır. Aziz NESİN'in, düşüncelerine ve Laik düzene karşı bir tepki değildir. Bildiriyi kaleme alan kişi veya kişilerin laik düşünceye mensup oldukları düşüncesinde değiliz. Zira bu bildiride Cumhuriyetin temel niteliklerinden olan **laiklik aleyhinde her hangi bir ifade bulunmamaktadır.** Tamamen Aziz NESİN'in,

Sivas ilinde bulunmasından dolayı, Müslümanların bu şahsın, Müslümanlarla alay edercesine gezemeyeceği ve bugünün Müslümanlığın gereğini yerine getirme günü olduğu belirtilmekte ve iman edenlerin Allah yolunda savaşmaları gerektiği belirtilmektedir. Bildirinin bu bölümünde de Aziz NESİN'e karşı savaş açılması ve bu uğurda gerekirse canlarının da feda edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Yine bu bildiride Aziz NESİN'i katletme emri verilmektedir. Bildirinin mahiyeti itibarıyla Aziz NESİN'in şeytan olarak tanımlanması ve bu şeytanın mutlaka bertarafı ve bunun karşılığında müslümanlığın gereğinin yerine getirilmesi olacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla baştan itibaren Devlet kuvvetleri aleyhine cürüm işlemekle suçlanan sanıkların gerçekte Devlet kuvvetlerine karşı herhangi bir fiillerinin bulunmadığı, hedef gösterilen Aziz NESİN'in şahsına yönelik ve öldürme kastı taşıyan eylemler bütünüdür. Tüm bu nedenlerle sanıkların fiilinin TCK.nun 146. maddesi içerisinde değerlendirilemeyeceği, Aziz NESİN'e yönelik eylemin Devlete karşı işlenmiş bir suç olamayacağı; dolayısıyla sanıkların fiilinin *"bina yakmak suretiyle Aziz NESİN'i öldürme kastına yönelik eylem olarak"* tanımlanması hakka ve hukuka uygun düşecektir.

b) Video Kaset İzlenim Raporlarının Değerlendirilmesi: Gerek Cumhuriyet Savcılığı'ndan gelen, gerekse müdahil tarafın ibraz ettiği video kasetlerin incelenmesi sonucu aşağıda yazılı sloganların tesbiti yapılmıştır:

*"Sivas Aziz'e Mezar Olacak!*

*İslam'a Uzanan Eller Kırılacak!*

*Vali İstifa!*

*Kanımız Aksa da Zafer İslamın!*

*Tekbir... Ya Allah Bismillah, Allahuekber!*

*En Büyük Asker Bizim Asker!"*

Cumhuriyet Savcısı, müdahil vekili ve sanık vekili tarafından da izlenilen, heyetçe izlediğimiz kasetlerde tesbit edilen sloganlar bunlardan ibarettir.

Bu sloganların dışında başkaca bir slogan bulunmamaktadır. Yani Cumhuriyet Savcılığı'nın ve müdahil tarafın iddia ettiği gibi Cumhuriyetin temel niteliklerinden olan Laiklik aleyhinde herhangi bir slogan tesbit edilememiştir. Bu Laiklik aleyhindeki sloganı, özellikle müştekiler ve bazı polis memurları olaydan altı ay sonra ifade etmişlerdir. *"Laiklik aleyhindeki slogan söylenmemiştir"* diyemiyoruz; ancak topluca bu tür bir slogan atılmadığı video kaset incelemesi ile kesin olarak tesbit edilmiştir. Laiklik aleyhindeki slogan belki Emniyet güçlerinin veya müştekilerin duyabileceği ferdi sloganlar olabilir ancak, onbeş bin kişinin toplandığı, Madımak Oteli önündeki kalabalığın tüm sloganları duyulup tesbit edildiği halde Laiklik ilkesi aleyhinde bu kadar büyük bir kalabalığın tek bir ağızdan slogan atması ve bunun da diğerleri gibi duyulmaması mümkün değildir. O halde Laiklik aleyhindeki sloganın kişisel veya çok az bir grup tarafından söylendiği; ancak topluluğun geneli tarafından ifade edilmediği kesin olarak tesbit edilmiştir. Bunun yanı sıra Cumhuriyet, Anayasa ve Devlet aleyhinde sloganlar da tesbit edilememiştir. Bu tür sloganların da kişisel olabileceği ve genele teşmil edilemeyeceği kanaatindeyiz.

Bu sloganların üzerinde durmamızın sebebi, gerek iddia makamının gerekse müdahil tarafın eylemin Laik düzen aleyhinde olduğu gerekçesini Laiklik aleyhindeki sloganlara dayandırmış olmalarındandır.

Anayasanın tanımladığı ve Cumhuriyet'in temel niteliklerinden olan ve Mahkememizce de vazgeçilemez kabul edilen Laiklik ilkesinin aleyhinde slogan atılması eylemcilerin kastının açık ve kesin belirtisi olamaz. Sadece slogana dayalı suç tespiti ve tarifi yapılamaz, slogan

gösterisi yapan kişinin düşünce yapısını ortaya kor; ancak eylem kastını tesbitte yeterli bir unsur değildir. Sanıkların kastı Aziz NESİN'ne karşı eylem yapmak olup Laik düzene karşı yapılmış değildir. Bu nedenle bu yöndeki iddiaları da yeterli bulmuyoruz.

c) 03.07.1993 tarihinde Sivas Emniyet Müdürlüğü'nde, Emniyet mensupları tarafından düzenlenen olay tutanağında tesbit edilen sloganlar:

*"Zafer İslamm! Allahuekber! Vali İstifa!*

*Şeytan Aziz! Şerefsiz Vali İstifa! Hükümet İstifa!*  
*Müslüman Türkiye!"*

şeklindeki sloganların atıldığı belirtilmiştir.

Cumhuriyet Savcılığı'nın ve müdahil tarafın iddiasına mesnet teşkil eden sloganların müstakilen TCK.nun 146. maddesinin unsurlarını oluşturup oluşturmadığı yönündeki tartışmaya nokta koymak istiyonuz. Yukarıdaki bölümlerde Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerin tarifi yapılırken bu suçun faillerinin, Devletin Anayasası'na yönelik eylemleri amaçlaması gerektiği belirtilmiş ve bu suçun unsurları ayrı ayrı belirtilmiştir. Sloganlar sadece eylemcilerin kastını ortaya koyan bir ifade tarzıdır. Sloganlar suçun bütününe tarif eden bir unsur sayılamaz. Bu nedenle sadece sloganlardan hareketle suçun tarif etmek mümkün değildir. Kaldı ki, tesbit edilen sloganların Laiklik aleyhinde bir ifade içermediği de ayrı bir gerçekliktir. Bu nedenle sanıkların fiili esas alınmak suretiyle suçun tarif edilmiştir. Ferdi sloganların eylemcilerin tümüne teşmili suretiyle ceza tayinini doğru bulmuyoruz. Bu nedenle Cumhuriyet Savcılığı'nın ve müdahil tarafın görüşlerine katılamıyoruz.

#### E) BİNA YAKMAK SURETİYLE BİRDEN ÇOK KİŞİNİN ÖLÜMÜNE SEBEBİYET VERMEK

TCK.nun 450/6. maddesi, *"Yangın, su baskını ve gerk gibi yedinci babın 1. faslında beyan olunan vasıtalarla yapılırsa... fail idam cezasına mahkum edilir."* şeklinde suçun ve cezayı belirtmektedir. Burada vasıttadan maksat gaye, suç olan öldürmeyi gerçekleştirmek için işlenmiş vasıta suçtur. Öldürme fiilinin yangın, su baskını ve gerk gibi vasıtalarla işlenmesi gerekmektedir. Burada tarif edilen vasıta suçları şunlardır.

a) Bina, inşaat, mahsulat, erzak yığın ve ambarında, sanayii tesislerinde, tüccar ambarlarında, ormanlarda kasten yangın çıkartmak veya bu binaları veya eşyayı tahrip maksadıyla lağım, torpil gibi cisimleri veya yanabilen veya patlayan maddeler koymak (TCK. 369-372 ve 381) buna göre bir kimseyi öldürmek için bu kimsenin oturduğu veya kaldığı binayı kasten yakan fail TCK.nun 450/6. bendi gereğince cezalandırılır ki; bu da ölüm cezasına mültelzimidir.

Burada failin kastı bina yakmak değildir. Kasıt adam öldürmek olup bina yakmak öldürme kastının bir vasıtasıdır. Fail binayı yakmak suretiyle vasıta suçunu işler, kastettiği adam öldürmek suçunu da bu şekilde gerçekleştirir. Kısaca bu maddenin özünde adam öldürme kastına yönelik olarak binanın yakılması esastır. Bina yakılmak suretiyle asıl amaç olan adam öldürme suçunun gerçekleştirilmiş olacaktır. Nitekim olayımızda da failler yere dökülen benzine, sünger, bez ve kâğıdı bulaştırıp ateşleyerek otele atmaları yine otel önünde bulunan otomobilleri ters çevirdikten sonra benzin depolarını taşla delmek istemeleri; akacak benzinle birlikte otomobillerin ve binanın yanmasını sağlayarak otelde bulunan Aziz NESİN'i öldürmek kastı ile hareket ettikleri mevcut deliller muavacehesinde kesin olarak subuta ermiştir. Faillerin amacı sadece bina yakmak değil, binayı yakmak suretiyle bina içinde bulunan Aziz NESİN'i de yakarak öldürmeyi amaçlamışlardır. Olayımızda sanıkların kastı Aziz NESİN'i öldürmek olduğu, bu ölümün otomobillerden veya binanın alt katından çıkan karbonmonoksit gazı ile meydana gelmiş olması, maddenin esasında değişiklik doğurmaz. Zira 35 kişinin karbon monoksit gazı ile zehirlenerek öldüğü, 2 kişinin ise ateşli silah yarası sonucu ölümün meydana

geldiği, böylece toplam 37 kişinin ölümü ile sonuçlanan bu olayın TCK.nun 450/6. maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi kanaatindeyiz.

#### F) HAKSIZ TAHRİK

Haksız tahrik failin haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin tesiri altında bir suç işlemesidir.

Haksız tahrike kanunun cezayı azaltıcı bir tesir tanınmasında biri psikolojik diğeri hukuki olmak üzere iki sebep vardır. Haksız tahrik kanuni ve umumi cezayı azaltıcı bir sebeptir. Kanuni olduğu için hakim tarafından ve kendiliğinden göz önünde tutulması ve umumi bulunduğu için bütün suçlar dolayısıyla uygulanması gerekir. Haksız tahrikte bulunan kimsenin bir yandan kendi haksız fiili; yani kusuru ile suçun işlenmesine sebebiyet vermesi öte yandan aynı zamanda haksız hareketinin failin iradesini sarsması onda hiddet veya şiddetli bir elem yaratması, cezada indirmeyi gerektiren kanuni bir hal sayılmamıştır. Burada failin kusurluluğunu hafifleten şey, haklı bir hiddet veya şiddetli bir elemin onu bir suç işlemeye sürüklemiş olmasıdır. Haksız hareketin failin iradesi üzerinde yapacağı menfi yıkıcı tesirle iradesini sarsması ve böylece fiili işlemeye sürüklemesidir. Failin iradesine tesir eden haksız hareketin ağırlığı, şiddeti, niteliğine göre failin iradesindeki sarsıntı da büyük, önemli veya küçük, az önemli olabilir. Bu duruma göre tahrikin derecesi ağır veya hafif olarak takdir edilir. Haksız tahrikin mevcudiyeti için şu şartların bulunması gerekir:

#### 1- Haksız Fiil

Haksız bir "*tahrik fiili*" olmalıdır. Bu fiil müsbet veya menfi olabileceği gibi bir söz, yazı, işaret veya resim olabilir. Tahrik fiilinin faile karşı işlenmiş olması şart değildir. HAKSIZ FİİL FAİLİN YAKINI BİR KİMSEYE VEYA FAİLCE SAYILAN BİR KİŞİYE VEYA FAİLE TAMAMIYLA YABANCI OLAN BİR ŞAHSA KARŞI İŞLENMİŞ OLABİLİR. (Dönme-zer-Erman) Kanun bu konuda bir ayırma yapmamıştır. Buna göre failde, hiddet ve şiddetli elem yaratan tahrik fiilinin hedefi çok geniş bir mana taşımaktadır. Hatta bu hedef bir hayvan veya eşya da olabilir.

Fiil haksız olmalıdır. Haksız fiil hukuka, ahlaka ve toplumsal değer hükümlerine aykırı her türlü hareketlerdir. Bu sebeple fiilin haksız olması için suç teşkil etmesi veya hususi hukuk anlamında bir haksız fiil mahiyetinde bulunması şart değildir. Ancak bir hakkın kötüye kullanılmış olması haksız fiili teşkil edebilir.

#### 2. Suç Hiddet veya Şiddetli Bir Elemin Tesiri Altında İşlenmiş Olmalıdır

Buna göre haksız fiilin failde hiddet veya şiddetli elem yaratması ve suçun bu hiddet veya şiddetli elemin tesiri altında işlenmiş bulunması şarttır. Tahrikin varlığı suçun işlendiği sırada devam etmelidir. Suç tahrik fiilinin bir neticesidir. Bu itibarla suç ile tahrik arasında bir sebebiyet bağı vardır.

#### 3. Tahrik Fiilin Hedefi

Tahrik fiilinin doğrudan suçluya karşı yöneltilmiş olması şart değildir. Suçludan gayrisına yöneltilmiş bir tahrik fiili suçluda psikolojik buhran doğurabilir. Bu sebeple suçlunun sevdiği kimselerin haksız bir fiile maruz kalmaları suçluda haklı bir hiddet tevhit edebilir. (Manzini-Majno-Cavallo) Kanun tahrik fiiline maruz kalanın suçlu olmasını şart koşmamaktadır. Hatta bu kimsenin suçluya yabancı bir kimseye olması da mümkündür. (Faruk EREN)

Tepki suçun tahrik ediciye karşı işlemiş olması şarttır. Bu itibarla failin suçu kendisini haksız hareketiyle tahrik etmiş bulunan kişiye karşı işlenmiş olması lazımdır. ANCAK TEPKİ-SUÇ, KUSURSUZ BİR "YANILMA" VEYA "SAİR BİR ARIZA" SEBEBİYLE KASIT EDİLEN

KİMSEDEN BAŞKASINA İŞLENMİŞ OLURSA TCK. 52. MADDE YARDIMI İLE TCK. 51. MADDE UYGULANIR. (Abdullah Polat GÖZÜBÜYÜK)

Tepki fiilinin (yani suçun) hedefi, tahrik eden kimse olmalıdır. Taksirli suçlar müstesna olmak üzere tepkinin üçüncü bir şahsa yöneltilmiş olması halinde TCK. 51. madde tatbik edilmez. EĞER TEPKİYİ TEŞKİL EDEN SUÇ TAKSİRSİZ BİR (HATA) VEYA (SAİR ARIZA) SEBEBİYLE KAS-DEDİLEN KİMSE YANİ TAHRİK EDENDEN GAYRISINA YANİ MASMUM BİR ÜÇÜNCÜ ŞAHSA KARŞI İŞLENMİŞ İSE FAİLİ TCK. 52. MADDEYE DAYANILARAK TCK. 51. MADDEDEN İSTİFADE EDER. (Prof. Dr. Faruk EREN)

#### TCK. 51. MADDESİNİN OLAYIMIZA UYGULANMASI

Bakanlar Kurulu'nun 24.08.1984 tarih ve 1989/144799 sayılı Kararnamesi'nin ek listesinde Türkiye'de basılması, dağıtılması, yayınlanması ve satılması yasaklanan Şeytan Ayetleri isimli kitabın bu yasaklama kararına rağmen Aydınlik Gazetesi'nde tercümesinin yapılarak bölümler halinde yayınlandığı gerekçesi ile çeşitli nüshalarının toplattırılmasına ilişkin kararlar aşağıya çıkartılmıştır.

#### Toplatılma Kararları:

1. Şişli 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 26.05.1993 tarih ve 1993/39 Müt. sayılı kararı ile; 26.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 26. sayısı.
2. Şişli 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 27.05.1993 tarih ve 1993/41 Müt. sayılı kararı ile 27.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 27. sayısı.
3. Şişli 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 28.05.1993 tarih ve 1993/42 Müt. sayılı karar ile; 28.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 28. sayısı.
4. Şişli 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 29.05.1993 tarih ve 1993/44 Müt. sayılı kararı ile; 29.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 29. sayısı.
5. Şişli 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 30.05.1993 tarih ve 1993/45 Müt. sayılı karar ile 30.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 30. sayısı.
6. Şişli 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 31.05.1993 tarih ve 1993/51 Müt. sayılı karar ile; 31.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 31. sayısı.
7. Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 01.06.1993 tarih ve 1993/53 Müt. sayılı karar ile; 01.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 32. sayısı.
8. Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 02.06.1993 tarih ve 1993/54 Müt. Sayılı karar ile 02.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 33. sayısı.
9. Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 03.06.1993 tarih ve 1993/55 Müt. sayılı karar ile 03.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 34. sayısı.
10. Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 04.06.1993 tarih ve 1993/56 Müt. sayılı karar ile; 04.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 35. sayısı.
11. Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 05.06.1993 tarih ve 1993/57 Müt. sayılı kararı ile; 05.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 36. sayısı.
12. Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 06.06.1993 tarih ve 1993/58 Müt. sayılı karar ile; 06.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 37. sayısı.
13. Şişli 3. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 07.06.1993 tarih ve 1993/59 Müt. sayılı karar ile; 07.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesi'nin 38. sayısı.



Yukarıda Emniyet Genel Müdürlüğü'nce bildirilen toplatma kararları ve Şeytan Ayetleri isimli kitabın tercüme ettirilerek yayınlanması, basın ve yayın organlarıncada, uzun süre tartışma konusu yapılmıştır.

Günaydın Gazetesi, 29 Ocak 1993 tarihli haberinde *"Aziz NESİN, Şeytan Ayetlerini basacak"* başlıklı yazısında, *"Aziz NESİN, Salman Rüştü'nün kitabının hem de siyasal bir engel yokken baskıların yarattığı korku ile yayınlanmamış olmasının uygar dünyada Türkiye'nin onurunu kırıcı bir olay olduğunu"* belirterek *"bu kitabın değeri, değersizliği üstünde tartışmanın hiçbir anlamı yok. Önemli olan insanların kendi kendilerine koydukları yasaklar yüzünden düştükleri korku . Bu kitabı Türkiye'de bir girişimciler grubu olarak yayınlıyacağız"* dediğini duyurmuştur.

Meydan Gazetesi, 7 Şubat 1993 günlü *"Aziz NESİN, İranlılar önce bana borçlarını ödesinler"* başlıklı haberinde, *"Şeytan Ayetleri kitabını Türkiye'de yayınlıyacağını açıkladıktan sonra İran'da yayınlanan Cumhuriyet Cumhu-ri İslam Gazetesi tarafından öldürülmesi için hedef gösterilen Yazar Aziz NESİN eserlerinin bu ülkede boykot edilmesinden memnurluk duyacağını söyledi."* başlıklı haberi.

Yeni Asya Gazetesi'nin 07 Şubat 1993 günlü *"Sezgin Şeytan Ayetlerini bastırmak isteyen Yazar Aziz NESİN'e cevap verdi: Türk halkına saygı göster"* başlıklı haberinde içişleri Bakanı ismet SEZGİN, *"Kitleleri rencide edebilecek bir takım davranışlardan sakınmak o fikre karşı beğenin veya beğenmeyin bir saygının ürünü olmalıdır"* şeklinde basın yoluyla cevap verdiği. Cumhuriyet Gazetesi'nin 12 Şubat 1993 tarihli *"Katil Elini Çabuk Tutsun"* başlıklı haberinde, Aziz NESİN, *"Konuyu Türkiye Yazarlar Sendikası'mn Mart ayındaki kongresinde yeniden gündeme getireceğim. Yazarların desteğini alırsam onlarla birlikte olmazsa tek başıma bu kitabı getirip, çevirtip yayınlıyacağım. Beni ölümle tehdit edenlerin bu yüzden elini çabuk tutması lazım. Çünkü Mart ayında bu kitap çıkacak"* dediği, Şeytan Ayetleri kitabının Türkiye'ye sokulmasının önceki hükümet döneminde bir kararname ile yasaklandığını belirten; ancak bu kararnamenin yürürlükten kaldırılması için başvuruda bulunacağını, ama *"Kaldırılmasa bile kitabı yayınlıyacağını"* söyleyerek kitabın karşısındaki herkese meydan okuyan Aziz NESİN ile yapılan mülakat yayınlanmıştır.

Milliyet Gazetesi'nin 06 Şubat 1993 tarihli *"Kimsenin Uşağı Değilim"* başlıklı haberinde Yazar Aziz NESİN'in, İran'da yayınlanan Cumhuri İslami Gazetesi'nde Türkiye'de Şeytan Ayetleri'ni yayınlıyacağını açıklayan Yazar Aziz NESİN'i ağır bir dille eleştirmesi üzerine muhabirin sorularını cevaplandıran Aziz NESİN, *"Ben siyonist değilim."* dediğini haber olarak vermiştir.

Cumhuriyet Gazetesi'nin 30 Ocak 1993 tarihli *"Aziz NESİN Kararlı. Ayetler Yayınlanacak"* başlıklı haberinde *"Yazar Aziz NESİN, İslami kesimlerin tepkisini çeken Salman Rüştü'nün Şeytan Ayetleri kitabının bu güne dek Türkiye'de yayınlanmamış olmasını onursuzluk olarak nitelendirerek bu işi gerekirse kendisinin yapacağını söyledi."* başlığı ile verdiği.

Cumhuriyet Gazetesi'nin 12 Mart 1993 günlü bir başka haberinde, *"Şeytan Ayetleri'ni Mart'ta gerekirse yasal olmayan yollardan kesinlikle yayınlıyacağını vurgulayan yazar, Türk aydınlarını İslami fanatizme karşı çıkmamakla suçladı. Ve Türkiye'nin Laik olmadığını savundu."* şeklinde vermiştir.

Cumhuriyet Gazetesi, 07 Şubat 1993 günlü haberinde *"Bakanlar anlaşılmadı. Şeytan Ayetleri hükümeti böldü. Yazar Aziz NESİN'in, Şeytan Ayetleri'ni yayınlama kararı hükümette farklı yaklaşımlara neden oldu. İçişleri Bakanı İsmet SEZGİN ile Kültür Bakanı Fikri SAĞLAR arasındaki görüş farklılığını"* haber olarak verdiği.

Aydınlık Gazetesi'nin toplatılan 26.05.1993 tarihli nüshasında *"Şeytan Ayetleri kitabının bazı bölümlerini bu günden başlayarak yayınlıyoruz"* diye yayıma başladığı, başyazarın Aziz

NESİN, Genel Yayın Yönetmeni'nin Ferit İLSEVER olduğu anlaşılmıştır.

Bakanlar Kurulu'nun 29 Eylül 1989 tarih ve 20297 sayılı Resmi Gazete'de de yayınlanan kararına rağmen Aziz NESİN'in ısrarla Şeytan Ayetleri kitabını tercüme ettirerek yayınlamak istemesi, bunun basında uzun süreli tartışılır olması ve Aydınlık Gazetesi'nde yukarıda açıklanan tarihlerde yayımının başlaması İslam dinine inanmış insanları fevkalade rahatsız etmiştir. Hangi dine mensup olursa olsun inanan insanların kutsal bildiği değerlere hakaret edilmesi, aşağılanması bu insanları derin bir elem ve ızdıraba sürükler, islam dininin peygamberinin eşlerinin ve eshabının bu şekilde aşağılanması % 99'u müslüman olan ülke insanların fevkalade rahatsız etmiştir. Bunun özgürlükler adına yapılması, tüm yasaklara ve cezai sorumluluğuna rağmen yayınlanması doğal olarak tüm kamuoyunda tepki ile karşılanmıştır. İnanan insanların kutsal değerlerini aşağılamak bir hak olamaz. Kaldı ki bu insanların duygu ve düşünceleri ile inançlarıyla alay edercesine beyanda bulunulmasının haklı bir yanı olamaz. Bu nedenledir ki, Aziz NESİN halkı tahrik ettiği kanaatiyle hakkında TCK.nun 175. maddesi gereğince soruşturma yapılmak üzere suç duyurusunda bulunulmuş ve şahsına yönelik eylemlere karşı haksız tahrikte bulunduğu kanaatiyle sanıkların cezasından indirim yapılmıştır. Aziz NESİN'in, olaylardan bir gün önce özel bir televizyonda yaptığı konuşmanın mahiyeti itibariyle tahrik edici bulunmamıştır. Buradaki konuşmasında sadece kendi düşüncelerini ve İslam dinine bakış açısını belirtmiştir. Bir kişinin İslam dinine inanıp inanmaması o kişinin kendi duygu ve düşünceleriyle ilgili bir husus olup bunun ifade edilmesi tahrik sebebi sayılmaz. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi yazan Salman RÜŞTÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabın içeriğinde İslama inanan insanların tahrikine sebep olabilecek beyan-lann bulunması ve bunu Bakanlar Kurulu kararna rağmen yayınlama hususundaki ısrarı ve bu yöndeki basma yapılan açıklamalar ile nihayet başyazarı bulunduğu gazetede yayınlanması, sanıkları haksız şekilde tahrik ettiği **kesin kanaatindeyiz**.

Bu konuda Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 29.3.1982 tarih, 1/38-117 sayılı kararının örnek olabileceği düşüncesi ile bir bölümünü sunmak istiyoruz.

*"...Sanığın dini vecibelerini yerine getirerek hacı olduğu görülmektedir. Dini inançlarından dolayı kimsenin kınanamayacağı bir Anayasa hükmü olduğu kadar aynı zamanda normal, ahlaki bir görevdir. Hal böyle iken maktul bu konuda hususiyet gösteren sanığın hacılığına vesile ederek ona şaka yapmakta, bu tür şakayı kabul etmediğini ve kızdığını belirttiği halde sanığa karşı olan bu tutum ve davranış ve sözlerini sürdürmektedir. Özel Daire kararında da belirtildiği gibi maktulün (...) eden bu hareketleri küll halinde ele alındığında eylemin haksız tahrik sayılması lazım gelir..."*

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bu kararından da anlaşılacağı üzere insanların dini inançlarından dolayı kınanamayacağı, aşağılanamayacağı veya inancına göre kutsal sayılan değerlere saldıramayacağı Anayasa hükmü olduğu kadar; aynı zamanda normal, ahlaki bir görev olduğu da belirtilmek suretiyle insanların inançlarıyla ilgili şaka dahi yapılmasının o insanları rahatsız ediyorsa devam edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Bizim olayımızda ise Aziz NESİN ısrarlı bir şekilde islam dinini, peygamberini, eşlerini ve ashabını küçülten bir kitabı yayınlamak istemektedir. Ve bu yayınlan mahkeme kararıyla da toplatılmıştır. İslam dininin Peygamberini, homoseksüel ilişkiler içerisinde, meleklerini seksüel ilişkiler içerisinde, peygamberin eşlerinin genelev sermayesi olarak gösterilmesi ve İslam dininin kutsal bildiği Kabe'nin de genelev olarak anlatıldığı bir romanın Türkçe'ye tercüme ettirilerek yayımının yapılması tahrik fiilinin tüm unsurlarını oluşturmaktadır. Yüksek Yargıtay'ın kararları ışığında Aziz NESİN'in bu fiilinin "adi tahrik" olarak değerlendirilmesi cihetine gidilmiştir.

#### G) KİŞİDE YANILMA-HEDEFTEN SAPMA

TCK.nun 52. maddesi *"Bir kimse, bir hata veya sair bir arıza yüzünden cürmü kastettiği*

*şahıstan başka bir şahsın zararına işlemiş olursa cürümden zarar gören kimsenin sıfatından neşet eden ve cezayı şiddetlendiren esbab faille tahmil olunamaz. Belki cürüm kast olunan şahsa karşı işlenmiş gibi telakki olunarak fail, cürmün tazammun edebileceği esbabı muhaffifeden istifade eder."*

Burada kişide yanılma, hedeften sapma bahse konudur. Her iki halde kast edilen neticeden başka bir netice meydana gelmektedir.

Kişide yanılma, işlenmesi kast edilen suç mağdurunun hüviyetinde, kimliğinde fiili hatadır. Kişide yanılmanın cezai mesuliyete tesiri yoktur. Çünkü kanun bir kimseye karşı işlenen fiili cezalandırmaktadır. Bu taktirde ise mağdurun hüviyeti bahse konu olmaksızın faille isnat'ı mümkün bir kusur vardır.

Hedeften sapma faille veya failin suçta kullandığı vasıtaya ait bir sebep yüzünden failin kast edilen neticeyi değil sapma-inhirafta tesiri ile başka bir netice meydana getirmesidir. Sapma ile yanılma birbirinden ayrıdır. Sapma halinde yanılma yoktur.

Gerek kişide yanılma ve gerekse sapma sebebiyle failin kastedilen şahıstan başka bir şahsın zararına işlenmiş olması halinde cürüm kast olunan şahsa karşı işlenmiş sayılır. Ve o suretle cezalandırılır.

Mağdurun sıfatından doğan ve cezayı arttıran sebep fail hakkında uygulanmaz. Kanun failin işlemeyi kast ettiği cürümü esas almıştır. Gerçekte fail suçtan zarar gören kimseye karşı bir suç işlemek istemediği için bu kimsenin sıfatından doğan ağırlaştırıcı sebep kendisi hakkında tatbik olunamaz.

Kast edilen suça ait indirim sebepleri fail hakkında tatbik edilir. Bundan dolayı maddede, *"...fail cürmün tazammun edebileceği azaltıcı sebeplerden istifade eder"* denilmektedir.

#### H) KANUNUMUZUN 52. MADDESİNİN UYGULANIŞ ŞEKİLLERİ

Yukarıda TCK. 52. maddesinin getirdiği prensiplere değindik, bu prensipleri madde metninin ifade şekli içinde değişik ihtimalleri kısaca açıklayacağız.

##### a) Gerçekleşen Suçta Ağırlatıcı Sebebinin Bulunması

Yanılma veya sapma sonucu failin gerçekleştirmek istediği suç yerine gerçekleşen suçta, kanuni ağırlatıcı sebepler mevcut olabilir. Bu ağırlaştırıcı sebepler maktulün sıfatından neşetmekte iseler faille yüklenemeyecektir. Bu belirtilen duruma uygulamamızdan bir örnek verelim. Aziz NESİN'i öldürmek maksadıyla otomobilleri ve binayı yakan sanıkların olayda bigünah insanların ölümüne sebep olmasını tek suç olarak kabul etmek zaruriyeti vardır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu 15.01.1968 tarih 110/2 sayılı kararında her hangi bir kimseyi öldürmek isterken yanılma veya sapma sonucu failin kardeşini, anasını, babasını öldürmüş olabilir. Bu halde fail için uygulanacak olan hüküm TCK. 448. maddedir. Ancak belirtelim ki bu sonuca kast kuralı ile varılacağı da açıktır. Zira fail suç tipindeki unsurları bilecek ve isteyecektir. Babasını öldürmek istemeyen veya öldürdüğü kişinin babası olduğunu bilmeyen failin baba katili olarak kabulüne kast kuralı engeldir. Olayımızda da sanıkların kastı Aziz NESİN'i yakarak öldürmektir.

##### b) Gerçekleştirilmek İstenen Suçta Ağırlatıcı Sebep Olmakla Beraber Yanılma veya Sapma Sonucu Meydana Gelen Suçta Bu Ağırlatıcı Sebebin Bulunmaması:

Bu durumda failin iradesine değil gerçekleşen neticeye itibar eden kanunumuz failin, leyhine olan neticeden sorumluluğunu kabul etmektedir. Gerçekten bu durumda fail nitelikli adam öldürmek suçunu işlemek istemekte ise de, isteği gerçekleşmemiş *"niteliksiz adam öldürmek"* suçu gerçekleşmiş olduğuna göre sorumluluğu gerçekleşen bu neticeye göre tesbit edilecektir.

Mesela; babasını öldürmek isterken yanılma veya sapma sonucu her hangi bir kimseyi öldüren failin sorumluluğu TCK. 450. maddeye göre değil, 448. maddeye göre tesbit edilecektir. Bu durumu olayımıza uyarladığımızda sanıkların kasıt bina yakmak suretiyle adam öldürmek olup aynı kasıt ile ve aynı fiil ile 35 kişinin karbon monoksit gazından zehirlenerek ölümüne, dolayısıyla bina yakmak suretiyle masum bu kadar insanın ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Kasıt ve fiil aynıdır. Burada sanıkların lehine uygulama yapılamayacaktır. Yani TCK. 448. hükümleri uygulanamaz.

#### **c) Gerçekleşmesi İstenen ve Gerçekleşen Suçlarda Ağırlatıcı Sebebin Bulunması**

Mesela; annesini öldürmek isteyen fail yanılma veya sapma sonucu babasını öldürmüş olabilir. Bu durumda failin sorumluluğu lehine çözümlenecektir. Her ne kadar fail anasını öldürmek isterken, babasını öldürmüş ise de, anası ölmediği için nitelikli öldürmeden söz edilemeyecek, babasını öldürmek istemediğine göre bu ağırlatıcı sebep TCK. 52.madde prensiplerine göre faile yüklenemeyecektir. (Yargıtay 1.Ceza Dairesi'nin 07.07.1971 tarih, 2564/2768 sayılı kararı.)

#### **d) Faile Yüklenemeyecek Olan Ağırlatıcı Sebepler Yalnız Mağdurun Şahsından Kaynaklanan Sebeplerdir**

Fail veya fiilin işleniş ile ilgili sebepler mağdurun sıfatından kaynaklanan sebepler olmadıkları takdirde sorumluluk ağırlatıcı sebepler göz önünde bulundurularak tesbit edilecektir, bu ihtimallere ait bir kaç örnek verelim:

Fail taammüden hareket etmiş; fakat yanılma ve sapma sonucu istediği kişiden başkası üzerinde netice gerçekleşmiş olabilir. Bu durumda taammüt ağırlatıcı sebebi mağdurun şahsından değil failin kastının yoğunluğundan kaynaklandığı ve bu sebeple bir ağırlatıcı hal olarak kabul edildiğine göre yanılma veya sapma da faile taammüt ağırlatıcı sebebinin yüklenebilmesi gerekir. (Prof. Dr. Ayhan ÖNDER)

Ancak yüksek Yargıtay, 1936 yılında verdiği bir içtihadı Birleştirme Kararı ile taammüt halinde bulunan kişinin yanılma ve sapmadan etkileneceğini; yani bu ağırlatıcı sebebin faile yüklenemeyeceğine karar vermiştir. Uygulamalarımız da bu görüş doğrultusunda sürdürülmektedir. (1c. Bir.Kar. 08.7.1936, 64/32 - 1. Ceza Dairesi 17.04.1963, 189/939)

Failin suçun işlenmesinde kullandığı vasıta mağdurun sıfatından kaynaklanmadığı için, bu ağırlatıcı sebep fail hakkında uygulanacaktır. Mesela; müşteki Aziz NESİN bina yakılmak suretiyle öldürülmek istendiği halde yanılma sonucu istenilenden başkalarının öldürülmesi durumunda ağırlatıcı sebep olan bina yakmak suretiyle adam öldürmek hükmü (TCK. 450/6.) uygulanacaktır. Zira kullanılan vasıta müştekinin şahsından kaynaklanan bir ağırlatıcı sebep değildir.

#### **e) İşlenmek İstenen Suçta Hafifletici Sebebin Bulunması**

Bu hafifletici sebep genel ve kanuni olabileceği gibi suç tipine ilave edilmiş unsurlarla özel nitelik gösteren bir suç tipi de yaratılmış olabilir. Mesela; hafif tahrike maruz kalan sanıkların bu tahrik nedeniyle tahrik eden Aziz NESİN'i öldürmek için otomobilleri ve binayı ateşe vermişler; fakat dumandan zehirlenen maktullerin sapma sonucu olayla ilgisi olmayan birçok kişinin ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Burada sanıkların TCK. 51. maddeden yararlanması ve cezasının indirilmesi gerekmektedir. (4. Ceza Dairesi, 5.6.1985 - 5354/5339)

#### **f) Failin İsteddiği Netice ile Birlikte, İstenmeyen Neticelerin de Meydana Gelmesi**

Gerek yanılma, gerek sapmada failin istediği netice gerçekleşmiş olmakla beraber bunun yanında daha başka neticeler de gerçekleşebilir. Değindiğimiz bu konu ile ilgili olarak açık

hüküm sevk eden kanunlar olduğu gibi kanunumuza benzer şekilde mesele ile ilgili açık hüküm sevk etmeyip problemin hallini doktrin ve uygulamaya bırakan kanunlar da vardır. Ve bu kanunlar çoğunluğu teşkil ederler; kanaatımızca da izlenen bu yol yerindedir. Zira fail istediği neticeyi gerçekleştirmiştir. Bu netice gerçekleştikten sonra daha başka neticelerin faille yüklenebilmesi kusurluluk esas ve prensipleri ile halledilebilir ki; kanunlarında açık hüküm bulunmayan ülkeler doktrin ve uygulaması da bu yöndedir. Fail gerçekleştirmek istediği netice ile birlikte daha başka neticelerin de meydana gelebileceğini ve bu neticelerin zorunlu olarak meydana geleceği veya meydana gelme imkân ve ihtimalinin varlığını düşünerek hareket edebilir. Veya böyle bir neticenin meydana gelebileceğini öngörmesi gerekirken öngörmemiş olabilir. Yaptığımız bu açıklamalar istenen dışında meydana gelen neticeler bakımından failin nasıl bir sorumluluğu olabileceğinin kusurluluk esasları içinde halledilmesi gerektiğini de belirtmiş olmaktadır. Failin işlemeyi kast ettiği suç yanında diğer bir suç da gerçekleşmiş olursa sorumluluğun şu şekilde tesbit edilmesi gerektiğini zannediyoruz.

İstenmeyen fakat yapılan hareketlerle zorunlu olan gerçekleşecek olan neticelerin de kasten işlenmiş olduğunu kabul etmek gerekecektir.

İstenilen netice yanında daha başka neticelerin de gerçekleşebileceği fail tarafından öngörülmekle beraber bunların gerçekleşmemesi istenmiş olabilir. Gerçekleşen fakat istenmeyen neticelerden failin bilinçli kasıt ile sorumlu olması gerektiğini düşünüyoruz.

Nihayet fail gerçekleştirdiği netice yanında daha başka neticelerin de gerçekleşebileceğini düşünebilmesi ve bunları öngörmesi gerekirken öngörmemiş olabilir ki, burada da istenmeyen neticeler bakımından failin taksir sorumluluğu kabul edilmelidir.

Görülüyor ki, fail gerçekleşmesini istediği suç yanında daha başka neticeler de gerçekleştirdiği taktirde bu neticeler bakımından kusurluluğunun şekline göre sorumluluğun tesbit edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Bu neticelerden fail nasıl sorumlu olacaktır? Diğer bir ifade ile suç tekliği mi, yoksa suç çokluğu mu kabul edilecektir? Kanunumuzda bu konuyu düzenleyen açık bir hüküm yoktur. Fikri içtimayı tesbit eden TCK.nun 79. maddesine verilecek anlama göre tek suç sayılabilmesi mümkündür. Ve yüksek Mahkeme'mizin bu görüşü benimsediği, verdiği çeşitli ve istikrarlı kararlarından anlaşılmaktadır. Mesala; öldürmek kastı ile ateş eden sanığın tüfeğinden çıkan saçmalardan bazılarının mağdurun yanında bulunan çocuğuna da isabet ettikten başka kucağında bulunan çocuğa isabet etmiş olması veya mermi mağdura isabet ettikten başka sanığın annesine de isabet etmesi hallerinde cezanın TCK.nun 79. maddesine göre yeni fikri içtima kurallarına göre tesbit edileceği Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 22.12.1983 tarih, 8933/4255 karar -1.2.1983 tarih 3639/208 sayılı kararlar ile belirtilmektedir. (Prof. Dr. Ayhan ÖNDER)

Failin mağdura sıktığı kurşunlardan birinin tesadüfen yolda yürümekte olan bir kadın da yaralaması olayında TCK.nun 52. ve 79. maddesi hükümlerine göre tek suç oluşmuştur (Y.C.G.K. 10.11.1975 tarih, 4-259/278)

Karısını öldürmek için ateş eden sanığın, karısının kucağında bulunan öz kızını öldürmesi olayında çocuğun sıfatından doğan şiddet sebebinin sanığa yükletilmesine TCK.nun 52. maddesi engel ise de anılan yasa maddesi doğrudan doğruya öldürülmek istenen kadının sıfatından doğan ağırlaştırıcı sebebin sanığa uygulanmasını ve TCK.nun 449/1. maddesi ile ceza tayinini önleyici bir nitelik taşımamaktadır. (Y.C.G.K. 19.02.1973 tarih, 1-446/163 sayılı karar)

Yukarıda yazılı karar şu şekilde eleştirilmiştir: Bu karara katılmak imkânı yoktur. Bir kere olayda kan yaralanıp çocuk öldüğüne göre çok neticeli sapma vardır. Ve bu nedenle olay 52.

maddenin kapsamına girmez ortada mağdur sayısınca suç bulunur. Ve fail karısını öldürmeye tam teşebbüs ile birlikte çocuğunu taksirle ya da belirli olmayan kasıtlı öldürmekle sorumlu tutulur. Bundan başka 52. madde asıl hedefteki ağırlatıcı sebeplerin faile yüklenemeyeceğinden sözetmek suretiyle bu ağırlatıcı sebeplerden failin sorumlu tutulamayacağını açıklamış olmaktadır. Çünkü kanunda açık hüküm bulunmadıkça bir ağırlatıcı sebeple ceza artırılması 29. madde hükmüne mef-ruz suç kurallarına, cezada kanunilik ilkesine aykırı olur. (DÖNMEZER-ER-MAN, Ceza Hukuku)

Tüm bu açıklamalar sonucunda Müşteki Aziz NESİN'in Şeytan Ayetleri isimli kitabın Türkçe'ye çevirisini yapıp Aydınlik Gazetesi'nde yayınlamaya başlamış olması ve bu yöndeki basın yayın organlarında açıklamaları bu kitabın içeriğinde islam Dini'nin mukaddes değerlerine hakaret edildiği; böyle bir kitabın Bakanlar Kurulu'nca yasaklanmasına rağmen ısrarla yayınlayacağını beyan eden Aziz NESİN'e, Sivas halkının duyduğu öfke ve tepkinin sonucu Madımak Otel'i'nde bulunan Aziz NESİN'i yakarak öldürmeyi düşünen sanıkların evvela otomobilleri daha sonra da oteli yakarak tasarladıkları neticeyi gerçekleştirmek için 7. saat boyunca saldırıda bulundukları ve neticede kast edilen kişinin değil kast etmedikleri fakat neticelerini öngörmeleri gereken yani otelde başkalarının da bulunabileceğini düşünmeleri gereken sanıkların fiili TCK.nun 52.maddesi yollamasıyla 450/6. maddesi hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu nedenle Mahkememiz fiilin müşteki Aziz NESİN'e yönelik olduğunu, bunun neticesinde sanıklar lehine oluşan tahrik hükümlerinin de tatbiki zaruriyeti karşısında TCK.nun 51/1. maddesi uygulanmıştır. Her ne kadar müdahil taraf olayda ölenlerin tahrikinin bulunamayacağını beyan etmiş iseler de, kanunun bu açık hükmü karşısında (TCK. 52) sanıklar lehine olan tahrik hükümlerinin uygulanması kanuni bir zorunluluktur. Ve TCK. 52. maddesinin amir hükmüdür. Bu nedenle müdahil tarafın bu yöndeki görüş ve düşüncelerine itibar edilmemiştir. Bu madde gereğince tahrik ölenlerden değil müşteki Aziz NESİN'in Şeytan Ayetleri isimli kitabı yayınlama konusundaki ısrarından kaynaklanmıştır.

#### I) TCK. 463- FAİLİ BİLİNMEYEN ADAM ÖLDÜRME

TCK. 463. Maddesi "*448, 449, 450, 456, 457. nci maddelerde beyan olunan fiilleri iki veya daha çok kimse birlikte yapmış olup da failin kim olduğu belli olmazsa bunlardan herbirisi hakkında fiil için tayin edilmiş olan ceza üçte birden yarıya kadar indirim olarak hükmolunur. Ölüm cezası gerektiren fiillerde yirmi seneden, müebbet ağır hapis cezasını gerektiren fiillerde onaltı seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası tayin olunur. Şu kadar ki, bu hüküm fiili doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlar hakkında uygulanmaz.*"

Bu maddede suç ortaklığının özel bir şekli düzenlenmiştir. Bu, ayrı ve hususi bir cürüm kabul edilmiştir. Bilindiği üzere suç ortaklığı bir tek kimse tarafından işlenebilen bir suçun anlaşma ve işbirliği ile birden ziyade kimseler tarafından birlikte işlenmesidir. Burada suç "*Birden ziyade kimselerin işbirliği neticesi*"*Air*. Bu konuda değişik görüş ve düşünceler bulunmakta bu farklı görüşleri ifade ettikten sonra Yargıtay içtihatlarıyla bu maddenin olayımıza uygulama nedenlerini açıklayacağız.

Abdullah Polat GÖZÜBÜYÜK'e göre, "*Bu maddede karşılıklı suç ortaklığı söz. konusudur. Bundan maksat birden ziyade kimselerin belli bir suçun işlenmesine katılmış olmaları ve fakat asli failin hangisi olduğunun belli olmaması, tesbit edilememesidir. Mesela bir kaç kişi silahlarıyla bir kimseye ateş edip öldürmüş veya yaralamış olması ve fakat öldürücü yarayı veya müessir fiili hangisinin mermisinin meydana getirmiş olduğunun tesbit edilememesi hali olarak*"*tarif etmiştir.*

Prof. Dr. Faruk EREM'e göre, "*Bu madde hükmünü delil yokluğu veya delil yetersizliği sanıklar aleyhine kabulü şeklinde anlamak lazımdır. Bu madde vicdani delil sistemi yerine bu günkü usul hukukuna tamamiyle yabancı olan kanuni delil sistemini vazetmektedir. Bu itibarla*

kanunun 463. maddesini bu günkü ceza hukuku prensiplerine bile izahı imkânsızdır. Bu günkü ceza hukuku bir masumu cezalandırmaktansa birkaç suçluyu cezalandırmama-yı uygun bulur. Halbuki 463. madde bir suçluyu cezalandırmak için birkaç suçsuzun da cezalandırılmasını emretmektedir ki bu da doğru bir görüş değildir. Kanunun 463. maddesinde iştirakin sübutunu şart koşmuştur. Bu itibarla bu maddeye göre cezalandırılacak olanların suçta hisseleri vardır. Fakat hisselerinin derecesi nazara alınmaksızın cezaya çarpılmalarında dahi bir haksızlığın mevcut olduğu aşikârdır. 463. madde hükmü adam öldürme ve müessir fiilin cezasını azaltan bir hüküm olarak telakki edilmemelidir. Faili bilinmeyen adam öldürme "müstakil suç" sayılmıdır. Bilhassa suç vasfında değişme bakımından usul hükümlerinin tatbikinde bu husus gözden uzak tutulmamalıdır. " şeklinde ifade etmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 23.11.1980 gün ve 1-241/385 sayılı kararının açıklama kısmını buraya almayı uygun gördük:

"...Tatbikatta çok sık karşılaşılmışına rağmen TCK.nun 463. maddesinin anlamı, uygulama alanı ve şartları, yakın ilgisi bulunan madde ve kavramlarla sınırının çizilmesi hususunda görüş ve tatbik birliğinin sağlanamadığı ve bu sebepten maddenin uygulanması ile ilgili çelişkili birçok kararın verildiği doktrinde de değişik görüşlerin ileri sürüldüğü görüldüğünden incelemekte olduğumuz, bu dava dolayısıyla konunun yeniden derinlemesine tartışılıp uygulamaya açıklık getirecek bir karara varılmasında zorunluluk bulunmaktadır.

Doktrinde 463. maddenin mahiyeti konusunda:

1. 463. madde adam öldürme ve müessir fiillerin kanuni hafifletici bir sebebini teşkil etmektedir. (Y. Tuna-Adalet Dergisi, 1995, s. 744)

2. Faili bilinmeyen adam öldürme müstakil suç sayılmalıdır. (F. Eren-Türk Ceza Hukuku Hususi Hükümler)

3. Madde iştirake ilişkin genel hükümlerin uygulanmayacağı halleri gösteren bir hükümdür. (Ç. Özek, t.Ü. A.F. Dergisi)

4. Faillerin tesadüfî birleşmelerinde teker teker iştirak derecelerinin be-lirlenmemesi halinde uygulanan istisnai hükümdür. (S. Dönmez.er - Kişi ve Mala Karşı Cürümler)

5. Müstakil suç olmayıp adam öldürme ve müessir fiil suçlarına tesir eden bir durumdur. (S. Donay ~ İ.Ü.H.F. Dergisi)

6. Ne'vi şahsına münhasır bir iştiraktır. (Anayasa Mahkemesi'nin 11.6.1968 gün, E. 1967/48, K. 1968/624 sayılı kararı)

7. Ayırt edilmeyen ortaklık terimi ile karşılayacağımız bir suç ortaklığı şeklidir. (N. Kunter-Suç Ortaklığı Sorunu ve Ceza)

8. Şüphe sanık lehine yorumlanır kuralının kanuni bir tatbikatıdır.

9. Suç işleyeni bulamamaktan doğan adli iktidarsızlığın kanuni ifadesidir.

10. Sistem içinde bir tenakkuzdur."

Ve benzeri tavsif ve açıklamalar yapılmış, bunlar çeşitli kararlardan benimsenerek makas bulmuş ve değişik uygulamalara esas alınmıştır. Ancak; konunun aydınlanmasına yardımcı olmakla birlikte bunların hepsinde de izahsız kalan yönler olduğu gibi herhangi biri esas alındığında kaçınılmaz şekilde çelişkili sonuçlar doğacaktır.

Bu nedenle görüşlerden herhangi birinin peşin tercihinin yapmaksızın maj-no ve benzerleri gibi söz konusu maddeye ve getirdiği hukuki müesseseye taraftar olmayanların daraltıcı yorumlarını esas almaksızın maddenin kanunumuzda varolduğu ve yürürlükte bulunduğu esastan

hareketle konuya aydınlık getirilebilir.

Maddenin, mehzadaki Mapuslar Meclisi Komisyonu ile Bakanlık raporunda "...64 ve 65. maddelerin meseleyi halle kafi geleceği ileri sürülmekte ve 463. maddenin kaldırılması istenmekte ise de ...asli fitilin belli olmaması sebebiyle umumi iştirak hükümlerinin tatbikine imkân olamayacağından maddenin yazılı şekli ile muhafazası gerekli görülmüştür." denilmektedir. Maddenin sevk maksadı budur.

Madde metninde yer alan "*Bir kaç kişi birlikte yapmış olup da*" şeklindeki iştirak tazammun ve ifadeden ifade ve maddenin son cümlesindeki "*fiili doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlar hakkında tatbik edilemez.*" tarzındaki asli maddi iştirak hallerinden birinin bertaraf eden diğerinin yani "*irtikap edenler*"i kapsamına aldığını açıklayan ifadeler karşısında maddenin "*özel bir iştirak düzenlemesi*" olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Nitekim Mehazın hazırlanması sırasında "*umumi iştirak hükümlerinin tatbikine imkân vermeyen haller için maddenin getirilmiş olduğu*" şeklindeki Komisyon ve Bakanlık raporları da maddenin "*Öz.el bir iştirak hükmü*" diğer bir ifade ile "*Adam öldürme ve yaralamaya münhasır müşterek hüküm*" olduğunu göstermektedir.

Zira 64. maddenin birinci fıkrasında yer alan asli-maddi iştirak ne'vilerin-den "*irtikap edenlerin*" 463. madde kapsamına alınmasına karşılık "*doğrudan doğruya beraber işleyenlerin*" maddenin son fıkrasıyla 463. madde tatbikatından istisna edilmesi de 463. madde ile iştirakin özel bir düzenlenmesinin yapıldığını ortaya çıkartmaktadır.

Madde uygulamasına dahil edilmeyeni belirtirken kullanılan "*doğrudan doğruya beraber işleyenler*" iştirakçi grubunu tüm asli iştirakin, ifadesi gibi kabul ve buna göre uygulama yapma açık madde metnine ters düştüğü gibi "*doğrudan doğruya beraber işlemeyi*", "*irtikap etmeye*" eşit tutmak da kanun koyucunun kavramları karıştırdığını varsaymak olur ki, bu mümkün değildir. Bu yanlış varsayımın sonucu olarak 463. maddeyi "*irtikap edenlere*" uygulamayıp sadece tesadüfi birleşmelere hasretmek kanun koyucuyu gerekçe ve sebeplerini izah ederek kabul ettiği ve tetvilde "*abesle iştigal ediyor*" saymak olur ki buna ne öğretinin ne de uygulayıcıların yetkisi yoktur. "*Kanun koyucu abesle istikal etmez*" prensibi her türlü yorumda hukukun vazgeçilmez ve hareket noktası kabul edilen bir ana kuralıdır.

463.madde sayılan fiillere münhasır özel iştirak türü (müşterek hüküm) olarak kabul edilmediği takdirde, TCK.nun 451. ve 452. maddelerine tatbiki mümkün olmayacak, nitekim majno 463. madde hükmü 448, 449, 450, 456, 457. maddelerin mevzuunu teşkil eden kasten vaki olan katil ve müessir fiillere münhasır olup, failin maksadını aşan katil ve müessir fiiller ile neticeyi ağır-laştıran önceki ve sonraki sebeplere şamil değildir, demek suretiyle böyle bir sonuca ulaşmaktadır. Ceza Genel Kurulu'nun 19.3.1973 gün ve 420/229 sayılı kararında ise; 451 ve 452. maddeler 463. madde gibi 448, 449, 450. maddelere matuf olup bizatihi bir hükmü tazammun etmediği için mücerret bir şekilde tetkikine imkân olmayıp maddeler ile birlikte tatbiki zaruri olan maddelerdir. 463. maddenin 451 ve 452'ye atıf yapmamış olması 463. ün bunlara uygulan-masını engellemez. Aksi görüş kanun koyucunun amacına ters düşer. Yargıtay'ın öteden beri benimsediği görüş de bu yoldadır, denilmek suretiyle 463.ün özel bir iştirak türü olduğu faslın müşterek hükmü bulunduğu kanunumuzun sistemine uygun şekilde belirtilmektedir. 463. maddeyi açıklanan nedenlerle özel bir iştirak türü olarak kabul ettiğimize göre iştirak halinde işlenen suçlarda şeriklerin cezalandırılması konusunda çeşitli ülkelerde uygulama alanı bulan üç ayrı sistemi ve bu sistemler içinde önce kanunumuzun sonra da 463. maddenin yerini saptamakta yarar ve hatta zorunluluk vardır.

## 1- Eşitlik Sistemi

Bu sistemde suça bağlılık cezaya da bağlılığı gerektirir. Failler kader birliği etmişlerdir.



Sonuçtan hepsi tam olarak mesuldürler. Objektif suç birliği mevcut olup suç hiçbir ayrım yapmaksızın bütün şeriklerin eseridir, cezaları da aynı olmalıdır. Esaslarına istinat eder, 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu Fin ve Bulgar Ceza Kanunları'nda bu sistem benimsenmiştir. Her failin suçu tek başına işlemiş sayılması bu sistemin hareket noktasıdır. Kanunumuz bu sistemi kabul etmediğine göre bu sistemin yukanda özetlenen esaslarıyla konuyu çözümlemek mümkün değildir.

## 2- Cezanın Faile Göre Tayini Sistemi

Bu sistem asli ve fer'i fail ayrımını kabul etmekte; ancak fer'i faile tam ceza verip fer'i failin tehlikelilik derecesine giren hakime cezayı indirmekte geniş taktir hakkı vermektedir. Kanunumuzca kabul edilmediğinden olaya dayanak yapılamaz.

## 3- İkilik Sistemi

Kanunumuzca kabul edilen sistemdir. Bu sistem esaslarını diğer sistemleri şu şekilde tenkit ederek vazeder.

İştirak halinde işlenen bir tek suçta kaç fail varsa o kadar da suç görmek *"adeta gerçeklerle ilgiyi kesmek olur."*

Diğer faillerden ve tek olan sonuçtan soyutlayarak her faili ayrı ayrı ele almak hiçbir esasa dayanmayan felsefi spekülasyondur.

İştirak'i faillerin sayısı kadar suça icraya kalkışmak tamamıyla yapıcılık olur. *"Gerçeklerden ilgi kesmek felsefi spekülasyon ve yapmacılık ceza hukukunun kabul etmeyeceği kavramlardır. Bunlar dayanılacak esaslar değildir"* diye diğer sistemler reddedildikten sonra kendi esasını şöyle vazetmektedir: Şeriklerden illi değeri haiz hareketi yapanlar arasında bu hareketlerin hukuki ve maddi değerine göre *"asli iştirak"*, *"fer'i iştirak"* şeklinde aynm yapılmalı (TCK.nun 64 ve 65. maddelerinde bu aynm yapılmıştır). Bu aynm mümkün olmuyorsa (ki olayımızda böyledir. 463. madde bu gibi durumlarda uygulanmak için Ceza Kanunumuza konulmuştur), bu ahvalde faillere indirimli aynı ceza verilmelidir. Bu bir uygunluk, bir muadelet meselesidir.

Kanunumuzun asli-fer'i fail aynmı kabul ettiğine göre asli fail kimdir? Faillerden her hangi birinin hareketi tek başına ele alındığında, *"kanuni suç tipinde"* tarif eden hareket ve sonucu yaratan asli faildir. Bu unsurlara göre 463. maddede tarif edilen fail, asli fail değildir. Zira sonuç olan ölümü vücuda getiren kimdir? Belli olmamaktadır. Fer'i failler için fiili yapma söz konusu olmadığına göre 463. maddedeki fail fer'i, fail değildir. Zira kanun metninde fiili yapmak sözcüğü yer almaktadır. Öyleyse 463. madde nedir? Faili kimdir?

Bu madde failin belli olmaması hali değildir. Hepsi irtikap eden *"tetiğe basan-yanan cismi otomobillere ve otele atanlar"* sıfatında olan kişilerden ölümde hangisinin hareketinin hedefte özdeşleştiğinin bütünleştiğini ölümü meydana getirdiğinin saptanamaması halidir.

Öyleyse suç: Suç ortaklarının failliyetlerin yan yana icrası sırasında bunlardan herhangi birine kesin ve tek olarak bağlanamayacak şekilde meydana gelmiş ise müstakil fail belli değildir. Ve eşit ceza sorumluluğu vardır. Verilecek ceza fiillerinin ortalamasıdır. Buna mukabil faillerin birleşmesinden, toplamından sonuç ortaya çıkıyorsa ki, bu halde doğrudan doğruya beraber işleme vardır. Bu tür kabul ve uygulama şu yönü ile de sisteme uygunluk ve tutarlılık arz eder. 463. maddede beyan olunan fiiller denilmek suretiyle sadece hareketin -taarruzun değil- fiil hukuki kavramın esas alındığı açıkça görülmektedir. Bu nedenle fiilin hukuki dokusuna kısaca değinilmekte yarar vardır.

Fiil=irade+hareket+taarruz=Aziona+illiyet   bağı+netice   unsurlarından   oluşmuştur. Bu

formüldeki unsurlardan biri eksik ise 64. madde uygulanmaz. Kişinin asli fail olarak sorumlu tutulması için gerekli iradi hareket var, illiyet bağı tahakkuk etmiştir. Ancak sonuç kimin eseridir? Kesin olarak saptanamamaktadır. Böyle bir durumda 64. maddeyi değil, 463. maddeyi esas alarak uygulamak zorunluluğu vardır. Böyle bir kabul bizi şu sonuca da götürür: İştirak halinde işlenen suç bir kül bir bütün olduğuna göre, bu suçun işleni-şindeki hareketleri de bir tek suçun parçaları olarak kabul etmek gerekir. Bir suçta sırf hareketlerin fazlalığı suçundan çokluğunu ifade etmeyeceği cihetle, faile tesbit edilen en ağır hareketinin gerektirdiği tavsife göre ceza verilir. (DÖNMEZER-ERMAN, s.513).

"...Belli olmayan asli failin fer'i faili" müessesesi ile "müstakil faili gayri muayyen" müessesesinin mukayesesi:

Birden çok kişi, mesala beş kişiden dördü ateş ediyor, birisi etmiyor. Ateş etmeyen kim olduğunu tesbit edemiyoruz. Bu ahvalde yerleşmiş ve tartışmasız uygulama gereği hepsini belli olmayan asli failin fer'i olarak cezalandırıyoruz. Dördü ateş etmemiştir diye hepsini asli fail saymıyoruz. Çünkü "*fiil formülünde*" bir bilinmeyen vardır. "*Hareket ve taarruz.*" kimin, belli değildir. Bu halde 65/3. maddesinin uygulanması bu bilinmeyenden doğmaktadır.

Buna mukabil eyleme katılanlardan beşi de ateş etmiş; fakat sonucu hangisi almış bilmiyorsak gene bir bilinmeyen unsur bulunduğundan, bu halde de 463. madde uygulanmalıdır. Aksi görüşün kabulü halinde sonucu kimin usule getirdiğini bilmediğimiz gruba 463. maddeyi uygulamazken, belli olmayan asli failin fer'i faili kabul ettiğimiz beş kişiye veya gruba 65/3. maddeyi uygulama kanunumuzun kabul ettiği sistem içinde çelişkiye düşmek olur ki bu çelişkiyi mantıken izah etmek mümkün değildir.

Yukarıda izahına çalıştığımız Yüksek Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararından çıkarttığımız netice itibariyle TCK.nun 463. maddesinin unsurları şu şekilde sıralanabilir:

- Bütün dikkat ve ihtimam gösterildiği ve tüm imkânlar kullanıldığı halde asli failin tesbiti mümkün olmamalıdır.

- Fiiller birden fazla olmalıdır.

Fiilin asli unsurlarından olan "*sonuç*" irtikapçılar arasında ve fakat ortada kalmalıdır.

Olayımızın gerçek failleri onbin kişi civarındadır. Yani Sivas halkından on-binin üzerindeki insan bir şekilde Aziz NESİN'i protesto etmek üzere Madımak Oteli önünde toplanmışlardır. Bu gösteri yapan grup içerisinde Emniyet Mü-dürlüğü'nce tesbit edilebilen 125 kişi sanık sıfatıyla haklarında çeşitli kamu davaları açılarak huzura getirilmişlerdir. Bu sanık sıfatıyla huzura getirilen kişilerden bazıları yine Emniyet Mü-dürlüğü mensuplarının teşhis ve tesbitleriyle otomobillerin ve otelin yanmasında birinci derecede sorumlu gösterilmişlerdir. Mahkememiz hakkında dava açılan tüm sanıkların durumunu ayrı ayrı değerlendirerek olay içindeki aktivitelerin ve fiillerin sonucu doğurmaya müsait olup olmadığını araştırmış ve yangının başlangıcının hangi sanığın fiilinden meydana geldiğini tesbit edememiştir. Zira ifadelere göre yüzlerce kişi binayı tutuşturup yakmak için ateşli cisimleri atmışlar, bu cisimlerden hangisinin yangına sebep olduğu tesbit edilememiştir. Yanan bez parçası, sünger parçası veya kağıdın hangi sanığın elinden çıktığı veya ateşlediği tesbit edilememiştir. Ancak bu sanıklardan olay içerisinde en fazla aktif olan polis barikatını aşarak otomobilleri ve oteli tahrip ederek yanan cisimleri buralara atan veya oteli yakmak için büyük çaba gösteren sanıkların içerisinde birinin müstakilen otomobillerden yangın başlattığını bütün dikkat ve ihtimam gösterilmesine ve tüm imkânlar kullanılmasına rağmen asli fail tesbiti mümkün olamamıştır. Zira yukarıda da izah edildiği gibi yüzlerce yanan cisim otomobillerden sızan benzinler üzerine ve otel içerisine düşmüştür. Bu yanan cisimlerden hangisinin yangını başlattığı ve bu cismin hangi sanık tarafından atıldığı tüm imkânlar kullanılmasına rağmen tesbit edilememiş olması, binanın

yanmasına sebep olan sanıklardan hangisinin fiilinin yangını başlattığı tesbit edilememesi sebebiyle olayda TCK.nun 463. maddesinin uygulanma zarurietiyi hasıl olmuştur.

#### L) FER'İ MADDÎ-MANEVİ İŞTİRAK

Suçta fer'i manevi iştirak, suçun işlenmesinde asli-maddi failin iradesine ikinci derecede tesir edecek hareketleri yapmaktır.

Suçun işlenmesinden önce failin suçu işleme kararını desteklemek, tasvip etmek ve onu kararını uygulamaya sürüklemektir. Fer'i fail asli failin suçu işleme kararını uygulamaya sürüklemekte onu kararını uygulamaya itelemektedir. Teşvik failde suçu işleme kararı mevcut olması itibariyle azmettirmekten ayrılır. Teşvik de belli bir suçu işlemeye matuf olmalıdır. (GARRAUD)

Suç işleme kararını kuvvetlendirme failin suçu işlemeye dair mevcut kararını icraya başlamasını sağlayacak tarzda telkin yapmak, cesaret vermek ve tavsiyede bulunmaktır. Fer'i fail telkin, tavsiye, cesaret verme gibi hareketleriyle asli failin karar safhasından icra safhasına geçmesine sebep olacaktır. (MANZİNİ)

Fer'i iştirakde manevi unsur; suç ortaklarının muayyen bir suçun işlenmesine iştirak ettiklerini bilmiş ve bunu istemiş olmaları lazımdır. Yani her failde suça iştirak kastı bulunmalıdır. Suça iştirak iradesinin muayyen bir suç üzerinde birleşmesi, anlaşmayı meydana getirir, iki asli failden biri öldürmek diğeri sadece müessir fiilde bulunmak suretiyle hareket ederse husule gelen suçta ortak sayılmazlar. Ortada iki ayn suçun müstakil failleri vardır. Ve suç işleme iradeleri farklıdır. Burada şerikler suç işlemekten önce irade birliği yapmaları gerekmektedir. Nitekim olayımızda sanıklar gerek sloganlarıyla, gerekse eylemleriyle irade birliği içinde olduklarını ortaya koymuşlardır.

Kim tarafından işlenmiş olduğu bilinmeyen ve faili gayri muayyen olan adam öldürme suçunda fiili işleyenlerin hepsinin cezalandırılması ve fakat bu cezasının indirilmesi keyfiyetine işleyeni bilinmeyen adam öldürme denir. Bu fiilin destekçisi olan sloganlarıyla ve tezahüratıyla birinci derecede sorumlu sanıkları tahrik ve teşvik eden barikatın önünde kalıp aşamayan sanıklar bu suçun fer'i ortaklarıdır. Her ne kadar doktrinde faili gayri muayyen olan suça iştirakin mümkün olup olmadığı tartışılmakta ise de, ağırlık kazanan ve özellikle Yüksek Yargıtay'ın benimsediği görüş faili gayri muayyen suçlara fer'i iştirakin mümkün olabileceği yöndedir. Mahkememizde bu görüşten hareketle olay yerinde yangının çıkmasında birinci derecede sorumlu olan; ancak hangisinin fiili sonucu yangının başladığı tesbit edilemeyen sanıklara yakın konumda bulunan, onları sürekli slogan ve tezahüratlarla teşvik eden, barikatı aşamayan ancak polis barikatını zorlayan sanıkların hake-keti irade birliği içinde bulunan asli faillerin daha aktif ve daha etkili eylemde bulunmalarını sağlamıştır. Ayrıca fer'i failler, asli faillerin eylemlerini kolaylaştırıcı fiillerde bulunmuşlardır. Mesela, benzinin getirilmesi, mesala polis ve asker barikatını zorlamak suretiyle bu barikatı aşan asli faillerin fiilini gerçekleştirmek yönünde. Emniyet güçlerini eylemleriyle hareketsiz bırakmak ve engellemek suretiyle yardımcı olmuşlardır. Bu nedenledir ki Mahkememiz tüm sanıkların olay içindeki durumlarını ayrı ayrı inceleyerek fiilinin ulaştığı noktadaki hukuki durumu değerlendirerek hüküm tesis etmiştir. Ve bu nedenle fer'i faillere ikinci derecede sorumluluk getirilmiştir. Yukarıda da değindiğimiz gibi polis ve asker barikatını sürekli zorlayarak meşgul eden ve yedi saat boyunca Aziz NESİN aleyhinde slogan atarak birinci derecede sorumlu failleri sürekli tahrik ve teşvik etmek suretiyle suçun işlenmesine yardımcı oldukları **kesin kanaati** hasıl olmuştur.

Netice itibariyle fer'i failler, asli faillerin suç işleme kararlılığını kuvvetlendirmekte ve suç işlemeye dair var olan kararın icrasına başlamasını sağlamakta attıkları sloganlarla cesaret vermekte ve asli faillerin karar safhasından icra safhasına geçmelerine sebep olmuşlardır. Bu

nedenle cezalandırılmışlardır.

#### M) 2911 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNUNA MUHALEFET ETMEK

Bu kanunun 32. Maddesi: "*Kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşlere silahsız olarak katılanlar emir ve ihtardan sonra kendiliğinden dağıtmazlar ve hükümet kuvvetleri tarafından zorla dağıtılırsa...*

*Dağıtma sırasında cebir ve şiddet veya tehdit veya saldırı veya mukavemette bulunanlar, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde... cezalandırılırlar."*

02.07.1993 günü Cuma namazından çıkan bir grup insanın tekbir getirerek Aziz NESİN ve Vali aleyhinde slogan atarak, Hükümet Binası önünde gösteri yaptıkları daha sonra Kültür Merkezi önünde gösteri yaptıkları ve Pir Sultan Abdal Heykeli'ne saldırdıkları daha sonra da Aziz NESİN'in kaldığı Madımak Oteli önüne geldikleri, oteli taş atarak camlarını kırdıkları ve yedi saat boyunca kanunsuz gösteri yaptıkları, Emniyet kuvvetlerinin sürekli dağılma yönündeki ikazlarına rağmen dağılmayarak hatta daha da çoğalarak, kanunsuz gösterilerini devam ettirdikleri, otelin yanmasından sonra havaya açılan ateş sonucu dağıldıkları, yedi saat boyunca cebir, şiddet, tehdit, saldırı ve mukavemette bulundukları açık ve kesin olarak sübuta ermiştir.

Kanunsuz gösteri ve yürüyüş yapan sanıkların, Madımak Oteli önünde görülmedikleri, Madımak Oteli önünde bulunanların da uzaktan gösterilere katıldığı, slogan atmakla yetindiği, kumlan polis ve asker barikatını zorlamadıkları, sadece Aziz NESİN aleyhinde sloganlara iştirak ettikleri, başkaca ciddi bir eylemlerinin bulunmadığı ve başka bir suçu oluşturacak nitelikte fiilleri tesbit edilemediğinden bu kanun gereğince cezalandırılmalan cihetine gidilmiştir.

#### N) NETİCE VE KANAAT

Aziz NESİN'in 1993 yılı başından itibaren basına da intikal eden açıklamalarında yazan Salman RÜŞDÎ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabı tercüme ettirerek yayınlamak istediğini beyan etmiş olması ve başyazarı bulunduğu Aydınlik Gazetesi'nde yayınlamaya başladığı, yayınlanan bölümlerin Şişli Sulh Ceza Mahkemeleri'nce toplatılmasına karar verildiği, yukarıdaki bölümlerde etraflıca izah edilmiştir.

Telif hakkı dahi almadan ısrarla yayınlamak istediği Şeytan Ayetleri isimli kitapta, Müslümanların Peygamberi, eşleri ve eshabının aşağılandığı, tüm Müslüman kamuoyunca bilinmesi ve bu kitabın bir bölümünün tercüme edilerek Aziz NESİN tarafından yayınlanması, Müslüman topluluk tarafından büyük tepki ile karşılanmıştır.

02.07.1993 tarihinde Sivas'ta bulunan Aziz NESİN'in protesto edilmesi amacıyla gösterilere başlandığı, evvela Vilayet Binası önünde daha sonra Kültür Merkezi önünde ve en son olarak da Madımak Oteli önünde gösteriler yapıldığı, onbeş bine yaklaşan göstericilerin Emniyet mensupları tarafından kontrol edilemediği ve Madımak Oteli önünde bulunan otomobillerin tahribi ile başlayan daha sonra da temin edilen benzinlerle sünger, bez, kağıt gibi cisimleri ateşleyerek otomobillere ve otele attıkları, çıkan yangın sonucu 35 kişinin karbonmonoksit gazından zehirlenerek öldüğü, 2 kişinin de faili bilinmeyen ateşli silah yarasından öldüğü anlaşılmıştır.

Sivas Olayları'nın devlete ve Laik düzene yönelik olmadığı Aziz NESİN'in, Şeytan Ayetleri isimli kitabını yayınlamasına duyulan öfke, kin ve nefretin oluşturduğu tahrik sonucu ve Aziz NESİN'e yönelik bir eylem olduğu kast edilen Aziz NESİN olmasına rağmen hedefte sapma sonucu 37 masum insanın ölümü ile sonuçlanan bu olayların, Laik-antilaik veya mezhep

çatışması olmadığı sadece islam dinince mukaddes sayılan değerlerin aşağılanması tepki gösterildiği, Aziz NESİN'in Anadolu'nun her hangi bir vilayetinde de aynı tepkiyi görebileceği, dolayısıyla şahsa yönelik eylemin bir başka mecraya çekilerek kamplaşma ve kutuplaşma yaratmanın hukuki ve sosyal bir yaran olmadığı kanaatindeyiz.

## HÜKÜM

Yukarıda açıklanan gerekçelere binaen;

02.07.1993 tarihinde saat 13.30 sıralarında Cuma namazından çıkan tahmini 1000 kişi civarındaki topluluğun 4. Pir Sultan Abdal Kültür Şenlikleri'ne ve Aziz NESİN'in Sivas'a gelmesini protesto etmek maksadıyla Atatürk Caddesi'nden Meydan istikametine doğru yürüyüş yaparak "*Zafer Ulamın!, Allahüekber!, Şeytan Aziz!, Sivas Aziz'e Mezar Olacak!, Şerefsiz Vali!, Müslüman Türkiye!*" şeklinde slogan attıkları ve Vilayet önüne geldikleri, burada bir süre gösteri yaptıktan sonra saat 14.00 sıralarında Kültür Merkezi önüne geldikleri ve bir gün önce açılan "*Ozanlar Anıtı*" m kısmen tahrip ettikleri ve Kültür Merkezi'nde bulunan karşıt grupla taşlı ve sopalı kavga ettikleri, Emniyet Güçlerinin tüm çabalarına rağmen gösterilerin önlenemediği ve aksine giderek gösterici sayısının çoğaldığı, Ozanlar Anıtı yerinden sökülerek hedef olarak seçilen Aziz NESİN'in kaldığı Madımak Otel'i'nin önüne getirilerek parçalandığı ve bilahare getirilen benzinle yakıldığı, saatler ilerledikçe göstericilerin çoğaldığı, onbinlere ulaştığı, bu kalabalığın karşısında çaresiz kalan Güvenlik Güçlerinin sadece barikat kurmak suretiyle Aziz NESİN ve Şenliklere gelen diğer kişilerin kaldığı oteli korumaya çalıştıkları; ancak göstericilerin giderek artan şiddeti sonucu otelin tüm camlarının atılan taşlarla kırıldığı, otelde bulunan kişilerin kendilerini korumak için merdiven boşluğuna sığındıkları ve merdiven girişini masa ve sandalyelerle kapattıkları, saat 19.45'e kadar süren bu olaylar sırasında Güvenlik Güçlerine yardım gelmediği gibi göstericilerin sayısının giderek arttığı ve on binlerin üzerine çıktığı sırada bazı göstericilerin zayıf polis barikatlarını aşarak otelin önünde bulunan üç adet otomobili tahrip ettikleri ve bir otomobili ters çevirerek benzin deposunu taşlarla deldikleri ve sızan benzini tutuşturmak suretiyle ancak ilk anda Emniyet mensuplarının müdahalesiyle ateşledikleri cisimlerin benzini tutuşturmaya yetmediği, bunun üzerine dışarıdan getirilen poşet ve bidon içindeki benzinleri de yine Güvenlik Kuvvetlerinin parçalaması ve dökmesinden sonra bu defa üzerlerinden çıkardıkları çamaşırlarını parçalayarak ve nereden temin ettikleri belli olmayan süngerleri dökülen benzine bulayıp otomobillere ve otelin içine fırlattıkları bu arada barikatı aşarak otelin lobisine giren göstericilerin içerideki masa, sandalye, koltuk, kanape, çerçeve gibi kolay yanacak cisimleri parçalayarak otomobillerin üzerine attıkları ve yakılarak atılan çok sayıda paçavraların otomobilden sızan benzini tutuşturduğu ve önce otomobiller sonra otelin perdeleri, halısı, ahşap aksamının yanmaya başladığı, çıkan yoğun dumanın rüzgârın da etkisiyle doğmadan otelin içine ve merdiven boşluğuna yayıldığı, soba borusu gibi çeken bu bölümde sığınan kişilerin yoğun duman akımı sonucu karbon monoksit gazından dolayı zehirlenerek öldükleri, bir kısım kişilerin bu olaydan sonra Emniyet Güçlerinin topluluğu dağıtması sırasında açılan ateş sonucu yaralanarak öldükleri anlaşılmıştır.

1. Sanıklar Süleyman KURŞUN, Tufan CAYMAZ, Ünel BERKA, Osman DÜZARDIÇ, Özay KARATÜRK, Ali TEMİZ, Adem BAYRAK, Ali ULUÇAY, Ahmet Hakan ARSLAN, Zekeriya TEKİN, Abdullah MALATYA, Kazım YILDIRIM, Ahmet Turan YALÇINKAYA, Hüseyin KAYA, Erol YILDIZ, Sadettin TEMİZ, Halis TURAN, Osman KILIÇ, Zaim BAYAT, Mehmet TORAMAN, Bülent KARA YİĞİT, Adnan KEPENÇ, Mehmet Ercan İLTER, Doğan DUMAN, Tuncer KÖKTEN, Cevdet MAZMAN, Mehmet ŞARKIŞLA, Mustafa KESKİN, Necati ÇAY, Hüseyin ZORLU, Abdülkadir KILIÇ, Adem YÖRÜK, Erol ÇELİK, Mustafa ARSLAN, İsmail BIÇAKÇIĞİL, Mehmet KARAKAYA, Rıza ÖZPEMBE'nin

üzerlerine atılı suçlardan mahkumiyetlerine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden tüm bu sanıkların BERAATLERİNE;

2- Sanıklar Nevzat AYDIN, Latif KARACA, Çetin ASAMAKA, Adem KOZU, Mustafa DÜRER, Yalçın KEPENEK, Hayrettin YEĞİN, Haydar ŞAHİNOĞLU, Ahmet ONAR, Sedat YILDIRIM, Orhan DEMİR, Kerim KÜÇÜKKÖSEN, İlhami ÇALIŞKAN, Süleyman TOKSUN, Mehmet YILMAZ, Vahit KAYNAR, Halil KÜTÜKDE, Mehmet DEMİR, Murat ÇA-NAKLITAŞ, Sadettin YÜKSEL, Mustafa Uğur YARAŞ, Abdülkadir ARI-DICI, Özer ÇANAKLITAŞ, Yusuf Ziya ELİŞ, Hayrettin GÜL, Alim ÖZ-HAN, Faruk BELKAVLİ, Harun KAVAK, Serhat ÖZGENTÜRK, Osman BIÇAKÇI, Metin CEYLAN, Etem CEYLAN, Murat SONGUR, İsmet ONAR, Fatih ERDEM, İbrahim DURAN, Ramazan ÖNDER, Ömer DEMİR, Gazi TUFAN, Tekin ARIŞ, Turan KAYA, Muammer ÖZDEMİR, Özkan DOĞAN, Yılmaz CEYLAN, Hasan Basri KOÇ, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, Emin BOZKURT, Kemal ONAR, Ali YILMAZ, Engin DUR-NA, Adem AĞBEKTAŞ, Ergün KILIÇ, Yıldırım YÜKSEL, Halit KARAKAYA, Bünyamin ERİŞ, Muhammet Nuh KILIÇ, Bülent GÜLDÜ, Vedat YILDIRIM, Mustafa SAYDAM'ın eylemlerinin 2911. Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 32/3. maddesi çerçevesinde değerlendirilerek kanuna aykırı olarak yapılan yürüyüş ve gösterilerinin dağıtılması sırasında cebir, şiddet ve tehditte bulunduğu anlaşılmakla, yukarıda isimleri yazılı sanıkların suçun işleniş şekli ve özelliği dikkate alınarak takdiren ÜÇ'ER YIL HAPİS CEZASI ile ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA;

Sanıklar Sedat YILDIRIM, Vahit KAYNAR, Özer ÇANAKLITAŞ, Tekin ARIŞ, Muammer ÖZDEMİR, Bülent GÜLDÜ'nün suç tarihinde henüz 18 yaşını ikmal etmedikleri anlaşıldığından TCK.nun 55/3. maddesi gereğince sanıklara verilen ceza 1/3 nisbetinde indirilerek iş bu sanıkların İKİŞER YIL HAPİS CEZASI İLE, ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA;

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer OLMADIĞINA;

Bu bölümde isimleri yazılı sanıkların üzerlerine atılı diğer tüm suçlardan mahkumiyetlerine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden BE-RAATLERİNE;

Bir kısım sanıkların bu olaylar esnasında haklarında açılan görevli memura mukavemet, ızzar ve görevli memura hakaret suçlarından açılan kamu davalarının da bu suçun şiddet ve tehdit unsurunu oluşturduğu cihetle ayrıca CEZA TAYİNİNE YER OLMADIĞINA;

3- Sanıklar Cafer Tayyar SOYKÖK, Muhsin ERBAŞ, Harun GÜLBAŞ, Bekir ÇINAR, Murat KARATAŞ, Erol SARIKAYA, Eren CEYLAN, Mevlüt ATALAY, Bülent DÜVENÇİ, Ahmet Turan KILINÇ, Temel TOY, Kenan KALE, Harun YILDIZ, Zafer YELOK, Faruk CEYLAN, Ali TEKE, Durmuş TUFAN'ın olayların başladığı andan itibaren topluluğu yönlendiren, slogan atan, sevk ve idare eden Madımak Oteli önünde halkı galeyana getiren, Emniyet Kuvvetlerinin oluşturduğu barikatları zorlayarak aşmaya çalışan, maktullerin kaldığı otelin önünde asli failleri suç işlemeye ve binanın yakılmasına, "*Sivas Aziz'e Mezar Olacak!*, *Şeytan Aziz!*, *Kafirleri Yakalım!*, *Yak! Yak!*," ve "*Tekbir!*" getirerek itfaiyenin olay yerine gelmesini ve hareketini engelleyerek suçun işlendiği sırada müzaheret ve muavenetle fiilin icrasını kolaylaştırarak suça iştirak ettikleri açık ve kesin olarak anlaşıldığından bu sanıkların eylemlerine uyan bina yakmak suretiyle birden çok kişinin ölümüne sebep olduktan anlaşıldığından eylemlerine uyan TCK.nun 450/6. maddesi gereğince idam Cezası ile ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA;

Sanıkların bu fiile fer'an iştirak ettikleri anlaşıldığından TCK.nun 65/3. maddesi gereğince YİRMİŞER YIL AĞIR HAPİS CEZASI ile ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA;

Olayın müştekisi Aziz NESİN'in Bakanlar Kurulu'nun 24.8.1989 tarih ve 1989/14479 sayılı

kararnamesinde yazan Salman RÜŞDÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabın Türkiye'ye sokulması ve dağıtılmasını yasakladığı, Türkiye'de bu yasağa rağmen adı geçen kitabı Aydınlık Gazetesi'nde yayınladığı ve bu kitabın içeriği itibariyle müslümanların peygamberi ve eşlerine karşı tahkir ve tezyif edici ibarelerin bulunması sebebiyle tüm müslüman halkı bu yayından dolayı haksız şekilde tahrik ettiği böylece olayların çıkmasının müsebbibi bulunduğu anlaşıldığından sanıklara tayin olunan ceza TCK.nun 51/1. maddesi gereğince 1/4 nisbetinde indirilerek NETİCETEN ONBEŞ'ER YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE AYRI AYRI CEZALANDIRILMALARINA;

Sanıklar Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN'ın suç tarihinde henüz 18 yaşını ikmal etmemiş oldukları anlaşıldığından TCK.nun 55/3. maddesi gereğince bu sanıklara verilen ceza 1/3 nisbetinde indirilerek NETİCEDEN ON'AR YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMALARINA;

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer OLMADIĞINA;

TCK.nun 79. maddesi gereğince işlenen bir fiil ile kanunun muhtelif hükümleri ihlal edilmiş ise de, sanıklara kast ettikleri fiilden dolayı en ağır olan ceza tayin edilmiş olduğundan ayrıca bu fiili gerçekleştirmek için yapılan kanunsuz yürüyüş ve gösteri, ızzar, tehdit, hakaret, görevli memura mukavemet gibi suçların bu suç içerisinde değerlendirilerek ayrıca iddianamedeki sevk maddelerinden CEZA TAYİNİNE YER OLMADIĞINA;

4- Sanıklar Yunus KARATAŞ, Halil İbrahim DÜZBİÇER, Ömer Faruk GEZ, Ali KURT, Ahmet OFLAZ, Ekrem KURT, Erkan ÇETİNTAŞ, Yusuf ŞİMŞEK, Faruk SARIKAYA'nın olayların başladığı andan itibaren topluluğu yönlendiren, slogan atan, sevk ve idare eden, Madımak Oteli önünde halkı galeyana getiren, Emniyet Kuvvetlerinin oluşturduğu barikatları aşarak otomobilleri tahrip edip ters çevirerek benzin deposunu parçalayıp benzinin akmasını sağlayan, otel içerisine girerek oteli tahrip edip yanabilecek eşyaları dışarı fırlatan, benzin getiren ve Emniyet Güçlerince yere dökülen benzini bez ve kavuçu gibi emici, yanıcı cisimlere yedirerek ateşleyip otele ve otomobillere atan, böylece otomobillerin ve binanın yanmasında birinci derecede sorumlu oldukları, bina yakmak suretiyle kasten adam öldürmek suçunu işledikleri açık ve kesin olarak sübuta erdiğinden işbu sanıkların eylemlerine uyan TCK.nun 450/6. maddesi gereğince her birinin İDAM CEZASI İLE CEZALANDIRILMALARINA;

Otomobillerden başlayan ve otele sirayet eden yangının bu sanıklardan hangisinin doğrudan fiili sonucu meydana geldiği kesin olarak tesbit edilemediğinden TCK.nun 463. maddesi gereğince tayin edilen ceza her bir sanık için YİRMİŞ'ER YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE AYRI AYRI CEZALANDIRILMALARINA;

Olayın müştekisi Aziz NESİN'in Bakanlar Kurulu'nun 24.08.1989 tarih ve 1989/14479 sayılı kararnamesinde Türkiye'ye sokulması ve dağıtılması yasaklanmış yazan Salman RÜŞTÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabı Türkiye'de bu yasağa rağmen Aydınlık Gazetesi'nde yayınladığı ve bu kitabın içeriği itibari ile müslümanların peygamberi ve eşlerine karşı tahkir ve tezyif edici ifadelerin bulunması sebebiyle tüm müslüman halkı bu yayından dolayı haksız şekilde tahrik ettiği, böylece olayların çıkmasının müsebbibi bulunduğu anlaşıldığından sanıklara tayin olunan ceza TCK.nun 51/1. maddesi gereğince cezaları 1/4 nisbetinde indirilerek NETİCETEN ONBEŞ'ER YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE AYRI AYRI CEZALANDIRILMALARINA;

Sanık Yusuf ŞİMŞEK'in suç tarihi itibariyle akli dengesindeki bozukluk sebebiyle tayin edilen cezası TCK.nun 47. maddesi gereğince 1/3'üne kadar indirilerek BEŞ YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA;

Sadece sanık Yusuf ŞİMŞEK'e münhasır olmak üzere amme hizmetlerinden ceza müddetince memnuiyetine;

Bu suçta da başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen YEROLMADIĞINA;

Bu sanıklarla ilgili olarak açılan kanunsuz gösteri, ızzar, tehdit, hakaret, görevli memura mukavemet gibi kamu davalarının TCK.nun 79. maddesi gereğince işlenen bir fiil ile kanunun muhtelif hükümleri ihlal edilmiş ise de sanıklara kast ettikleri fiilden dolayı en ağır ceza hükmolunduğundan ayrıca bu fiillerinden dolayı Ceza Tayinine YEROLMADIĞINA;

5- Sanık Cafer ERÇAKMAK'ın bu güne kadarki tüm aramalara rağmen bulunamadığı, hakkında gıyabi tevkif karar çıkartılmasına rağmen Mahkememizde hazır edilmediği anlaşılmakla, bu sanıkla ilgili davanın mevcut davanın esasında tefrik edilerek yeni bir esasa kaydının yapılmak suretiyle zamanaşımına kadar adı geçen sanığın takibinin yapılmasına;

Bu sanık yönünden yargılamanın yeni verilecek esas üzerinden YÜRÜTÜLMESİNE;

6- Haklarında hapis cezası tayin olunan ve yaşı 18'den küçük sanıklar hariç olmak üzere mahkum olan ve haklarında Ağır Hapis Cezası verilen tüm sanıklar hakkında TCK.nun 31 ve 33. maddelerinin tatbikine;

7- TCK.nun 40. maddesi gereğince mahkum olan sanıkların gözetim ve tutukta geçen günlerinin mahkumiyetlerinden sayılmasına ve icraen MAHSUBUNA;

Sanıklar Turan KAYA, Yılmaz CEYLAN, Hasan Basri KOÇ, Hayrettin GÜL, Mustafa Uğur YARAŞ, Abdülkadir ARIDICI, Sedat YILDIRIM, Sadettin YÜKSEL, Adem KOZU, Hayrettin YEĞİN, Süleyman TOKSUN, Özer ÇANAKLITAŞ'ın haklarında tayin edilen cezanın niteliği ve miktarı bu sanıkların tutuklu kaldıkları süre dikkate alınarak başka suçtan hükümlü veya tutuklu değillerse derhal salıverilmeleri için C. Savcılığı'na müzekkere yazılmasına ve bihakkın tahliyelerine;

Sanıklar Harun GÜLBAŞ, Murat KARATAŞ, Eren CEYLAN, Bülent DÜVENCİ'nin üzerlerine atılı suçun vasıf ve mahiyetine tayin edilen cezanın miktarının tutuklu kaldıkları süre nazara alınarak CMUK.nun 104. Maddesi gereğince gıyaben tevkiflerine, haklarında yeteri kadar gıyabi tevkif müzekkeresi çıkartılmasına, Harun GÜLBAŞ'ın vicahen,

TCK.nun 36. maddesi gereğince suç konu emanetteki eşyaların müsaderesine;

TCK.nun 39. maddesi gereğince beraat eden sanıklarla ilgili masraflar çıktıktan sonra geri kalan (77.341.700.-)TL'nin mahkum olan sanıklardan müteselsilen tahsili ile hazineye irat kaydına;

Müdahillerin tazminat taleplerinin mahfuz tutulmasına,

Tutuklu sanıklar Erkan ÇETİNBAS, Faruk SARIKAYA, Kenan KALE, Ali TEKE, Durmuş TUFAN, Halil İbrahim DÜZBİÇER, Ali KURT, Ömer Faruk GEZ, Erol SARIKAYA, Bekir ÇINAR, Ahmet Turan KILIÇ, Ekrem KURT, Harun YILDIZ, Muhsin ERBAŞ, Mevlüt ATALAY, Ahmet OFLAZ, Temel TOY, Faruk CEYLAN, Cafer Tayyar SOYKÖK, Zafer YELOK ve Yunus KARATAŞ'ın tutuklu kaldıkları süre tayin edilen cezanın miktarı gözönünde bulundurularak tutukluluk hallerinin devamına hüküm hülasasının C. Savcılığı kanalıyla Cezaevi Müdürlüğü'ne GÖNDERİLMESİNE;

8. Olayın müştekisi olan Aziz NESİN'in Bakanlar Kurulu'nun 24.08.1989 gün, 1989/14479 sayılı kararnamesinde Türkiye'ye sokulması ve dağıtılması yasaklanmış yazarı Salman RÜŞTÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabı Türkiye'de bu yasağa rağmen Aydınlık Gazetesi'nde yayınladığı ve bu kitabın içeriği itibariyle müslümanların peygamberi ve eşlerine karşı tahkir ve tezyif edici ifadelerin bulunması sebebiyle tüm müslüman halkı bu yayından dolayı aşağılayıcı



ve küçük düşürücü ve hakareti teşkil edici yayınından dolayı TCK.nun 175 ve 159. maddeleri gereğince kanuni işlem yapılmak üzere DGM. C. Başsavcılığıma suç duyurusunda BULUNULMASINA;

Tutuklu sanıklar ve tutuksuz sanıklardan Murat SONGUR, Emin BOZ-KURT, Ünal BERKA, Ergim KILIÇ, Yıldırım YÜKSEL, Halis TURAN, Süleyman KURŞUN, Tufan CAYMAZ, Harun GÜLBAŞ, Metin CEYLAN, Alim ÖZHAN, Yusuf Ziya ELİŞ ve Vahit KAYNAR'm ve yukarıda isimleri yazılı sanık vekillerinin ve müdahiller Cafer Can AYDIN ve Demet IŞIK'ın keza yüzlerine karşı, talebe kısmen uygun, kısmen aykırı olmak üzere C. Savcılar Ali Rıza KONURALP ve Dilaver KAHVECİnin huzurunda, Yargıtay yolu açık olmak üzere oybirliği ile verilen karar açıkça okunup usulen tefhim kılındı.

BAŞKAN: 18960    ÜYE: (966-2)    ÜYE: 20696    KATİP: (67)  
(imza)                      (İmza)                      (İmza)                      (İmza)

**T. C.  
Y A R G I T A Y  
DOKUZUNCU CEZA DAİRESİ**

**Esas : 1996/688**

**Karar :4716**

**Tarih : 30.09.1996**

**♦ ANAYASAL DÜZENİ DEĞİŞTİRMeye TEŞEBBÜS**

**♦ FERİ İŞTİRAK**

**ÖZET:** Pir Sultan Abdal Şenlikleri için Sivas'a gelen (A.N.)'nin, Şeytan Ayetleri isimli kitabı yayınlatarak, İslam'a ve Peygarberine dil uzattığına dair bildiriler dağıtılması üzerine, olay günü Cuma Namazından çıkan toplulukların, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik sloganlar atarak, Vilayet önüne ve kültür merkezine yürümeleri, kültür merkezini taşlayıp, önündeki anıtı tahrip etmeleri, bazı grupların saat 18 sıralarında (A.N.)'nin ve Şenliğe il dışından katılanların, kaldığı Madımak Oteli önünde toplanan topluluğa katılmaları, oteli ve önündeki araçları ateşe vermeleri, 35 kişinin yangın sebebiyle, 2 kişinin silahla yaralama sonucu ölmesi, bir çok kişinin de yaralanması, bir kısım ev, işyeri ve müzenin taşlanması, Atatürk büstünün koparılması eylemleri, bir bütün halinde TCK.nun 146/1. maddesinde yazılı suçu oluşturur. Ayrıca, adam öldürme suçundan ceza tayin edilemez.

Suçun işlenmesinden önce ve işlendiği sırada yasadışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yer alarak, TCK.nun 146/1. maddesinde yazılı suçun işlenmesini kolaylaştıran bir kısım sanıkların eylemi ise, TCK.nun 146/3. maddesinde yazılı suçu oluşturur.

Olayda, öldürülen kişilerden sanıklara yönelik tahrik teşkil eden haksız bir fiil saptanmadığından, TCK.nun 51. maddesi uygulanamaz.

Haklarında yeterli delil olan sanıkların mahkumiyetlerine, yeterli delil olmayan sanıkların beraatlerine karar verilmelidir.

Hükümde zorunlu ve yeterli gerekçe gösterilmemesi, sanığın sürücü belgesi araştırılmadan geri alınmasına karar verilmesi, 18 yaşını bitiren sanık hakkında TCK.nun 55. maddesinin ve tekerrür hükümlerinin uygulanması açısından önceki mahkumiyetlerin infaz tarihlerinin araştırılmaması yasaya aykırıdır.

TCK.nun 450/6. maddesi uyarınca cezalandırılan sanıklar hakkında maktül ve mağdur sayısınca uygulama yapılmalıdır ve bu maddede yazılı fiili doğrudan doğruya birlikte işleyen sanıklar hakkında TCK.nun 463. maddesi uygulanmaz. Ancak, TCK.nun 64. maddesi uygulanır.

**( 765 s. TCK. m. 146/1-3, 51, 55, 450/6, 463, 81 ) ( 1412 s. CMUK. m. 32, 260 )**

Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak ve bu suça iştirak etmek suçlarından sanıklar; Halil İbrahim D., Ali K., Erkan Ç., Durmuş T., Halil K., Hayrettin G., Zafer Y., Ömer Faruk G., Latif K., Harun G., Bekir Ç., Erol S., Mustafa Uğur Y., Abdülkadir A., Ahmet Turan K., Faruk B., Haruk K., Ekrem K., Harun Y., Murat S., Ömer D., Muhsin E., Tufan C., Sedat Y., Sadettin Y., Özay K., Yusuf Ziya E., Metin C., Gazi T., Adem K., Yalçın K., Hayrettin Y., Süleyman T., Murat Ç., Mevlüt A., Bülent D., Ahmet O., Ali

T., Temel T., Özer Ç., Kenan K., Alim Ö., Faruk C., Etem C., Ali T., İbrahim D., Yusuf Ş., Cafer Tayyar S., Nevzat A., Çetin A., Süleyman K., Metin Y., Ahmet K., Emin B., Mustafa D., Ali U., Murat K., Haydar Ş., Ahmet O., Kemal O., Ahmet Hakan A., Zekeriya T., Orhan D., Ünal B., Osman D., Kerim K., İlhami Ç., Ahmet Turan Y., Hüseyin K., Mehmet Y., Vahit K., Erol Y., Eren C., Mehmet D., Abdullah M., Ali Y., Kazım Y., Engin D., Adem B., Sadettin T., Halis D., Mehmet T., Zayim B., Serhat Ö., Osman K., Osman Ç., İsmet O., Bülent K., Fatih E., Ramazan Ö., Yıldırım Y., Tekin A., Cafer E., Yunis K., Bünyamin E., Halit K., Özkan D., Faruk S., Muammer Ö., Turan K., Yılmaz C., Adem A., Hasan Basri K., Mehmet Ercan İ., Ergün K., Adnan K., Mustafa S., Cevdet M., Mehmet S., Mustafa K., Mustafa A., Necati Ç., Hüseyin Z., Abdülkadir K., Adem Y., Erol Ç., Muhammed Nuh K., Bülent G., Vedat Y., Doğan D., Tuncel K., İsmail B., Mehmet K. ve Rıza Ö.'nün yapılan yargılamaları sonunda;

1) Sanıklardan Cafer E. hakkındaki kamu davasının tefrikine,

2) Sanıklar; Süleyman K., Tufan C., Ünal B., Osman D., Özay K., Ali T., Adem B., Ali U., Ahmet Hakan A., Zekeriya T., Abdullah M., Kazım Y., Ahmet Turan Y., Hüseyin K., Erol Y., Saadettin T., Hasil T., Osman K., Zayim B., Mehmet T., Bülent K., Adnan K., Mehmet Ercan İ., Doğan D., Tuncer K., Cevdet M., Mehmet Ş., Mustafa K., Necati Ç., Hüseyin Z., Abdülkadir K., Adem Y., Erol Ç., Mustafa A., İsmail B., Mehmet K. ve Rıza Ö.'nün, üzerlerine atılı suçlardan mahkumiyetlerine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden bu sanıkların tüm suçlardan beraatlerine,

3) Sanıklar, Nevzat A., Latif K., Çetin A., Adem K., Mustafa D., Yalçın K., Hayrettin Y., Haydar Ş., Ahmet O., Sedat Y., Orhan D., Kerim K., İlhami Ç., Süleyman T., Mehmet Y., Vahit K., Halil K., Mehmet D., Murat Ç., Sadettin Y., Mustafa Uğur Y., Abdülkadir A., Özer Ç., Yusuf Ziya E., Hayrettin G., Alim Ö., Faruk B., Harun K., Serhat Ö., Osman B., Metin C., Etem C., Murat S., İsmet O., Fatih E., İbrahim D., Ramazan Ö., Ömer D., Gazi T., Tekin A., Turan K., Muammer Ö., Özkan D., Yılmaz C., Hasan Basri K., Metin Y., Ahmet K., Emin B., Kemal O., Ali Y., Engin D., Adem A., Ergün K., Yıldırım Y., Halit K., Bünyamin E., Muhammed Nuh K., Bülent G., Vedat Y., Mustafa S.'nin, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 32/3 üncü maddesi gereğince mahkumiyetlerine, bu sanıklar haklarında aynı olaylardan dolayı açılan görevli memura mukavemet, ızzar ve görevli memura hakaret suçlarına ilişkin kamu davalarında eylemlerinin bu suçun şiddet ve tehdit unsurunu oluşturduğu cihetle ayrıca ceza tayinine yer olmadığına, diğer suçlardan delil yetersizliği nedeniyle beraatlerine,

4) Suç vasfında vaki değişiklik nedeniyle;

a) Sanıklar; Cafer Tayyar S., Muhsin E., Harun G., Bekir Ç., Murat K., Erol S., Eren C., Mevlüt A., Bülent D., Ahmet Turan K., Temel T., Kenan K., Harun Y., Zafer Y., Faruk C., Ali T. ve Durmuş T.'nin, TCK.nun 450/6, 65/3 ve 51/1 inci maddeleri gereğince mahkumiyetlerine,

b) Sanıklar; Yunis K., Halil İbrahim D., Ömer Faruk G., Ali K., Ahmet O., Ekrem K., Erkan Ç., Yusuf Ş. ve Faruk S.'nin, TCK.nun 450/6, 463 ve 51/1 inci maddeleri gereğince mahkumiyetlerine,

c) Haklarında iddianamelerdeki diğer sevk maddeleri nedeniyle TCK.nun 79 uncu maddesi uyarınca ayrıca ceza tertibine yer olmadığına dair (Ankara Bir Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesi)'nden verilen 26.12.1994 gün ve 1993/106 esas, 1994/190 karar sayılı hükmün YARGITAY'ca incelenmesi bir kısım sanıklar, sanıklar

ve müdahiller vekilleri ile C. Savcıları tarafından istenilmiş, sanıklar ve müdahiler vekillerince incelemenin duruşmalı olarak yapılması talep edilmiş bulunmakla CMUK.nun 318 inci maddesi uyarınca müdahiller vekillerinin duruşmalı inceleme istemiyle yetkili bulunmadığından, bu yoldaki isteklerinin reddine karar verildikten sonra usul yönünden yapılan incelemede;

Hazırlık soruşturmasının icrasıyla kamu davalarının açılışında Anayasanın 83 ve 84 üncü maddeleriyle Ceza Usul Hukukunda öngörülen kurallara uyulduğunun,

Mahkemenin CMUK.nun 1.; 2845 s. Kanunun 2 ve 9 uncu maddelerine göre davaya bakmaya görevli ve yetkili olduğunun,

Hakimlerin yargılamaya ve hükme katılmalarında engel halleri bulunmadığının, duruşmalarda C. Savcısının hazır olduğunun,

Hükmün Gazi T., Tekin A. ve Turan K. dışında kalan sanıklar yönünden CMUK.nun 260 ve 308/7 nci maddelerinde öngörülen zorunlu ve yeterli gerekçeyi taşıdığının,

Sanıklar; Cafer Tayyar S., Muhsin E., Harun G., Bekir Ç., Murat K., Eren C., Erol S., Mevlüt A., Bülent D., Ahmet Turan K., Kenan K., Harun Y., Zafer Y., Faruk C., Yunis K., Halil İbrahim D., Ömer Faruk G., Ali K., Ahmet O., Ekrem K., Erkan Ç., Faruk S. haklarında, CMUK.nun 305/1 inci maddesine göre re'sen de temyize tabi bulunan hükmün bir kısım sanıklar ve vekilleriyle müdahiller vekilleri ve C. Savcıları tarafından temyiz edildiğinin öncelikle belirlenmesini takiben hükmün esas yönünden incelenmesine geçildi.

#### I) İddia

2.7.1993 günü, Sivas İli'nde yasadışı yürüyüş şeklinde başlayıp 35 kişinin çıkarılan yangın sonucu, iki kişinin de ateşli silah yaralarıyla ölmeleri, güvenlik görevlileriyle bazı kişilerin yaralanmaları, bazı bina, ev, işyerleri ve araçlar ile bir heykel ve büstün tahrip edilmesi ve sonuçlanan olaylara bir kısım sanıkların faili belli olmayacak şekilde asli, bazı sanıkların ise fer'i fail olarak ve Anayasal düzeni zorla bozma amacıyla katılmış olmalarından ibaret BULUNDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR.

#### II) Deliller

Olay tutanağı,

Olay yeri keşif ve hasar tutanakları,

Teşhis tutanakları,

Seyredilen video bantları ve bunlara ilişkin bilirkişi çözüm tutanakları,

Otopsi tutanakları,

Doktor raporları,

İddialar, kamu tanıkları ile bir kısım savunma tanıklarının yeminli beyanları,

Bir kısım sanıkların aşamalarda değişiklik göstermeyen ısrarlı, bir kısım sanıkların ise aşamalarda değişiklik gösteren ikrarları.

#### III) Mahkemenin Kabulü

Yapılan yargılama sonunda mahkemece, sanıkların bir kısmı hakkında tüm suçlardan dolayı, bazı sanıklar hakkında ise bazı suçlardan dolayı delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı verildiği, bazı sanıkların 2911 sayılı Yasaya aykırılık ve yine bazı

sanıkların suç vasıflarındaki değişiklik nedeniyle faili belli olmayacak şekilde ve yangın çıkarmak suretiyle adam öldürmeye aslen iştirak, bir bölüm sanığın ise bu suça fer'an iştirakten dolayı cezalandırılmalarına hükmolunduğu, bu sanıklar hakkında diğer suçlara ilişkin olarak ayrıca TCK.nun 79 uncu maddesi uyarınca ceza tertibine yer olmadığına karar verildiği, haklarında TCK.nun 450/6 ncı maddesi uyarınca tek uygulama yapıldığı, TCK.nun 52 nci maddesi de nazara alınarak aynı Yasanın 51 inci maddesi uyarınca tahrik hükmünün UYGULANDIĞI ANLAŞILMAKTADIR.

#### IV) Tebliğname

YARGITAY Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 9-113728 sayılı tebliğnamesinde:

Olayların herhangi bir örgütçe düzenlenmediği keza olaya karışanların örgütsel ilişkilerinin belirlenemediği vurgulandıktan sonra olayın TCK.nun 146 ncı maddesi kapsamında mütalaa edilemeyeceği,

Bina yakarak adam öldürme fiilini ika ettikleri kabul olunan suçun asli - maddi faillerine TCK.nun 463 üncü maddesinin uygulanamayacağı, yine aynı suça iştirak ettikleri sübut bulunan sanıklar hakkında hareketlerinin hukuki ve maddi değerlerine göre asli iştirak ve fer'i iştirak şeklinde ayırım yapılması gerekeceği ve bu sanıklar hakkında ayrıca TCK.nun 51 inci maddesinin uygulanma alanı bulunmadığı kabul olunmuş ve bir kısım sanıklar hakkında 2911 sayılı Yasaya aykırılık suçundan kurulan mahkumiyet hükümleriyle yine bir kısmı hakkında delil yetersizliği sebebiyle kurulan beraat hükümlerinin onanmasının gerektiği,

Üç sanık hakkındaki hükmün gerekçesiz bulunması, beraatlerine karar verilen bazı sanıklar hakkında cezalandırılmaları için yeterli delillerin elde edilmiş olması, bir sanık yönünden TCK.nun 47/son ve 20. maddelerinin yanlış uygulanması, şoför olan bir sanık için sürücü belgesinin araştırılmaması, TCK.nun 450/6 ncı maddesi uyarınca cezalandırılan sanıklar hakkında ise yanlış uygulama yapılması nedeniyle bunlara ilişkin hükümlerin bozulmasının İSTENİLDİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR.

#### V) Temyiz Nedenleri

Yerel mahkeme hükmünü Cumhuriyet Savcılarıyla müdahil vekillerinin bir kısım sanıkların eylemlerinin TCK.nun 146/1 inci maddesindeki Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak, diğerlerinin eylemlerinin ise 146/3 üncü maddesindeki Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmaya iştirak suçunu oluşturduğundan, somut olayda TCK.nun 463 üncü maddesi ve 51 ve 65/3 üncü maddeleriyle 2911 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanma alanı bulunmadığından, beraat kararı verilen sanıklar yönünden ise cezalandırılmaları için yeterli ve inandırıcı delillerin elde edilmiş olduğundan,

Sanık vekillerinin ise eksik soruşturma, delil yetersizliği ve suç unsurlarının oluşmadığından bahisle temyiz ETTİKLERİ ANLAŞILMAKTADIR.

#### VI) Olay

Kültür Bakanlığı ve Sivas Valiliği'nin katkıları ile Pir Sultan Abdal Kültür Derneği tarafından, 1-4 Temmuz 1993 tarihleri arasında Sivas İl Merkezi'nde düzenlenen Pir Sultan Abdal Kültür etkinliklerine il dışından da bir çok sanatçı yanında Yazar (A.N.)'nin de davet edildiği, İl Valisiyle birlikte 1.7.1993 günü Kültür Merkezi'nde konuşma yapan (A.N.)'nin bir kısım davetli ve izleyicilerle **Madımak** Oteli'nde kaldıkları,

Gerek olaydan bir kaç gün önce, gerekse etkinliğin devam ettiği 2 Temmuz 1993 günü sabahı erken saatlerde kimliği belirlenemeyen kişilerce şehrin bazı semtlerinde Salman Rüşdi tarafından yazılıp, (A.N.) tarafından da A..... Gazetesi'nde kısmen yayınlandığı ileri sürülen "Şeytan Ayetleri" isimli kitapta, İslam'a ve Peygamberine dil uzatıldığına değinildikten sonra, "Ne yazık ki, laik ve ikiyüzlü T.C. Devleti", "Gün Müslümanların gereğini yerine getirme günüdür", "İman edenler Allah yolunda savaşırlar... o halde şeytanın dostlarıyla savaşın" şeklinde cümlelerin de yer aldığı "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bildirilerin dağıtıldığı,

Aynı gün saat 13.30 sıralarında, Sivas Paşa ve Meydan Camileri'nden Cuma namazını kılıp çıkan toplulukların güvenlik güçlerinin ihtarına rağmen dağılmadıkları, Kale Camii'nden gelen toplulukla birleşerek "Zafer İslam'ın", "Şeytan Aziz", "Sivas Aziz'e mezar olacak", "Vali İstifa", "Şerefsiz Vali" şeklinde sloganlar da atıp, Vilayet önüne geldikleri, laikliğe aykırı ve İl'de Devlet ve Hükümetin temsilcisi olan Vali'nin tahkir ve tezyifine yönelik slogan atmaya burada da sürdürdükleri, güvenlik güçlerinin müdahalesiyle sakinleştirilip dağılmaya başlayan topluluğun tahrik ve teşvik sonucu tekrar toplanarak aynı sloganlarla Kültür Merkez'ine yürüdüğü, buraya girmelerinin engellenmesi üzerine, topluluğun tekrar Vilayet önüne geldiği, yeni katılmalarla gittikçe kalabalıklaşan topluluğun, benzer sloganlar atarak yeniden gittikleri Kültür Merkezi'ni taşıdığı, bir gün önce dikilmiş bulunan Ozanlar Anıtı'nı tahrip ettiği, alınan önlemler sonucu buradaki topluluğun saat 16.05'de dağılmaya başladığı, ancak bazı grupların saat 18.00 sıralarında **Madımak** Otelı önünde toplanan gruba katıldığı, güvenlik görevlilerinin, etkinliklerin iptal edildiğini, Ozanlar Anıtı'nın kaldırılacağını duyurmalarına ve anıtın da yerinden sökülerek götürüldüğünün görülmesine rağmen, dağılmayarak yeni katılmalarla 10-15 bin kişiye ulaşan topluluk tarafından "Allahuekber, Lailaheillallah", "Sivas Aziz'e mezar olacak", "Şeriat gelecek, zulüm bitecek", "Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız", "Yaşasın şeriat", "Muhammed'in ordusu kafirlerin korkusu", "Yaşasın Hizbullah", "Kahrolsun laiklik", "Yaşasın şeriat", "Ölmeye geldik, Aziz'i gömmeye geldik", "Şeriat isteriz", "Dinsiz laikler" şeklinde sloganların atıldığı, saat 19.00 sıralarında topluluk içinden bazı kişilerce otelin taşındığı, önündeki arabaların ters çevrilerek tahrip edildiği, güvenlik güçlerince oluşturulan barikatın zor kullanılarak yarıp otele girildiği, otel içerisindeki koltuk, masa, perde vs. eşyanın dışarıya atıldığı, "yak", "yak" sloganları altında tahrip edilen araçların depolarından akan ve olay yerine dışarıdan da getirilen benzine bulaştırılan bez ve perde parçalarının tutuşturulması suretiyle arabalar ve otelin ateşe verildiği,

Yangını söndürmek üzere olay yerine gelen itfaiyenin yangına müdahale çabalarının ve bu şekilde otelde bulunanların kurtarılmasının engellendiği, olayın çok vahim boyuta ulaştığını nihayet fark eden güvenlik görevlilerinin havaya ateş etmesi sonucu topluluğun dağıtılıp yangına müdahale edilebildiği, ancak çıkarılan bu yangın sonucu otelde bulunan 35 kişinin yanma ve karbonmonoksit zehirlenmesi, iki kişinin ise ateşli silah yarasıyla öldüğü, olayları engelleme çabasında bulunan ondört güvenlik görevlisiyle otelde bulunan bazı kişilerin yaralandıkları, topluluk içerisindeki bazı kişilerin özel şahıslara ait bir kısım işyerlerini, evleri, araçları ve İstasyon Caddesi'ndeki Sivas Kongresi'nin yapılmış olması nedeniyle sonradan müze haline getirilmiş bulunan Atatürk Kongre - Etnografya Müzesi'ni taşıyarak tahrip ettikleri, müze önünde bulunan Atatürk Büstü'nü boyundan kopararak yere attıkları,

Saatler boyu süren bu eylemlere sanıklardan bir kısmının baştan sona, diğerlerinin ise bölümler halinde katıldıkları toplanan kanıtlardan kuşkuyla düşülmeyecek ŞEKİLDE ANLAŞILMAKTADIR.

#### VII) Hukuki Değerlendirme

Somut olayda, temyizlerinin kapsamı da nazara alındığında, suç vasfının ve sanıkların hukuki konumlarının belirlenmesi yönünden TCK.nun 146 ve 450/6 ncı maddelerinde düzenlenmiş olan suçların yasal ögeleriyle aynı Yasanın 51, 52 ve 463 üncü maddelerindeki hükümler üzerinde durmakta ZORUNLULUK BULUNMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 inci fıkrasında tanımını bulan Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışma suçuyla korunmak istenen hukuki değer, Devletin en yüksek düzeninin temel kuruluşunu oluşturan ve Anayasal düzeni meydana GETİREN NORMLARDIR. Hükümet düzeni, Devlet kuvvetlerinin şekillenışı, Devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi gibi değerler ister Anayasa tarafından düzenlenmiş olsun, ister olmasın, Devletin temel kuruluş prensiplerini teşkil ediyorsa, 146 ncı maddenin koruduğu hukuki konu içerisinde mütalaa EDİLMEK GEREKİR. Zira devlet, yalnızca toprak ve halk ögelerinden oluşan bir organizasyon değil, tarihi bir gelişim sonunda gerçekleşen ideal BİR BİRLİKTİR. Bu iktidarın hukuken şekillenmesi, biçimlenmesi sonucu ortaya çıkan siyasi statüler, devletin Anayasal düzeni KAPSAMINA DAHİLDİR.

TCK.nun 146 ncı maddesindeki suçun konusu, devletin siyasi biçiminin ve kuruluşunun dayandığı temel ideolojik esaslar ve ilkeler olduğuna göre, bunların içine Anayasanın 1 inci maddesindeki Devlet ve Hükümet şekline ilişkin "Cumhuriyet" biçimindeki belirleme ile 2 nci maddesindeki "Laiklik" ilkelerinin girdiğinde KUŞKU YOKTUR.

Anayasanın 4 üncü maddesi uyarınca değiştirilemeyeceği hüküm altına alınan 1 inci maddesi; "Türkiye Devleti Bir Cumhuriyettir", Cumhuriyetin nitelikleri başlığını taşıyan 2 nci maddesi ise; "Türkiye Cumhuriyeti toplumunun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliği'ne bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir" HÜKÜMLERİNİ TAŞIMAKTADIR. Öğretide Cumhuriyet, hem bir devlet ve hem de bir hükümet şekli olarak KABUL EDİLMEKTEDİR. Devlet şekli olarak Cumhuriyet, egemenliğin bir kişiye ya da zümreye değil, tüm topluma ait olduğu bir devlet şeklini ifade eder. Hükümet şekli olarak Cumhuriyet; devletin, başta devlet başkanı olmak üzere başlıca temel organlarının veraset ilkesinin rol oynamadığı seçim sistemine göre oluşturulacağı bir hükümet SİSTEMİNİ ANLATIR. Bu itibarla Anayasada yer alan Türk İnkılabı'nın ortaya çıkardığı Cumhuriyetçilik anlayışı yalnızca hükümdarlığın reddi anlamında bir Cumhuriyetçilik değil, aynı zamanda demokratik BİR CUMHURİYETÇİLİKTİR.

Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan Laikliğin; dini özgürlük, din ve devlet işlerinin ayrılığı olmak üzere iki YÖNÜ VARDIR. Vicdan özgürlüğünü de kapsayan dini özgürlük, Anayasanın 24 üncü maddesinin ilk fıkrasında; "herkes vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir" şeklinde İFADE EDİLMİŞTİR. Bu özgürlük, herkesin dilediği dini inanç ve kanaate sahip olabileceğini tanımladığı gibi kimsenin dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamayacağı hususunu da içerir.

Laikliğin ikinci önemli unsuru olan din - devlet ayrılığı ise; resmi bir devlet dininin olmamasının, devletin dini inançları ne olursa olsun kişilere eşit davranmasını, din kurumlarıyla devlet kurumlarının ayrılmış bulunmasını ifade eder. Laik bir devlette, devlet yönetimi dini kurallara göre değil, toplum gereksinimlerinin akılcı ve bilimsel yönden değerlendirilmesine göre yürütülür. Laikliğin Türk İnkılabı açısından taşıdığı temel önem, onun Anayasamızda özel olarak korunması SONUCUNU DOĞURMUŞTUR. Nitekim, Anayasanın 24 üncü maddesinin son fıkrası; "kimse, devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma veya siyasi ve kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla hangi suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz" HÜKMÜNÜ TAŞIMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinde "Teşebbüs edenler" deyiminin kullanılmış olması, suçun işlenmesi bakımından şahıs itibarıyla bir ayırım yapılmadığını ORTAYA KOYMAKTADIR. Maddenin koruduğu değer yukarıda değinilen niteliği de korunan hususu ihlal eden bir kimsenin konumuna bakılmaksızın suç faili OLABİLECEĞİNİ GÖSTERMEKTEDİR. Yine bu suçun işlenmesi için önceden oluşturulmuş silahlı olsun veya olmasın bir örgüt veya çete bulunmasında zorunluluk olmadığı gibi, olaydan önce Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve dayandığı temel ilkelere aykırı açıklamaları da kapsayan bildiriler dağıtılmış olması, olay sırasında sürekli olarak atılan sloganların başka olaylarda yasadışı örgüt elemanlarınca atılmış bulunan sloganlarla ayniyet göstermesi, bu örgütlerin el işaretlerinin yapılmış olması, bu eylemlerin aynı amaç ve strateji doğrultusunda ve bir organizasyon dahilinde gerçekleştirildiğini ORTAYA KOYMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinde, fiilin bu suçu oluşturması bakımından gerekli ve zorunlu hareketlerin belirlenmediği, yalnızca "cebren teşebbüs edenler" sözcüklerinin kullanılmasıyla YETİNİLDİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR. Bu durumda 146 ncı maddedeki hareketin ne olduğunun "teşebbüs" deyiminden yararlanılarak maddede öngörülen belirli neticelere yönelmiş ve bu neticeleri yaratmaya elverişli icra hareketleri şeklinde ANLAŞILMASI GEREKMEKTEDİR. Bir fiilin 146 ncı maddeyi ihlal ettiğinin kabul edilebilmesi için, kişinin somut eyleminin objektif neticeyi yaratmaya elverişliliğinin saptanması ve bunun için de failin hukuka aykırı fiilinin kaldığı durumla, maddede öngörülmüş olan netice arasında nedensellik bağı BULUNMASI GEREKİR. Nedensellik bağının düşünce açısından kurulabilmesi ise, somut fiilin hukuka aykırı neticeyi yaratabileceğinin SAPTANMASINA BAĞLIDIR.

TCK.nun 146 ncı maddesindeki suçun kasten işlenmesi zorunluluğunda ise KUŞKU YOKTUR. Bu belirleme failin Anayasada değişiklik yaratmak irade ve isteğiyle hareket etmesini ZORUNLU KILMAKTADIR. Burada kastın hukuka aykırı vasıtalar kullanılmasını da kapsadığını BELİRTMEK GEREKİR. Ancak, failin gerçekleştirmek istediği sonucun Anayasaya aykırı olup olmadığını bilip bilmemesi, bu konuda düşeceği yanlış suç kastına ve dolayısıyla sonuca ETKİLİ DEĞİLDİR.

Somut olayda, 7-8 saatlik uzun bir zaman süreci içerisinde güvenlik görevlilerince yapılmış olan çeşitli uyarılara rağmen dağılmıyarak Hükümet Konağı'nın önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın da zorlanıp devlet ve hükümetin ilde temsilcisi olan Vali'ye "Şerefsiz Vali", "Vali istifa" şeklinde yürüyüşler ve toplanmalar sırasında Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerine aykırı biçimde "Şeriat gelecek, zulüm bitecek", "Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız", "Yaşasın şeriat", "Kahrolsun laiklik", "Şeriat isteriz", "Dinsiz laikler" sloganlarının atılması, bir kısım



işyeri, mesken ve araçların yakılması, "yak" "yak" sloganları altında, güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın cebir kullanılmak suretiyle aşılıp, otelin yakılması suretiyle 35 kişinin öldürülmüş ve çok sayıda kişiyle güvenlik görevlisinin yaralanmış bulunması ve nihayet Türk İnkılabı'nın temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresinin imzalandığı ve sonradan müzeye dönüştürülmüş bulunan binayla önündeki Atatürk heykelinin tahrip edilmiş olması, olayda kullanılan cebri, bir kısım icra hareketlerinin TCK. nun 146 ncı maddesinde belirtilen sonucu yaratmaya elverişliliğini ve (A.N.)'nin düşünce ve davranışları bahane edilmek suretiyle Anayasal düzenin en önemli ilkelerinden olan "Cumhuriyetçilik" ve "Laiklik" ilkelerinin ortadan kaldırılmasına yönelik bulunduğunu tüm açıklığıyla ORTAYA KOYMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında ise, 1 inci fıkrada belirtilen suça fer'i iştirak hali yönünden özel bir HÜKÜM GETİRİLMİŞTİR. Fıkranın düzenlenme biçimi, özelliğin iştirakin unsurlarına değil, neticelerine yönelik bulunduğunu açıkça ORTAYA KOYMAKTADIR. Bu itibarla, bu fıkra hükmünün 2 nci fıkra dışındaki fer'i manevi ve maddi bütün eylemler için tatbiki SÖZ KONUSUDUR.

Somut olayda, 146 ncı maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen suretler dışında suç işlenmeden önce veya işlendiği sırada yasadışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yer alıp Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik sloganlar atarak, maddenin birinci fıkrasındaki amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak suretiyle fer'an katıldıkları anlaşılan kişiler hakkında bu fıkra hükmünün UYGULANMASI GEREKİR.

TCK.nun 450. maddesinin 6. bendinde adam öldürme cürmünün, yangın, su baskınıyla gerçekleştirilmiş olması şeklindeki nitelikli hali yaptırım ALTINA ALINMIŞTIR. Bir çok kişinin ölümüyle yaralanmalarına ilişkin somut olayda, mahkemece bir kısım sanıklar hakkında TCK. nun 450/6 ncı madde ve bendi uyarınca tek UYGULAMA YAPILMIŞTIR. Oysa, süreklilik gösteren Yargısal kararlar ve bu kararlarda (örneğin, YARGITAY Ceza Genel Kurulu'nun 24.2.1994 gün ve 1994/9-3/52 sayılı kararı) değinilen hakkaniyet ve nesafet kuralıyla kriterler ışığında olayda yangın sonucu ölen her maktul yaralanan kişiler sayısınca ayrı ayrı uygulama yapıp içtima hükümlerinin TATBİKİ GEREKİR.

Öğretiyle yine süreklilik gösteren Yargısal kararlarda TCK.nun 146 ncı maddesinde yer alan cebir ögesini gerçekleştirmek üzere, diğer bir deyişle bu maddedeki suçu işlemek saikiyle adam öldürüldüğünde de yalnızca TCK.nun 146 ncı maddesi hükmünün uygulanması gerektiği KABUL EDİLMEKTEDİR.

TCK.nun 463 üncü maddesinde ise; maddede gösterilen suçlara ilişkin eylemleri iki veya daha çok kimse birlikte yapmış olup da, failin kim olduğunun belirlenememesi hali düzenlenmiş, maddenin son fıkrasında ise 1 inci fıkradaki indirimin fiili doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlar hakkında uygulanamayacağı KURALI GETİRİLMİŞTİR. Oysa; somut olayın, toplanan kanıtlar ve dosya kapsamıyla belirlenen cereyan şeklinden yangın çıkararak adam öldürme ve yaralama eylemlerinde sonucun, failerin fiillerinin birleşmesinden, toplamından ortaya çıktığının anlaşılması karşısında doğrudan doğruya birlikte işlemenin söz konusu olduğu ve bu nedenle TCK.nun 463 üncü maddesinin değil, 64 üncü maddenin UYGULANACAĞI ANLAŞILMAKTADIR.

TCK.nun 51 inci maddesinde suça tesir eden hallerden, failin, haksız bir fiilin yarattığı gazap veya elemin tesiri altında hareket ederek suç işlemesi şeklindeki genel ve yasal bir indirim nedeni olarak "tahrik" hükmüne YER VERİLMİŞTİR. Madde

metninden de anlaşılacağı üzere, tahrik hükmünün uygulanabilmesi için tahriki teşkil eden bir fiilin bulunması, fiilin haksız olması, gazap veya elemnin mevcudiyeti, haksız tahriki teşkil eden fiil gazap veya elem hali arasında nedensellik bağının bulunması, işlenen suçun gazap veya elemnin bir tepkisi olması, suçun tahriki teşkil eden fiili gerçekleştiren kimseye yönelik BULUNMASI GEREKİR. Somut olayda, doğrudan sanıklara yönelik tahrik teşkil eden haksız bir fiilin mevcudiyeti kesinlikle saptanamadığı gibi, diğer tahrik koşullarının da söz konusu bulunmaması karşısında, suçun mahkemece tahriki teşkil eden fiili icra ettiği kabul olunan şahıs dışında bir çok kişiye karşı işlenmiş bulunması nazara alındığında, yasal açıdan TCK.nun 52 nci maddesi ile 51 inci maddedeki haksız tahrik hükümlerinin uygulanması MÜMKÜN DEĞİLDİR.

Hükmün incelenmesinde, yukarıda değinilen vasıflandırma yanlışları dışında dosya kapsamına göre bir kısım sanıklar yönünden kanıtların yanlış değerlendirildiği, sanıklar; Gazi T., Tekin A. ve Turan K. yönünden hükümde gerekçeye yer verilmediği, sanık Ali K. için tekerrür hükmünün uygulanması bakımından, sanık Bülent D. için sürücü belgesinin geri alınması yönünden yeterli araştırmaların yapılmadığı, sanık Vahit K. hakkında suç tarihinde 18 yaşını bitirdiği halde, TCK.nun 55 inci maddesinin uygulandığı, sanık Yusuf Ş. hakkında ise kamu hizmetlerinden yasaklanma cezasının fazla tayin EDİLDİĞİ ANLAŞILMAKTADIR.

#### VIII) SONUÇ

Yukarıda gerekçeleriyle açıklandığı üzere;

1) Sanık Cafer E. hakkında verilen tefrik kararının temyiz kabiliyeti bulunmadığından, Cumhuriyet Savcılarının bu karara yönelik temyiz isteklerinin CMUK.nun 317 nci maddesi uyarınca REDDİNE.

2) Müsnet suçlardan cezalandırılmalarına yeterli, inandırıcı kanıtlar elde edilemeyen sanıklar; Ahmet Turan Y., Kazım Y., Ahmet Hakan A., Abdullah M., Mehmet Ş., Cevdet M., Mustafa K., Ali U., Süleyman K., Mehmet K., Mehmet T., Mehmet Ercan İ., Osman K., Erol Y., Doğan D., Erol Ç., Rıza Ö., Tuncel K., İsmail B., Adnan K., Hüseyin Z., Abdülkadir K., Mustafa A., Necati Ç. ve Adem Y. haklarındaki, yerel mahkemenin yasa ve usule uygun bulunan beraate ilişkin hükümlerinin ONANMASINA.

3) Sanıklar; Kerim K., İsmet O., Halit K., Halil K., Emin B., Ahmet O., Kemal O., Ali Y., Ergün K., Mustafa S., Vedat Y., Murat Ç., Özel Ç. ve Mehmet D.'nin müsnet suçları işlediklerine dair cezalandırılmalarına yeterli, her türlü kuşkudan uzak, inandırıcı kanıtlar elde edilemediği gözetilmeden bu sanıkların beraatleri yerine, yerinde görülmeyen gerekçelerle mahkumiyetlerine karar verilmesi,

4) Sanıklar; Gazi T., Tekin A. ve Turan K. haklarında CMUK.nun 260 ve 308/7 nci maddelerinde öngörülen şekilde zorunlu ve yeterli gerekçe gösterilmeden hüküm tesisi,

5) Sanıklar; Cafer Tayyar S., Muhsin E., Harun G., Bekir Ç., Murat K., Eren C., Erol S., Mevlüt A., Bülent D., Ahmet Turan K., Temel T., Kenan K., Harun Y., Zafer Y., Faruk C., Ali T., Durmuş T., Yunis K., Halil İbrahim D., Ömer Faruk G., Ali K., Ahmet O., Ekrem K., Erkan Ç., Yusuf Ş., Faruk S., Hayrettin G., Harun K., Süleyman T., Murat S., Hayrettin Y., Sedat Y., Adem K., Mehmet Y., Vahit K., Mustafa Uğur Y., Faruk B., Ömer D., Alim Ö., İbrahim D. ve Ethem C.'in eylemlerinin kül halinde

TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 inci fıkrasındaki Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışma suçunu,

Sanıklar; Yalçın K., Yusuf Ziya E., Metin C., Haydar Ş., Engin D., Hasan Basri K., Muhammet Nuh K., Metin Y., Ahmet K., İlhami Ç., Bünyamin E., Yıldırım Y., Nevzat A., Muammer Ö., Orhan D., Özkan D., Yılmaz C., Adem A., Bülent G., Çetin A., Mustafa D., Latif K., Abdülkadir A., Sadettin Y., Serhat Ö., Osman Ç., Fatih E. ve Ramazan Ö.'nün eylemlerinin aynı maddenin 3 üncü fıkrasındaki Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçunu oluşturduğu gözetilmeden anılan madde ve fıkraları yerine suç vasıflarında yanlışlığa düşülmesi sonucu yazılı şekilde cezalandırılmaları,

6) Oluşa, yeminli tanık anlatımları ile tüm dosya kapsamına nazaran, sanıklardan Ali T.'in TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 inci fıkrasında öngörülen Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak, sanıklar; Tufan C., Adem B., Hüseyin K., Halis D., Ünal B., Osman D., Sadettin T., Bülent K., Özay K., Zayim B. ve Zekeriya T.'nin, aynı maddenin 3 üncü fıkrasındaki Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçlarını işlediklerine dair cezalandırılmalarına yeterli, inandırıcı kanıtlar elde edilmiş olduğu gözetilmeden bu suçlardan mahkumiyetleri yerine beraatlerine karar verilmesi,

7) Sanık Bülent D.'nin, suç tarihinde geçerli sürücü belgesi bulunup bulunmadığı usulen araştırılmadan geri alınmasına karar verilmesi,

8) Getirtilen adli sicil kaydında belirtilen cezaların yerine getirilmiş olup olmadığı, infaz tarihleri usulen araştırılıp tekerrür hükümlerinin uygulanma olasılığı tartışılmadan sanık Ali K. hakkında eksik soruşturmayla hüküm tesisi,

9) Kabul ve uygulamaya göre;

a) TCK.nun 450/6 ncı maddesi uyarınca cezalandırılan sanıklar hakkında yangında ölen maktül ve mağdur sayısının ayrı ayrı uygulama yapılması gerekirken yazılı şekilde tek ceza tayini,

b) TCK.nun 450/6 ncı maddesi uyarınca cezalandırılıp fiili doğrudan doğruya birlikte işledikleri anlaşılan sanıklar hakkında uygulama yeri bulunmadığı gözetilmeden cezalarının TCK.un 463 üncü maddesi uyarınca indirim tabi tutulması,

c) Oluş ve dosya kapsamına göre somut olayda, TCK.nun 51 ve 52 nci maddelerinin uygulanma alanı bulunmadığının gözetilmemesi,

d) Sanık Yusuf Ş. hakkında kamu hizmetlerinden yasaklanma cezasının, TCK.nun 47/3 ve 20.maddelerine aykırı olarak fazla tayini,

e) Getirtilen doğum kaydından suç tarihinde onsekiz yaşını bitirdiği anlaşılan sanık Vahit K. hakkında uygulanan cezanın, yaşı nedeniyle indirim tabi tutulması,

Yasaya aykırı, bir kısım sanıklar, sanıklar vekilleri, müdahiller vekilleri ve C. Savcılarının temyiz dilekçeleri, sanıklar vekillerinin duruşmalı inceleme sırasında ileri sürdükleri temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, sanıkların bir bölümü hakkında re'sen de temyize tabi bulunan hükümlerin bu nedenlerden dolayı sanıklar Gazi T., Tekin A. ve Turan K. bakımından sair yönlerin incelenmeksizin kısmen istem gibi (BOZULMASINA), 30.9.1996 tarihinde OYBİRLİĞİYLE KARAR VERİLDİ.

**Kaynak :YKD. Kasım-1996 s: 1836**

**UYARI:** Firmamızca basılı ortamdan elektronik ortama aktarılan içtihat metni, tarafımızdan içeriği etkilenmeyecek şekilde değiştirilmiş ve değişikliği yapan algoritma TESCİL ettirilmiştir. Tescil edilmiş içtihat metninin Corpus sözleşmesinde belirtilen amaçlar dışında herhangi bir ortamda (elektronik veya yazılı) bulundurulması/kullanılması durumunda firmamız tüm kanuni haklarını KULLANACAKTIR.

**(ANKARA DGM'NİN 2.KARARI)****(27.11.1997)****T.C.****ANKARA****1 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ****G E R E K Ç E L İ     K A R A R**

**ESAS NO** : 1996/84  
**KARAR NO** : 1997/199  
**TARİH** : 27.11.1997  
**C. SAVCILİĞI ESAS NO** : 1993/84  
**BAŞKAN** : Mehmet Orhan KARADENİZ (20156)  
**ÜYE DZ.HAK.KD. ALB:** Erman BAŞOL (973-1)  
**ÜYE** : İsmail TİRYAKI (20641)  
**C. SAVCISI** : Hamza KELEŞ (23839)  
**T. KATİBİ** : Hasan ERDOĞAN (67)  
**DAVACI** : **K.H.**  
**MAKTULLER** : Nesimi ÇİMEN vd.

**İDDİA**

Kayseri DGM. C. Başsavcılığının 20.07.1993 tarih, 1993/170 esas sayılı iddianamesinde Sivas Cumhuriyet Başsavcılığının 22.07.1997 tarih, 1993/902 esas sayılı yine aynı Savcılığın 22.07.1993 tarih, 1993/2460 esas sayılı iddianamelerinde, yine Sivas Cumhuriyet Başsavcılığının 04.08.1993 tarih, 1993/935 esas sayılı ek iddianamesinde, Kayseri DGM. C. Başsavcılığının 20.08.1993 tarih, 1993/170 esas sayılı iddianamelerinde 02.07.1993 günü Sivas ilinde yasadışı yürüyüş şeklinde başlayıp 35 kişinin çıkarılan yangın sonucu, 2 kişinin de ateşli silah yaralan ile ölmeleri, güvenlik görevlileri ile bazı kişilerin yaralanmaları, bazı bina, ev, işyerleri ve araçlar ile bir heykel ve büstün tahrip edilmesi ile sonuçlanan olaylara bir kısım sanıkları faili belli olmayacak şekilde asli, bazı sanıkların ise fer'i fail olarak Anayasal Düzeni zorla bozma amacı ile katıldıkları belirtilerek anılan iddianamelerde açık şekilde belirtildiği gibi bir kısım sanıkların 3713 sayılı Kanun'un 7/1-2, TCK.nun 55/3. maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların TCK.nun 516/3, 517, 522, 516/7, 266/3,269,450/5-6, bir kısım sanıkların TCK.nun 516, 517, 522,266/3,269 maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların TCK.nun 191/2, bir kısım sanıkların 2911 sayılı Yasa'nın 32/1-3. maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların 3713 sayılı Yasa'nın 8/1. maddeleri gereğince cezalandırılmalarını, Ankara DGM. C. Başsavcılığının bozmadan sonraki esas hakkındaki mü-taalasında ise;

Sanıklardan Murat KARATAŞ, Eren CEYLAN, Bülent DÜVENCİ, Murat SONGUR, Ali TEMİZ ve Sadettin TEMİZ'in savunmaları alınamadığından bu sanıklar hakkındaki davanın tefrikine.

Sanıklardan Kerim KÜÇÜKKÖSEN, İsmet ONAT, Halit KARAKAYA, Halil KÜTÜKDE, Emin BOZKURT, Ahmet ONAR, Kemal ONAR, Ali YILMAZ, Ergiın KILIÇ, Mustafa SAYDAM, Vedat YILDIRIM, Murat ÇANAKLITAŞ, Özer ÇANAKLITAŞ ve Ahmet DEMİR'in atılı suçu işlediğine dair mahkumiyetlerine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden ayrı ayrı beraatlerine.

Olay günü Paşa Camii, Kale Camii ve diğer camilerden oluşan gruplar ile Buruciye Medresesi, PTT Yolu, Atatürk Caddesi, İstasyon Caddeleri'nde oluşan gruplar içerisinde ön saflarda yer alarak Vilayet'in taşlanması, Atatürk Heykeli'nin tahribi, Kültür Merkezi önünde Ozanlar Heykeli'nin tahribi ile Madımak Otel'i'nin önünde toplanan grubun ön saflarında yer alarak toplumu slogan atmaya yönlendirmek, tahrik etmek, kaldırım taşlarında kumlan barikatları zorla aşmak, Madımak Otel'i önüne benzin getirerek araçların ve otelin yanmasını sağlamak sonucunda 37 kişinin ölmesi ve 56 kişinin yaralanması şeklinde ortaya çıkan eylemlerinin birlikte TCK.nun 146/1. maddesinde belirtilen Türkiye Cumhuriyet Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu Kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisi'ni iskata veya vazifesini yapmaktan mene cebren teşebbüs eder şeklindeki amaç suçun işlenmesine elverişli eylemlerde bulunan sanıklardan Cafer Tayyar SOYKÖK, Muhsin ERBAŞ, Hanın GÜLBAŞ, Bekir ÇINAR, Erol SARIKAYA, Mevlüt ATALAY, Ahmet Turan KILIÇ, Temel TOY, Kenan KALE, Harun YILDIZ, Zafer YELOK, Faruk CEYLAN, Ali TEKE, Durmuş TUFAN, Yunis KARATAŞ, Halil İbrahim DÜZ-BİÇER, Ömer Faruk GEZ, Ali KURT, Ahmet OFLAZ, Ekrem KURT, Erkan ÇETİNTAŞ, Yusuf ŞİMŞEK, Faruk SARIKAYA, Hayrettin GÜL, Harun KAVAK, Süleyman TOKSUN, Hayrettin YEĞİN, Sedat YILDIRIM, Adem KOZU, Mehmet YILMAZ, Vahit KAYNAR, Mustafa Uğur YARAŞ, Faruk BELKAVLI, Ömer DEMİR, Alim ÖZHAN, İbrahim DURAN, Ethem CEYLAN, Turan KAY Anın eylemlerine uyan TCK.nun 146/1, 31, 33, 40. maddeleri ve Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN haklarında ayrıca TCK.nun 55/3. maddelerinin uygulanarak ayrı ayrı tecziyelerine.

İddia olunan olayda topluluğun içinde yer alarak slogan atmak suretiyle TCK.nun 146/1. maddesinde belirtilen amaç suçun işlenmesini kolaylaştıran eylemlerde bulunan sanıklar Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Metin CEYLAN, Haydar ŞAHİNOĞLU, Engin DURNA, Hasan Basri KOÇ, Muhammet Nuh KILIÇ, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Yıldırım YÜKSEL, Nevzat AYDIN, Muammer ÖZ-DEMİR, Orhan DEMİR, Özkan DOĞAN, Yılmaz CEYLAN, Adem AĞ-BEKTAŞ, Bülent GÜLDÜ, Çetin ASAMAKA, Mustafa DÜRER, Latif KARACA, Abdulkadir ARIDICI, Sadettin YÜKSEL, Serhat ÖZGENTÜRK, Osman ÇIBIKÇI, Fatih ERDEM, Ramazan ÖNDER, Tufan CAYMAZ, Adem BAYRAK, Hüseyin KARATÜRK, Zayim BAYAT, Zekeriya TEKİN, Gazi TUFAN, Tekin ARISIN TCK.NUN 146/3, 31, 33 ve 40, 3713 Sayılı Yasa'nın 5. maddesi ve Tekin ARIŞ hakkında ayrıca TCK.nun 55/3. maddesinin uygulanarak ayrı ayrı tecziyelerine karar verilmesini talep etmiştir.

#### SAVUNMA

Sanıklar kendilerine isnat olunan suçun unsurlarının oluşmadığını suçsuz olduklarını, sadece toplu yürüyüşe katıldıklarını her hangi bir suç işleme kasıtlarının bulunmadığını belirterek beraatlerine karar verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Sanıklar vekilleri yazılı savunma dilekçelerinde etraflıca belirttikleri gibi müvekkillerinin isnat olunan suçu işlemediklerini, müvekkillerinin sabit eylemleri ile isnat olunan suç arasında illiyet bağı kurulamadığını, müvekkillerinin suçsuz olduklarını belirterek beraatlerini istemişlerdir.

#### DELİLLER

Olay tutanağı, olay yeri keşif ve hasar tutanakları, teşhis tutanakları, seyredilen video bantları ve bunlara ilişkin bilirkişi çözüm tutanakları, otopsi tutanakları, doktor raporları, iddialar, kamu tanıkları ile bir kısım tanıkların yeminli ifadeleri, bir kısım sanıkların aşamalarda değişiklik göstermeyen ısrarlı, bir kısım sanıkların ise aşamalarda değişiklik gösteren ikrarları, nüfus ve sabika kayıtları ve dosyada mevcut diğer belgeler.

#### DELİLLERİN MÜNAKAŞASI TAKDİRİ VE GEREKÇE

Mahkememizin 26.12.1994 tarih, 1993/106 Esas, 1994/190 Karar sayılı ilamında sanıkların bir kısmı hakkında tüm suçlardan dolayı, bazı sanıklar hakkında ise bazı suçlardan dolayı delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı, bazı sanıkların 2911 Sayılı Yasa'ya aykırılık ve yine bazı sanıkların suç va-sıflarındaki değişiklik nedeniyle faili belli olmayacak şekilde ve yangın çıkarmak suretiyle adam öldürmeye kasten iştirak, bir bölüm sanığın ise bu suça feran iştirakten dolayı cezalandırılmalarına hüküm olunduğu, bu sanıklar hakkında diğer suçlara ilişkin olarak ayrıca TCK.nun 79. maddesi uyarınca ceza tertibine yer olmadığına, haklarında TCK.nun 450/6. maddesi uyarınca tek uygulama yapıldığı, TCK.nun 52. maddesi de nazara alınarak aynı Ya-sa'nın 51. maddesi uyarınca tahrik hükümlerinin uygulanmasına karar verilmiştir

İşbu karar sanıkların ve vekillerinin, DGM. C. Başsavcılığı'nın, mağdur ve müştekiler ile vekillerinin temyiz etmesi üzerine (resen temyiz hükümlerine göre de Yargıtay'a gönderilmiştir.) Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 30.09.1996 tarih, 1996/688 Esas, 1996/4716 Karar sayılı ilamı ile bozulmuştur. Yargıtay bozma ilamında sanıklardan Kerim KÜÇÜKKÖSEN, ismet ONAR, Halit KARAKAYA, Halil KÜTÜKTE, Emin BOZKURT, Ahmet ONAR, Kemal ONAR, Ali YILMAZ, Ergün KILIÇ, Mustafa SAYDAM, Vedat YILDIRIM, Murat ÇANAKLITAŞ, Özer ÇANAKLITAŞ ve Mehmet DEMİR'in müsnet suçları işlediklerine dair cezalandırılmalarına yeterli her türlü kuşkudan uzak inandırıcı kanıtlar elde edilemediği gözetilmeden bu sanıkların beraatleri yerine mahkumiyetlerine karar verilmesinin,

Sanıklardan Gazi TUFAN, Tekin ARIŞ, Turan KAYA haklarında CMUK.nun 260 ve 308/7. maddelerinde öngörülen şekilde zorunlu ve yeterli gerekçe gösterilmeden hüküm tesisi,

Sanıklardan Cafer Tayyar SOYKÖK, Muhsin ERBAŞ, Harun GÜLBAŞ, Bekir ÇINAR, Murat KARATAŞ, Eren CEYLAN, Erol SARIKAYA, Mevlüt AT ALAY, Bülent DÜVENÇİ, Ahmet Turan KILIÇ, Temel TOY, Kenan KALE, Harun YILDIZ, Zafer YELOK, Faruk CEYLAN, Ali TEKE, Durmuş TUFAN, Yunis KARATAŞ, Halil İbrahim DÜZBİÇER, Ömer Faruk GEZ, Ali KURT, Ahmet OFLAZ, Ekrem KURT, Erkan ÇETİNTAŞ, Yusuf ŞİMŞEK, Faruk SARIKAYA, Hayrettin GÜL, Harun KAVAK, Süleyman TOKSUN, Murat SONGUR, Hayrettin YEĞİN, Sedat YILDIRIM, Adem KOZU, Mehmet YILMAZ, Vahit KAYNAR, Mustafa Uğur YARAŞ, Faruk BEL-KAVLİ, Ömer DEMİR, Alim ÖZHAN, İbrahim DURAN ve Etem CEYLAN'ın eylemlerinin küll halinde TCK.nun 146. maddesinin 1. fıkrasındaki Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışma suçunu.

Sanıklardan Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Metin CEYLAN, Haydar ŞAHİNOĞLU, Engin DURNA, Hasan Basri KOÇ, Muhammet Nuh KILIÇ, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Yıldırım YÜKSEL, Nevzat AYDIN, Muammer ÖZDEMİR, Orhan DEMİR, Özkan DOĞAN, Yılmaz CEYLAN, Adem AĞBEKTAŞ, Bülent GÜLDÜ, Çetin ASAMAKA, Mustafa DÜRER, Latif KARACA, Abdulkadir ARIDICI, Sadettin YÜKSEL, Serhat ÖZGENTÜRK, Osman ÇIBIKÇI, Fatih ERDEM ve Ramazan ÖNDER'in eylemlerinin TCK.nun 146. maddesinin 3. fıkrasındaki Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçunu oluşturduğu gözetilmeden anılan madde ve fıkralar yerine suç vasfında yanılığa düşülmesi sonucu yazılı şekilde ceza verilmesinin,

Oluş, yeminli tanık anlatımları ile tüm dosya kapsamına nazaran sanıklardan Ali TEMİZ'in TCK.nun 146. maddesinin 1. fıkrasında ön görülen Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak, sanıklar Tufan CAYMAZ, Adem BAYRAK, Hüseyin KAYA, Halis TURAN, Ünal BERKA, Osman DÜZAR-DIÇ, Sadettin TEMİZ, Bülent KARAYİĞİT, Özay KARATURK, Zayım BAYAT ve Zekeriya TEKİN'in TCK.nun 146. maddesinin 3. fıkrasındaki Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçlarını işlediklerine dair yeterli ve inandırıcı kanıtlar elde edildiği belirtilmeden bu suçlardan mahkumiyetleri yerine beraatlerine karar verilmesi,

Sanıklardan Bülent DÜVENÇİ'nin suç tarihinde geçerli sürücü belgesi bulunup bulunmadığı usulen araştırılmadan geri alınmasına karar verilmesinin,

Getirilen adli sicil kaydında belirtilen cezalarının yerine getirilmiş olup olmadığı infaz tarihleri usulen araştırılıp tekerrür hükümlerinin uygulanma olasılığı tartışılmadan sanık AH KURT hakkında eksik soruşturma ile hüküm tesisi,

Kabul ve uygulamaya göre;

- a) TCK.nun 450/6. maddesi uyarınca cezalandırılan sanıklar hakkında yangında ölen maktul ve mağdur sayısınca ayrı ayrı uygulama yapılması gerekirken yazılı şekilde tek ceza tayini,
- b) TCK.nun 450/6. maddesi uyarınca cezalandırılıp fiili doğrudan doğruya birlikte işledikleri anlaşılan sanıklar hakkında uygulama yeri bulunmadığı gözetilmeden cezalarının TCK.nun 463. maddesi uyarınca indirim tabi tutulmasının,
- c) Oluş ve dosya kapsamına göre somut olayda TCK.nun 51 ve 52. maddelerinin uygulanma alanının bulunmadığının gözetilmemesini,
- d) Sanık Yusuf ŞİMŞEK hakkında kamu hizmetlerinden yasaklanma cezasının TCK.nun 47/3 ve 20. maddelerine aykırı olarak fazla tayini,
- e) Getirilen doğum kaydından suç tarihinde 18 yaşını bitirdiği anlaşılan Sanık Vahit KAYNAR hakkında uygulanan cezanın yaşı nedeniyle indirim tabi tutulmasının yasaya aykırı olduğu işaret edilmiştir.

Sanıklardan Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Engin DURNA, Metin YOKUÇ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Özkan DOĞAN, Bülent GÜLDÜ, Çetin ASAMAKA, Mustafa DÜRER hakkındaki Yargıtay bozma sebepleri Mahkememizce usul ve kanuna uygun görülmediğinden Mahkememiz Hakimisi ismail TıRYAKÎnin muhalefetiyle oyçokluğu ile direnilmesine, diğer sanıklar hakkındaki Yargıtay bozma sebepleri kanun ve usule uygun görüldüğünden uyulmasına karar verilmiştir.

Davanın sanıklardan Kerim KÜÇÜKKÖSEN, İsmet ONAR, Halit KA-RAKAYA, Halil KÜTÜKDE, Emin BOZKURT, Ahmet ONAR, Kemal ONAR, Ali YILMAZ, Ergim KILIÇ, Mustafa SAYDAM, Vedat YILDIRIM, Murat ÇANAKLITAŞ, Özer ÇANAKLITAŞ, Mehmet DEMİR yönünden incelenmesi:

Yargıtay bozma ilamında da belirtildiği gibi anılan sanıkların müsnet suçları işlediklerine dair mahkumiyetlerine yeterli her türlü kuşkudan uzak kesin ve inandırıcı deliller elde edilememiştir. Sanıkların isnat olunan suçu işledikleri şüpheli kalmıştır. Bu durumda sanıklara isnat olunan suçun maddi ve manevi unsurları oluşmamıştır. Hal böyle olunca bu sanıkların beraatlerine karar verilmelidir.

Davanın sanıklardan Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Engin DUR-NA, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Özkan DOĞAN, Bülent GÜLDÜ, Çetin ASAMAKA, Mustafa DÜ-RER yönünden incelenmesi;

Mahkememizin 26.12.1994 tarih, 1993/106 Esas, 1994/190 Karar sayılı ilamında belirtildiği



gibi sanıklardan Yalçın KEPENEK olay günü İstasyon Caddesi üzerinde bulunan pastanesinde çalışırken 300-400 kişilik bir grubun slogan atarak geçtiğini, kendisinin de bu grubun arkasına takılarak Kültür Merkezi önüne kadar gittiğini; ancak slogan atmadığını, herhangi bir eylemde bulunmadığını, sadece Vilayet Meydanı ve Kültür Merkezi önünde topluluk içinde bulunduğunu beyan etmiş ve bu konuda savunma şahitleri göstermiş olmasına rağmen, Emniyet Müdürü Doğukan ÖNER ve Şube Müdürü Ekrem NALCI ifadeleri ve teşhis tutanağı çerçevesinde sanık, Gösteri ve Yürüyüş Kanunu'na muhalefet etmiştir.

Sanık Yusuf Ziya ELİŞ olay günü cuma namazı sonrası kalabalık bir grubun tekbir getirerek geçtiğini gördüğünü, bir ara bu kalabalık içerisinde kaldığını, ancak slogan atmadığını, gösteri yapmadığını beyan etmiş, sanığın bu savunmasına kamu şahidi Sami ECE'nin açık ve samimi beyanı karşısında itibar edilmeyerek Toplantı ve Gösteri Kanunu'na muhalefet ettiği kanaatine varılmıştır.

Sanık Engin DURNA, olay günü cuma namazını kıldıktan sonra Aziz NESİN aleyhinde yürüyüş ve gösteri yapan gruba katıldığını, Aziz NESİN'in İslam dinine yönelik sözlerinden dolayı kendisinin de "*Sivas Aziz'e Mezar Olacak!*" diye slogan attığını, Vilayet ve Kültür Merkezi önünde yapılan gösterilere katıldığını beyan etmiş olması ve bu beyanını doğrulayan teşhis tutanakları ile de sanığın kanunsuz gösteri yapmak suçu sübut bulmuştur.

Sanık Metin YOKUŞ, olay günü Aziz NESİN'in müslümanlara vaki sözlerinden dolayı halkın kendisini protesto eder mahiyetteki gösteriyi izleyerek ve kendisinin de Aziz NESİN'in İslamı aşağılayıcı sözlerinden dolayı protesto etmek amacıyla yürüyüşe katıldığını, Aziz NESİN'in aleyhinde slogan attığını beyan etmiş olması ve bu yöndeki ifadeli teşhis tutanağı ile sabit olmuştur. Sanık bu eylemi ile kanunsuz gösteri ve yürüyüş yapmak suçunu işlemiştir.

Sanık İlhami ÇALIŞKAN, olay günü yürüyüş yapan ve slogan atan bir grup gördüğünü; ancak kendisinin bu grup içerisine girmediğini ve hiçbir olaya katılmadığını beyan etmiş olmasına rağmen kamu şahitleri Nazım GÜNAYDIN, Şemsettin DAĞ ve Resul KARAER'in samimi ifadeleri ile Kültür Merkezi ve Vilayet önündeki topluluk içinde slogan atarak kanunsuz gösteri ve yürüyüşe katıldığı anlaşılmıştır.

Sanık Bünyamin ELİŞ, olay günü saat 15.00 sıralarında slogan atan bir kalabalık ve topluluk gördüğünü, kendisi bu topluluğun içerisinde bulunduğu, "*Allahuekber!, Tekbir!*" diye tekbir getirdiğini, bu sırada Aziz NESİN'in Sivas'a geldiğini öğrendiğini, kendisinin de Aziz NESİN'i protesto etmek için slogan attığını beyan etmiş olması ve bu yöndeki fotoğraf ve teşhis tutanağı ile sanığın Vilayet Konağı ve Kültür Merkezi önünde kanunsuz gösteri ve yürüyüşe katıldığı tesbit edilmiştir.

Sanık Özkan DOĞAN, olay günü Atatürk Caddesi üzerinde bir topluluğun Aziz NESİN aleyhinde slogan atarak geçtiğini ve Kültür Merkezi önünde slogan attıklarını, bu kişileri izlediğini, olaylara katılmadığını beyan etmiş olmasına rağmen sanığın dosyada mevcut fotoğraflardan Kültür Sarayı önünde yapılan kanunsuz gösterilere katıldığı kamu şahitlerinin bu konuda düzenledikleri teşhis tutanağı ile kanunsuz toplantı ve gösteri yapmak suçunu işlediği sabit olmuştur.

Sanık Bülent GÜLDÜ, olay günü Vilayet Konağı önünde gösteri yapan bir grup gördüğünü, olaylara katılmadığını beyan etmiş olmasına rağmen bu sanık hakkında tanzim edilen teşhis tutanağı ve fotoğraflarla Vilayet Binası ve Kültür Merkezi önünde yapılan kanunsuz yürüyüş ve gösterilere katıldığı, mevcut delillerle açık ve kesin olarak tesbit edilmiştir.

Sanık Çetin ASAMAKA, olay günü cuma namazından çıktıktan sonra yürüyüş yapan ve Aziz NESİN aleyhinde slogan atan grubu gördüğünü, kendisinin de Aziz NESİN'i protesto etmek üzere bu gruba katıldığını, Vilayet Meydanı ve Kültür Merkezi önünde bu grupla birlikte slogan

atıp Aziz NESİN'i protesto ettiğini, saat 15.00 civarında bu gruptan ayrıldığını beyan etmiş olması ve ifadeli teşhis tutanağı ile bu ifadesinin teyid edilmesi karşısında sanığın "kanunsuz gösteri ve yürüyüş yapmak" suçunu işlediği anlaşılmıştır.

Sanık Mustafa DÜRER, olay günü saat 14.30 ve 15.00 sıralarında Vilayet önündeki kalabalıkla birlikte Vali ve Aziz NESİN aleyhinde slogan attığını, bilahare aynı toplulukla Kültür Merkezi'ne gittiklerini, buradaki sloganlarla Aziz NESİN'i protesto ettiğini, karşılıklı taşlaşmalar olduğunu, Belediye Başkanı'nın konuşmasından sonra olay yerinden ayrıldığını beyan etmiş olması, bu hususta fotoğraf teşhis tutanağının bulunması sanığın kanunsuz gösteri ve yürüyüş yaptığı hususunda Mahkemede tam bir vicdani kanaat hasıl olmuştur.

Görüldüğü gibi anılan sanıklar 02 Temmuz 1993 günü Sivas'ta yapılan kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmışlardır. Bu sanıkların aynı gün meydana gelen ve 37 kişinin ölümü ile sonuçlanan olaylara katıldıklarına dair kesin ve inandırıcı deliller elde edilememiştir. Olay günü sanıklar öldürme ve yaralama olayının meydana geldiği Madımak Otel'i'nin çok uzağında yer almışlardır. Sanıkların bulunduğu yer ile öldürme ve yaralama olayının meydana geldiği yer arasında illiyet bağı kurulamamıştır. Yargıtay bozma ilamında anılan sanıkların sabit olan eylemlerinin TCK.nun 146/3. maddesinde belirtilen "Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçunu oluşturduğu" belirtilmiş ise de, Mahkememizce bu görüşe katılmamıştır. Şöyle ki;

Yüzleştirme ve teşhis tutanaklarından, sanıkların ve tanıkların beyanlarından anlaşıldığı gibi, sanıkların bulunduğu yer 37 kişinin yakılarak öldürüldüğü Madımak Otel'i'ne çok uzaktır. 15.000 kişinin katıldığı toplulukta ve bu topluluğun teşkil ettiği engelde bu eylemlere katılmaları mümkün olmadığı gibi olay mahallini görmeleri de mümkün değildir. Sanıkların öldürme eylemine bilfiil ya da dolaylı yoldan katıldıkları şüpheli kalmıştır, aksi görüş kabul edildiği takdirde kanunsuz yürüyüşe katılan 15.000'e yakın kişinin tamamının TCK.nun 146. maddesine muhalefetten cezalandırılması gerekir. Görüldüğü gibi anılan sanıkların TCK.nun 146. maddesinin 3. fıkrasındaki 'Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak' suçlarını işlediklerine dair mahkumiyetlerine yeterli, kesin ve inandırıcı delil elde edilememiştir. Sanıkların sabit olan eylemleri kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak suçunu oluşturur. Hal böyle olunca mahkememizin bu sanıklar hakkındaki kararında direnilmeli hüküm fıkrasında belirtildiği şekilde 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/2. maddesi gereğince cezalandırılmalarına karar verilmelidir.

Davanın sanıklardan Tekin ARIŞ, Muammer ÖZDEMİR, Metin CEYLAN, Haydar ŞAHİNOĞLU, Hasan Basri KOÇ, Muhammet Nuh KILIÇ, Yıldırım YÜKSEL, Nevzat AYDIN, Orhan DEMİR, Yılmaz CEYLAN, Adem AĞBEKTAŞ, Latif KARACA, Abdulkadir ARIDICI, Sadettin YÜKSEL, Serhan ÖZKENTÜRK, Osman ÇIBIKÇI, Fatih ERDEM, Ramazan ÖNDER, Tufan CAYMAZ, Adem BAYRAK, Hüseyin KAYA, Halis TURAN, Ünal BERKA, Osman DÜZARDIÇ, Bülent KARA YİĞİT, Özay KA-RATÜRK, Zayim BAYAT, Zekeriya TEKİN, Gazi TUFAN, Sedat YILDIRIM, Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN, Yusuf ŞİMŞEK, Cafer Tayyar SOYKÖK, Muhsin ERBAŞ, Harun GÜLBAŞ, Bekir ÇINAR, Erol SA-RIKAYA, Mevlüt ATALAY, Ahmet Turan KILIÇ, Kenan KALE, Harun YILDIZ, Zafer YELOK, Faruk CEYLAN, Yunis KARATAŞ, Halil İbrahim DÜZBİÇER, Ömer Faruk GEZ, Ali KURT, Ahmet OFLAZ, Ekrem KURT, Erkan ÇETİNTAŞ, Faruk SARIKAYA, Hayrettin GÜL, Harun KAVAK, Süleyman TOKSUN, Hayretin YEĞİN, Adem KOZU, Mehmet YILMAZ, Mustafa Uğur YARAŞ, Faruk BELKAVLİ, Ömer DEMİR, Alim ÖZHAN, İbrahim DURAN, Etem CEYLAN, Vahit KAYNAR, Turan KAYA yönünden incelenmesi:

Sanıklara isnat olunan olayların başlaması, gelişmesi ve sonucu; Yargıtay bozma ilamında da

belirtildiği gibi Kültür Bakanlığı ve Sivas Valiliği'nin katkılarıyla Pir Sultan Abdal Kültür Derneği tarafından 1-4 Temmuz 1993 tarihleri arasında Sivas il merkezinde düzenlenen Pir Sultan Abdal Kültür Et-kinlikleri'ne il dışından da bir çok sanatçı yanında yazar Aziz NESİN'in de davet edildiği, İl Valisi ile birlikte 1.7.1993 günü Kültür Merkezi'nde konuşma yapan Aziz NESİN'in bir kısım davetli ve izleyicilerle Madımak Otelinde kaldıkları, gerek olaydan birkaç gün önce gerekse etkinliğin devam ettiği 2 Temmuz 1993 günü sabahı erken saatlerde kimliği belirlenemeyen kişilerce şehrin bazı semtlerinde Salman Rüştü tarafından yazılıp Aziz NESİN tarafından da Aydınlık Gazetesi'nde kısmen yayınlandığı ileri sürülen "*Şeytan Ayetleri*" isimli kitapta İslama ve Peygamberine dil uzatıldığına değinildikten sonra, "*Ne yazık ki laik ve ikiyüzlü TC. Devleti*", "*Gün Müslümanların yerine getirme günüdür!*", "*İman edenler Allah yolunda savaşsınlar, o halde şeytanın dostları ile savaşın!*" şeklinde cümlelerin de yer aldığı "*MÜSLÜMAN KAMUOYUNA!*" başlıklı bildirilerin dağıtıldığı.

Aynı gün saat 13.30 sıralarında Sivas Paşa ve Meydan Camii'lerinden cuma namazını kılıp çıkan toplulukla da birleşerek "*Zafer İslamın!*", "*Şeytan Aziz!*", "*Sivas Aziz'e Mezar Olacak!*", "*Vali İstifa!*", "*Şerefsiz Vali!*" şeklinde sloganlar da atıp Vilayet önüne geldikleri, laikliğe aykırı ve ilde devlet ve hükümetin temsilcisi olan Vali'nin tahkir ve tezyifine yönelik slogan atmayı orada da sürdürdükleri, güvenlik güçlerinin müdahalesi ile sakinleştirili-p dağılmaya başlayan topluluğun tahrik ve teşvik sonucu tekrar toplanarak aynı sloganlarla Kültür Merkezi'ne yürüdüğü, buraya girmelerinin engellenmesi üzerine topluluğun tekrar Vilayet önüne geldiği, yeni katılımlarla gittikçe kalabalıklaşan topluluğun benzer sloganlar atarak yeniden geldikleri Kültür Merkezi'ni taşladıkları, bir gün önce dikilmiş bulunan Ozanlar Anıtı'nı tahrip ettiği, alman önlemler sonucu buradaki topluluğun 16.05'de dağılmaya başladığı; ancak bazı grupların saat 18.00 sıralarında Madımak Otelı önünde toplanan gruba katıldığı, güvenlik görevlilerinin etkinliklerin iptal edildiğini, Ozanlar Anıtı'nın kaldırılacağını duyurmalarına ve anıtın da yerinden sökülerek götürüldüğünün görülmesine rağmen dağılmayarak yeni katılımlarla 10-15 bin kişiye ulaşan topluluk tarafından, "*Allahuekber!*", "*La İlahe İllallah!*", "*Sivas Aziz'e Mezar Olacak!*", "*Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek!*", "*Cumhuriyet Burada Kuruldu Burada Yıkılacak!*", "*Yaşasın Şeriat!*", "*Muhammed'in Ordusu Kafirlerin Korkusu!*", "*Yaşasın Hizbullah!*", "*Kahrolsun Laiklik!*", "*Yaşasın Şeriat!*", "*Ölmeye Geldik Aziz'i Gömmeye Geldik!*", "*Şeriat İsteriz!*", "*Dinsiz Laikler!*" şeklinde sloganların atıldığı saat 18.00 sıralarında topluluk içinden bazı kişilerce otelin taşlandığı, önündeki arabaların ters çevrilerek tahrip edildiği, güvenlik güçlerince oluşturulan barikatın zor kullanılarak yarılp otele girildiği, otel içerisindeki koltuk, masa, perde vs. eşyanın dışarıya atıldığı, "*YAK!*", "*YAK!*" sloganları altında tahrip edilen araçların depolarından akan ve olay yerine dışarıdan getirilen benzine bulaştırılan bez ve perde parçalarının tutuşturulması suretiyle arabaların ve otelin ateşe verildiği.

Yangını söndürmek üzere olay yerine gelen itfaiyenin yangına müdahale çabalarının ve bu şekilde otelde bulunanların kurtarılmasının engellendiği, olayın çok vahim boyuta ulaştığını nihayet farkedenden güvenlik görevlilerinin havaya ateş etmesi sonucu topluluğun dağıtılıp yangına müdahale edilebildiği; ancak çıkarılan bu yangın sonucu otelde bulunan 35 kişinin yanma ve karbondioksit zehirlenmesi, 2 kişinin ise ateşli silah yarası ile öldüğü, olayları engelleme çabasında bulunan 14 güvenlik görevlisi ile otelde bulunan bazı kişilerin yaralandıkları, topluluk içerisindeki bazı kişilerin özel şahıslara ait bir kısım işyerlerini, evleri, araçları ve İstasyon Caddesi'ndeki Sivas Kongre-si'nin yapılmış olması nedeniyle sonradan müze haline getirilmiş bulunan Atatürk Kongre Etnografya Müzesi'ni taşıyarak tahrip ettikleri, müze önünde bulunan Atatürk Büstü'nü boyundan kopararak yere attıkları, saatler boyu süren bu eylemlerin sanıklardan bir kısmının baştan sona, diğerlerinin ise bölümler halinde katıldıkları dosyada mevcut delillerle sabittir.

### Hukuki Değerlendirme:

Mahkememizce de kabul edilen Yüksek Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bozma kararında belirtilen hukuki görüşe göre TCK.nun 146. maddesinin 1.fıkrasında tanımını bulan Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışma suçu ile korunmak istenen hukuki değer devletin en yüksek düzeninin temel kuruluşunu oluşturan ve Anayasal düzeni meydana getiren normlardır. Hükümet düzeni devlet kuvvetlerinin şekillenışı, devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi, değerler ister Anayasa tarafından düzenlenmiş olsun ister olmasın, devletin temel kuruluş prensiplerini teşkil ediyorsa 146. maddenin koruduğu hukuki konu içerisinde mütalaa edilmesi gerekir. Zira devlet yalnızca toprak ve hak öğelerinden oluşan bir organizasyon değil, tarihi bir gelişim sonunda gerçekleşen ideal bir birliktir. Bu iktidarın hukuken şekillenmesi, biçimlenmesi sonucu ortaya çıkan siyasi statüler devletin Anayasal düzeni kapsamına dahildir.

TCK.nun 146. maddesindeki suçun konusu devletin siyasi biçiminin ve kuruluşunun dayandığı temel ideolojik esaslar ve ilkeler olduğuna göre bunların içine Anayasa'nın 1. maddesindeki devlet ve hükümet şekline ilişkin "*Cumhuriyet*" biçimindeki belirleme ile 2. maddesindeki laik ilkelerinin birliğine kuşku yoktur.

Anayasa'nın 4. maddesi uyarınca değiştirilemeyeceği hüküm altına alınan 1. maddesi, "*Türkiye Devleti bir Cumhuriyet'tir.*" "**Cumhuriyet'in Nitelikleri**" başlığını taşıyan 2. maddesi ise, "*Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir*", hükümlerini taşımaktadır. Öğretide de Cumhuriyet, hem bir devlet ve hem de bir hükümet şekli olarak kabul edilmektedir. Devlet şekli olarak Cumhuriyet, egemenliğin bir kişiye ya da zümreye değil, tüm topluma ait olduğu bir devlet şeklini ifade eder. Hükümet şekli olarak Cumhuriyet, devletin başta Devlet Başkanı olmak üzere başlıca temel organları veraset ilkesinin rol oynamadığı seçim sistemine göre oluşturulacağı, bir hükümet sistemini anlatır. Bu itibarla Anayasa'da yer alan Türk İnkılabı'nın ortaya çıkardığı Cumhuriyetçilik anlayışı yalnızca hükümlerin reddi anlamında bir Cumhuriyetçilik değil, aynı zamanda demokratik bir Cumhuriyetçiliktir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılı laikliğin dini özgürlük, din ve devlet işlerinin ayrıldığı olmak üzere iki yönü vardır. Vicdan özgürlüğünü de kapsayan dini özgürlük, Anayasa'nın 24. maddesinin ilk fıkrasında; "*Herkes vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir*", şeklinde ifade edilmiştir. Bu özgürlük, herkesin dilediği dini inanç ve kanaate sahip olabileceğini tanımladığı gibi, kimsenin dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamayacağı hususunu da içerir.

Laikliğin 2. önemli unsuru olan din-devlet ayrılığı ise resmi bir devlet biriminin olmaması, devletin dini inançları ne olursa olsun kişilere eşit davranmasını, din kurumları ile devlet kurumlarının ayrılmış bulunmasını ifade eder. Laik bir devlette devlet yönetimi dini kurallara göre değil, toplum gereksinimlerine akılcı ve bilimsel yönden değerlendirilmesine göre yürütülür. Laikliğin Türk İnkılabı açısından taşıdığı temel önem onun Anayasa'mızda özel olarak korunması sonucunu doğurmuştur. Nitekim Anayasa'nın 24. maddesinin son fıkrası, "*Kimse devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlamak amacı ile hangi suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz*" hükmünü taşımaktadır.

TCK.nun 146. maddesinde teşebbüs edenler deyiminin kullanılmış olması, suçun işlenmesi bakımından şahıs itibarıyla bir aynm yapılmadığını ortaya koymaktadır. Maddenin koruduğu değeri yukarıda değinilen niteliği de korunan hususu ihlal eden bir kimsenin konumuna

bakılmaksızın suç faili olabileceğini göstermektedir. Yine bu suçun işlenmesi için önceden oluşturulmuş silahlı olsun veya olmasın bir örgüt veya çete kunümasında zoranlılık olmadığı gibi, olaydan önce Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve dayandığı temel ilkelere dayalı açıklamaları da kapsayan bildirilerin dağıtılmış olması, olay sırasında sürekli olarak atılan sloganların başka olaylarda yasadışı örgüt elemanlarınca atılmış bulunan sloganlarla ayniyet göstermesi, bu örgütlerin el işaretlerinin yapılmış olması bu eylemlerin aynı amaç ve strateji doğrultusunda ve bir organizasyon dahilinde gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır.

TCK.nun 146. maddesinde fiilin bu suçu oluşturması bakımından gerekli ve zorunlu hareketlerin belirlenmediği yalnızca cebren teşebbüs edenler sözcüklerinin kullanılması ile yetinildiği görülmektedir. Bu durumda 146. maddedeki hareketin ne olduğunun teşebbüs deyiminden yararlanarak maddede öngörülen belirli neticelere yönelmiş bu neticeleri yaratmaya elverişli icra hareketleri şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Bir fiilin 146. maddeyi ihlal ettiğinin kabul edilebilmesi için kişinin somut eyleminin objektif neticeyi yaratmaya elverişliliğinin saptanması ve bunun için de failin hukuka aykırı fiile kaldığı durumla maddede öngörülmüş olan netice arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. Nedensellik bağının düşünce açısından kurulabilmesi somut fiilin hukuka aykırı neticeyi yaratabileceğinin saptanmasına bağlıdır.

TCK.nun 146. maddesindeki suçun kasten işlenmesi zorunluluğunda ise kuşku yoktur, bu belirleme failin Anayasa'da değişiklik yaratmak irade ve isteği ile hareket etmesini zorunlu kılmaktadır. Burada kastın hukuka aykırı vasıtalar kullanılmasını da kapsadığını belirtmek gerekir. Ancak failin gerçekleştirmek istediği sonucun Anayasa'ya aykırı olup olmadığını bilip bilmemesi bu konuda düşeceği yanlış suç kastına ve dolayısıyla sonuca etkili değildir.

Olayımızda 7-8 saatlik uzun bir zaman süreci içerisinde güvenlik görevlilerince yapılmış olan çeşitli uyanlara rağmen dağılmayarak Hükümet Konağı'nın önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın da zorlanıp devlet ve hükümetin ilde temsilcisi olan Vali'ye, "*Şerefsiz Vali!, Vali İstifa!*" şeklinde yürüyüşler ve toplanmalar sırasında Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerine aykırı biçimde "*Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek!, Cumhuriyeti Burada Kurduk Burada Yıkacağız!, Yaşasın Şeriat!, Kahrolsun Laiklik!, Şeriat İsteriz!, Dinsiz Laikler!*" sloganlarının atılması, bir kısım işyeri, mesken ve araçların yakılması, "YAK!, YAK!" sloganları altında güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın cebir kullanılmak suretiyle açılıp otelin yakılması suretiyle 35 kişinin öldürülmüş ve çok sayıda kişiyi ve güvenlik görevlisinin yaralanmış bulunması ve nihayet Türk inkılabının temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresi'nin imzalandığı ve sonradan müzeye dönüştürülmüş bulunan bina ile önündeki Atatürk Heykeli'nin tahrip edilmiş olması, olayda kullanılan cebri bir kısım icra hareketlerinin TCK.nun 146. maddesinde belirtilen sonucu yaratmaya elverişliliğinin ve Aziz NESİN'in düşünce ve davranışları bahane edilmek suretiyle Anayasal düzenin en önemli ilkelerinden olan Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerinin ortadan kaldırılmasına yönelik bulunduğunu tüm açıklığı ile ortaya koymaktadır.

TCK.nun 146. maddesinin 3. fıkrasında ise 1. fıkra da belirtilen suça fer'i iştirak hali yönünden özel bir hüküm geliştirilmiştir.

Fıkranın düzenlenme biçimi özelliğinin iştiraki unsurlarına değil, neticelerine yönelik bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu itibarla bu fıkra hükmünün 2. fıkra dışında fer'i manevi ve maddi bütün eylemler için tatbiki sözkonusudur.

Olayımızda 146. maddenin 2. fıkrasında belirtilen suretler dışında suç işlenmeden önce veya işlendiği sırada yasadışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yer alıp Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırılmaya yönelik sloganlar atarak maddenin 1. fıkrasındaki amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak suretiyle fer'an katıldıkları anlaşılan

kişiler hakkında bu fıkra hükmünün uygulanması gerekir.

Öğreti ile yine süreklilik gösteren yargısal kararlar da TCK.nun 146. Maddesinde yer alan cebir ögesini gerçekleştirmek üzere diğer bir deyişle bu maddedeki suçu işlemek zaafı ile adam öldürüldüğünde yalnızca TCK.nun 146. maddesi hükmünün uygulanması gerektiği kabul edilmektedir.

Görüldüğü gibi; sanıklardan Sedat YILDIRIM, Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN, Yusuf ŞİMŞEK, Cafer Tayyar SOYKÖK, Muhsin ERBAŞ, Harun GÜLBAŞ, Bekir ÇINAR, Eral SARIKAYA, Mevlüt ATALAY, Ahmet Turan KILIÇ, Kenan KALE, Hanın YILDIZ, Zafer YELOK, Faruk CEYLAN, Yunis KARATAŞ, Halil İbrahim DÜZBİÇER, Ömer Fanık GEZ, Ali KURT, Ahmet OFLAZ, Ekrem KURT, Erkan ÇETİNTAŞ, Faruk SARIKAYA, Hayrettin GÜL, Harun KAVAK, Süleyman TOKSUN, Hayrettin YEĞİN, Adem KOZU, Mehmet YILMAZ, Mustafa Uğur YARAŞ, Faruk BELKAVLI, Ömer DEMİR, Alim ÖZHAN, İbrahim DURAN, Etem CEYLAN, Vahit KAYNAR, Turan KAYA'nın olay günü meydana gelen kanunsuz toplantı ve yürüyüş sırasında güvenlik görevlilerince yapılmış olan çeşitli uyanlara rağmen dağılmadıkları, Hükümet Konağı'nın önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatı zorlayarak yarıdıkları, devlet ve hükümetin temsilcisi olan Vali'ye "*Şerefsiz Vali!, Vali İstifa!*" şeklinde, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerine aykırı biçimde "*Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek!, Cumhuriyeti Burada Kurduk Burada Yıkacağız!, Yaşasın Şeriat!, Kahrolsun Laiklik!, Şeriat İsteriz!, Dinsiz Laikler!*" şeklinde slogan attıkları, bir kısım işyeri, mesken ve araçları yaktıkları, güvenlik görevlilerin kurduğu barikatı cebir kullanmak suretiyle açtıkları, 35 kişinin öldüğü Madımak Otel'i'ni taşladıkları, otelin önündeki arabaları ters çevirip tahrip ettikleri, Madımak Otel'i'ne girerek otel içerisindeki koltuk, masa, perde gibi eşyaları dışarıya attıkları ve bu eşyalar üzerine benzin dökerek Madımak Otel'i'ni yakmak suretiyle 35 kişinin ölümüne, çok sayıda sivil kişinin ve güvenlik görevlilerinin yaralanmasına sebebiyet vermişlerdir. Sanıklar ayrıca Türk İnkılabı'nın temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresi'nin imzalandığı bina ile önündeki Atatürk Heykeli'ni tahrip etmişlerdir. Bu olgu, dosyada mevcut delillerle sabittir. Sanıkların sabit olan eylemleri TCK.nun 146/1. maddesinde belirtilen suçu oluşturmaya elverişlidir. Sanıkların sabit olan eylemleri vahimdir. Anayasal düzeni zorla değiştirmeye elverişlidir. Olayımızda TCK.nun 146/1. maddesinde belirtilen Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışma suçunun maddi ve manevi unsurları oluşmuştur. Hal böyle olunca anılan sanıkların TCK.nun 146/1. maddesi gereğince hüküm fıkrasında belirtildiği şekilde cezalandırılmalanna karar verilmelidir.

Her ne kadar sanıklardan Turan KAYA Mahkememizin önceki kararında 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/3. maddesi gereğince cezalandırılmasına karar verilmiş ise de, işbu karar DGM. C. Başsavcılığının ve müdahil vekillerinin aleyhe temyizi üzerine bozulmuştur. Sanık hakkında müktesap hak söz konusu değildir. Yukarıda belirtilen eylemlere katıldığı mevcut delillerle sabittir. Özellikle sanığın güvenlik kuvvetlerinin kurduğu barikatları aşarak yukarıda açıklanan olaylara katılması, eylemlere bilfiil iştirak etmesi bu olguyu doğrulamaktadır. Bu nedenlerle Mahkememiz, Sanık Turan KAYA'nın yukarıda belirtildiği şekilde TCK.nun 146/1. maddesi gereğince cezalandırılması cihetine gitmiştir.

Sanıklardan Tekin ARIŞ, Muammer ÖZDEMİR, Metin CEYLAN, Haydar ŞAHİNOĞLU, Hasan Basri KOÇ, Muhammet Nuh KILIÇ, Yıldırım YÜKSEL, Nevzat AYDIN, Orhan DEMİR, Yılmaz CEYLAN, Adem AĞ-BEKTAŞ, Latif KARACA, Abdulkadir ARIDICI, Sadettin YÜKSEL, Serhan ÖZGENTÜRK, Osman ÇIBIKÇI, Fatih ERDEM, Ramazan ÖNDER, Tufan CAYMAZ, Adem BAYRAK, Hüseyin KAYA, Halis TURAN, Ünal BERKA, Osman DÜZARDIÇ, Bülent KARA YİĞİT, Özay KARATÜRK, Zaim BAYAT, Zekeriya TEKİN, Gazi TUFAN'ın yukarıda belirtilen yasadışı yürüyüş ve toplantılara

bölümler halinde katıldıkları, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik slogan attıkları, TCK.nun 146/1. maddesi gereğince cezalandırılan sanıkların arkalarında durmak suretiyle güvenlik kuvvetlerinin olaya müdahale etmelerine engel oldukları mevcut delillerle sabittir. Bu sanıklar hakkında TCK.nun 146/3. maddesinde belirtilen Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçunun maddi ve manevi unsurları oluşmuştur. Bu sanıklar yukarıda belirtilen eylemleri ile Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışanlara bu doğrultuda eylem yapanların faaliyetlerine iştirak etmek suretiyle anılan suçu işlemişlerdir. Hal böyle olunca bu sanıkların hüküm fıkrasında belirtildiği şekilde TCK.nun 146/3. ve 3713 sayılı Yasa'nın 5. maddesi gereğince ayrı ayrı cezalandırılmaları gerekmektedir.

Sanıklardan Gazi TUFAN ve Tekin ARIŞ hakkında Mahkememizin önceki kararında 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/3. maddesi gereğince cezalandırılmalarına karar verilmiş ise de; işbu karar Ankara DGM. B. Savcılığı'nın ve müdahil vekillerinin temyiz etmesi üzerine aleyhe bozulmuştur. Sanıklar hakkında müktesap hak söz konusu değildir. Sanıklar yukarıda belirtilen eylemlere "yasadışı yürüyüş ve toplantılara katılmak, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik slogan atmak ve Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışanların arkasında durarak güvenlik kuvvetlerinin olaya müdahale etmesini engellemek" suretiyle iştirak etmişlerdir. Bu olguları gözönünde tutan Mahkememiz anılan sanıkların TCK.nun 146/3. maddesi gereğince cezalandırılması cihetine gitmiştir.

Davanın TCK.nun 59. maddesinin tatbiki yönünden incelenmesine;

Sanıklar son duruşma hariç diğer duruşmalarda Mahkememizi hiçe sayarak slogan atmışlar, kavga çıkarmışlar, Mahkeme Heyeti'ne demir para, çakmak ve kalem gibi nesneleri atmak suretiyle hakaret ve tehditte bulunmuşlardır. Madımak Oteli'ni yakmak suretiyle 35 kişiyi yakarak öldürmüşlerdir. Yanan kişilerin, "*Bizi Kurtarın!*" çığlıklarına rağmen, bırakın kurtarmayı güvenlik kuvvetlerinin ve itfaiyenin yanan kişileri kurtarma teşebbüsüne bile engel olmuşlardır. Yanan kişilerin **ölüm çığlıkları karşısında "Kılları bile" kıpırdamamış, ölmelerini şeriat yanlısı slogan atarak zevkle izlemişlerdir.**

Türk Milleti tarihte geçirdiği en zor dönemde bile can düşmanı olan devletlerin masum insanlarına silah çekmemiş, onlarla ekmeğini paylaşmış, onlara her alanda yardımcı olmuştur. Türk-İslam tarihinde böyle vahim bir olay görmemiştir. Kutsal kitaplarda bile değil bir insanı yakarak öldürmek, bir karıncayı yakarak öldürmek en büyük günah sayılmıştır. **35 kişi yanarak ölürken sanıkların vicdanlarında en ufak bir acıma hissi uyanmamıştır.** Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 09.05.1967 gün, 1966/2612 Esas, 1967/1219 Karar sayılı inancında da belirtildiği gibi TCK.nun 59. maddesinin tatbiki Mahkemenin takdirine bağlı hususlardan olmakla beraber bu takdir hakkı kullanılırken gösterilen sebeplerin makul ve makbul olması, hukuk kaidelerini zedelemeyecek ve kanunların esas, maksat ve amacına aykırı düşmeyecek ve vicdanları rahatsız etmeyecek bir mahiyet taşıması icab eder. Bu durumda sanıklar hakkında TCK.nun 59. maddesinin tatbiki mümkün değildir. Bu madde tatbik edildiği takdirde kamu vicdanı rahatsız olacaktır. Bu olguları gözönünde tutan Mahkememiz, sanıklar hakkında TCK.nun 59. maddesini tatbik etmemiştir.

Mahkememizin inancı budur. Anlatılan şekilde hüküm kurulmalıdır.

## HÜKÜM

Yukarıda açıklanan gerekçelere binaen;

1. Sanıklardan Murat SONGUR, Ali TEMİZ, Sadettin TEMİZ, Eren CEYLAN, Murat KARATAŞ, Bülent DÜVENCİ'nin bunca aramalara rağmen yakalanamadıkları anlaşıldığından,

Yargıtay bozma ilamına karşı savunmaları alınamadığından bu sanıklar hakkındaki davanın Tefrik edilerek Mahkememizin ayrı bir esasına kaydedilerek davanın bu esas üzerinden yürütülmesine.

Suçun vasfı ve mahiyetine mevcut delil durumuna göre bu sanıkların gıyabi tutuklunun hallerinin devamına, yakalanmaları için müzekkere yazılmasına, 2. Sanıklardan Kerim KÜÇÜKKÖSEN, İsmet ONAR, Halit KARAKA-YA, Halil KÜTÜKDE, Emin BOZKURT, Ahmet ONAR, Kemal ONAR, Ali YILMAZ, Ergim KILIÇ, Mustafa SAYDAM, Vedat YILDIRIM, Murat ÇANAKLITAŞ, Özer ÇANAKLITAŞ ve Mehmet DEMİR'in isnat olunan suçu işlediklerine dair mahkumiyetlerine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden ayrı ayrı **beraatlerine**.

3.a) Sanıklardan Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Engin DURNA, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Özkan DOĞAN, Bülent GÜLDÜ, Çetin ASAMAKA, Mustafa DÜRER hakkındaki Yargıtay bozma sebepleri Mahkememizce usul ve kanuna uygun görülmediğinden Mahkememizin bu sanıklar hakkındaki kararında Mahkememiz Hakimi ismail TİRYAKÎ'nin muhalefetiyle, oyçokluğu ile **direnilmesine**.

b) Sanıklardan Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Engin DURNA, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Özkan DOĞAN, Çetin ASAMAKA, Mustafa DÜRER'in kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katıldıkları sabit görüldüğünden eylemlerine uyan 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/3. maddesi gereğince suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, ağırlığı sanıkların kişilikleri ve sosyal durumları nazara alınarak takdiren ve **neticeden üç'er yıl hapis cezası ile ayrı ayrı cezalandırılmalarına**.

Sanıklar hakkında başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına.

c) Sanık Bülent GÜLDÜ'nün kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katıldığı sabit görüldüğünden eylemine uyan 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/3. maddesi gereğince suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, ağırlığı sanığın kişiliği ve sosyal durumu nazara alınarak takdiren **üç yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına**.

Sanığın suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmediği anlaşıldığından TCK.nun 55/3. maddesi gereğince sanığa verilen ceza 1/3 oranında indirilerek **netice-ten iki yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına**.

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına, 4.a) Sanıklardan Tekin ARIŞ ve Muammer ÖZDEMİR'in "Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçu" sabit görüldüğünden eylemlerine uyan TCK.nun 146/3. maddesi gereğince suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, ağırlığı sanıkların kişilikleri ve sosyal durumları nazara alınarak takdiren **beşer yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmalarına**,

Koşulları olduğundan 3713 Sayılı Yasa'nın 5. Maddesi gereğince sanıklara verilen ceza yarı oranında artırılarak **yedişer yıl altışar ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmalarına**.

Sanıklar suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmedikleri anlaşıldığından TCK.nun 55/3. maddesi gereğince sanıklara verilen ceza 1/3 oranında indirilerek **neticeden beşer yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmalarına**.

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına,

B) Sanıklardan Metin CEYLAN, Haydar ŞAHİNOĞLU, Hasan Basri KOÇ, Muhammet Nuh KILIÇ, Yıldırım YÜKSEL, Nevzat AYDIN, Orhan DEMİR, Yılmaz CEYLAN, Adem



AĞBEKTAŞ, Latif KARACA, Abdülka-dir ARIDICI, Sadettin YÜKSEL, Serhat ÖZKENTÜRK, Osman ÇIBIKÇI, Fatih ERDEM, Ramazan ÖNDER, Tufan CAYMAZ, Adem BAYRAK, Hüseyin KAYA, Halis TURAN, Ünal BERKA, Osman DUZARDIÇ, Bülent KARA YİĞİT, Özay KARATÜRK, Zayim BAYAT, Zekeriya TEKİN, Gazi TUFAN'ın 'Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçu' sabit görüldüğünden eylemlerine uyan TCK.nun 146/3. maddesi gereğince suçun işleniş şekli yeri, zamanı, ağırlığı, sanıkların kişilikleri ve sosyal durumları nazara alınarak **takdiren beşer yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmalarına ve müebbeten amme hizmetlerinden yasaklanmalarına.**

Koşullan olduğundan sanıklara verilen ceza 3713 Sayılı Yasa'nın 5. maddesi gereğince sanıklara verilen ceza yarı oranında artırılarak Sanıkların **neticeten yedişer yıl altışar ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmalarına ve kamu hizmetlerinden müebbeten yasaklanmalarına.**

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına.

TCK.nun 33.maddesi gereğince sanıkların ceza süresi kadar yasal kısıtlılık altında bulundurulmalarına,

5.a) Sanıklardan Sedat YILDIRIM, Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN'ın 'Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak suçu' sabit görüldüğünden eylemlerine uyan TCK.nun 146/1. maddesi gereğince **idam cezası ile cezalandırılmalarına.**

Sanıklar suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmedikleri anlaşıldığından sanıklara verilen idam cezasının TCK.nun 55/1. maddesi gereğince **yirmişer yıl ağır hapis cezasına çevrilmesine.**

Sanıkların **neticeten yirmişer yıl ağır hapis cezası ile ayrı ayrı cezalandırılmalarına.**

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına.

TCK.nun 33.maddesi gereğince sanıkların ceza süresince yasal kısıtlılık altında bulundurulmalarına,

b) Sanık Yusuf ŞİMŞEK'in 'Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışma suçu' sabit görüldüğünden eylemine uyan TCK.nun 146/1. maddesi gereğince **idam cezası ile cezalandırılmasına,**

Sanığın suç tarihi itibarıyla akli dengesinin bozuk olması nedeniyle TCK.nun 47. maddesi gereğince sanığa verilen idam cezasının **onbeş sene ağır hapis cezasına çevrilmesine,**

**Neticeten sanığın onbeş sene ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına.**

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına,

TCK.nun 31.maddesi gereğince sanığın müebbeten kamu hizmetlerinden yasaklanmasına.

TCK.nun 33.maddesi gereğince sanığın ceza süresince yasal kısıtlılık altında bulundurulmasına.

c) Sanıklardan;

Sivas ili Şarkışla ilçesi Maksutlu köyü C: 089/1, S: 006, K: 002'de nüf. kayıtlı Mehmet oğlu, Elmiye'den olma, 01.01.1954 d.lu, Cafer Tayyar SOYKÖK,

Sivas Merkez ilçe Savcım Köyü Cilt: 175.02, S: 90, K: 62'de nüfusta kayıtlı Ahmet Oğlu, Fatma'dan olma, 1.1.1964 doğumlu Muhsin ERBAŞ,

Sivas Merkez İlçe Ece Mahallesi C: 0012, KSN: 0019, BSN: 0072 nüfusa kayıtlı Hasan Oğlu, Adile'den olma, 22.8.1971 doğumlu Harun GÜLBAŞ,

Tokat İli, Almus İlçesi, Baba Köyü C: 0005, KSN: 0035, BSN: 0037'de nüfusa kayıtlı Hasan ve Sündüs'den olma, 25.10.1973 doğumlu Bekir ÇINAR,

Sivas İli, Hafik ilçesi, Çukurbelen Mah. C: 0041, KSN: 0009, BSN: 0012'de nüfusa kayıtlı Maksut ve Fadime'den olma, 1.1.1966 doğumlu Erol SARIKAYA,

- Sivas ili Altınyayla ilç. Kürkçüyurt köyü, C: 0085, S. 04, KSN: 0001, BSN: 0052'de nüf. kayıtlı Bekir Sıtkı ve Ümmü'den olma 03.03.1970 Doğumlu Mevlüt AT ALAY,

Sivas ili, Merkez-Eskiapardı Köyü C: 0095, KSN: 0001, BSN: 0024'de nüfusa kayıtlı Raşit ve Şerife'den olma, 1.1.1934 doğumlu Ahmet Turan KILIÇ,

Sivas ili, Merkez-Alibaba Köyü C: 0002, KSN: 0350, BSN: 0003'de nüfusa kayıtlı, Nuri ve Fatma'dan olma, 23.12.1970 doğumlu Kenan KALE,

Sivas ili, Merkez-Klavuz Mah. C: 0023, KSN: 0093, BSN: 0027'de nüfusa kayıtlı, irfan ve Hüsne'den olma, 7.4.1973 doğumlu Harun YILDIZ,

Sivas ili, Merkez-Durdulu Köyü, C: 0087, KSN: 0088, BSN: 0051'de nüfusa kayıtlı, Hacı Mehmet ve Mevlüde'den olma, 4.4.1962 doğumlu Zafer YELOK,

Tokat ili, Merkez İlçe, İhsaniye Köyü C: 168/01, S: 44, K: 17'de nüfusa kayıtlı Faik oğlu, Medine'den olma, 20.9.1965 doğumlu Faruk CEYLAN,

Sivas İli, Merkez-Halil Rıfatpaşa Mah. C: 0019, KSN: 0135, BSN: 0012'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Medine'den olma 1.12.1969 doğumlu Yu-nis KARATAŞ,

Sivas ili, Merkez-Yüceyurt Mah. C: 0039, KSN: 0073, BSN: 0024'de nüfusa kayıtlı, Turan ve Rabia'dan olma, 18.7.1964 doğumlu Halil İbrahim DÜZBİÇER,

Sivas ili, Merkez-Küçükminare Köyü C: 0025, KSN: 0436, BSN: 0006'da nüfusa kayıtlı İbrahim ve Mergube'den olma 25.6.1975 doğumlu Ömer FARUK GEZ,

Sivas ili, Merkez Çayboyu Mah. C: 0071, KSN: 0181, BSN: 0014'te nüfusa kayıtlı, Feyzullah ve Arife oğlu, 18.05.1971 doğumlu Ali KURT,

Sivas ili, Merkez-Çayyurt Köyü C: 0007, KSN: 0310, BSN: 0004'de nüfusa kayıtlı Yusuf ve Yeter'den olma, 29.6.1967 doğumlu Ahmet OFLAZ,

Sivas ili, Merkez-Hayırbey Köyü C: 0110, KSN: 0018, BSN: 0027'de nüfusa kayıtlı, Cafer ve Fatma'dan olma, 7.6.1973 doğumlu Ekrem KURT,

Sivas ili, Merkez-İmaret Mah. C: 0120, KSN: 0013, BSN: 0090'da nüfusa kayıtlı, Nuri ve Yurdagül'den olma, 4.6.1970 doğumlu Erkan ÇETİNTAŞ,

Sivas ili, Hafik ilçesi, Çukurbelen köyü C: 0041, KSN: 0009, BSN: 0041'de nüfusa kayıtlı, Maksut ve Fadime'den olma, 1.2.1972 doğumlu Faruk SARIKAYA,

Sivas-Merkez-Köklüce köyü C: 152.01, ASN: 04, BSN: 25'de nüfusa kayıtlı, Mahmut ve Mevlüde'den olma 15.4.1948 doğumlu Hayrettin GÜL,

Sivas ili, Merkez-Çiçekli Köyü, C: 0008, KSN: 0207, BSN: 0024'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Hacer'den olma Harun KAVAK,

Sivas ili, Merkez-Aydoğan Köyü C: 0004, KSN: 0225, BSN: 0010'da nüfusa kayıtlı, Resul ve Hatun'dan olma 25.6.1970 doğumlu Süleyman TOKSUN,

Sivas İli, Merkez-Alahacı Köyü C: 0050, KSN: 0012, BSN: 0063'de nüfusa kayıtlı Recep ve Keziban oğlu, 1.1.1973 doğumlu Hayreddin YEĞİN,

Sivas-Merkez-Küçükminare Köyü C: 0025, KSN: 0193, BSN: 0007'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Ayşe'den olma, 5.5.1961 doğumlu Mehmet YILMAZ,

Sivas ili, Merkez-Tatcak Köyü C: 184.01, ASN: 16, BSN: 86'da nüfusa kayıtlı Hüseyin ve Remziye oğlu 27.4.1971 doğumlu Adem KOZU,

Sivas-Merkez-Ece Mah. C: 0012, KSN: 0070, BSN: 0088'de nüfusa kayıtlı, Fikri ve Nesrin oğlu, 20.11.1967 doğumlu Mustafa Uğur YARAŞ,

Sivas ili, Merkez-Sularbaşı Mah. C: 0031, KSN: 0312, BSN: 0031'de nüfusa kayıtlı Cemil ve Nariye oğlu, 30.10.1970 doğumlu Faruk BELKAVLİ,

Sivas İli, Merkez İlçesi, Gazi Mah. C: 0097, KSN: 0008, BSN: 0068'de nüfusa kayıtlı Bekir ve Hüsne oğlu, 1.1.1964 doğumlu Ömer DEMİR,

Gümüşhane İli-Merkez-Çayırardı Köyü C: 0036, S: 84, KSN: 0032'de nüfusa kayıtlı Hüsnü ve Canlar oğlu, 7.6.1963 doğumlu Alim ÖZHAN,

Sivas İli, Merkez-Bedirli Köyü C: 0062, KSN: 0032, BSN: 0053'de nüfusa kayıtlı Celal ve Meryem oğlu, 12.5.1973 doğumlu İbrahim DURAN,

Sivas İli, Merkez-Esentepe Mah. C: 0219, KSN: 0014, BSN: 0004'de nüfusa kayıtlı Faik ve Medine oğlu, 13.2.1971 doğumlu Etem CEYLAN,

Sivas İli, Merkez-Beştepe Köyü, C: 0064, KSN: 0014, BSN: 0127'de nüfusa kayıtlı, Mahmut ve Remziye oğlu, 21.1.1975 doğumlu Vahit KAYNAR,

Sivas İli, Yıldızeli İlçesi, Mumcu Köyü, K: 21, C: 095.01, S: 85'de nüfusa kayıtlı Bekir ve Adile'den olma, 1.9.1973 doğumlu Turan KAYA,'nın Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak suçları sabit görüldüğünden eylemlerine uyan TCK.nun 146/1. maddesi gereğince **neticeten her birinin ayrı ayrı idam cezası ile cezalandırılmalarına.**

Sanıklar hakkında TCK.nun 31. ve 33. maddelerinin tatbikine.

Suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, sanıkların duruşmadaki hal ve tavırları, sanıkların eylemlerinin vehameti gözönünde tutularak tüm sanıklar hakkında TCK.nun 59. maddesinin tatbikine takdiren mahal olmadığına.

Suçun vasfı ve mahiyetine mevcut delil durumuna ve verilen ceza miktarına göre sanıklardan Turan KAYA'nın CMUK.nun 104. maddesi gereğince gıyaben tutuklanmasına yeteri kadar gıyabi tevkif müzekkeresi çıkartılmasına, yakalanması için Savcılığa müzekkere yazılmasına.

Sanıklardan Osman ÇIBIKÇI, Yıldırım YÜKSEL, Özay KARATÜRK ve Fatih ERDEM'in suçlarının vasfı verilen ceza miktarı ve tutukta kaldıkları süre nazara alınarak ileride mağduriyetlerine meydan verilmemesi için bihakkın tahliyelerine, başka suçtan tutuklu veya hükümle değil iseler salıverilmeleri için DGM. Savcılığı'na müzekkere yazılmasına.

Bu sanıklardan Fetih ERDEM'in halen Mamak Askeri Cezaevi'nde bulunduğu ve askerlik görevini bitirmediği anlaşıldığından tahliye sonunda serbest bırakılmayarak ilgili merciye tesliminin müzekkereye dercine.

Tutuklu sanıkların gözetimde ve nezarete geçirdikleri sürelerin TCK.nun 40. maddesi gereğince mahsubunun infazda nazara alınmasına ve tutukluluk hallerinin devamına, haklarındaki hüküm özetinin ilgili cezaevlerine gönderilmesine,

Gıyabi tutuklu sanıkların gıyabi tutukluluk hallerinin devamına.

Emanetteki suç konusu eşyaların TCK.nun 36. maddesi gereğince **zorahımına.**

Müdahillerin özel hukuka ilişkin haklarının mahfuz tutulmasına.

Miidahillik isteği reddedilen Maliye Hazinesi'ne kararın **tebliğine**.

Beraat eden ve tefrik edilen sanıklarla ilgili Mahkeme masrafı düşüldükten sonra sarfedilen aşağıda müfredatı yazılı (118.680.700.TL.) Mahkeme masrafının mahkum olan sanıklardan müteselsilen **tahsiline** dair kısmen talebe uygun, kısmen talebe aykırı, Yargıtay yolu açık ve re'sen temyize tabi, sanıklardan Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Engin DURNA, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Özkan DOĞAN, Bülent GÜLDÜ, Çetin ASAMAKA, Mustafa DÜRER haklarındaki kararlar oyçokluğu ile Üye Hakim ismail TİRYAKÎ'nin muhalefetiyle diğer sanıklar haklarındaki kararlar oybirliği ile DGM. C. Savcısı Hamza KELEŞ'in iştirakiyle duruşmaya gelen tutuklu sanıklarla, hazır olan sanık vekillerinin ve mü-dahil vekillerinin yüzlerine karşı açıkça okundu usulan anlatıldı.

BAŞKAN (20156) ÜYE (973-1) ÜYE (20641) KATIP (67)

(imza) (imza) (Muhelif Üye) (imza)

(imza)

### MUHALEFET ŞERHİ

Sanıklar Yalçın KEPENEK, Yusuf Ziya ELİŞ, Engin DURNA, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, İlhami ÇALIŞKAN, Bünyamin ELİŞ, Özkan DOĞAN, Bülent GÜLDÜ, Çetin ASAMAKA ve Mustafa DÜRER'in TCK.nun 146/2. fıkrasında belirtilen suretler dışında suç işlenmeden önce veya işlendiği sırada yasadışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yeralıp Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik sloganlar atarak TCK.nun 146/1. fıkrasındaki amaç suçunun işlenmesini kolaylaştırmak suretiyle fer'an katıldıkları dosya kapsamı ve delillerden anlaşıldığından, sanıkların TCK.nun 146/3. madde ve fıkrasından cezalandırılmaları gerektiği görüşünde olduğumdan çoğunluğun 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/3. maddesi gereğince mahkumiyetine ilişkin direnme kararına katılmıyorum.

KATIP: 67

MUHALİF ÜYE: 20641

(imza)

(Mühür-İmza)

**T. C.  
Y A R G I T A Y  
CEZA GENEL KURULU**

Esas : 1998/9-187

Karar: 1998/272

Tarih : 07.07.1998

- ◆ **ANAYASAL DÜZENİ DEĞİŞTİRMeye TEŞEBBÜS**
- ◆ **ALEYHE BOZMA ÜZERİNE SAVUNMA SAPTAMI**
- ◆ **VIDEO BANTLARIN ZORALIMI**

**ÖZET:** 1-Sanıkların cuma namazını kıldıkları bazı camilerden çıkıp büyük bir topluluk halinde Cumhuriyet ve Laiklik aleyhine Anayasanın 1,2 ve 4. maddeleri ne aykırı sloganlar atmak, güvenlik güçlerinin uyarılarına karşın dağılmayarak bu eylemlerini sürdürmek, anıt, Atatürk heykeli ve bina camılarını kırmak, kurulan bari katı aşarak kültür şenliğine katılmak için gelmiş kişileri sonradan da sığındıkları oteli taşlamak, otolarını ve kaldıkları otelleri yakarak; çıkan yangında 35 kişinin yangından, 2 kişinin de ateşli silahtan ölümüne neden olmak, yangının söndürülmesini engellemek, 6 saat kadar eylemi sürdürmek biçiminde oluş ve olayın bütünü içindeki hazırlayıcı davet edici nitelikleri itibarıyla taşıdıkları illi değer de gözönüne alındığında eylemleri TCY.nın 146/3 maddesine uyan suçları oluşturur 2- Aleyhe bozmaya karşı diyeceği sorulmadan direnme kararı verilmesi, CYUY.nın 326/2 maddesine aykırıdır. 3 Suçla ilgili video bantlarının kanıt olarak dosyada saklanması gerekirken zorallımlarına karar verilmesi doğru değildir.

( 765 s. TCK. m. 146/3 ) ( 2911 s. TGYK. m. 32/3 ) ( 1412 s. CMUK. m. 326/2 ) ( 2709 s. Anayasa. m. 1, 2, 4 )

Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak ve bu suça iştirak etmekten sanıklar Yalçın, Yusuf Ziya, Engin, Metin, Ahmet, İlhami, Bünyamin, Özkan, Çetin ve Mustafa'nın 2911 sayılı Yasanın 32/3 üncü maddesi uyarınca üçer yıl, sanık Bülent'in 2911 sayılı Yasanın 32/3. TCY.nın 55/3 üncü maddeleri uyarınca 2 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmalarına ilişkin (Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi)'nce verilen 26/12/1994 gün ve 106/190 sayılı hükmün C. Savcısı, katılanlar ve sanıklar vekilleri tarafından temyizi üzerine dosyayı inceleyen YARGITAY Dokuzuncu Ceza Dairesi 30/09/1996 gün ve 688/4716 sayı ile;

"Sanıkların eylemlerinin TCK.nun 146 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasındaki Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçunu oluşturduğu gözetilmeden anılan madde yerine yazılı şekilde cezalandırılmaları" isabetsizliğinden bozmuş

Yerel Mahkeme 28/11/1997 gün ve 84/199 sayı ile,

Sanıklar olay günü yapılan toplantı ve gösteriye katılmışlar ancak ölümle sonuçlanan, oteldeki yangın çıkarma eylemine katılmamışlar, otelin çok uzağında YER ALMIŞLARDIR. Yüzleştirme ve teşhis tutanakları, tanık beyanları ve dosya kapsamına göre yanan OTELE YAKLAŞAMAMIŞLARDIR. Sanıkların, TCY.nın 146 ncı maddesinde düzenlenen suçu işlediklerine dair kesin ve inandırıcı delil elde edilememiş, eylemlerin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkındaki 2911 sayılı Yasaya

aykırılık suçu aşamasında kalmıştır, gerekçesiyle ve oyçokluğuyla önceki HÜKÜMDE DİRENMİŞTİR.

Bu hükmün de YARGITAY'ca incelenmesi C. Savcısı, katılanlar ve bir kısım sanıklar vekiliyle sanık Bünyamin tarafından süresinde istenildiğinden dosya; YARGITAY C. Başsavcılığının "bozma" istemli 10/06/1997 günlü tebliğnamesiyle Birinci Başkanlığa gönderilmekle okundu, Ceza Genel Kurulunda duruşmalı inceleme yapılacağına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmadığından katılanlar vekillerinin duruşma isteminin reddiyle incelemenin dosya üzerinde yapılmasına karar verildikten sonra gereği konuşulup düşünüldü.

A-USul açısından yapılan incelemede;

1-Haklarında açılan tazminat davalarını gerekçe göstererek suçtan zarar gördüğünü bildirip davaya katılma isteğinde bulunan ve bu nedenle suçtan doğrudan doğruya zarar görmediği anlaşılan Hazinesinin davaya katılma isteminin reddinde bir isabetsizlik bulunmadığından vekilinin temyiz isteminin reddiyle incelemenin C. Savcısı, katılanlar ve bir kısım sanıklar vekilleriyle sanıkların temyiziyle sınırlı olarak yapılmasına KARAR VERİLMİŞTİR.

2-Sanık İlhami'nin 2911 sayılı Yasanın 32/3 üncü maddesi uyarınca cezalandırılmasına ilişkin mahkeme kararı C. Savcısıyla diğer katılanlar vekillerinin temyizi üzerine "eylemin TCY.nın 146/3 üncü maddesinde düzenlenen suçu oluşturduğundan" bahisle ALEYHE BOZULMUŞTUR. Adresinde bulunamayan sanıktan aleyhe bozmaya diyeceği sorulamamış, adresinin tespiti için müzekkere yazılmış, ancak sanık duruşmaya celbedilmediği gibi talimatla da dinlenmemiş, tekerrüre esas teşkil eden eski hükümlülüğü bulunduğu halde hakkında TCY.nın 81 inci maddesiyle UYGULAMA YAPILMAMIŞTIR.

CMUY.nın 326/2 nci maddesinde, "Ancak, sanık hakkında verilecek ceza bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise herhalde dinlenilmesi gerekir" hükmü YER ALMAKTADIR. Emredici olan bu hükmün uyulmaması savunma HALKINI SINIRLAYACAKTIR. Savunma hakkının sınırlanması ise CMUY.nın 308 inci maddesi uyarınca mutlak BOZMA NEDENİDİR. Aleyhe bozmaya karşı diyeceği sorulmadan direnme kararı verilmesi Yasaya aykırı olduğundan, sair yönleri incelenmeyen sanık İlhami hakkındaki hükmün öncelikle bu usuli nedenlerden dolayı bozulmasına KARAR VERİLMELİDİR.

B-Esasa ilişkin incelemede;

Kültür Bakanlığı ve Sivas Valiliğinin katkıları ile ... Derneği tarafından 12 Temmuz 1993 günleri Sivas'da Kültür Etkinlikleri" adıyla bir ŞENLİK DÜZENLENMİŞTİR. Etkinliklere birçok sanatçının yanında yazar (AZ)'de katılmış ve ilk gün bir KONUŞMA YAPMIŞTIR.

Olaydan birkaç gün önce ve olay sabahı erken saatlerde, kimliği saptanamayan kişilerce "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bir bildiri dağıtılmış, bu bildiride, (AZ) tarafından .... Gazetesinde kısmen yayınlandığı ileri sürülen (SR)'nin (ŞA) isimli kitabında İslam Dinine ve Peygamberine dil uzatıldığı Delirtildikten sonra "gün müslümanların gereğini yerine getirme günüdür", "Ne yazık ki laik ve ikiyüzlü T.C. Devleti", "İman edenler Allah yolunda savaşır. O halde şeytanın dostlarıyla savaşın" denilmiştir.

Olay günü Cuma namazını kılıp Paşa ve Meydan Camiilerinden çıkan toplulukla Kale Camiinden gelen topluluk birleşmişler, "Zafer İslamın", "Şeytan (AZ)", "Sivas (AZ)mezar Olacak", "Vali İstifa", "Allahuekber", "La İlahe İllallah", "Şerefsiz Vali", "Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız", "Kahrolsun Laiklik, Yaşasın Şeriat", biçiminde sloganlar atarak vilayet önüne gelmişler, sloganlarını burada da sürdürdükten sonra, güvenlik güçlerinin müdahalesiyle DAĞILMAYA BAŞLAMISHLARDIR. Tahrik ve teşvik sonucu yeniden toplanarak Kültür Merkezine yürümüşler, burada tekrar vilayet önüne gelmişler, oradan da Kültür Merkezine giderek taş atmışlar, bir gün önce dikilen ve Sivas'ı simgeleyen Ozanla Kangal Köpeğinden oluşan anıtı tahrip etmişler, diğer grupla karşılıklı olarak BİRBİRLERİNİ TAŞLAMISHLARDIR. Atatürk Kongre ve Etnografya Müzesinin 71 adet pencere camı kırılmış, kapısı zorlanmış, bina önünde bulunan dört sütunlu kaide üzerindeki tunç Atatürk büstünün boyun kısmını kaideye bağlayan bölümü tahrip edilerek büst YERE ATILMIŞTIR. Saat 18.00 sıralarında şenlikler için kente gelen yazar ve sanatçıların kaldığı M. Otel önünde toplanılmış, etkinliklerin iptal edildiği, ozanlar anıtının kaldırılacağı yetkililerce söylenip anıt kaldırıldığı halde topluluktakiler dağılmamışlar, laiklik aleyhine, şeriat lehine SLOGANLAR ATMIŞLARDIR. Otel taşlanmış, otelin önündeki otomobiller ters çevrilmiş, güvenlik güçlerinin oluşturduğu barikat aşarak otele girilmiş, oteldeki eşyalar parçalanmış, otel önündeki otomobiller benzine bulaştırılan bezler tutuşturularak yakılmış, bazı işyerleri TAHRİP EDİLMİŞTİR. İtfaiyenin olay yerine gelip yangına müdahale etmesine engel olunmuş, güvenlik kuvvetlerince havaya ateş açılması sonucu topluluk dağıtılmaya çalışılmış ve itfaiye tarafından YANGIN SÖNDÜRÜLEBİLMİŞTİR. Otelde bulunan 35 kişi yanma ve karbonmonoksit zehirlenmesi sonucu, 2 kişi de ateşli silah yarasıyla ölmüş, güvenlik görevlileriyle otelde bulunan bazı kişiler İSE YARALANMIŞLARDIR.

Sanıkların olay günü cuma namazından sonra toplanan kalabalığa katıldıkları, 7-8 saat süren olaylar sırasında Cumhuriyet ve Laiklik aleyhine slogan attıkları, Kültür Merkezine giderek sanat etkinliği nedeniyle toplanmış bulunanlara taş attıkları, güvenlik güçlerinin iki grup arasında barikat oluşturması üzerine vilayet binası önüne giderek slogan atmaya devam ettikleri, tekrar Kültür Merkezine dönerek eylemlerini sürdürdükleri, güvenlik kuvvetlerinin barikatlarını aşarak, uyarılara rağmen dağılmadıkları, savunma, tanık beyanları, teşhis tutanakları, olay sırasında çekilen ve video bantlarından tab edilen resimler ile tüm dosya kapsamıyla SÜBUTA ERMİŞTİR.

Özel Daireyle Yerel Mahkeme arasındaki uyuşmazlık, yukarıda açıklanan olayda sanıkların eylemlerinin, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa aykırı davranmak suçunu mu, yoksa TCY.nın 146/3 üncü maddesinde yazılı Anayasal düzeni zorla değiştirme suçuna teri iştirak suçunu mu OLUŞTURDUĞUNA İLİŞKİNDİR.

Olayda hukuki bir çözüme ulaşabilmek için TCK.nun 146 ncı maddesiyle 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu hükümleri üzerinde durmak, bu suçların öğelerini tartışıp somut olayı bu tartışmadan çıkan sonuçlara göre ele alıp DEĞERLENDİRMEK GEREKİR.

TCK.nun 146 ncı maddesinde devletin (siyasal iktidar düzeni ve fonksiyonları) aleyhine işlenen FİİLLER CEZALANDIRILMAKTADIR. Hükümet düzeni, Devlet kuvvetlerinin şekillenışı, Devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi gibi değerler ise, Devletin Siyasal İktidar DÜZENİNİ OLUŞTURMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesindeki suçun konusu bu olduğuna göre bu kavramın içine Anayasanın 1 inci maddesindeki Devlet ve Hükümet şekline ilişkin "Cumhuriyet" ile 2 nci maddesindeki "Laiklik" ilkeleri DE GİRMEKTEDİR.

Cumhuriyet, egemenliğin bir kişiye veya bir zümreye değil tüm topluma ait bulunduğu bir devlet şeklini, Laiklik ise genel anlamda devlet yönetiminin dini kurallara göre değil, toplum gereksinimlerinin akılcı ve bilimsel kurallara göre karşılandığı bir yönetim biçimini tanımlar.

TCK.nun 146 ncı maddesiyle Devletin Siyasal İktidar düzenini hukuka aykırı yöntemlerle ve zorla değiştirilmesine "teşebbüs" edilmesi suç sayıldığına göre bu hususa yönelik icra hareketlerinin CEZALANDIRILDIĞI ANLAŞILMAKTADIR. Ancak bu suçun oluşumunda genelde diğer suçlarda olduğu gibi "neticenin" gerçekleşmesi aranmaz. Zira bu suç tipinde netice gerçekleşmişse, artık o fiili cezalandırma olanağı ortadan kalkar. Bu nedenle öğretide bu suç "peşinen tamamlanmış suç", "neticesi hareketten ayrı suç" olarak DA TANIMLANMAKTADIR. Bu nitelikteki suçların özelliği teşebbüs aşamasında kalan fiillerinde tamamlanmış suç gibi cezalandırılması, ceza uygulaması açısından "teşebbüs" ile "tamamlanmış suç" AYRIMININ YAPILMAMASIDIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinde düzenlenen suçun icrasına başlandığına, faile; suçun tamamlanmış halinin cezasının uygulanabilmesi nedeniyle öğretideki bir görüşe göre bu suç tipinin "salt tehlike suçu" veya "salt hareket suçu" olarak nitelendirilmesi de YERİNDE DEĞİLDİR. Zira tehlike ve salt hareket suçları hukuka aykırı hareketten ayrı olarak hukuka aykırı neticenin öngörülmediği SUÇ TİPLERİDİR. Oysa TCK.nun 146 ncı maddesinde, hareketten ayrı olarak neticede belirtildiğine göre bu suç aynı zamanda bir "zarar suçudur".

Maddede, neticesi hareketten ayrı bir suç tipi tanımlanması, özelliğin, salt ceza uygulaması yönünden "tamamlanmış suç", "teşebbüs aşamasında kalmış suç" ayrımını ortadan kaldırmakla sınırlı bulunması nedeniyle, bir fiilin anılan madde uyarınca cezalandırılabilmesi için o fiilin "icra hareketi" niteliğinde BULUNMASI ZORUNLUDUR. Diğer bir deyişle maddedeki "teşebbüs eden" sözcüğü icra hareketine başlanması gerekliliğini ORTAYA KOYMAKTADIR. Bu açıdan da fiilin elverişli vasıtalarla icrasına başlanmış olması aranır. Bir fiilin 146 ncı madde yönünden İcra hareketi niteliğinde olup olmadığı hususu ise olayın akışına göre değerlendirilir.

Ceza Yasasının 146 ncı maddesinde gösterilen suç, gittikçe ağırlaşan, belirli bir süreçte gelişen, muhtelif fiillerin nedensellik bağı içinde gerçekleştirilme- 1 sini zorunlu kıldığından öğretide "müterakki suç", "gelişimli suç" olarak da tanımlanmakta, dolayısıyla bu suç failleri hakkında önceki suç aşamalarının CEZALARI UYGULANMAMAKTADIR. Bu suçun kasten işlenebilen suçlardan bulunduğu ise KUŞKU YOKTUR. Ancak failin gerçekleştirmek istediği sonucun Anayasaya aykırı olup olmadığını bilmemesi, bu konuda düşeceği yanlış suç kastına ve dolayısıyla sonuca ETKİLİ DEĞİLDİR.

Yine bu suçun işlenmesi için önceden oluşturulmuş bir çete veya örgütün varlığı da ZORUNLU DEĞİLDİR. Maddede "teşebbüs edenler" deyiminin kullanılmış olması, suçun işlenmesi bakımından şahıs itibarıyla ayırım yapılmadığını, korunan değeri zorla ihlal eden bir kimsenin konumuna bakılmaksızın bu suçun faili olabileceğini ORTAYA KOYMAKTADIR.



TCK.nun 146 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında ise; 1 inci fıkrada belirtilen suça teri iştirak yönünden özel bir DÜZENLEME GETİRİLMİŞTİR. Fıkranın düzenlenme biçimi, özelliğin iştirakin unsurlarına değil, neticelerine yönelik BULUNDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR. Bu nedenle, bu fıkra hükmünün 2 nci fıkra dışında kalan teri maddi ve manevi tüm eylemler için uygulanması SÖZ KONUSUDUR. Bir başka anlatımla, maddenin 1 inci fıkrasındaki amaç suçun işlenmesine Yasanın 65 inci maddesinde gösterilen şekil ve suretler dışında katılan teri şeriklerin eylemleri 3 üncü fıkrayla CEZALANDIRILACAKLARDIR.

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ise, amaç ve kapsam başlıklı 1 inci maddesinde de açıkça belirtildiği gibi, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usullerle toplantı yerinin zamanını, usul ve şartlarını, düzenleme kurulunun görev ve sorumluluklarını, yetkili merciin yasaklama ve erteleme hallerini, güvenlik kuvvetlerinin görev ve yetkileriyle yasak ve ceza hükümlerini belirleyen BİR YASADIR. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde düzeni,sağlama bakımından şeklen getirilmiş olan yasaklamalarla yaptırımlara ilişkin madde metinlerinde "fiil daha ağır cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde" biçimindeki belirlemelere yer verilmiş olması da bu yasayla daha ziyade usul ve şekil aykırılıklarının, cezalandırılmış olduğunu ORTAYA KOYMAKTADIR.

Somut olay, yukarıda değinilen yasal düzenlemeler, bilimsel görüş ve değerlendirmeler ışığında ele alınıp incelendiğinde, sanıkların, yasaya aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmanın ötesinde, kültür şenliği için kente gelen kişilerin kaldığı otelin yakılarak otuzbeş kişinin çıkan yangından, iki kişinin de ateşli silah yaralanmasından dolayı ölmeleri, çok sayıda kişinin yaralanması, bina, araç, heykel ve büstün tahripleriyle sonuçlanan ve mahkemece de TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında bulunduğu kabul edilen olayın başlangıcındaki, yasa dışı toplantı ve gösteriye bölümler halinde katılarak, Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğuna, Cumhuriyetin niteliklerine ve bu hükümlerin değiştirilemeyeceğine, değiştirilmesinin dahi teklif edilemeyeceğine ilişkin Anayasanın 1. 2, ve 4 üncü maddelerine aykırı sloganlar atmak, güvenlik görevlilerinin uyarılarına rağmen dağılmayarak bu eylemlerini sürdürmek, kurulan barikatı aşarak Kültür Şenliğine katılmak için gelmiş kişileri taşlamak şeklindeki eylemleri oluş ve olayın bütünü içindeki hazırlayıcı, davet edici nitelikleri itibarıyla taşıdıkları illi değerlerde nazara alındığında TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 fıkrasındaki anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışma suçuna .aynı Yasanın 65 inci maddesinde gösterilen şekil ve suret dışında fer'i iştirak niteliğinde bulunmakla TCK.nun 146/3 üncü madde ve fıkrasındaki SUÇU OLUŞTURMAKTADIR.

2-Öte yandan, olayların görüntülenmesine ilişkin video bantlarının delil olarak dosyada saklanması gerekirken zorallımlarına karar verilmesi de yasa ve usule aykırı olduğundan, Yerel Mahkeme direnme hükümleri bu nedenlerden DOLAYI BOZULMALIDIR. Çoğunluk görüşüne katılmayan Dördüncü Ceza Dairesi Başkanı S. Sel TC. Yasasının 146 ncı maddesinin ilk fıkrasındaki hüküm Kaynak Yasanın 118; 1930 ta var olan Ceza Yasasının 283; 1810 Fransız Ceza Yasasının 86(87) ;1994 Fransız Ceza Yasasının 412-11995 ıspanya Ceza Yasasının 472/1 inci maddelerinde yer almış bir TEHLİKE SUÇUDUR. Özellikle 1994 Fransız Ceza Yasasının 412-1 inci maddesinde bu husus "tehlikeye sokacak nitelikte zor eylemleri" DENİLEREK VURGULANMIŞTIR."

"Suç sonuca yönelik doğrudan kasıtlı işlenmekte ve sonuçla sonuca yönelik davranış arasında doğrudan nedensellik bağının BULUNMASI GEREKMEKTEDİR."

"TC. Yasasının 146 ncı maddesinde öngörülen bu tehlike suçunun ilkin sonuç ölçütüne göre öbür suçlarla yarışması (içtimai) sorununun ÇÖZÜLMESİ ZORUNLUDUR. Bugüne değin süren uygulamada; eski Fransız Ceza Yasasının 5 inci maddesinde öngörülen ve Zanardelli ile T.C. Yasalarının sistemine ters düşen erime sisteminin benimsendiği; anayasayı zorla değiştirme ya da kaldırma cürümündeki zor kavramının etkili eylem, zarar verme hatta adam öldürme gibi zarar suçlarını içinde ERİTTİĞİ ANLAŞILMAKTADIR. Yerinde olmayan bu yerleşik görüşten vazgeçilmedikçe davaya katılma sorununun da doğru ÇÖZÜLEMEYECEĞİ AÇIKTIR."

"Olayımızda aslında tartışılan; eylemlerin niteliği değil, kanıtlanması ve OLUŞMASI SORUNUDUR. Zira yerel mahkeme sanıkların eylemlerini, yalnızca hukuka aykırı bir yürüyüşe katılma, Yüksek Daire ise T.C. Yasasının 146 ncı maddesinde öngörülen eylemlere katılma olarak algılamış ve bu ayrı algılamalara GÖRE NİTELEMİŞLERDİR. Bu nedenlerle öncelikle sanıkların eylemlerinin ayrı ayrı ne olduklarının saptanması ve elde edilen Oluşa göre nitelendirilmeleri zorunludur" diyerek değişik gerekçeyle bozma doğrultusunda, Kurul üyelerinden Birinci Ceza Daire Üyesi Osman Şirin; "YARGITAY Dokuzuncu Ceza Dairesiyle Yerel Mahkeme arasındaki uyuşmazlık, hakkında mahkumiyet hükmü kurulan onbir sanığın cürmünün NİTELİĞİ HAKKINDADIR.

Ankara DGM., sübuta eren eylemlerin, 2911 sayılı Yasanın 32/3 üncü maddesinde yaptırımını tanımlanan izinsiz gösteri ve yürüyüş niteliğinde olduğunu belirterek YARGITAY 9. CD.nin, suçun TCY.nın 146/3 üncü madde ve fıkrasına girdiğine yönelik bozma KARARINA DİRENMEKTEDİR.

TCY. 146 ncı maddesinde tanımlanan cürüm, "Anayasanın tamamını veya bir kısmını tağyir, tebdil veya ilgaya ve bu kanunla oluşmuş TBMM.ni iskata ve vazifesini yapmaktan mene cebren kalkışmak" olduğuna göre, maddenin 3 üncü fıkrasına aykırı davrandığı ileri sürülen kişilerin, cürmün asli failleriyle fikri uzlaşma içinde bulunduklarının ve cürme bu boyutu kazandıran eylemlerde bilinçle yardımlaşmalarının KANITLANMASI ZORUNLUDUR. Bu zorunluluk, YARGITAY CGK.nun incelemesine konu edilen olayın bütünüyle ele alınmasını, 146 ncı madde kapsamında değerlendirilen fiilin ne olduğunun, asli faileri kimlerin oluşturduğunun, sübut kararın nelerden ibaret bulunduğunun, fer'i fail olduğu belirtilen onbir sanığın bu asıl failerle gösteri öncesi veya esnasında nasıl, nerede ve hangi evrede bir araya gelip kasıt birliği ve yardımlaşma kararlılığı oluşturduğunun, duraksatmaya mahal bırakmayacak ölçüde ortaya konulmasını zaruri kılmasına karşın, böyle bir irtibatın ve irtibatı aydınlatan kanıt manzumesinin yokluğu karşısında, onbir sanığın hukuki durumunu değerlendirmede, savunmalarını, gösteriyle ilişkili fotoğraf ve video film görüntülerini, tanık olarak dinlenen Emniyet mensuplarının şahadetlerini irdelemek ve sonuca bu yöntemle ULAŞMAK GEREKMEKTEDİR.

Anlaşılan odur ki;

Kültür Derneği'nce 1-4 Temmuz 1993 tarihleri arasında Sivas İl merkezinde kültür şenlikleri düzenlemiş, birçok sanatçı davet olunmuş, yazar (AZ)'de davet edildiği toplantılara katılmış, ilk günde Sivas Valisi'nin de bulunduğu birleşimde bir KONUŞMA YAPMIŞTIR.

Hintli yazar (S.R)'nin "(ŞA)" isimli kitabında İslam Dini'ni ve Peygamberini aşağılaması, yazar (AZ)'in de A.... Gazetesinde "bu kitabın neşrini kısmen sağlaması nedeniyle, müslüman halk kesiminde oluşan tepkiyi eyleme dönüştürmek ve böylece toplumsal kargaşa oluşturarak düzen ve huzuru zafiyete uğratmak isteyen gizli odaklar, bir gün önce bildiri yayınlamış, 2 Temmuz Cuma gününde iç camide kılınan cuma namazı çıkışı halkın arasına sızmış, "Zafer İslamın-Şeytan (AZ)-Sivas (AZ)'ne mezar olacak -Vali İstifa -Şerefsiz Vali" sloganlarıyla, kitlesel bir YÜRÜYÜŞ BAŞLATMIŞLARDIR. Kolluğun yetersiz kalması ve müdahalede basiretsizlik gösterilmesi karşısında izinsiz gösteri gelişmiş, Vilayet önünde Valiyi TAHKİRE YÖNELMİŞTİR. Gösteri ve yürüyüşün boyut kazanması üzerine Sivas Belediye Başkanı, megafonla katılanlara uyarıcı bir konuşma yapmış, saat 15.30 sularındaki bu söylev nedeniyle gösteriden ayrılanlar olmuş, ancak saptırıcı odakların sinsî ve etkili faaliyetiyle olmalı ki izinsiz gösteri saat 18,00 sularında M. Oteli önünde katliam eylemine dönüştürülmüş ve çıkartılan kasti yangın ile, otelde sakin çoğu sanatçı ve düşünür 35 kişi yanarak veya boğularak ölmüş, 2 kişi de ateşli silah isabetiyle HAYATINI YİTİRMİŞTİR.

Kolluğun kaydettiği sloganlar arasında; "şeriat gelecek zulüm bitecek", "yaşasın şeriat", "Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız", "yaşasın hizbullah kahrolsun laiklik", "şeriat isteriz dinsiz laikler" biçimindekilerin, "(ş.a)" yayınına duyulan makul tepki düzeyini aştığında ve gösteri neticesi ortaya çıkan ölümlerle birlikte değerlendirildiğinde "anayasal düzene yönelmiş cürmi amaçlar" içerdiğinde kuşku yoksa da, durumu incelenen onbir sanığın sloganların bu türde olanlarıyla ilgi ve irtibatı saptanamamış, anayasal nizamı yıkma girişimi düzeyindeki katilama yardımcı OLDUKLARI BELİRLENMEMİŞTİR.

Altı saati aşkın bir zaman biriminde gelişen ve birçok mekana yayılan gösterinin, teşhis ve değerlendirmeyi olanaklı kılan GÖRÜNTÜSÜ BULUNMAMAKTADIR. Genel Kurul görüşmesinde de seyredilen video filme göre; gösteri ve yürüyüşe binlerce kişinin katıldığı, bilinçsiz yürüyenlerin çoğunluğu oluşturduğu, kimliği belirsiz bazı kişilerin sloganlarının duyulduğu, kalabalığın yoğunlaştığı bir evrede Sivas Belediye Başkanı'nın, göstericileri uyarıp sükunetle dağılmaya davet eden bir konuşma yaptığı, bu konuşmadan etkilenenler olmalı ki ayrılıp gidenler OLDUĞU İZLENMEKTEDİR. Ancak uzak çekim niteliğinde olan bu filinde, kimlerin hangi mekanda ve hangi zaman diliminde gösteriye katıldığı ve hangi sloganları kimlerin ATTIĞI SAPTANAMAMAKTADIR. Onbir sanığın durumunu netleştiren bir tespit ise GÖRÜNTÜLERE YANSIMAMIŞTIR.

Savunmalarında sanıklar, ya yürüyüşe katılmadıklarını, ya yürüyüşe katılmalarına rağmen slogan atmadıklarını veya katıldıkları yürüyüşü Belediye Başkanının uyarıcı konuşması üzerine terkederek ev ya da işyerlerine DÖNDÜKLERİNİ BİLDİRMİŞLERDİR. Tanık olarak dinlenen kolluk mensuplarının, bu savunmaların aksini ortaya çıkaran BEYANI YOKTUR. Bir kısmının, bazı fotoğraflara davalı genel suçlamaları, Mahkeme huzurunda, vicdani yorum gerekçesiyle bizzat kendilerince redde uğramış, esasen bu fotoğraflı saptamaların ciddi bir boyutu da resmetmediği İFADE OLUNMUŞTUR. Sanıkların, Belediye Başkanının konuşmasından sonra dahi yürüyüşü sürdürdüğüne, yangını ve yangınla gerçekleşecek katliamı oluşturmak kastıyla sloganlar attığına, yangın mahallinde bulunarak fiile yardım sağladığına yönelik hiçbir KANIT SERDEDİLEMEMEKTEDİR.

Bilinen bir gerçek şudur ki; ister izinli ister izinsiz olsun, gösteri ve yürüyüşlerin, biri masum diğeri ise saptırılmış BOYUTU OLMAKTADIR. Sivas katliamı da BU GÖRÜNTÜDEDİR. Nitekim, Sivas Belediye Başkanı video banda yansımış konuşmasında, bu oluşuma açıkça işaret etmiş, "beşbinler bir dava için yola çıkar, beş kişi onları galeyana getirebilir, geçmiş acıları hatırlayın, sukunetle dağılın" diyerek yürüyüşe bilinçsizce katılan KİTLELERİ UYARMIŞTIR. Sivas Emniyet Müdürü ise olayın tahlilini yapan şahadetinde, "Sivas organize BİR HAREKETTİR. Olayı yaratanlar kayboldu. Sivas halkı alet edildi" demek suretiyle çoğu masum kişilerin, gizli amaçlı provokatörlerin emellerine figüranlık yaptığını ifade ETMİŞ BULUNMAKTADIR.

Gerek olayın değerlendirilmesin deve gerekse yürüyüşe katılanların hukuki durumunun saptanmasında bu tahlilin gözardı EDİLMEMESİ ZORUNLUDUR.

(S.R) ile başlayıp (AZ)ile ivme kazanan "(ş.a)" yayınından rahatsızlık duyan ve gerek dininin gerekse peygamberinin tahrik edilmesine tepki gösterme masumiyetiyle yürüyüşe geçen Sivas halkının, sadece Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırılık boyutundaki suçunu, gizli amaçlı odakların yarattığında kuşku olmayan katliam boyutuna göre vasıflandırmanın hukukiliğini SAVUNMAK OLANAKSIZDIR. Konumu bu tarife uyan onbir sanığın, Belediye Başkanının konuşması üzerine yürüyüşü terkettiğine dair savunmalarına bakılmadan ve bu savunmaların aksinin sabit olmadığı gerçeği de gözetilmeden Anayasayı tağyir, tebdil ve ilgaya ve bu kanunla oluşmuş TBMM.ni iskata ve vazifesini yapmaktan mene cebren kalkışmaktan fer'i fail olarak sorumlu TUTULMASI OLANAKSIZDIR.

Sivas olaylarının sonuç boyutu ÇOK AĞIRDIR. Toplum düzen ve nizamının zedelenmesi amacıyla oluşturulduğunda ve bu oluşum biçimiyle de islam imajını dünya nazarında kötülemeyi amaçladığında KUŞKU YOKTUR. Yöre halkının masum dini tepkileri provake bir kışkırtmayla harekete geçirilerek SONUÇ ALINMIŞTIR. Bu sonuç hiçbir semavi dinin ve özellikle İslamın benimsemeyeceği nitelik VE BOYUTTADIR. Ortaya konulan tam ANLAMIYLA KATLİAMDIR. Bu itibarla gerçek sorumlularının, yasayla öngörülmüş ceza türünün, hatta en etkiyle tecziyesi de hukuka UYGUN DÜŞECEKTİR. Ancak bu yapılırken,'cezaların şahsiliği" kuralıyla "kişinin sadece kendi eyleminden sorumlu olacağına" ilişkin temel ve evrensel KAVRAMLAR DIŞLANMAMALIDIR.

Tüm kanıtları değerlendiren Yerel Mahkeme, sanıkların sorumluluk boyutunu kanımızca isabetle saptamış ve yürüyüşe katıldıkları mekanın farklılığına da atıfta bulunarak 2911 sayılı Yasanın 32/3 üncü madde ve bendine UYAR SAYMIŞTIR. Bu karar isabetli ve hukukun temel KURALLARINA UYGUNDUR. Onanması gerektiği görüşünü taşıyor, TCY.nın 146/3 üncü madde ve fıkrasına mümas değerlendirmeyi, kanıtlanmamış varsayımlara davalı görerek sayın çoğunluğun düşüncesini paylaşmıyorum" diyerek,

Kurul Üyelerinden Onbirinci Ceza Dairesi Üyesi Yılmaz Turan

"Genel kurulumuzun gündeminde söz konusu edilen ve çözülmesi gereken husus, Yalçın ve 10 arkadaşının eylemlerinin TCK.nun 146/3 üncü fıkrasında belirtilen suç mu yoksa Yerel Mahkemenin kabulü gibi 2911 sayılı Yasaya aykırılık mı OLDUĞU HUSUSUDUR.

Öncelikle belirtmek gerekir ki 146/1 inci fıkrasına giren suçları işlediği iddia olunan Sanıkların durumları incelenemediği için doğrudan doğruya teri şeriklerin

durumlarının incelenmesi zorunluluğu kanaat oluşturmakta fevkalade GÜÇLÜK DOĞMUŞTUR. Müzakere edilen dosyada yukarıda belirtilen sınırlar içinde kalınarak anlaşıldığı kadarıyla,(kimliği belirlenemeyen kişilerce) topluluğa önce bildiri dağıtılarak tahrike girişilmiş cuma namazından çıkan (topluluklar)ayrı yollardan izinsiz gösteri yürüyüşü yaparak ve çeşitli sloganlar atarak Valilik önüne gelmiş, yatıştırıcı konuşmalara rağmen (bir kısım topluluk ozanlar anıtını tahrip etmiş) ve daha sonra maktüllerin bulunduğu otelin önüne gelerek slogan atmaya devam etmişler, (topluluk içinden bazı kişilerce) otel taşlanmış, arabalar ters çevrilerek, sızan benzinler tutuşturulmuş ve böylece otelin yakılması ve içindekilerin öldürülmesi EYLEMİ GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR.

Yukarıda belirtildiği gibi olayın asıl failleri ismen TESPİT EDİLEMEMİŞTİR. Sanıklar Yalçın ve on arkadaşının, izinsiz gösteri yürüyüşüne katılıp bazı sloganları attıkları kısmi ikrarları ve bazı kamu tanıklarının beyanlarından anlaşılmakta ise de yürüyüşün otelin önündeki aşamasına katıldıkları ve TCK.nun 146/1 inci fıkrasında belirtilen amaç suça yönelik slogan attıkları konusunda kesin bir DELİL BULUNMAMAKTADIR. Ayrıca dosya içinde asıl faillerin eylemleriyle illiyet bağı bulunduğuna ilişkin herhangi bir delil de MEVCUT DEĞİLDİR. Haklarında mahkemenin suç vasfına ilişkin kabulünde bir İSABETSİZLİK YOKTUR. Bu nedenlerle mahkemenin direnme hükmünün onanması görüşünde olduğumdan sayın çoğunluğun bozma kararına katılmıyorum" diyerek onama doğrultusunda,

Bir kısım Kurul Üyeleri ise yasa ve usule uygun bulunan Yerel Mahkeme direnme kararının onanması gerektiği yolunda karşı OY KULLANMIŞLARDIR.

Sonuç : Açıklanan nedenlerle,

1-Sair yönleri incelenmeyen sanık İlhami hakkındaki hükmün açıklanan usuli neden[erden dolayı (BOZULMASINA).

2-Diğer sanıklar hakkındaki Yerel Mahkeme direnme hükmünün suç vasfındaki yanılğı ve delil durumundaki video bantlarının zoralımı nedenleriyle (BOZULMASINA),

3-Bozmaya uyulan kısmın incelenmesi için dosyanın Dokuzuncu Ceza Dairesine gönderilmek üzere YARGITAY C. Başsavcılığına (TEVDİİNE) 07/07/1998 günü tebliğnamedeki düşünceye kısmen uygun olarak sanık ilhan yönünden oybirliği, diğer sanıklar yönünden ve OYÇOKLUĞUYLA KARAR VERİLDİ.

UYARI: Firmamızca basılı ortamdan elektronik ortama aktarılan içtihat metni, tarafımızdan içeriği etkilenmeyecek şekilde değiştirilmiş ve değişikliği yapan algoritma TESCİL ettirilmiştir. Tescil edilmiş içtihat metninin Corpus sözleşmesinde belirtilen amaçlar dışında herhangi bir ortamda (elektronik veya yazılı) bulundurulması/kullanılması durumunda firmamız tüm kanuni haklarını KULLANACAKTIR.

**(ANKARA DGM'NİN 3.KARARI)****(16.06.2000)****T.C.****ANKARA****1 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ****G E R E K Ç E L İ    K A R A R**

**ESAS NO** : 1995/5  
**KARAR NO** : 2000/87  
**TARİH** : 16.06.2000  
**C. SAVC. ESAS NO** : 1993/84  
**BAŞKAN** : Mehmet Orhan KARADENİZ (20156)  
**ÜYE** : Süreyya GÖNÜL (18545)  
**ÜYE** : İsmail TİRYAKI (20641)  
**C.SAVCISI** : Hakan KIZILARSLAN (29558)  
**DAVACI** : **K.H.**  
**MAKTULLER** : Nesimi ÇİMEN vd.

**İDDİA:**

Kayseri DGM. C. Başsavcılığının 20.07.1993 tarih, iddianamesinde, Sivas Cumhuriyet Savcılığının 22.07.1993 tarih, 1993/902 esas sayılı yine aynı Savcılığın 22.07.1993 tarih 1993/2460 esas sayılı iddianamelerinde yine Sivas Cumhuriyet Başsavcılığının 04.08.1993 tarih, 1993/935 esas sayılı ek iddianamesinde, Kayseri DGM. C. Başsavcılığının 20.08.1993 tarih 1993/170 esas sayılı iddianamelerinde 02.07.1993 günü Sivas ilinde yasadışı yürüyüş şeklinde başlayıp 35 kişinin çıkanlan yangın sonucu, 2 kişinin de ateşli silah yaralan ile ölmeleri, güvenlik görevlileri ile bazı kişilerin yaralanmaları, bazı bina, ev, işyerleri ve araçlar ile bir heykel ve büstün tahrip edilmesi ile sonuçlanan olaylara bir kısım sanıkların faile belli olmayacak şekilde asli, bazı sanıkların ise ferî fail olarak Anayasal düzeni zorla bozma amacı ile katıldıkları belirtilerek anılan iddianamelerde açık şekilde belirtildiği gibi bir kısım sanıkların 3713 sayılı kanunun 7/1-2, TCK.nun 55/3. maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların TCK.nun 516/3, 517, 522, 516/7, 266/3, 269, 450/5-6, bir kısım sanıkların TCK.nun 516, 517, 522, 266/3, 269. maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların TCK.nun 191/2, bir kısım sanıkların 2911 sayılı yasanın 32/1-3 maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların 3713 sayılı yasanın 8/1 maddeleri gereğince cezalandırılmalarını, Ankara DGM. C. Başsavcılığının bozmadan sonraki esas hakkındaki mütalaasında ise;

Olay günü Sivas ilinde bulunan Paşa Camii, Kale Camii ve diğer camilerden çıkan gruplar ile Buruciye Medresesi, PTT Yolu, Atatürk Caddesi, İstasyon Caddesi'nde, oluşan gruplar içerisinde ön saflarda yer alarak vilayetin taşlanması, Atatürk heykelinin tahribi, Kültür Merkezi önünde Ozanlar Heykeli'nin tahribi ile Madımak Oteli'nin önünde toplanan grubun ön saflarında yer alan toplumu slogan atmaya yönlendirmek, tahrik etmek, kaldırım taşlarını kırarak

Madımak Oteli'nin camlarına taş atmak, yer yer güvenlik kuvvetlerince kurulan barikatları zorla aşmak, Madımak Oteli önünde benzin getirerek araçların ve otelin yanmasını sağlamak sonucunda, 37 kişinin ölmesi ve 56 kişinin yaralanması şeklinde ortaya çıkan eylemlerin birlikte, daha önceki mütalaamızda da belirtildiği üzere oluşması ve TCK.nun 146/1. maddesinde belirtilen Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan TBMM'ni İskata veya vazifesini yapmaktan mene cebren teşebbüs edenler şeklindeki amaç suçun işlenmesine elverişli eylemlerde bulunan sanıklardan Muhsin Erbaş, Harun Gülbaş, Bekir Çınar, Erol Sankaya, Mevlüt Atalay, Ahmet Turan Kılıç, Kenan Kale, Harun Yıldız, Zafer Yelok, Yunis Karataş, Halil İbrahim Düzbiçer, Ömer Faruk Gez, Ali Kurt, Ahmet Oflaz, Ekrem Kurt, Erken Çetin-taş, Faruk Sankaya, Hayrettin Gül, Harun Kavak, Süleyman Toksun, Hayrettin Yeğin, Adem Kozu, Mehmet Yılmaz, Vahit Kaynar, Mustafa Uğur Yaraş, Fa-nık Belkavli, Ömer Demir, Halim Özhan', İbrahim Duran, Ethem Ceylan, Duran Kaya, Yusuf Şimşek, Cafer Tayyar Soykök, Fanık Ceylan, Sedat Yıldım, Temel Toy, Ali Teke, Durmuş Tufan'ın eylemlerine uyan TCK.nun 146/1, 31, 33, 40. maddeleri gereğince tecziyelerine,

Sanıklardan Yusuf Şimşek hakkında TCK.nun 47/3. ve 20. maddesinin uygulanmasına,

Sanıklardan, Sedat Yıldım, Temel Toy, Ali Teke, Durmuş Tufan haklarınd-a ayn ayn TCK.nun 55/3. maddesinin tatbikine,

TCK.nun 146/1. madde, 1. fıkrasındaki anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak suçuna TCK.nun 65. maddede gösterilen şekil ve suret dışında ferî iştirak niteliğinde bulunarak TCK.nun 146/3. maddesinde belirtilen fiilleri olay sırasında işleyen sanıklar Muhammet Nuh Kılıç, İlhami Çalışkan, Yalçın Kepenek, Metin Yokuş, Bünyamin Eliş, Çetin Asamaka, Yusuf Ziya Eriş, Ahmet Kazkaya, Özkan Doğan, Mustafa Dürer, Engin Duma, Bülent Güldür'ün, amaç suça yukarıda belirtildiği üzere katıldıkları anlaşıldığından eylemlerine uyan TCK.nun 146/3. 3713 S.Y.nın 5. maddesi uygulanarak ayn ayn tecziyelerine, bu sanıklardan Bülent Güldür hakkında TCK.nun 55/3. maddesinin tatbikine karar verilmesini talep etmiştir.

#### SAVUNMA:

Sanıklar kendilerine isnat olunan suçun unsurlarının oluşmadığını, suçsuz olduklarını, sadece toplu yürüyüşe katıldıklarını herhangi bir suç işleme kasıtlarının bulunmadığını belirterek Beraatlerine karar verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Sanıklar vekilleri yazılı savunma dilekçelerinde etraflıca belirttikleri gibi müvekkillerinin isnat olunan suçu işlemediklerini müvekkillerinin sabit eylemleri ile isnat olunan suç arasında illiyet bağı kurulamadığını, müvekkillerinin suçsuz olduklarını belirterek beraatlerini istemişlerdir.

Sanıklar vekilleri bozmadan sonra soruşturmanın genişletilmesi talebinde bulunmuşlar ise de, Yargıtay, Bozma sebepleri karşısında sanıklar vekillerinin tevsi tahkikat talepleri reddedilmiştir.

Sanıklardan Ali Kurt, Durmuş Tufan ve Mevlüt Atalay olaya katıldıklarına pişman olduklarını bildirerek, Pişmanlık Yasası'ndan istifade etmek istediklerini savunmuşlardır.

#### DELİLLER:

Olay tutanağı, olay yeri keşif ve hasar tutanakları, teşhis tutanakları, seyredilen video bantları ve bunlara ilişkin bilirkişi çözüm tutanakları, otopsi tutanakları, doktor raporları, iddialar, kamu tanıkları ile bir kısım tanıkların yeminli ifadeleri, bir kısım sanıkların aşamalarda değişiklik göstermeyen ikrarları, bir kısım sanıkların ise aşamalarda değişiklik gösteren ikrarları, nüfus ve sabıka kayıtları, Pişmanlık Yasası'ndan istifade etmek isteyen sanıklarla ilgili olarak, İçişleri Bakanlığı'na yazılan yazı cevapları ve dosyada mevcut diğer belgeler.

DELİLLERİN MÜNAKAŞASI TAKDİRİ VE GEREKÇE Mahkememizin 28.11.1997 tarih 1996/84 Esas, 1997/199 Karar sayılı ilamı ile, sanıklardan Yalçın Kepenek, Metin Yokuş, Bünyamin Eriş, Çetin Asamaka, Yusuf Ziya Eriş, Ahmet Kaşkaya, Özkan Doğan, Mustafa Dürer, Engin Duma, İlhami Çalışkan ve Bülent Güldü hakkında daha önce verilen kararda direnilmiş bu sanıkların direnme karar gereği 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 32/3. maddesi gereğince ayrı ayrı cezalandırılmalarına karar verilmiş, diğer sanıklar hakkında Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin Bozma İlamı'na uyularak TCK.nun 146/1. maddesi gereğince cezalandırılmalarına karar verilmiş,

işbu direnme kararımız ile Yargıtay 9. Ceza Dairesinin Bozma ilamına uyularak verilen ve yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararımız Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 07.07.1998 tarih, 1998/9-187 Esas, 1998/272 Karar sayılı ilamı ve Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 14.12.1998 tarih, 1998/2722 Esas, 1998/3949 Karar sayılı ilamı ile bozulmuştur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Bozma ilamında sanıklardan Yalçın Kepenek, Metin Yokuş, Bünyamin Eriş, Çetin Asamaka, Yusuf Ziya Eriş, Ahmet Kaşkaya, Özkan Doğan, Mustafa Dürer, Engin Durna, İlhami Çalışkan ve Bülent Güldü'nün sabit olan eylemlerinin TCK.nun 146/3. maddesinde belirtilen suçu oluşturduğu ve bu madde ile cezalandırılmaları gerektiği,

Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin Bozma ilamında ise, sanık Muhammed Nuh Kılıç'm bozmadan sonra bozmaya karşı diyeceğinin sorulmamasını,

Tayin olunan cezanın niteliğine göre, sanıklar Muhsin Erbaş, Harun Gülbaş, Bekir Çınar, Erol Sankaya, Mevlüt Atalay, Ahmet Turan Kılıç, Kenan Kale, Harun Yıldız, Zafer Yelok, Yunis Karataş, Halil İbrahim Düzbıçer, Ömer Faruk Gez, Ali Kurt, Ahmet Oflaz, Ekrem Kurt, Erkan Çetintaş, Faruk Sankaya, Hayrettin Gül, Hanın Kavak, Süleyman Toksun, Hayrettin Yeğin, Adem Kozu, Mehmet Yılmaz, Vahit Kaynar, Mustafa Uğur Yaraş, Faruk Belkavli, Ömer Demir, Alim Özhan, İbrahim Duran, Ethem Ceylan ve Turan Kaya'nın süreklilik gösteren Yargıtay kararları uyanca doğum kayıtlarında Nüfus Müdürlüğü mührünün okunaksız olması, sanık Kenan Kale'nin nüfus kaydındaki cilt numarasının karara yanlış geçirilmesi, sanık Faruk Belkavli'nin ilk gelen nüfus kayıt örneğinde soyadının Belkavli olmasına karşın daha sonra istenilen nüfus kaydında BALKAVLI olarak gösterilmesi suretiyle çelişki yaratılarak hüküm kurulmasının,

Kabule göre, sanık Yusuf Şimşek hakkında TCK.nun 47/3 ve 20. maddelerine aykın olarak kamu hizmetlerinden yasaklanma cezalannın fazla tayininin kanuna aykın olduğu işaret edilmiştir.

Mahkememizce kanun ve usule uygun olan Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bozma ilamı ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bozma ilamına uyulmuştur.

Mevcut delillerden anlaşıldığı gibi;

Sanıklara isnat olunan olayların başlaması, gelişmesi ve sonucu, Yargıtay Bozma ilamında da belirtildiği gibi Kültür Bakanlığı ve Sivas Valiliği'nin katkılarıyla Pir Sultan Abdal Kültür Derneği tarafından 1-4 Temmuz 1993 tarihleri arasında Sivas il merkezinde düzenlenen Pir Sultan Abdal Kültür Etkinliklerine il dışından da birçok sanatçı yanında yazar Aziz Nesin'in de davet edildiği, il valisi ile birlikte 1.7.1993 günü Kültür Merkezi'nde konuşma yapan Aziz Nesin'in bir kısım davetli ve izleyicilerle Madımak Oteli'nde kaldıkları, gerek olaydan birkaç gün önce, gerekse etkinliğin devam ettiği 2 Temmuz 1993 günü sabahı erken saatlerde kimliği belirlenemeyen kişilerce şehrin bazı semtlerinde Salman Rüşdi tarafından yazılıp Aziz Nesin tarafından da Aydınlik Gazetesinde kısmen yayınlandığı ileri sürülen "Şeytan Ayetleri" isimli kitapta İslama ve Peygamberine dil uzatıldığına değinildikten sonra, "Ne Yazık ki Laik ve İki Yüzlü TC. Devleti", "Gün Müslümanların Gereği Yere Getirme Günüdür", "İman Edemler Allah Yolunda Savaşılar O Halde Şeytanın Dostları ile Savaşın" şeklinde cümlelerin de yer



aldığı "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bildirilerin dağıtıldığı,

Aynı gün saat 13.30 sıralarında Sivas Paşa ve Meydan Camilerinden Cuma namazını kılıp çıkan toplulukların güvenlik güçlerinin ihtarına rağmen Kale Camii'nden gelen toplulukla da birleşerek *"Zafer İslamm"*, *"Şeytan Aziz"*, *"Sivas Aziz'e Mezar Olacak"*, *"Vali İstifa"*, *"Şerefsiz Vali"* şeklinde sloganlar da atıp vilayet önüne geldikleri, Laikliğe aykırı ve ilde devlet ve hükümetin temsilcisi olan valinin tahkir ve tezyifine yönelik slogan atmayı orada da sürdürdükleri, güvenlik güçlerinin müdahalesi ile sakinleştirilip dağılmaya başlayan topluluğun tahrik ve teşvik sonucu tekrar toplanarak aynı sloganlarla Kültür Merkezi'ne yürüdüğü, buraya girmelerinin engellenmesi üzerine topluluğun tekrar vilayet önüne geldiği, yeni katılmalarla gittikçe kalabalıklaşan topluluğun benzer sloganlar atarak yeniden geldikleri Kültür Merkezi'ni taşladıkları, bir gün önce dikilmiş bulunan Ozanlar Anıtı'nı tahrip ettiği, alınan önlemler sonucu buradaki topluluğun 16.05'de dağılmaya başladığı, ancak bazı grupların saat 18.00 sıralarında Madımak Otelı önünde toplanan gruba katıldığı, güvenlik görevlilerinin etkinliklerin iptal edildiğini, Ozanlar Anıtı'nın kaldırılacağını duyurmalarına ve anıtın da yerinden sökülerek götürüldüğünün görülmesine rağmen, dağılmayarak yeni katılmalarla 10-15 bin kişiye ulaşan topluluk tarafından *"Allahüekber"*, *"Lailaheillallah"*, *"Sivas Aziz'e Mezar Olacak"*, *"Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek"*, *"Cumhuriyeti Burada Kurduk, Burada Yıkacağız"*, *"Yaşasın Şeriat"*, *"Muhammed'in Ordusu Kafirlerin Korkusu"*, *"Yaşasın Hizbuüiah"*, *"Kahrolsun Laiklik"*, *"Yaşasın Şeriat"*, *"Ölmeye Geldik, Aziz'i Gömmeye Geldik"*, *"Şeriat İsteriz"*, *"Dinsiz Laikler"* şeklinde sloganların atıldığı, saat 18.00 sıralarında topluluk içinde bazı kişilerce otelin taşlandığı, önündeki arabaların ters çevrilerek tahrip edildiği, güvenlik güçlerince oluşturulan barikatın zor kullanılarak yarıp otele girildiği, otelin içindeki koltuk, masa, perde vs. eşyanın dışarıya atıldığı, *"yak"*, *"yak"* sloganları altında tahrip edilen araçların depolarından akan ve olay yerine dışarıdan da getirilen benzine bulaştırılan bez ve perde parçalarının tutuşturulması suretiyle araçlar ve otelin ateşe verildiği,

Yangını söndürmek üzere olay yerine gelen itfaiyenin yangını müdahale çabalarının ve bu şekilde otelde bulunanların kurtarılmasının engellendiği, olayın çok vahim boyuta ulaştığını nihayet fark eden güvenlik görevlilerinin havaya ateş etmesi sonucu topluluğun dağıtılıp yangına müdahale edilebildiği, ancak çıkarılan bu yangın sonucu otelde bulunan 35 kişinin yanma ve karbon-monoksit zehirlenmesi, iki kişinin ise ateşli silah yaralanı ile öldüğü, olayın engelleme çabasında bulunan 14 güvenlik görevlisi ile otelde bulunan bazı kişilerin yaralandıktan, topluluk içerisindeki bazı kişilerin özel şahıslara ait bir kısım işyerlerini, evleri, araçları ve istasyon Caddesi'ndeki Sivas Kongresi'nin yapılmış olması nedeniyle sonradan müze haline getirilmiş bulunan Atatürk KongreEtnografya Müzesi'ni taşıyarak tahrip ettikleri, müze önünde bulunan Atatürk büstünü boyun kısmından kopararak yere attıkları, saatler boyu süren bu eylemlere sanıklardan bir kısmının baştan sona, diğerlerinin ise bölümler halinde katıldıkları dosyada mevcut delillerle sabittir.

Hukuki Değerlendirme:

Mahkememizce de kabul edilen Yüksek Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bozma kararında belirtilen hukuki görüşe göre TCK.nun 146. maddesinin 1. fıkrasında tanımını bulan Anayasal düzeni cebren değiştirmeye teşebbüs suçuyla koranmak istenen hukuki değer, Devletin en yüksek düzeninin temel kuruluşunu oluşturan ve Anayasal düzeni meydana getiren normlardır. Hükümet düzeni, devlet kuvvetlerinin şekliUenişi, devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi gibi değerler, ister Anayasa tarafından düzenlenmiş olsun, ister olmasın, Devletin temel kuruluş prensiplerini teşkil ediyorsa 146. maddenin komduğu hukuki konu içerisinde mütalaa edilmek gerekir. Zira devlet, yalnızca toprak ve halk öğelerinden oluşan bir organizasyon değil, tarihi bir gelişim sonunda gerçekleşen ideal bir birliktir. Bu iktidarın hukuken şekillenmesi,

biçimlenmesi sonucu ortaya çıkan siyasi statüler devletin Anayasal düzeni kapsamına dahildir.

TCK.nun 146. maddesindeki suçun konusu, devletin siyasi biçiminin ve kumlusunun dayandığı temel ideolojik esaslar ve ilkeler olduğuna göre, bunların içinde Anayasanın 1. maddesindeki Devlet ve Hükümet şekline ilişkin "Cumhuriyet" biçimindeki belirleme ile 2. maddesindeki "Laiklik" ilkelerinin girdiğinde kuşku yoktur.

Anayasanın 4. maddesi uyarınca değiştirilemeyeceği hüküm altına alınan 1. maddesi, *"Türkiye Devleti Bir Cumhuriyettir"*, Cumhuriyetin Nitelikleri başlığını taşıyan 2. maddesi ise; *"Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir."* hükümlerini taşımaktadır. Öğretide, Cumhuriyet hem bir devlet, hem de bir hükümet şekli olarak kabul edilmektedir. Devlet şekli olarak Cumhuriyet, egemenliğin bir kişiye ya da zümreye değil, tüm topluma ait olduğunu ifade eder. Hükümet şekli olarak Cumhuriyet, devletin, başta devlet başkanı olmak üzere başlıca temel organlarının veraset ilkesinin rol oynamadığı seçim sistemine göre oluşturulacağı bir hükümet sistemini anlatır. Bu itibarla; Anayasada yer alan Türk inkılabının ortaya çıkardığı Cumhuriyetçilik anlayışı, yalnızca hükümlerin reddi anlamında bir Cumhuriyetçilik değil, aynı zamanda demokratik bir Cumhuriyetçiliktir.

Anayasanın 2. maddesinde; Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan Laikliğin, dini özgürlük, din ve devlet işlerinin ayrılığı olmak üzere iki yönü vardır. Vicdan özgürlüğünü de kapsayan din özgürlüğü Anayasa'nın 24. maddesinin ilk fıkrasında; *"Herkes vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir"* şeklinde ifade edilmiştir. Bu özgürlük herkesin, dilediği dini inanç ve kanaate sahip olabileceğini tanımladığı gibi kimsenin dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamayacağı hususunu da içerir.

Laikliğin ikinci önemli unsurundan din-devlet ayrılığı ise resmi bir devlet dininin olmamasını, devletin dini inançları ne olursa olsun kişilere eşit davranmasını, din kurumları ile devlet kurumlarının ayrılmış bulunmasını ifade eder. Laik bir devlette, devlet yönetimi dini kurallara göre değil, toplumun gereksinimlerinin akılcı ve bilimsel yönden değerlendirilmesine göre yürütülür. Laikliğin Türk İnkılabı açısından taşıdığı temel önem, onun, Anayasamızda özel olarak korunması sonucunu doğurmuştur. Nitekim Anayasanın 24. maddesinin son fıkrası; *"Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi ve hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi ve kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne surette olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz."* hükmünü taşımaktadır.

TCK.nun 146. maddesinde teşebbüs edenler deyiminin kullanılmış olması suçun işlenmesi bakımından şahıs itibarıyla bir ayırım yapılmadığını ortaya koymaktadır. Maddenin koruduğu değeri yukarıda değinilen niteliği de korunan hususu ihlal eden bir kimsenin konumuna bakılmaksızın suç faile olabileceğini göstermektedir. Yine bu suçun işlenmesi için önceden oluşturulmuş silahlı olsun veya olmasın bir örgüt veya çete kurulmasında zorunluluk olmadığı gibi olaydan önce Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve dayandığı temel ilkelere dayalı açıklamaları da kapsayan bildiriler dağıtılmış olması, olay sırasında sürekli olarak atılan sloganların başka olaylarda yasadışı örgüt elemanlarınca atılmış bulunan sloganlarla ayniyet göstermesi bu örgütlerin el işaretlerinin yapılmış olması bu eylemlerin aynı amaç ve strateji doğrultusunda ve bir organizasyon dahilinde gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır.

TCK.nun 146. maddesinde fiilin bu suçu oluşturma bakımından gerekli ve zorunlu hareketlerin belirlenmediği yalnızca cebren teşebbüs edenler sözcüklerinin kullanılması ile yetinildiği görülmektedir. Bu durumda 146. maddede ki hareketin ne olduğunun teşebbüs deyiminden yararlanarak madde de öngörülen belirli neticelere yönelmiş, bu neticeleri yaratmaya elverişli

icra hareketleri şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Bir fiilin 146. maddeyi ihlal ettiğini kabul edilebilmesi için kişinin somut eyleminin objektif neticeyi yaratmaya elverişliliğinin saptanması ve bunun için de failin hukuka aykırı fiili ile maddede öngörülmüş olan netice arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. Nedensellik bağının düşünce açısından kurulabilmesi için somut fiilin hukuka aykırı neticeyi yaratabileceğinin saptanmasına bağlıdır.

TCK'nun 146. maddesindeki suçun kasten işlenmesi zorunluluğunda ise kuşku yoktur, bu belirleme failin Anayasa'da değişiklik yaratmak, irade ve isteği ile hareket etmesini zorunlu kılmaktadır. Burada kastın hukuka aykırı vasıtalar kullanılmasını da kapsadığını belirtmek gerekir. Ancak failin gerçekleştirmek istediği sonucun Anayasa'ya aykırı olup olmadığını bilip bilmemesi bu konuda düşeceği yanlış suç kastına ve dolayısıyla sonuca etkili değildir.

Olayımızda 7-8 saatlik uzun bir zaman süreci içerisinde, güvenlik görevlilerince yapılmış çeşitli uyanlara rağmen dağılmayarak, Hükümet Konağı'nın önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatı da zorlayıp, devlet ve hükümetin ilde temsilcisi olan Vali'ye "*Şerefsiz Vali*", "*Vali İstifa*" şeklinde, yürüyüşler ve toplanmalar sırasında da Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerine aykırı biçimde "*Şeriat Gelecek, Zulüm Bitecek*", "*Cumhuriyeti Burada Kurduk, Burada Yıkacağız*", "*Yaşasın Şeriat*", "*Kahrolsun Laiklik*", "*Şeriat İsteriz*", "*Dinsiz Laikler*" sloganlarının atılması, bir kısmı işyeri, mesken ve araçların yakılması, "*yak*", "*yak*" sloganları altında güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın cebir kullanmak suretiyle aşılıp, otelin yakılması suretiyle 35 kişinin yangın sonucu, 2 kişinin de silahla yaralanma sonucu ölmesi ve ayrıca çok sayıda kişi ve güvenlik görevlilerinin yaralanmış bulunması ve nihayet Türk İnkılabının temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresi'nin imzalandığı, sonradan müzeye dönüştürülmüş bulunan bina ile önündeki Atatürk heykelinin tahrip edilmiş olması, olayda kullanılan cebirin ve bir kısım icra hareketlerinin, TCK'nun 146. maddesinde belirtilen sonucu yaratmaya elverişliliğini ve Aziz Nesin'in düşünce ve davranışlarının bahane edilmek suretiyle Anayasal düzenin en önemli ilkelerinden olan "Cumhuriyetçilik" ve "Laiklik" ilkelerinin ortadan kaldırılmasına yönelik bulunduğunu tüm açıklığı ile ortaya koymaktadır.

TCK'nun 146. maddesinin 3. fıkrasında ise 1. fıkra da belirtilen suça fer'i iştirak yönünden özel bir hüküm getirilmiştir. Fıkranın düzenlenme biçimi, özelliğinin iştirakin unsurlarına değil, neticelerine yönelik bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu itibarla bu fıkra hükmünün 2. fıkra dışındaki fer'i manevi ve maddi bütün eylemler için tatbiki sözkonusudur.

Olayımızda 146. maddenin 2. fıkrasında belirtilen suretler dışında, suç işlenmeden önce veya işlendiği sırada, yasadışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yer alıp, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik sloganlar atarak, maddenin 1. fıkrasındaki amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak suretiyle fer'an katıldıkları anlaşılan kişiler hakkında bu fıkra hükmünün uygulanması gerekir.

Öğreti ile yine süreklilik gösteren Yargısal kararlarda TCK'nun 146. maddesinde yer alan cebir ögesini gerçekleştirmek üzere diğer bir değişle bu maddedeki suçu işlemek zafı ile adam öldürüldüğünde yalnızca TCK'nun 146. maddesi hükmünün uygulanması gerektiği kabul edilmektedir.

Görüldüğü gibi; Sanıklardan Sedat Yıldırım, Temel Toy, Ali Teke, Durmuş Tufan, Yusuf Şimşek, Cafer Tayyar Soykök, Muhsin Erbaş, Harun Gülbaş, Bekir Çınar, Erol Sankaya, Mevlüt Atalay, Ahmet Turan Kılıç, Kenan Kale, Harun Yıldız, Zafer Yelok, Faruk Ceylan, Yunis Karataş, Halil İbrahim Düzbiçer, Ömer Faruk Gez, Ali Kurt, Ahmet Oflaz, Ekrem Kurt, Erkan Çetintaş, Faruk Sankaya, Hayrettin Gül, Harun Kavak, Süleyman Toksun, Hayrettin Yeğin, Adem Kozu, Mehmet Yılmaz, Mustafa Uğur Yaraş, Faruk Belkavli, Ömer Demir, Alim Özhan, İbrahim Duran, Etem Ceylan, Vahit Kaynar, Turan Kaya'nın olay günü meydana gelen kanunsuz toplantı ve yürüyüş sırasında güvenlik görevlilerince yapılmış olan çeşitli uyanlara rağmen

dağılmadıkları, Hükümet Konağı'nın önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatı zorlayarak yarıdıkları, devlet ve hükümetin temsilcisi olan Vali'ye "*Şerefsiz Vali*", "*Vali İstifa*" şeklinde Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerine aykırı biçimde, "*Şeriat Gelecek, Zulüm Bitecek*", "*Cumhuriyeti Burda Kurduk, Burada Yıkacağız*", "*Yasasın Şeriat*", "*Kahrolsun Laiklik*", "*Şeriat İsteriz*", "*Dinsiz Laikler*" şeklinde slogan attıkları, bir kısım işyeri, mesken ve araçları yaktıkları, güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatı cebir kullanmak suretiyle aştıkları, 35 kişinin öldüğü Madımak Otel'i'ni taşıdıkları, otelin önündeki arabaları ters çevirip tahrip ettikleri, Madımak Otel'i'ne girerek otel içerisindeki koltuk, masa, perde gibi eşyaları dışarıya attıkları ve bu eşyalar üzerine benzin dökerek Madımak Otel'i'ni yakmak suretiyle 35 kişinin ölümüne, çok sayıda sivil kişinin ve güvenlik görevlilerinin yaralanmasına sebebiyet vermişlerdir. Sanıklar ayrıca Türk İnkılabının temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresi'nin imzalandığı bina ile önündeki Atatürk heykelini tahrip etmişlerdir. Bu olgu dosyada mevcut delillerle sabittir. Sanıkların sabit olan eylemleri TCK.nun 146/1. maddesinde belirtilen suç oluşturmayla elverişlidir. Sanıkların sabit olan eylemleri vahimdir. Anayasal düzeni zorla değiştirmeye elverişlidir. Olayımızda TCK.nun 146/1. maddesinde belirtilen Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak suçunun maddi ve manevi unsurları oluşmuştur. Hal böyle olunca anılan sanıkları TCK.nun 146/1. maddesi gereğince hüküm fıkrasında belirtildiği şekilde cezalandırılmalarına karar verilmelidir.

Her ne kadar sanıklardan Turan Kaya, Mahkememizin önceki kararında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/3. maddesi gereğince cezalandırılmasına karar verilmiş ise de, işbu karar DGM. C. Başsavcılığının ve müdahil vekillerinin aleyhe temyizi üzerine bozulmuştur. Sanık hakkında mütesep hak söz konusu değildir. Yukarıda belirtilen eylemlere katıldığı mevcut delillerle sabittir. Özellikle sanığın güvenlik kuvvetlerinin kurduğu barikatları aşarak yukarıda açıklanan olaylara katılması, eylemlere bir fiil iştirak etmesi bu olguyu doğrulamaktadır. Bu nedenlerle Mahkememiz, sanık Turan Kaya'nın yukarıda belirtildiği şekilde TCK.nun 146/1. maddesi gereğince cezalandırılması cihetine gitmiştir.

Sanıklardan Bülent Güldü, Yalçın Kepenek, Yusuf Ziya Eliş, Engin Duma, Metin Yokuş, Ahmet Kaşkaya, İlhami Çalışkan, Biinyamin Eriş, Özkan Doğan, Çetin Asamaka'nın yukarıda belirtilen yasadışı yürüyüş ve toplantılara bölümler halinde katıldıktan, Cumhuriyetçilik ve laiklik ilkelerinin Devlet düzeninden kaldırmaya yönelik slogan attıkları, TCK.nun 146/1. maddesi gereğince cezalandırılan sanıkların aralarında durmak suretiyle güvenlik kuvvetlerinin olaya müdahale etmelerine engel oldukları mevcut delillerle sabittir. Bu sanıklar hakkında TCK.nun 146/3. maddesinde belirtilen Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçunun maddi ve manevi unsurları oluşmuştur. Bu sanıklar yukarıda belirtilen eylemleri ile anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışanlara ve bu doğrultuda eylem yapanların faaliyetlerine iştirak etmek suretiyle anılan suç işlemişlerdir.

Hal böyle olunca bu sanıkların hüküm fıkrasında belirtildiği şekilde TCK.nun 146/3. ve 3713 S.Y.nın 5. maddesi gereğince ayrı ayrı cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

Sanıklardan Mustafa Dürer ve Muhammed Nuh Kılıç'a, bu güne kadar bulunmadıklarından Yargıtay bozma ilamına karşı diyecekleri sorulamamıştır.

Yargıtay bozma sebebine göre bu sanıkların savunmalarının alınması zorunludur. Bu nedenle anılan şahıslar hakkında dava tefrik edilmiştir.

Davanın TCK.nun 59. maddesinin tatbiki yönünden incelenmesine,

Sanıklar son duruşma hariç diğer duruşmalarda Mahkememizi hiçe sayarak slogan atmışlar, kavga çıkarmışlar, Mahkeme heyetine demir para, çakmak ve kalem gibi nesneleri atmak suretiyle hakaret ve tehditte bulunmuşlardır. Madımak Otel'i'ni yakmak suretiyle 35 kişiyi

yakarak öldürmüşlerdir. Yanan kişilerin "*Bizi Kurtarın*" çığlıklarına rağmen bırakın kurtarmayı, güvenlik kuvvetlerinin ve itfaiyenin yanan kişileri kurtarma teşebbüsüne bile engel olmuşlardır. Yanan kişilerin ölüm çığlıkları karşısında "*kollarını bile*" kıpırdatmamış, ölmelerini şeriat yanlısı slogan atarak zevkle izlemişlerdir.

Türk milleti, tarihte geçirdiği en zor dönemde bile can düşmanı olan devletlerin masum insanlarına silah çekmemiş, onlarla ekmeğini paylaşmış, onlara her alanda yardımcı olmuştur. Türk-İslam tarihinde böyle vahim bir olay görülmemiştir. Kutsal kitaplarda bile değil bir insanı yakarak öldürmek, bir karıncayı yakarak öldürmek en büyük günah sayılmıştır. 35 kişi yanarak ölürken, sanıkların vicdanlarında en ufak bir acıma hissi uyanmamıştır. Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 09.05.1967 gün, 1966/2612 Esas, 1967/1219 Karar sayılı inancında da belirtildiği gibi TCK.nun 59. maddesinin tatbiki Mahkemenin takdirine bağlı hususlardan olmakla beraber bu takdir hakkı kullanılırken gösterilen sebeplerin makul ve makbul olması, hukuk kayıdelerini zedelemeyecek ve kanunların esas, maksat ve amacına aykırı düşmeyecek ve vicdanları rahatsız etmeyecek bir mahiyet taşımak icab eder. Bu durumda sanıklar hakkında TCK.nun 59. maddesinin tatbiki mümkün değildir. Bu madde tatbik edildiği takdirde kamu vicdanı rahatsız olacaktır. Bu olguları gözönünde tutan mahkememiz, sanıklar hakkında TCK.nun 59. maddesini tatbik etmemiştir.

Mahkememizin inancı budur. Anlatılan şekilde hüküm kurulmalıdır.

## **HÜKÜM:**

Yukarıda açıklanan gerekçelere binaen;

1- Sanıklardan Mustafa Dürer ve Muhammet Nuh Kılıç hakkındaki davanın, bunca aramalara rağmen bulunamadıkları ve Yargıtay Bozma İlamına karşı diyecekleri sorulamadığından bu sanık hakkındaki davanın TEFRİKİNE, ayrı bir esas kaydına, gıyabi tutuklu sanık Muhammet Nuh Kılıç'ın gıyabi tutukluluk halinin devamına, yakalanması için müzekkere yazılmasına,

2-a) Sanıklardan, Yalçın Kepenek, Yusuf Ziya Eliş, Engin Durna, Metin Yokuş, Ahmet Kaşkaya, İlhami Çalışkan, Bünyamin Eliş, Özkan Doğan, Çetin Asamaka'nın, Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçu sabit görüldüğünden eylemlerine uyan TCK.nun 146/3. maddesi gereğince suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, ağırlığı, sanıkların kişilikleri ve sosyal durumları nazara alınarak taktiren 5'er yıl Ağır Hapis cezası ile Cezalandırılmalarına,

Müebbeten kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına,

Koşullan olduğundan, sanıklara verilen ceza 3713 S.Y.nın 5. maddesi gereğince yan oranında arttırılarak sanıkların NETİCETEN 7'ŞER YIL 6'ŞAR AY AĞIR HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMALARINA VE KAMU HİZMETLERİNDEN MÜEBBETEN YASAKLANMALARINA,

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına,

TCK.nun 33. maddesi gereğince sanıkların ceza süresince yasal kısıtlılık altında bulundurulmalarna,

2-b) Sanık Bülent Güldü'nün Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmaya iştirak suçu sabit görüldüğünden eylemine uyan TCK.nun 146/3. maddesi gereğince suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, ağırlığı, sanığın kişiliği ve sosyal durumu nazara alınarak Takdiren 5 Yıl Ağır Hapis Cezası ile Cezalandırılmasına,

Koşullan olduğundan, sanığa verilen ceza 3713 S.Y.nın 5. maddesi gereğince yan oranında arttırılarak sanığın 7 yıl 6 ay Ağır Hapis Cezası ile Cezalandırılmasına,

Sanığın suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmediği anlaşıldığından TCK.nun 55/3. maddesi

gereğince sanığa verilen ceza 1/3 oranında indirilerek sanığın NETİCETEN 5 YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına,

3-a) Sanıklardan, Sedat Yıldınm, Temel Toy, Ali Teke, Durmuş Tufan'ın Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak suçu sabit görüldüğünden eylemlerine uyan TCK.nun 146/1. maddesi gereğince İDAM CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

Samklann suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmedikleri anlaşıldığından sanıklara verilen idam cezasının TCK.nun 55/1. maddesi gereğince NETİCETEN 20'ŞER YIL AĞIR HAPİS CEZASINA ÇEVİRİLMESİNE,

Samklann NETİCETEN 20'ŞER YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE AYRI AYRI CEZALANDIRILMALARINA, başkaca teşdit ve tahfife, takdiren ve kanunen yer olmadığına,

TCK.nun 33. maddesi gereğince samklann ceza süresince yasal kısıtlılık altında bulundurulmalanna,

b) Sanık Yusuf Şimşek'in Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak suçu sabit görüldüğünden eylemine uyan TCK.nun 146/1. maddesi gereğince İDAM CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

Sanığın suç tarihi itibari ile akli dengesinin bozuk olması nedeniyle TCK.nun 47. maddesi gereğince sanığa verilen idam cezasının 15 YIL AĞIR HAPİS CEZASINA ÇEVİRİLMESİNE,

NETİCETEN SANIĞIN 15 SENE AĞIR HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

TCK.nun 31. maddesi gereğince sangın 3 yıl süre ile kamu hizmetlerinden yasaklanmasına,

TCK.nun 33. maddesi gereğince sanığın ceza süresince yasal kısıtlılık altında bulundurulmasına,

Sanık hakkında başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer olmadığına,

c) Sivas Merkez ilçe Savcun Köyü Cilt: 175.02, ASN: 62, BSN: 26 nüfus ta kayıtlı Ahmet Oğlu, Fatma'dan olma, 1.1.1964 doğumlu MUHSİN ERBAŞ,

Sivas Merkez ilçe Ece Mahallesi C: 0012, KSN: 0019, BSN: 0072 nüfusa kayıtlı Hasan Oğlu, Adile'den olma, 22.8.1971 doğumlu HARUN GÜLBAŞ,

Tokat İli, Almuş İlçesi, Baba Köyü C: 0005, KSN: 0035, BSN: 0037'de nüfusa kayıtlı Hasan ve Sündüs'den olma, 25.10.1973 doğumlu BEKİR ÇINAR,

Sivas ili, Hafik İlçesi, Çukurbelen Mah. C: 0041, KSN: 0009, BSN: 0012'de nüfusa kayıtlı Maksut ve Fadime'den olma, 1.1.1966 doğumlu EROL SARIKAYA,

- Sivas İli Altınyayla ilç. Kürkçüyurt köyü, C: 0085, S. 04, KSN: 0001, BSN: 0052'de nüf. kayıtlı Bekir Sıtkı ve Ümmü'den olma 03.03.1970 Doğumlu MEVLÜT ATALAY,

Sivas İli, Merkez-Eskiapardı Köyü C: 0095, KSN: 0001, BSN: 0024'de nüfusa kayıtlı Raşit ve Şerife'den olma, 1.1.1934 doğumlu AHMET TURAN KILIÇ,

Sivas Ui, Merkez-Alibaba Köyü C: 0002, KSN: 0350, BSN: 0003'de nüfusa kayıtlı, Nuri ve Fatma'dan olma, 23.12.1970 doğumlu KENAN KALE,

Sivas İli, Merkez-Klavuz Mah. C: 0023, KSN: 0093, BSN: 0027'de nüfusa kayıtlı, İrfan ve Hüsne'den olma, 7.4.1973 doğumlu HARUN YILDIZ,

Sivas ili, Merkez-Durdulu Köyü, C: 0087, KSN: 0088, BSN: 0051'de nüfusa kayıtlı, Hacı Mehmet ve Mevlüde'den olma, 4.4.1962 doğumlu ZAFER YE-LOK,

Sivas İli, Merkez-Halil Rıfatpaşa Mah. C: 0019, KSN: 0135, BSN: 0012'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Medine'den olma 1.12.1969 doğumlu YUNİS KA-RATAŞ,

Sivas Üi, Merkez-Yüceyurt Mah. C: 0039, KSN: 0073, BSN: 0024'de nüfusa kayıtlı, Turan ve Rabia'dan olma, 18.7.1964 doğumlu HALİL İBRAHİM DÜZBİÇER,

Sivas ili, Merkez-Küçükminare Köyü C: 0025, KSN: 0436, BSN: 0006'da nüfusa kayıtlı ibrahim ve Mergube'den olma 25.6.1975 doğumlu ÖMER FARUK GEZ,

Sivas ili, Merkez Çayboyu Man. C: 0071, KSN: 0181, BSN: 0014te nüfusa kayıtlı, Feyzullah ve Arife oğlu, 18.05.1971 doğumlu Ali KURT,

Sivas İli, Merkez-Çayyurt Köyü C: 0007, KSN: 0310, BSN: 0004'de nüfusa kayıtlı Yusuf ve Yeter'den olma, 29.6.1967 doğumlu AHMET OFLAZ,

Sivas ili, Merkez-Hayırbey Köyü C: 0110, KSN: 0018, BSN: 0027'de nüfusa kayıtlı, Cafer ve Fatma'dan olma, 7.6.1973 doğumlu EKREM KURT,

Sivas ili, Merkez-İmaret Mah. C: 0120, KSN: 0013, BSN: 0090'da nüfusa kayıtlı, Nuri ve Yurdagül'den olma, 4.6.1970 doğumlu ERKAN ÇETINTAŞ,

Sivas İli, Hafik İlçesi, Çukurbelen köyü C: 0041, KSN: 0009, BSN: 0041'de nüfusa kayıtlı, Maksut ve Fadime'den olma, 1.2.1972 doğumlu FARUK SARI-KAYA,

Sivas-Merkez-Köklüce köyü C: 152.01, ASN: 04, BSN: 25'de nüfusa kayıtlı, Mahmut ve Mevlüde'den olma 15.4.1948 doğumlu HAYRETTİN GÜL,

Sivas ili, Merkez-Çiçekli Köyü, C: 0008, KSN: 0207, BSN: 0024'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Hacer'den olma HARUN KAVAK,

Sivas İli, Merkez-Aydoğan Köyü C: 0004, KSN: 0225, BSN: 0010'da nüfusa kayıtlı, Resul ve Harun'dan olma 25.6.1970 doğumlu SÜLEYMAN TOKSUN,

Sivas İli, Merkez-Alahacı Köyü C: 0050, KSN: 0012, BSN: 0063'de nüfusa kayıtlı Recep ve Keziban oğlu, 1.1.1973 doğumlu HAYREDDİN YEĞİN,

Sivas-Merkez-Küçükminare Köyü C: 0025, KSN: 0193, BSN: 0007'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Ayşe'den olma, 5.5.1961 doğumlu MEHMET YILMAZ,

Sivas İli, Merkez-Taüncak Köyü C: 184.01, ASN: 16, BSN: 86'da nüfusa kayıtlı Hüseyin ve Remziye oğlu 27.4.1971 doğumlu ADEM KOZU,

Sivas-Merkez-Ece Mah. C: 0012, KSN: 0070, BSN: 0088'de nüfusa kayıtlı, Fikri ve Nesrin oğlu, 20.11.1967 doğumlu MUSTAFA UĞUR YARAŞ,

Sivas İli, Merkez-Sularbaşı Mah. C: 0031, KSN: 0312, BSN: 0031'de nüfusa kayıtlı Cemil ve Nariye oğlu, 30.10.1970 doğumlu FARUK BELKAVLI,

Sivas İli, Merkez İlçesi, Gazi Mah. C: 0097, KSN: 0008, BSN: 0068'de nüfusa kayıtlı Bekir ve Hüsne oğlu, 1.1.1964 doğumlu ÖMER DEMİR,

Gümüşhane İli-Merkez-Çayırardı Köyü C: 0036, S: 84, KSN: 0032'de nüfusa kayıtlı Hüsnü ve Canlar oğlu, 7.6.1963 doğumlu ALİM ÖZHAN,

Sivas ili, Merkez-Bedirli Köyü C: 0062, KSN: 0032, BSN: 0053'de nüfusa kayıtlı Celal ve Meryem oğlu, 12.5.1973 doğumlu İBRAHİM DURAN,

Sivas İli, Merkez-Esentepe Mah. C: 0219, KSN: 0014, BSN: 0004'de nüfusa kayıtlı Faik ve Medine oğlu, 13.2.1971 doğumlu ETEM CEYLAN,

Sivas İli, Merkez-Beştepe Köyü, C: 0064, KSN: 0014, BSN: 0127'de nüfusa kayıtlı, Mahmut ve Remziye oğlu, 21.1.1975 doğumlu VAHİT KAYNAR,

Sivas İli, Yıldızeli İlçesi, Mumcu Köyü, K: 21, C: 095.01, S: 85'de nüfusa kayıtlı Bekir ve Adile'den olma, 1.9.1973 doğumlu TURAN KAYA,

Sivas İli, Şarkışla İlçesi, Maksutlu Köyü C: 089/1, S: 006, K: 002'de nüfusa kayıtlı Mehmet Oğlu, Elmiye'den olma, 1.1.1954 doğumlu CAFER TAYYAR SOYKÖK,

Tokat İli, Merkez İlçe, İnsaniye Köyü C: 168/01, S: 44, K: 17'de nüfusa kayıtlı Faik oğlu, Medine'den olma, 20.9.1965 doğumlu FARUK CEYLAN,

Anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmak suçları sabit görüldüğünden eylemlerine uyan TCK.nun 146/1. maddesi gereğince NETİCETEN HER BİRİNİN AYRI AYRI İDAM CEZASI İLE CEZALANDIRILMALARINA,

Sanıklar hakkında TCK'nun 31. ve 33. maddelerinin tatbikine,

Suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, sanıkların duruşmadaki hal ve tavırları, sanıkların eylemlerinin vehameti gözönünde tutularak tüm sanıklar hakkında TCK'nun 59. maddesinin tatbikine takdiren mahal olmadığına,

Tutuklu sanıkların gözetimde ve nezarete geçirdikleri sürelerin TCK'nun 40. maddesi gereğince mahsubunan infazda nazara alınmasına ve tutukluluk hallerinin devamına, haklarındaki hüküm özetinin ilgili cezaevlerine gönderilmesine,

Gıyabi tutuklu sanıkların gıyabi tutukluluk hallerinin devamına,

Müdahillerin özel hukuka ilişkin haklarının mahfuz tutulmasına,

Emanetteki video kasetlerin delil olarak dosyada saklanmasına,

Sarfedilen, haklarında tefrik karar verilen sanıklara ait masraflar tenzil edildikten sonra aşağıdaki müfredaü yazılı (102.565.000-)T1. mahkeme masraflarının mahkum edilen sanıklardan müteselsilen tahsili ile hazineye irat kaydına, dair, talebe uygun, temyizi kabil ve res'en temyize tabi olmak üzere oybirliği ile DGM. C. Savcısı Şemsettin Özcan'ın huzurunda verilen karar, tutuklu sanıklar Bekir Çınar, Ahmet Turan Kılıç, Halil İbrahim Düzbiçer, Ali Kurt, Faruk Sankaya, Faruk Belkavli, Ali Teke, Durmuş Tufan ve Yusuf Şimşek'in ay-nca bir kısım sanıklar müdafî Av. Hüseyin Ayan'ın, sanık muhsin Erbaş vekili Av. Muhammet Emin Özkan'ın ve Müdahiller vekillerinin yüzlerine karşı, duruşmaya iştirak etmeyen diğer sanıkların da yokluğunda, açıkça okundu, usulen anlatıldı.

BAŞKAN (20156) ÜYE (18545) ÜYE (20641) KATİP (100)  
(İmza) (İmza) (İmza) (İmza)



**T. C.  
Y A R G I T A Y  
DOKUZUNCU CEZA DAİRESİ**

**Esas: 2000/160**

**Karar: 2001/1471**

**Tarih: 04.05.2001**

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını cebren ilgaya teşebbüs suçundan sanıklar Sedat Yıldırım, Temel Toy, Ali Teke, Durmuş Tufan, Yusuf Şimşek, Muhsin Erbaş, Harun Gülbaş, Bekir Çınar, Erol Sarıkaya, Mevlüt Atalay, Ahmet Turan Kılıç, Kenan Kale, Harun Yıldız, Zafer Yelok, Yunis Karataş, Halil İbrahim Düzbiçer, Ömer Faruk Gez, Ali Kurt, Ahmet Oflaz, Ekrem Kurt, Erkan Çetintaş, Faruk Sarıkaya, Hayrettin Gül, Harun Kavak, Süleyman Toksun, Hayreddin Yeğin, Mehmet Yılmaz, Adem Kozu, Mustafa Uğur Yaraş, Faruk Belkavli, Ömer Demir, Alim Özhan, İbrahim Duran, Etem Ceylan, Vahit Kaynar, Turan Kaya, Cafer Tayyar Soykök ve Faruk Ceylanla Anayasal düzeni cebren ilgaya teşebbüse fer'an iştirak suçundan sanıklar Yalçın Kepenek, Metin Yokuş, Bünyamin Eliş, Bülent Güldü'nün bozmalar üzerine yeniden yapılan yargılamalarıyla müsnet suçlardan dolayı; mahkumiyetlerine dair Ankara 1 Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesinden verilen 16.6.2000 gün ve 1999/5 esas, 2000/87 karar sayılı bir kısım sanıklar yönünden re'sen de temyize tabi olan hükmün YARGITAY'ca incelenmesi sanıklar ve vekilleri tarafından istenilmiş, bir kısım sanıklar ve vekillerince incelemenin duruşmalı yapılması talep edilmiş olduğundan dava evrakı C.Başsavcılığından tebliğnameyle daireye gönderilmekle bir kısım sanıklar hakkında duruşmalı, bir kısım sanıklar hakkında ise duruşmasız olarak yapılan inceleme sonunda; aşağıdaki karar tespit edildi:

Sanıklardan Ömer Faruk Gez'in 25.6.1975 olan doğum tarihinin kısa kararda doğru yazıldığı halde, gerekçeli karar başlığına 1973 olarak yazılması, mahallinde düzeltilebilir maddi hata kabul edilmiş, 18.6.1999 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa değişikliğiyle askeri üyenin mahkeme kuruluna katılmaması gerekirken, aynı günlü oturuma katılmış olması; bu oturumda yapılan işlemlerin bir kısım sanıklar yönünden yasa değişikliğinden önceki celselerde de yapılmış, sanık Mevlüt Atalay yönünden ise daha sonra tekrarlanmış bulunması, keza sonraki oturumlarda askeri üyenin kurula katılmadığının anlaşılması karşısında, bozma SEBEBİ SAYILMAMIŞTIR.

Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak ve buna fer'an iştirak etmek suçlarından yukarıda adları geçen sanıklar hakkında yapılan yargılama sonunda;

Sanıklar Muhsin Erbaş, Harun Gülbaş, Bekir Çınar, Erol Sarıkaya, Mevlüt Atalay, Ahmet Turan Kılıç, Kenan Kale, Harun Yıldız, Zafer Yelok, Yunis Karataş, Halil İbrahim Düzbiçer, Ömer Faruk Gez, Ali Kurt, Ahmet Oflaz, Ekrem Kurt, Erkan Çetintaş, Faruk Sarıkaya, Hayrettin Gül, Harun Kavak, Süleyman Toksun, Hayreddin Yeğin, Mehmet Yılmaz, Adem Kozu, Mustafa Uğur Yaraş, Faruk Belkavli, Ömer Demir, Alim Özhan, İbrahim Duran, Etem Ceylan, Vahit Kaynar, Turan Kaya, Cafer Tayyar Soykök ve Faruk Ceylan'ın TCK.nun 146/1 inci maddesi,

Sanıklar Sedat Yıldırım, Temel Toy, Ali Teke ve Durmuş Tufan'ın TCK.nun 146/1 ve aynı kanunun 55/1 inci maddesi,

Sanık Yusuf Şimşek'in TCK.nun 146/1 ve 47 nci maddeleri,

Sanıklar Bülent Güldü'nün TCK.nun 146/3 ve 55/3, sanıklar Yalçın Kepenek, Metin Yokuş ve Bünyamin Eliş'in TCK.nun 146/3 üncü maddeleri gereğince mahkumiyetlerine dair Ankara 1 Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesinden verilen 16.6.2000 gün ve 1999/5 esas, 2000/87 karar sayılı hükmün YARGITAY'ca incelenmesi, bir kısım sanıklar ve vekillerince incelemenin duruşmalı olarak yapılması talep edilmiş bulunmakla, CMUK.nun 318 inci maddesi uyarınca duruşmalı inceleme istemeye yetkileri bulunduğundan, bu yoldaki istek kabul edilerek duruşma açıldıktan sonra usul yönünden yapılan incelemede;

Hazırlık soruşturmasının icrasıyla kamu davalarının açılmasında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunuyla 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda öngörülen kurallara uyulduğu,

Hakimlerin yargılama ve hükme katılmalarında engel hallerinin bulunmadığı,

Duruşmalarda iddia makamının temsil edildiği,

CMUK.nun 305/1 inci maddesine göre res'en de temyize tabi hükmün, bir kısım sanıklar vekilleri tarafından temyiz edildiğinin öncelikle belirlendiği anlaşılmış olup;

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 143 üncü maddesinde öngörüldüğü şekilde 2845 s. Kanun gereğince 1983 yılında kurulduğu, görevleriyle ilgili hükümlerinin 1 Mayıs 1984 tarihinde yürürlüğe girdiği, bu mahkemelerin, suçun işlenmesinden sonra kurulmuş özel mahkeme niteliğinde olmayıp, yüklenen suçun da Devlet Güvenlik Mahkemesinin görevine girmesi nedeniyle CMUK.nun 1, 2845 s. Kanunun 9 uncu maddelerine göre davaya bakmaya görevli olduğu,

Görevsizlik kararlarının içerikleri ve YARGITAY'ın kamu güvenliğine binaen dava nakli nedeniyle bu mahkemenin CMUK.nun 8 ve 2845 s. Kanunun 2 nci maddelerine göre de yetkili bulunduğu görülmüş, Mahkemenin Askeri Hakim üyesinin 18.6.1999 tarihinde yürürlüğe giren 4388 sayılı Anayasa'nın 143 üncü maddesindeki vaki değişiklik ve 22.6.1999 tarihinde yürürlüğe giren 4390 s. Kanun gereğince görevinin sona ermesinden önce heyete katılımıyla yargılamanın sürdürülmüş olması; 4390 s. Kanunun geçici 3 üncü maddesinde yer alan; "Bu kanunun yayımı tarihinden önce Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görülmekte olan davalara kaldığı yerden devam olunur." Şeklindeki hükmüyle 2845 s. Kanunun 25 inci maddesi kapsamı karşısında, daha önce yapılan işlemlerin yenilenmesine gerek bulunmadığı anlaşılmış,

Anayasa'nın 141 ve CMUK.nun 373 üncü maddelerindeki hükümlere uygun şekilde duruşmaların aleni yapıldığı, sanık ve vekillerine yasanın öngördüğü şekilde savunma hakkının tanındığı, CMUK.nun 238 inci maddesinde belirtildiği üzere delillerin ikame ve münakaşasına katılımlarının sağlandığı, sanıklar ve vekillerinin konuşma ve görüşmelerine bir sınırlama getirilmediği, esas hakkında mütalaaya karşı diyeceklerinin sorulduğu, anılan kanunun 251 inci maddesi uyarınca son sözün verilip, bu hususların aynı kanunun 266 ncı maddesinde belirtildiği şekilde tutanağa geçirildiği TESPİT OLUNMUŞTUR.

Anayasa'nın 9 uncu maddesi; "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" hükmünü içermekte, 138 inci maddesinde de; "... hiçbir

organ, makam, mercii veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz..." denilmekte olup, buna göre de, mahkemelerin bağımsızlığıyla hakimlik teminatını güvence altına alan hükümlere uygun şekilde karar verildiğinin,

Sanıklar yönünden Anayasa'nın 143/1, CMUK.nun 260 ve 308/7 nci maddelerinde öngörülen zorunlu ve yeterli gerekçeyi taşıdığıının, öncelikle belirlenmesini takiben hükmün esas yönünden incelenmesine geçildi;

#### YARGILAMA SAFAHATI:

İddia :

2.7.1993 günü Sivas ilinde yasadışı yürüyüş şeklinde başlayıp 35 kişinin çıkarılan yangın sonucu, 2 kişinin de ateşli silah yaralarıyla ölmeleri, güvenlik görevlileri ile çok sayıda kişilerin yaralanmaları, bazı bina, ev, işyeri ve araçların tahrip edilmesi eylemlerine, bir kısım sanıkların faili belli olmayacak şekilde asli, bazılarının ise fer'i fail olarak ve Anayasal düzeni zorla bozma amacıyla katılmış OLMALARINDAN İBARETTİR.

#### SAVUNMALAR:

##### 1- SEDAT YILDIRIM;

Hazırlık beyanlarında özetle; Paşa Camiinde namaz kıldığını, hükümet meydanına doğru yürüyen kalabalığın arasına katıldığını, slogan attığını, kültür merkezine doğru gittiğini, fotoğraftaki şahsın kendisi olduğunu belirtmiş, mahkemede ise; kalabalığa katıldığını, vilayete kadar yürüdüğünü, slogan ATTIĞINI AÇIKLAMISTIR.

##### 2- TEMEL TOY;

Tüm aşamada olaylara katılmadığını, işyerinde olduğunu, olayları balkondan izlediğini, belediye binası önünde slogan atıldığını duyduğunu ve otelin yandığını GÖRDÜĞÜNÜ SAVUNMUŞTUR.

##### 3- ALİ TEKE;

Her aşamada SUÇLAMALARI REDDETMIŞTİR.

##### 4- YUSUF ŞİMŞEK;

Karakol ifadesinde; topluluk içinde olduğunu, slogan attığını, otele taş atmadığını bildirmiş, C.Savcılığında kalabalığa karıştığını, tekbir getirdiğini, otele 5 metre yaklaştığını, bir defa da kendisinin otele taş attığını söylemiş, tutuklama hakimliğinde otele taş attığını kabul etmiş, mahkemede ise SUÇLAMALARI REDDETMIŞTİR.

##### 5- MUHSİN ERBAŞ;

Hazırlık ifadelerinde; toplulukla birlikte slogan atarak yürüdüğünü, mahkemede ise slogan attığını, tekbir getirdiğini, topluluğa katıldığını, vilayetten kültür merkezine ve tekrar vilayete toplulukla birlikte GİTTİĞİNİ SÖYLEMIŞTİR.

##### 6- HARUN GÜLBAŞ;

Karakolda; slogan atan gruba karıştığını, kültür merkezine gittiğini söylemiş, C.Savcılığında; kültür merkezine yürüdüğünü, slogan attığını bildirmiş, tutuklama hakimliğinde slogan atan gruba katıldığını, taş attığını, kültür merkezine doğru yürüdüğünü belirtmiş, mahkemede ise hükümet meydanına gezmeye gittiğini,

sloganlar atıldığını duyduğunu, topluluğun hükümet meydanından kültür merkezine gittiğini, kültür merkezi önünde taşlamalar OLDUĞUNU SÖYLEMİŞTİR.

7- BEKİR ÇINAR;

Karakolda; namaz kıldığını, daha sonra topluluk halinde slogan atarak Atatürk Caddesine indiklerini, buradan vilayet önüne ve kültür merkezine ulaştıklarını, grubun oteli taşıdığını, Savcılıkta; Aziz Nesin'i protesto için topluluğa katıldığını, kültür merkezine gittiğini, slogan attığını belirtip tutuklama hakimliğinde; gösteriye katıldığını, slogan attığını anlatmış, mahkemede ise slogan atmadığını, kalabalığa vilayet önünde ve kültür sarayında katıldığını BEYAN ETMİŞTİR.

8- ERDAL SARIKAYA;

Kalabalığın slogan attığını ve oteli taşıdığını beyan ederek tüm aşamalarda SUÇLAMALARI REDDETMEŞTİR.

9- AHMET TURAN KILIÇ;

Tüm aşamalarda, meydanda kalabalık gördüğünü, topluluğu dışarıdan İZLEDİĞİNİ SAVUNMUŞTUR.

10- KENAN KALE;

Her aşamada SUÇUNU REDDETMEŞTİR.

11- HARUN YILDIZ;

Olayları dışarıdan izlediğini bildirerek her aşamada SUÇLAMALARI REDDETMEŞTİR.

12- ZAFER YELOK;

Tüm aşamalarda suçlamaları reddetmiş, eve giderken topluluk gördüğünü, slogan atarak bağırımları DUYDUĞUNU SÖYLEMİŞTİR.

13- YUNİS KARATAŞ;

Mahkemede; 2 Temmuz 1993 tarihinde Ramazan Aslan'la birlikte aynı evde olduğunu, sokağa çıkma yasağı olduğundan bir yere gitmediğini söylemiş, bu ifadesi dışında başka beyanının OLMADIĞI ANLAŞILMIŞTIR.

14- HALİL İBRAHİM DÜZBİÇER;

Karakolda; otel önünde kalabalık olduğunu görünce oraya gittiğini, slogan attığını, otelin taşlandığını, kültür sitesi önündeki heykelin söküldüğünü gördüğünü, Savcılıkta; otel civarında kalabalığa katıldığını, slogan atmadığını söylemiş, tutuklama Hakimliğinde; slogan attığını, oteli taşıdığını beyan etmiş, mahkemede ise suçlamaları reddederek, kafasından yaralandığını İFADE ETMİŞTİR.

15- ÖMER FARUK GEZ;

Karakolda; arkadaşlarıyla meydana kadar yürüdüğünü, megafonla taşkınlık olmaması için topluluğa konuşma yaptığını, heykelin yıkıldığını gördüğünü, Savcılıkta; topluluğa katıldığını, vilayet önüne geldiğini, slogan atarak kültür merkezine gittiğini, topluluğu "dağılın" diye ikaz ettiğini, tutuklama Hakimliğinde; topluluğa katıldığını, slogan attığını, kültür merkezi önüne kadar gittiğini söylemiş, mahkemede ise vilayet önünden kültür merkezine kadar yürüdüğünü, slogan ATMADIĞINI SAVUNMUŞTUR.

16- AHMET OFLAZ;

Karakolda; işyerine giderken topluluğu gördüğünü, topluluk içine girmeden kültür merkezine kadar devam ettiğini söyleyip, Savcılıkta; grubu arkasından takip ederek kültür merkezine kadar yürüdüğünü, grubun içinde yer aldığını, slogan ve taş atmadığını belirtip, tutuklama hakimliği ve mahkemede ise olaylara katılmayıp sadece SEYRETTİĞİNİ AÇIKLAMIŞTIR.

17- EKREM KURT;

Tüm aşamalarda suçlamaları KABUL ETMEMİŞTİR.

18- ERKAN ÇETİNTAŞ;

Karakolda, bira ve rakı içtikten sonra topluluğa katıldığını, kalabalık içinde "Allahüekber" diye bağırdığını, saat:20.00 sularında evine gittiğini, kalabalığın önünde "yak" "yak" diye seslerin geldiğini duyduğunu, Savcılıkta; otelin önüne geldiğini, birkaç kez slogan attığını, tekbir getirdiğini, devrik araçların üstündeki perdeleri yakanın Yunis Karataş olduğunu, alkollü olduğundan ne yaptığını bilmediğini, tutuklama Hakimliğinde; halkla beraber slogan attığını, otelin 20-28 metre gerisinde olduğunu söyleyip, mahkemede ise "halk bağıırıyordu, bende Allahüekber diye bağıırdım" demiştir.

19- FARUK SARIKAYA;

Karakolda; otelin önünde topluluğa katıldığını, slogan attığını, havaya ateş açılınca kaçtığını, Ömer Faruk Gez'i orada gördüğünü, Savcılıkta; topluluk içine girip slogan attığını, topluluğun önünde olduğunu, kalabalığın itmesi sonucu barikatı geçtiğini ifade ederek, tutuklama Hakimliğinde; topluluğa katıldığını, galeyana gelip slogan attığını, yaralandığını belirtip mahkemede ise kalabalığı izlediğini, onlar Allahüekber deyince 2 sefer "Allahüekber" DEDİĞİNİ SAVUNMUŞTUR.

20- HAYRETTİN GÜL;

Tüm aşamalarda suçlamaları reddederek, topluluğun polis tarafından dağıtıldığını GÖRDÜĞÜNÜ SÖYLEMİŞTİR.

21- HARUN KAVAK;

Hiçbir aşamada suçlamaları KABUL ETMEMİŞTİR.

22- SÜLEYMAN TOKSUN;

Tüm aşamalarda suçlamaları reddetmiş, olayları dışarıdan SEYRETTİĞİNİ SÖYLEMİŞTİR.

23- HAYREDDİN YEĞİN;

Karakolda; topluluğa katıldığını, slogan attığını, Madımak Oteline birkaç tane taş attığını, Savcılıkta; slogan attığını, otele 15 metre uzakta bulunduğunu söyleyip, Tutuklama Hakimliğinde; slogan attığını, taş attığını belirtmiş mahkemede ise suçlamaları TÜMÜYLE REDDETMEŞTİR.

24- MEHMET YILMAZ;

Karakolda; namaz çıkışında toplu olarak slogan atıldığını söylemiş, diğer aşamalarda da suçlamaları KABUL ETMEMİŞTİR.

25- ADEM KOZU;

Karakolda; otele taş ve slogan attığını söyleyip, Savcılık ve Tutuklama Hakimliğinde de aynı şekilde beyanda bulunmuş, mahkemede ise SUÇLAMALARI REDDETMIŞTİR.

26- MUSTAFA UĞUR YARAŞ;

Tüm aşamalarda suçlamaları reddedip, slogan atıldığını duyduğunu BEYAN ETMİŞTİR.

27- FARUK BELKAVLİ;

Hiçbir aşamada suçlamaları KABUL ETMEMİŞTİR.

28- ÖMER DEMİR;

Tüm aşamalarda suçlamaları kabul etmeyerek, sloganların atıldığını DUYDUĞUNU SÖYLEMİŞTİR.

29- ALİM ÖZHAN;

Tüm aşamalarda SUÇLAMALARI REDDETMIŞTİR.

30- İBRAHİM DURAN;

Tüm aşamalarda suçlamaları kabul etmeyerek otelin taşlandığını gördüğünü, slogan sesleri duyduğunu, otelin yandığını da uzaktan gördüğünü ve olayı otelin önüne giderek SEYRETTİĞİNİ SÖYLEMİŞTİR.

31- ETEM CEYLAN;

Karakolda; kültür merkezi önüne gittiğini, Savcılıkta; vilayet meydanına yürüdüğünü, Tutuklama Hakimliğinde; kültür merkezine "büst yıkılmış" dedikleri için görmeye gittiğini söylemiş, mahkemede ise işinden çıkıp kültür sarayı önünden geçerken polislerce yakalandığını BEYAN ETMİŞTİR.

32- VAHİT KAYNAR;

Tüm aşamalarda suçlamaları reddetmiş, otelin taşlandığını gördüğünü, sloganlar atıldığını DUYDUĞUNU SÖYLEMİŞTİR.

33- TURAN KAYA;

Karakolda; topluluğa katıldığını, kültür sitesi ve vilayet önüne gittiğini, slogan attığını, anıta baltayla vurduğunu, Ali Kurt ve Temel Toy'u tanıdığını bildirerek, Savcılıkta; topluluğa katıldığını, Allahüekber dediğini, anıta kazmayı salladığını söyleyip, Tutuklama Hakimliğinde; topluluğun arkasından gittiğini, tekbir getirdiğini, slogan atmadığını belirtmiş, mahkemede ise hiçbir şey YAPMADIĞINI SÖYLEMİŞTİR.

34- CAFER TAYYAR SOYKÖK;

Karakol, Savcılık ve Tutuklama Hakimliğinde; topluluğa karıştığını, slogan attığını söylemiş, mahkemede ise örgütle ilgisinin bulunmadığını, vilayet önünden kültür merkezine kadar yürüdüğünü, slogan ATTIĞINI BELİRTMİŞTİR.

35- FARUK CEYLAN;

Tüm aşamalarda, taş ve slogan atmadığını, kalabalığı izlemek için Madımak Oteline YÜRÜDÜĞÜNÜ SÖYLEMİŞTİR.

36- YALÇIN KEPENEK;

Karakolda; kültür merkezinin arkasında iki grubun birbirini taşıyıp, slogan attıklarını, Savcılıkta; kültür merkezinden giden grubun arkasından gittiğini, slogan atıldığını, topluluğa katılmadığını belirtip, Tutuklama Hakimliğinde; topluluğu uzaktan seyrettiğini söylemiş, mahkemede ise SUÇLAMALARI REDDETMIŞTİR.

### 37- METİN YOKUŞ;

Karakolda; topluluğun içine girdiğini, slogan atarak kültür sitesine geldiğini, burada taşlanma olduğunu, Madımak Oteli önündeki araçların yakıldığını, heykelin kırıldığını, Savcılıkta; toplulukla birlikte kültür merkezi önüne geldiğini, polis dağıtınca vilayet önüne gittiklerini, orada slogan attığını söyleyip, Tutuklama Hakimliğinde; slogan attığını ancak taş atmadığını belirtmiş, mahkemede ise olaylara katılmadığını BEYAN ETMİŞTİR.

### 38- BÜNYAMİN ELİŞ;

Karakol, Savcılık ve Tutuklama Hakimliğinde; topluluğa katıldığını, slogan attığını, tekbir getirdiğini söylemiş, mahkemede ise SUÇLAMALARI REDDETMIŞTİR.

### 39- BÜLENT GÜLDÜ;

Karakolda; toplulukla birlikte slogan attığını, tutuklama hakimliğinde; topluluğa katıldığını, ancak slogan atmadığını söylemiş, mahkemede ise kalabalığı İZLEDİĞİNİ BELİRTMİŞTİR.

### 40- DURMUŞ TUFAN;

Karakolda; işyerinden giderken vilayet önündeki slogan atan, oteli taşıyan topluluğu gördüğünü, bunları yarım saat izleyip evine gittiğini, Savcılıkta; ağabeyiyle vilayet önüne geldiğini ve kalabalığı 2 saat seyredip evine gittiğini beyan etmiş, Tutuklama Hakimliğinde; vilayet meydanındaki olayı seyredip evine gittiğini söylemiş, mahkemede ise olay günü Etem Bey'in inşaatında ÇALIŞTIĞINI SAVUNMUŞTUR.

### 41- MEVLÜT ATALAY;

Karakolda; birahane de iken cam kırılması üzerine dışarı çıktığını, kalabalığın oteli taşıdığını, elinde benzin bidonu olan kişiyi yakalayıp polise teslim ettiğini, slogan attığını, araçlar tutuşunca kaçtığını, Savcılıkta; topluluğa katılıp slogan attığını, otelin camlarını taşıdığını, barikatı zorladığını, perdeyi tutuşturanın Yunis Karataş olduğunu ifade edip, Tutuklama Hakimliğinde; slogan attığını, tekbir getirdiğini, perdeyi tutuşturanın Yunis Karataş olduğunu söylemiş, mahkemede ise slogan atmadığını, olaya karışmadığını beyanla SUÇLAMALARI REDDETMIŞTİR.

### 42- ALİ KURT;

Karakolda; topluluğa katıldığını, slogan atıldığını, kültür binasına yürüyüp taşıdıklarını söylemiş, Savcılık ifadesinde, karakol ifadesini tekrar etmiş, tutuklama Hakimliğinde ise vilayet meydanına geldiğini, slogan attığını, kültür merkezine gittiğini, Madımak Oteli önündeki topluluğa katıldığını belirtip, mahkemede de aynı İFADEYİ TEKRARLAMIS TIR.

### III- DELİLLER:

Olay tutanağı,

Olay yeri keşif ve hasar tutanakları,

Teşhis tutanakları,

İzlenen video bantları ve bunlara ilişkin bilirkişi çözüm tutanakları,

Otopsi tutanakları,

Doktor raporları,

Kamu tanıkları ile bir kısım savunma tanıklarının yeminli beyanları,

Bir kısım sanıkların aşamalarda değişiklik göstermeyen, bir kısım sanıkların ise aşamalarda değişiklik gösteren ikrarları,

Müşteki ve müdahillerin beyanları,

#### IV- MAHKEMENİN KABULÜ:

Mahkeme, bir kısım sanıklar hakkında Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını ilgaya teşebbüs suçundan, bir kısım sanıklar hakkında ise Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışma suçuna fer'an iştirak etmekten mahkumiyet HÜKMÜ KURMUŞTUR.

#### V- TEBLİĞNAME:

YARGITAY C.Başsavcılığının 9-2000155352 sayılı tebliğnamesinde;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin teşekkülünü düzenleyen 143 üncü maddesini değiştiren 4388 s. Kanunun 18.6.1999 tarihinde resmi gazetenin mükerrer 23729 sayılı sayısında yayımlanarak yürürlüğe girdiği gözetilmeden, 18.6.1999 tarihinde askeri hakim üyenin iştirakiyle duruşma yapılması Anayasa'nın 11 inci maddesi delaletiyle CMUK.nun 308/1 inci maddesine aykırı bulunduğundan, sanıklar hakkındaki hükmün bozulmasının İSTENİLDİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR.

#### VI- TEMYİZ NEDENLERİ:

Bir kısım sanıklar ve vekillerinin eksik soruşturma, delil yetersizliği ve suç unsurlarının oluşmadığından bahisle hükmü temyiz ETTİKLERİ ANLAŞILMAKTADIR.

#### VII- OLAY:

Kültür Bakanlığı ve Sivas Valiliğinin katkıları ile Pir Sultan Abdal Kültür Derneği tarafından 1-4 Temmuz 1993 tarihleri arasında Sivas il merkezinde düzenlenen Pir Sultan Abdal kültür etkinliklerine il dışından da birçok sanatçı yanında yazar Aziz Nesin'in de davet edildiği, İl Valisiyle birlikte 1.7.1993 günü kültür merkezinde konuşma yapan Aziz Nesin'in bir kısım davetli ve izleyicilerle Madımak Otelinde kaldıkları,

Gerek olaydan birkaç gün önce, gerekse etkinliğin devam ettiği 2 Temmuz 1993 günü sabah erken saatlerde, kimliği belirlenemeyen kişilerce şehrin bazı semtlerinde, Salman Rüşdi tarafından yazılıp Aziz Nesin tarafından da Aydınlık Gazetesinde kısmen yayınlandığı ileri sürülen; "Şeytan Ayetleri" isimli kitapta, İslama ve Peygamberlerine dil uzatıldığına değinildikten sonra, " Ne yazıkki laik ve ikiyüzlü T.C. Devleti", "Gün müslümanların gereğini yerine getirme günüdür", "İman edenler Allah yanında savaşırlar... o halde şeytanın dostlarıyla savaşın" şeklinde cümlelerin de yer aldığı "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bildirilerin dağıtıldığı,

Aynı gün saat:13.30 sıralarında Sivaspaşa ve Meydan Camiilerinden Cuma namazını kılıp çıkan toplulukların güvenlik güçlerinin ihtaratına rağmen dağılmadıkları, Kale Camiinden gelen toplulukla da birleşerek "Zafer İslamın", "Şeytan Aziz", "Sivas Aziz'e



Mezar Olacak", "Vali İstifa", "Şerefsiz Vali" şeklinde sloganlar atıp, vilayet önüne geldikleri, laikliğe aykırı ve Devlet ve Hükümetin il'de temsilcisi olan Valinin tahkir ve tezyifine yönelik slogan atmaya burada da sürdürdükleri, güvenlik güçlerinin müdahalesiyle sakinleştirilip dağıtılmaya başlanan topluluğun tahrik ve teşvik sonucu tekrar toplanarak, aynı sloganlarla Kültür Merkezine yürüdüğü, buraya girmelerinin engellenmesi üzerine topluluğun tekrar vilayet önüne geldiği, yeni katılımlarla gittikçe kalabalıklaşan topluluğun benzer sloganlar atarak yeniden gittikleri Kültür Merkezini taşıdığı, bir gün önce dikilmiş bulunan Ozanlar Anıtını tahrip ettiği, alınan önlemler sonucu buradaki topluluğun saat 16.05'de dağılmaya başladığı, ancak bazı grupların saat:18.00 sıralarında Madımak Otelinin önünde toplanan gruba katıldığı, güvenlik görevlilerinin, etkinliklerin iptal edildiği, Ozanlar Anıtının kaldırılacağını duyurmalarına ve anıtın da yerinden sökülerek götürüldüğü görülmesine rağmen dağılmayarak, yeni katılımlarla 10-15 bin kişiye ulaşan topluluk tarafından "Allahüekber", "Lailaheillallah", "Sivas Aziz'e Mezar Olacak", "Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek", "Cumhuriyeti Burada Kurduk, Burada Yıkacağız", "Yaşasın Şeriat", "Muhammedin Ordusu Kafirlerin Korkusu", "Yaşasın Hizbullah", "Kahrolsun Laiklik", "Yaşasın Şeriat", "Ölmeye Geldik, Aziz'i Gömmeye Geldik", "Şeriat İsteriz", "Dinsiz Laikler" şeklinde sloganların atıldığı, saat:18.00 sıralarında topluluk içinde bazı kişilerce otelin taşındığı, önündeki arabaların ters çevrilerek tahrip edildiği, güvenlik güçlerince oluşturulan barikatın zor kullanılarak yarıp otele girildiği, otelin içindeki koltuk, masa, perde vs. eşyanın dışarıya atıldığı, "yak", "yak" sloganlar altında tahrip edilen araçların depolarından akan ve olay yerine dışarıdan da getirilen benzine bulaştırılan bez ve perde parçalarının tutuşturulması suretiyle araçlar ve otelin ateşe verildiği,

Olay yerine gelen itfaiyenin yangını söndürme çabalarının ve bu şekilde otelde bulunanların kurtarılmasının engellendiği, olayın çok vahim boyuta ulaştığını nihayet fark eden güvenlik görevlilerinin havaya ateş etmesi sonucu topluluğun dağıtılıp yangına müdahale edilebildiği, ancak çıkarılan bu yangın sonucu otelde bulunan 35 kişinin yanma ve karbonmonoksit zehirlenmesi, iki kişinin ise ateşli silah yaralarıyla öldüğü, olayları engelleme çabasında bulunan 14 güvenlik görevlisiyle otelde bulunan bazı kişilerin yaralandıkları, topluluk içerisindeki bazı kişilerin özel şahıslara ait bir kısım işyerlerini, evleri, araçları ve istasyon caddesindeki Sivas Kongresinin yapılmış olması nedeniyle sonradan müze haline getirilmiş bulunan Atatürk-Kongre-Etnografya Müzesini taşıyarak tahrip ettikleri, müze önünde bulunan Atatürk büstünü boyun kısmından kopararak yere attıkları,

Saatler boyu süren bu eylemlere sanıklardan bir kısmının baştan sona, diğerlerinin ise bölümler halinde katıldıkları, toplanan kanıtlardan kuşkuyla düşülmeyecek ŞEKİLDE ANLAŞILMAKTADIR.

#### VIII- HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Somut olayda, temyizlerin kapsamı da nazara alındığında, suç vasfının ve sanıkların hukuki konumlarının belirlenmesi yönünden TCK.nun 146 ncı maddesinde düzenlenmiş olan suçun yasal öğeleri üzerinde durmakta ZORUNLULUK BULUNMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 inci fıkrasında tanımını bulan Anayasal düzeni cebren değiştirmeye teşebbüs suçuyla korunmak istenen hukuki değer, Devletin en yüksek düzeninin temel kuruluşunu oluşturan ve Anayasal düzeni meydana GETİREN NORMLARDIR. Hükümet düzeni, devlet kuvvetlerinin şekillenışı, devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi gibi değerler, ister Anayasa

tarafından düzenlenmiş olsun, ister olmasın, Devletin temel kuruluş prensiplerini teşkil ediyorsa 146 ncı maddenin koruduğu hukuki konu içerisinde mütalaa EDİLMEK GEREKİR. Zira devlet, yalnızca toprak ve halk öğelerinden oluşan bir organizasyon değil, tarihi bir gelişim sonunda gerçekleşen ideal BİR BİRLİKTİR. Bu iktidarın hukuken şekillenmesi, biçimlenmesi sonucu ortaya çıkan siyasi statüler devletin Anayasal düzeni KAPSAMINA DAHİLDİR.

TCK.nun 146 ncı maddesindeki suçun konusu, devletin siyasi biçiminin ve kuruluşunun dayandığı temel ideolojik esaslar ve ilkeler olduğuna göre, bunların içine Anayasanın 1 inci maddesindeki Devlet ve Hükümet şekline ilişkin "Cumhuriyet" biçimindeki belirleme ile 2 nci maddesindeki "Laiklik" ilkelerinin girdiğinde KUŞKU YOKTUR.

Anayasanın 4 üncü maddesi uyarınca değiştirilemeyeceği hüküm altına alınan 1 inci maddesi; "Türkiye Devleti Bir Cumhuriyettir", cumhuriyetin nitelikleri başlığını taşıyan 2 nci maddesi ise; "Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir HUKUK DEVLETİDİR." HÜKÜMLERİNİ TAŞIMAKTADIR.

Öğretide Cumhuriyet hem bir devlet, hem de bir hükümet şekli olarak KABUL EDİLMEKTEDİR. Devlet şekli olarak cumhuriyet, egemenliğin bir kişiye ya da zümreye değil, tüm topluma ait olduğunu ifade eder. Hükümet şekli olarak cumhuriyet, devletin, başta devlet başkanı olmak üzere başlıca temel organlarının veraset ilkesinin rol oynamadığı seçim sistemine göre oluşturulacağı bir hükümet SİSTEMİNİ ANLATIR.

Bu itibarla; Anayasada yer alan Türk inkılabının ortaya çıkardığı cumhuriyetçilik anlayışı, yalnızca hükümlerliliğin reddi anlamında bir cumhuriyetçilik değil, aynı zamanda demokratik BİR CUMHURİYETÇİLİKTİR.

Anayasanın 2 nci maddesinde; cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan laikliğin, dini özgürlük, din ve devlet işlerinin ayrılığı olmak üzere iki YÖNÜ VARDIR. Vicdan özgürlüğünü de kapsayan din özgürlüğü Anayasa'nın 24 üncü maddesinin ilk fıkrasında; "herkes vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir" şeklinde İFADE EDİLMİŞTİR. Bu özgürlük herkesin, dilediği dini inanç ve kanaate sahip olabileceğini tanımladığı gibi kimsenin dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamayacağı hususunu da içerir.

Laikliğin ikinci önemli unsurundan din-devlet ayrılığı ise resmi bir devlet dininin olmamasını, devletin dini inançları ne olursa olsun kişilere eşit davranmasını, din kurumlarıyla devlet kurumlarının ayrılmış bulunmasını ifade eder. Laik bir devlette, devlet yönetimi dini kurallara göre değil, toplum gereksinimlerinin akılcı ve bilimsel yönden değerlendirilmesine göre yürütülür. Laikliğin Türk İnkılabı açısından taşıdığı temel önem, onun, Anayasamızda özel olarak korunması SONUCUNU DOĞURMUŞTUR. Nitekim Anayasanın 24 üncü maddesinin son fıkrası; "Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi ve kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne surette olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz." HÜKMÜNÜ TAŞIMAKTADIR.

Anayasa'nın 14 üncü maddesinde ise; "Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve

Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacıyla kullanılamazlar.

Bu yasalara aykırı hareket eden veya başkalarını bu yolda teşvik veya tahrik edenler hakkında uygulanacak müeyyideler kanunla düzenlenir..." denilmektedir.

Maddede değinilen ve vatan olarak da tanımlanan "Ülke"; bir devletin uluslararası antlaşmalarla çizilmiş hudutlar içinde kalan, halkın yaşadığı, egemen olduğu toprak parçasını, "Millet" ise; ülke üzerinde yaşayan tarihsel ve sosyolojik yönden belirli aşamaları geçirmiş, kültür ve ülkü birliğine ulaşmış topluluğu ifade eder.

Anayasada; Türk Milletinin bağımsızlığı ve bütünlüğüyle ülkenin bölünmezliğini koruma, devletin temel amaç ve görevleri ARASINDA GÖSTERİLMİŞTİR.

Uluslararası sözleşmeler ile de; Devlet, Ülke ve Ulus bütünlüğünü bozmayı hedefleyen eylemlere cevaz VERİLMEDİĞİ GÖRÜLMÜŞTÜR.

Yukarıda değinilen ve niteliği de korunan hususu ihlal eden kimsenin, konumuna bakılmaksızın suç faili OLABİLECEĞİ GÖRÜLMEKTEDİR. Yine bu suçun işlenmesi için önceden oluşturulmuş, silahlı olsun veya olmasın, bir örgüt veya çete bulunmasında zorunluluk olmadığı gibi olaydan önce T.C. Devletine ve dayandığı temel ilkelere aykırı açıklamaları da kapsayan bildirilerin dağıtılmış olması, olay sırasında sürekli olarak atılan sloganların başka olaylarda yasadışı örgüt elemanlarınca atılmış bulunan sloganlarla ayniyet göstermesi, bu örgütlerin el işaretlerinin yapılmış olması bu eylemlerin aynı amaç ve strateji doğrultusunda ve bir organizasyon dahilinde gerçekleştirildiğini ORTAYA KOYMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinde; fiilin, bu suçu oluşturması bakımından gerekli ve zorunlu hareketlerin belirlenmediği, yalnızca "cebren teşebbüs edenler" sözcüklerinin kullanılmasıyla YETİNİLDİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR.

Bu durumda, TCK. 146 ncı maddesindeki hareketin ne olduğunun, "teşebbüs" deyiminden yararlanılarak, maddede öngörülen belirli neticelere yönelmiş ve bunları yaratmaya elverişli icra hareketleri şeklinde ANLAŞILMASI GEREKMEKTEDİR. Bir fiilin 146 ncı maddeyi ihlal ettiğinin kabul edilebilmesi için, kişinin somut eyleminin objektif neticeyi yaratmaya elverişliliğinin saptanması ve bunun için de failin hukuka aykırı fiilinin, kaldığı durumla, maddede öngörülmüş olan netice arasında nedensellik bağı BULUNMASI GEREKİR. Nedensellik bağının düşünce açısından kurulabilmesi ise somut fiilin hukuka aykırı neticeyi yaratabileceğinin SAPTANMASINA BAĞLIDIR.

TCK.nun 146 ncı maddesindeki suçun kasden işlenmesi zorunluluğunda ise KUŞKU YOKTUR. Bu belirleme, failin Anayasa'da değişiklik yaratma irade ve isteğiyle hareket etmesini ZORUNLU KILMAKTADIR. Burada kastın, hukuka aykırı baskılar kullanılmasını da kapsayacağını BELİRTMEK GEREKİR. Ancak failin gerçekleştirmek istediği sonucu, Anayasa'ya aykırı olup olmadığını bilip bilmemesi, bu konuda düşeceği yanılgı, suç kastına ve dolayısıyla sonuca ETKİLİ DEĞİLDİR.

Somut Olayda; 7-8 saatlik uzun bir zaman süreci içerisinde, güvenlik görevlilerince yapılmış çeşitli uyarılara rağmen dağılmayarak, Hükümet Konağının önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatı da zorlayıp, devlet ve hükümetin ilde temsilcisi olan Vali'ye "şerefsiz Vali", "Vali istifa" şeklinde, yürüyüşler ve toplanmalar sırasında

da cumhuriyetçilik ve laiklik ilkelerine aykırı biçimde "şeriat gelecek, zulüm bitecek", "cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız", "yaşasın şeriat", "kahrolsun laiklik", "şeriat isteriz", "dinsiz laikler" sloganlarının atılması, bir kısım işyeri, mesken ve araçların yakılması, "yak" "yak" sloganları altında güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın cebir kullanmak suretiyle aşılıp, otelin yakılması suretiyle 35 kişinin yangın sonucu, 2 kişinin de silahla yaralanma sonucu ölmesi ve ayrıca çok sayıda kişiyle güvenlik görevlilerinin yaralanmış bulunması ve nihayet Türk İnkılabının temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresinin imzalandığı, sonradan müzeye dönüştürülmüş bulunan binayla önündeki Atatürk heykelinin tahrip edilmiş olması, olayda kullanılan cebirin ve bir kısım icra hareketlerinin, TCK.nun 146 ncı maddesinde belirtilen sonucu yaratmaya elverişliliğini ve Aziz Nesin'in düşünce ve davranışlarının bahane edilmek suretiyle Anayasal düzenin en önemli ilkelerinden olan "Cumhuriyetçilik" ve "Laiklik" ilkelerinin ortadan kaldırılmasına yönelik bulunduğunu tüm açıklığıyla ORTAYA KOYMAKTADIR.

TCK.nun 146 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında ise 1 inci fıkra da belirtilen suçta fer'i iştirak yönünden özel bir HÜKÜM GETİRİLMİŞTİR. Fıkranın düzenlenme biçimi, özelliğin iştirakin unsurlarına değil, neticelerine yönelik bulunduğunu açıkça ORTAYA KOYMAKTADIR. Bu itibarla bu fıkra hükmünün 2 nci fıkra dışındaki fer'i manevi ve maddi bütün eylemler için TATBİKİ SÖZKONUSUDUR.

Somut olayda; TCK.nun 146 ncı maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilen suretler dışında, suçun işlenmesinden önce veya işlendiği sırada, yasadışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yer alıp, cumhuriyetçilik ve laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik sloganlar atarak, maddenin 1 inci fıkrasındaki amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak suretiyle fer'an katıldıkları anlaşılan kişiler hakkında bu fıkra hükmünün UYGULANMASI GEREKİR.

TCK.nun 146 ncı maddesindeki suçun faili herhangi BİR KİMSEDİR. Yasama meclisi üyeleri, Hükümet üyeleri veya Devlet Başkanı dahi suçun faili olabilirler. 146 ncı maddedeki suç; sadece idare edenler tarafından değil, kamu kudreti kendilerine emanet edilen kimselerce de işlenebilir. Fail vatandaş yahut yabancı da olabilir. Yani herhangi bir zat veya topluluk bu suçu işleyebilir.

Suçun maddi unsuru; Anayasa düzenini kısmen veya tamamen zorla değiştirmeye veya ortadan kaldırmaya ve Türkiye Büyük Millet Meclisini düşürmeye veya görevi yapmaktan yasaklamaya TEŞEBBÜS ETMEKTİR.

Bu suçun oluşabilmesi için, Anayasal düzenin değiştirilmesine yönelik fiilin, hukuka aykırı ve cebri OLMASI GEREKİR.

TCK.nun 146/3 üncü maddesinin uygulanabilmesi için, 146/1 inci madde kapsamında bir suç işlenmiş olması ve işlenen bu suça iştirakin sözkonusu BULUNMASI GEREKİR. Kanun koyucu, bu suça fer'i katılma halini genel hükümlerden ayrı bir biçimde düzenlemeyi UYGUN BULMUŞTUR. Bu nedenle, TCK.nun 146 ncı maddesinde açıklanan fer'i katılma sözkonusu olduğunda, TCK.nun 65 inci maddesi uygulanmayıp 146 ncı maddenin 2 veya 3 üncü fıkrasının TATBİKİ GEREKMEKTEDİR.

Fer'i katılma; bir suçun işlenişine asıl faile yardımcı olarak bu suçun işlenmesi kastıyla ancak ikinci DERECEDE KATILMAKTIR.

Öğretiyle süreklilik gösteren yargısal kararlarda, TCK.nun 146 ncı maddesinde yer alan cebir öğesini gerçekleştirmek üzere, diğer bir deyişle bu maddedeki suç

işlemek saikiyle adam öldürüldüğünde de yalnızca TCK.nun 146 ncı maddesi hükmünün uygulanması gerektiği KABUL EDİLMİŞTİR.

Bu açıklamaların ışığı altında; sanıklardan Yalçın Kepenek, Metin Yokuş, Bünyamin Eliş ve Bülent Güldü, suç işlenmeden önce ve sonra yasadışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yer alıp, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik sloganlar atarak, TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 inci fıkrasındaki amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak suretiyle bu suça fer'an katılarak aynı kanunun 146/3 üncü maddesini İHLAL ETMİŞLERDİR.

YARGITAY Ceza Genel Kurulu, 7.7.1998 tarih ve 1998/9- 187 esas, 1998/272 sayılı kararı ile de; bu sanıkların eylemlerinin TCK.nun 146/3 üncü maddesindeki suç oluşturacağını KABUL ETMİŞTİR.

Bu sanıkların, olay günü cuma namazından sonra toplanan kalabalığa katıldıkları, 7-8 saat süren olaylar sırasında Cumhuriyet ve Laiklik aleyhine slogan attıkları, Kültür Merkezine giderek sanat etkinliği nedeniyle toplanmış bulunanlara taş attıkları, güvenlik güçlerinin iki grup arasında barikat oluşturması üzerine, vilayet binası önüne giderek slogan atmaya devam ettikleri, tekrar kültür merkezine dönerek eylemlerini sürdürdükleri, güvenlik kuvvetlerinin uyarılarına rağmen dağılmadıkları, iddia, tanık beyanları, teşhis tutanakları, olay sırasında çekilen ve video bantlardan tab edilen resimler ile tüm dosya kapsamından SÜBUTA ERMİŞTİR.

Yukarıda değinilen yasal düzenlemeler, bilimsel görüş ve değerlendirmeler ışığında olay ele alınıp irdelendiğinde; sanıkların, yasaya aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmanın ötesinde, kültür şenliği için kente gelen kişilerin kaldığı otelin yakılarak 35 kişinin çıkan yangından, 2 kişinin de ateşli silah yaralanmasından dolayı ölmeleri, çok sayıda kişinin yaralanması, bina, araç, heykel ve büstün tahripleriyle sonuçlanan ve mahkemece de TCK.nun 146 ncı maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında bulunduğu kabul edilen fiile olayın bütünü içindeki hazırlayıcı hareketleri dikkate alındığında TCK.nun 65 inci maddesinde gösterilen şekil ve suretler dışında fer'an iştirak suretiyle katıldıkları anlaşılmakla, eylemleri TCK.nun 146/3 üncü madde ve fıkrasındaki SUÇU OLUŞTURMAKTADIR.

TCK.nun 146/1 inci maddesinden mahkumiyetlerine karar verilen sanıkların hukuki durumlarına gelince;

Olay günü; Paşa Camii, Kale Camii ve diğer camilerden gelen gruplarla Buruciye Medresesi, PTT. Yolu, Atatürk Caddesi, İstasyon Caddelerinde oluşan gruplar içerisinde ön saflarda yer alarak vilayet binasının taşlanması, Atatürk heykeli ve Kültür Merkezi önünde bulunan Ozanlar Anıtı'nın tahribiyle Madımak Oteli'nin önünde toplanan grubun ön saflarında yer alarak toplumu slogan atmaya yönlendirmek, tahrik etmek, kaldırım taşlarını kırarak Madımak Otelinin camlarına atmak, yer yer güvenlik güçlerince kurulan barikatları zorla aşmak, Madımak Oteli önüne benzin getirerek araçların ve otelin yanmasını sağlamak suretiyle, 35 kişinin yangın, 2 kişinin de silahla yaralanma sonucu ölmesi ve çok sayıda kişinin de yaralanması şeklinde ortaya çıkan eylemlerin, birlikte olay bölümünde belirtildiği üzere oluşması ile TCK.nun 146/1 inci maddesinde belirtilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamını veya bir kısmını tağyir veya tebdil veya ılgaya ve bu kanunla teşekkül etmiş olan TBMM.ni ıskata, vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs etme SUÇUNU İŞLEMİŞLERDİR.

Olay ve iddia bölümlerinde de izah edildiği üzere; atılan sloganların mahiyeti, olayın çok uzun süre devam etmesi, güvenlik kuvvetlerinin müdahalesine rağmen dinlemeyerek barikatları yarmaları, taş atmaları, oteli ateşe vermeleri gibi hususlar bir bütün olarak ele alınıp değerlendirildiğinde, eylemin TCK.nun 146/1 inci maddesindeki suçu oluşturduğu açıkça ORTAYA ÇIKMAKTADIR.

Sanıkların bu suçu işledikleri iddia, olay tutanağı, olay yeri keşif ve hasar tutanakları, teşhis tutanakları, seyredilen video bantlar ve bunlara ilişkin bilirkişi çözüm tutanakları, otopsi tutanakları, doktor raporları, tanık anlatımları, müşteki, müdahil ve sanık beyanları ve tüm dosya kapsamıyla SABİT OLMUŞTUR.

Sanık TEMEL TOY için; tanıklar Rahim Çalışkan, Hamit Dursun, Şaban Yılmaz, Doğukan Öner, Sami Ece, Mehmet Yıldız, müdahil Serdar Canikle sanık Ahmet Oflaz'ın,

Sanık ALİ TEKE için; tanıklar Erol Çöl, Sami Ece, Refik Sungur ve müdahil Nurhan Metin'in,

Sanık DURMUŞ TUFAN için; tanıklar Mehmet Yıldız, Hamit Geçici, Erol Çöl, Refik Sungur, Sami Ece, Şaban Yılmaz, Doğukan Öner, Rahim Çalışkan, Ali Çilek ve Ekrem Nalcı'nın, Sanık YUSUF ŞİMŞEK için; tanıklar Erol Çöl, Mustafa Uzun, Şaban Yılmaz, Ali Çilek ve Doğukan Öner'in,

Sanık MUHSİN ERBAŞ için; tanıklar Doğukan Öner, Erol Çöl, Ekrem Nalcı, Mustafa Uzun, Rahim Çalışkan, Şaban Yılmaz, Sami Ece, İbrahim Bolater, Nazım Günaydın, Hüseyin kılıç, Şemsettin Dağ, Ali Çilek, Yücel Çakır ve sanıklar Ali Kurt, Harun Gülbaş ve Cafer Tayyar Soykök'ün,

Sanık HARUN GÜLBAŞ için; tanıklar Doğukan Öner, Mehmet Yıldız, Sami Ece, Mustafa Uzun, Rahim Çalışkan, Şaban Yılmaz ve müdahil Rıza Aydoğmuş'un,

Sanık BEKİR ÇINAR için; tanıklar Mustafa Uzun, Ali Çilek ve müşteki Ferhun Ateş'in,

Sanık EROL SARIKAYA için; tanıklar Sami Ece, Doğukan Önerle müdahil Kamber Çakır ve sanık Mevlüt Atalay'ın,

Sanık MEVLÜT ATALAY için; tanıklar Ali Çilek, Emrullah Akçaoğlu, Ömer Faruk Ünal, Doğukan Öner, Sami Ece, İbrahim Çalışkan, Şaban Yılmaz ve müşteki Birsan Gündüz'ün,

Sanık AHMET TURAN KILIÇ için; tanıklar Doğukan Öner, Mehmet Ali Adıyaman, Sami Ece, Erol Çöl, Mehmet Yıldız, Mustafa Uzun, Şaban Yılmaz ve müşteki Ali Rıza Koçyiğit'in,

Sanık KENAN KALE için; tanıklar Mehmet Ali Adıyaman, Şaban Yılmaz, Doğukan Öner, Sami Ece'nin,

Sanık HARUN YILDIZ için; tanıklar Doğukan Öner, Sami Ece, Şaban Yılmaz, Ekrem Nalcı, Nahit Dursun, Mustafa Uzun, Rahim Çalışkan'ın,

Sanık ZAFER YELOK için; tanıklar Mehmet Yıldız, Mehmet Ali Adıyaman ve müşteki Veysel Demir'in,

Sanık YUNİS KARATAŞ için tanıklar Ali Çilek, Erol Çöl, Sedat Tırmık ve sanıklar Erkan Çetintaşla Mevlüt Atalay'ın,

Sanık HALİL İBRAHİM DÜZBİÇER için; tanıklar Ali Çilek, Ekrem Nalcı, Mustafa Uzun, Doğukan Öner, Nahit Dursun, Şaban Yılmaz, Sami Ece, Mehmet Yıldız, Erol

Çöl ile müşteki Ali Balkız, müdahiller Zerrin Taşpınar, Murtaza Demir, Rıza Aydoğmuş, Serdar Doğan ve Ali Rıza Koçyiğit'in,

Sanık ÖMER FARUK GEZ için; tanıklar Ali Çilek, Doğukan Öner, Sami Ece, Mustafa Uzun, Nahit Dursun, Sabri Çelik, Şaban Yılmaz, Nihat Altınbaş, Refik Sungur ve İzzet Karadağ'ın,

Sanık Ali KURT için; tanıklar Ali Çilek, Ekrem Nalcı, Mustafa Uzun, Doğukan Öner, Sami Ece, Nahit Dursun, Rahim Çalışkan, Şaban Yılmaz, Şahsettin Dağ, İzzet Karadağ, Erol Çöl, Sedat Tırmık, Mehmet Yıldızla müştekiler Rıza Aydoğmuş, Serdar Doğan, Birsen Gündüz, Yücel Çakır ve sanık Turan Kaya'nın,

Sanık AHMET OFLAZ için; tanıklar Mehmet Yıldız, Erol Çöl, Sami Ece, Rahim Çalışkan, Şaban Yılmaz ve Doğukan Öner'in,

Sanık EKREM KURT için; tanıklar Sami Ece, Şaban Yılmaz, Doğukan Öner ve Erol Çöl'ün,

Sanık ERKAN ÇETİNTAŞ için; tanık Sefa Tekgöz ve müşteki Ali Rıza Koçyiğit'in,

Sanık FARUK SARIKAYA için; tanıklar Şemsettin Dağ, Ali Çilek, Halil Güvenle müşteki Serdal Canık ve sanık Ömer Faruk Gez'in,

Sanık HAYRETTİN GÜL için; tanıklar Sami Ece, Ali Çilek, Mehmet Yıldızla müştekiler Ali Balkız ve Ali Rıza Koçyiğit'in,

Sanık HARUN KAVAK için; tanıklar Doğukan Önerle Nahit Dursun'un,

Sanık SÜLEYMAN TOKSUN için; tanık Ekrem Nalcı ve Doğukan Öner'in,

Sanık HAYREDDİN YEĞİN için; tanık İzzet Karadağla müştekiler Neval Ağar ve Hülya Kaderoğlu'nun,

Sanık MEHMET YILMAZ için; tanık Mehmet Yıldızla müşteki Zerrin Taşpınar'ın,

Sanık ADEM KOZU için; tanık Doğukan Önerle müşteki Seval Doğan'ın,

Sanık MUSTAFA UĞUR YARAŞ için; tanıklar Sami Ece, Ali Çilek ve müşteki Rıza Aydoğmuş'un,

Sanık FARUK BELKAVLİ için; tanıklar Emrullah Akçaoğlu, Şaban Yılmaz, Sami Ece, Ercan Güneyle müdahil Ali Balkız'ın,

Sanık ÖMER DEMİR için; tanıklar Mehmet Yıldız, Ali Çilek ve Sami Ece'nin,

Sanık ALİM ÖZHAN için; tanıklar Şaban Yılmaz ve Mustafa Uzunla müşteki Gülay Şahin'in,

Sanık İBRAHİM DURAN için; tanık Sami Ece'nin,

Sanık ETEM CEYLAN için; tanıklar Erol Çöl, Doğukan Önerle müşteki Rıza Aydoğmuş'un,

Sanık VAHİT KAYNAR için; tanıklar Rahim Çalışkan, Şaban Yılmaz ve Sami Ece'nin,

Sanık TURAN KAYA için; tanıklar Mehmet yıldız, Erol Çöl, İzzet Karadağ, Ali Çilek, İbrahim Bolater, Sami Ece, Halil Güvenle müştekiler Ali Rıza Koçyiğit, Serdal Canık, Ali Balkız ve Rıza Aydoğmuş'un,

Sanık CAFER TAYYAR SOYKÖK için; tanıklar Ali Çilek, Doğukan Öner, Şahsettin Dağ, Nazim Günaydın, Hüseyin Kılıç, Resul Karaer ve İbrahim Bolaterle müşteki Olgun Şensoy ve sanık Kazım Yıldırım'ın,

Sanık FARUK CEYLAN için; tanıklar Veli Karadayı, Mehmet Yıldız, Şaban Yılmaz ve Doğukan Öner'in,

Olaylara katıldıklarına ve topluluğu yönlendirdiklerine dair aleyhte BEYANLARI MEVCUTTUR.

Türk Ceza Kanunu, takdiri azaltıcı sebeplerin varlığı yönünden Hakime geniş takdir yetkisi vererek bir SINIRLAMA GETİRMEMİŞTİR. Yasaya kesin aykırılığı bulunmayan, hukuk kurullarını zedelemeyen, yasaların maksat ve amacına aykırı düşmeyen uygulamalarda hakim takdir yetkisine karışamaz.

Mahkemenin, dosya içeriğine uygun ve yeterli gerekçeye dayanarak, sanıklar hakkında TCK.nun 59 uncu maddesini uygulamamasında yasaya aykırı bir YÖN GÖRÜLMEMİŞTİR.

#### IX- NETİCE VE KANAAT:

TCK.nun 146/1 inci maddesindeki açık ifadeye göre;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanunla teşekkül etmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisini ıskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs, bu suçun maddi UNSURUNU OLUŞTURMAKTADIR. Bu maddi unsuru gerçekleştirmeye matuf ve ciddi tehlike yaratacak nitelikteki her fiil bu maddenin kapsamı İÇİNDE DÜŞÜNÜLECEKTİR.

Yukarıda etraflıca açıklandığı, delilleri gösterildiği ve karar yerinde de belirtildiği üzere; bu amaca yöneldiğinde kuşku bulunmayan, olay ve iddia bölümünde de açıklanan eylemlerin, nitelik ve nicelikleri itibariyle ciddi tehlike doğurduklarının kabulü gerekmekte olup, Madımak Otelinde bulunan 35 kişinin yanma ve karbonmonoksit zehirlenmesi, 2 kişinin de ateşli silah yaralarıyla ölmeleri sonucunu doğuran olaylara fiilen katıldıkları anlaşılan sanıklar;

A- Sivas merkez ilçe Savcun Köyü Cilt:175.02, ASN:62, BSN:26 nüfusta kayıtlı Ahmet Oğlu, Fatma'dan olma, 1.1.1964 doğumlu MUHSİN ERBAŞ,

Sivas Merkez İlçe Ece Mahallesi C:0012, KSN: 0019, BSN:0072 nüfusa kayıtlı Hasan Oğlu, Adile'den olma, 22.8.1971 doğumlu HARUN GÜLBAŞ,

Tokat İli, Almuş İlçesi, Baba Köyü C:0005, KSN:0035, BSN:0037'de nüfusa kayıtlı Hasan ve Sündüs'den olma, 25.10.1973 doğumlu BEKİR ÇINAR,

Sivas İli, Hafik İlçesi, Çukurbelen Mah.C:0041, KSN:0009, BSN:0012'de nüfusa kayıtlı Maksut ve Fadime'den olma, 1.1.1966 doğumlu EROL SARIKAYA,

Sivas İli, Merkez-Eskiapardı Köyü C:0095, KSN:0001, BSN:0024'de nüfusa kayıtlı Raşit ve Şerife'den olma, 1.1.1934 doğumlu AHMET TURAN KILIÇ,

Sivas İli, Merkez-Alibaba Köyü C:0002, KSN:0350, BSN:0003'de nüfusa kayıtlı, Nuri ve Fatma'dan olma, 23.12.1970 doğumlu KENAN KALE,

Sivas İli, Merkez-Klavuz Mah. C:0023, KSN:0093, BSN:0027'de nüfusa kayıtlı, İrfan ve Hüsne'den olma, 7.4.1973 doğumlu HARUN YILDIZ,



Sivas İli, Merkez-Durdulu Köyü C:0087, KSN:0088, BSN:0051'de nüfusa kayıtlı, Hacı Mehmet ve Mevlüde'den olma, 4.4.1962 doğumlu, ZAFER YELOK,

Sivas İli, Merkez-Halil Rıfatpaşa Mh. C:0019, KSN:0135, BSN:0012'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Medine'den olma 1.12.1969 doğumlu YUNİS KARATAŞ,

Sivas İli, Merkez-Yüceyurt Mh. C:0039, KSN:0073, BSN:0024'de nüfusa kayıtlı, Turan ve Rabia'den olma, 18.7.1964 doğumlu HALİL İBRAHİM DÜZBİÇER,

Sivas ili, Merkez-Küçükminare Köyü C:0025, KSN:0436, BSN:0006'da nüfusa kayıtlı İbrahim ve Mergube'den olma 25.6.1975 doğumlu ÖMER FARUK GEZ,

Sivas İli, Merkez-Çayyurt Köyü C:0007, KSN:0310, BSN:0004'de nüfusa kayıtlı Yusuf ve Yeter'den olma, 29.6.1967 doğumlu AHMET OFLAZ,

Sivas İli, Merkez-Hayırbey Köyü C:0110, KSN:0018, BSN:0027'de nüfusa kayıtlı, Cafer ve Fatma'dan olma, 7.6.1973 doğumlu EKREM KURT,

Sivas İli, Merkez-İmaret Mh. C:0120, KSN:0013, BSN:0090'da nüfusa kayıtlı, Nuri ve Yurdağül'den olma, 4.6.1970 doğumlu ERKAN ÇETİNTAŞ,

Sivas İli, Hafik İlçesi, Çukurbelen Köyü C:0041, KSN:0009, BSN:0014'de nüfusa kayıtlı, Maksut ve Fadime'den olma, 1.2.1972 doğumlu FARUK SARIKAYA,

Sivas-Merkez-Köklüce köyü C:152.01, ASN:04 BSN:25'de nüfusa kayıtlı, Mahmut ve Mevlüde'den olma 15.4.1948 doğumlu HAYRETTİN GÜL,

Sivas İli, Merkez-Çiçekli Köyü C:0008, KSN:0207, BSN:0024'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Hacer'den olma HARUN KAVAK,

Sivas İli, Merkez-Aydoğan Köyü C:0004, KSN:0225, BSN:0010'da nüfusa kayıtlı, Resul ve Hatun'dan olma 25.6.1970 doğumlu SÜLEYMAN TOKSUN,

Sivas İli, Merkez-Alahacı Köyü C:0050, KSN:0012, BSN:0063'de nüfusa kayıtlı Recep ve Keziban oğlu, 1.1.1973 doğumlu HAYREDDİN YEĞİN,

Sivas-Merkez-Küçükminare Köyü C:0025, KSN:0193, BSN:0007'de nüfusa kayıtlı, Ahmet ve Ayşe'den olma, 5.5.1961 doğumlu MEHMET YILMAZ,

Sivas İli, Merkez-Tatlıcak Köyü C:184.01, ASN:16, BSN:86'da nüfusa kayıtlı Hüseyin ve Remziye oğlu, 27.4.1971 doğumlu ADEM KOZU,

Sivas-Merkez-Ece Mh. C:0012, KSN:0070, BSN:0088'de nüfusa kayıtlı, Fikri ve Nesrin oğlu, 20.11.1967 doğumlu MUSTAFA UĞUR YARAŞ,

Sivas İli, Merkez-Sularbaşı Mh. C:0031, KSN:0312, BSN:0031'de nüfusa kayıtlı Cemil ve Nariye oğlu, 30.10.1970 doğumlu FARUK BELKAVLİ,

Sivas İli, Merkez İlçesi, Gazi Mh. C:0097, KSN:0008, BSN:0068'de nüfusa kayıtlı Bekir ve Hüsne oğlu, 1.1.1964 doğumlu ÖMER DEMİR,

Gümüşhane İli-Merkez-Çayırardı Köyü C:0036, S:84, KSN:0032'de nüfusa kayıtlı Hüsnü ve Canlar oğlu, 7.6.1963 doğumlu ALİM ÖZHAN,

Sivas İli, Merkez-Bedirli Köyü C:0062, KSN:0032, BSN:0053'de nüfusa kayıtlı Celal ve Meryem oğlu, 12.5.1973 doğumlu İBRAHİM DURAN,

Sivas İli, Merkez-Esentepe Mh. C:0219, KSN:0014, BSN:0004'de nüfusa kayıtlı Faik ve Medine oğlu, 13.2.1971 doğumlu ETEM CEYLAN,

Sivas İli, Merkez-Beştepe Köyü, C:0064, KSN:0014, BSN:0127'de nüfusa kayıtlı, Mahmut ve Remziye oğlu, 21.1.1975 doğumlu VAHİT KAYNAR,

Sivas İli, Yıldızeli İlçesi, Mumcu Köyü, K:21, C:095.01, S:85'de nüfusa kayıtlı Bekir ve Adile'den olma, 1.9.1973 doğumlu TURAN KAYA,

Sivas İli, Şarkışla İlçesi, Maksutlu Köyü C:089/1, S:006, K:002'de nüfusa kayıtlı Mehmet Oğlu, Elmiye'den olma, 1.1.1954 doğumlu CAFER TAYYAR SOYKÖK,

Tokat İli, Merkez İlçe, İhsaniye Köyü C:168/01, S:44, K:17'de nüfusa kayıtlı Faik oğlu, Medine'den olma, 20.9.1965 doğumlu FARUK CEYLAN'ın,

TCK.nun 146/1 inci maddesi uyarınca ayrı ayrı ölüm cezası ile, diğer sanıklardan Sedat Yıldırım, Temel Toy ve Ali Teke'nin TCK.nun 146/1, 55/1 inci maddeleri,

Sanık Yusuf Şimşek'in TCK.nun 146/1, 47 nci maddesi,

Sanıklar Yalçın Kepenek, Metin Yokuş, Bünyamin Eliş ve Bülent Güldü'nün TCK.nun 146/3 üncü maddeleri gereğince cezalandırılmalarında ve yukarıda açıklandığı üzere yasal ve yeterli gerekçesi gösterilerek haklarında TCK.nun 59 uncu maddesinin uygulanmamasında bir İSABETSİZLİK GÖRÜLMEMİŞTİR.

Bu nedenlerle, bir kısım sanıklar ve bir kısım sanıklar vekillerinin temyiz dilekçeleriyle duruşmalı inceleme sırasında sanıklar Metin Yokuş, Temel Toy, Ali Teke, Muhsin Erbaş, Harun Gülbaş, Bekir Çınar, Erol Sarıkaya, Ahmet Turan Kılıç, Kenan Kale, Harun Yıldız, Zafer Yelok, Yunis Karataş, Halil İbrahim Düzbiçer, Ömer Faruk Gez, Ahmet Oflaz, Ekrem Kurt, Erkan Çetintaş, Mustafa Uğur Yaraş, Cafer Tayyar Soykök, Faruk Ceylan ve Faruk Sarıkaya vekillerinin öne sürdükleri yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle Yalçın Kepenek, Metin Yokuş, Bünyamin Eliş ve Bülent Güldü dışındaki sanıklar yönlerinden res'en de temyize tabi olan hükmün isteme aykırı olarak ONANMASINA,

B- Sanıklar Durmuş Tufan, Mevlüt Atalay ve Ali Kurt ile ilgili temyizlere gelince;

Yukarıda gerekçeleri gösterildiği üzere, yapılan duruşmaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin tahkikat neticelerine uygun olarak tecelli eden kanaat ve takdirine, tetkik olunan dosya münderecetına göre sanıklar ve vekillerinin yerinde görülmeyen sair itirazlarının REDDİNE; ANCAK:

Sanık Ali Kurt'un cezaevi idaresine başvurusu üzerine, 16.11.1999 tarihinde C.Savcısınca alınan ifadesinde, sanıklar Durmuş Tufan'ın 25.11.1999, Mevlüt Atalay'ın 29.11.1999 tarihli dilekçeleriyle 4450 sayılı yasayla değişik 3419 sayılı Yasa hükümlerinden yararlanma talebinde bulunmalarına karşın bu istekleri hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi,

Kanuna aykırı, sanıklar vekillerinin temyiz dilekçeleriyle duruşmalı inceleme sırasında sanıklar Durmuş Tufan ve Ali Kurt vekilinin ileri sürdüğü temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan, bu sanıklara ilişkin ve res'en de temyize tabi hükmün istem gibi BOZULMASINA 4.5.2001 tarihinde OYBİRLİĞİYLE KARAR VERİLDİ.

### **Kaynak :Corpus Arşiv**

UYARI: Firmamızca basılı ortamdan elektronik ortama aktarılan içtihat metni, tarafımızdan içeriği etkilenmeyecek şekilde değiştirilmiş ve değişikliği yapan algoritma TESCİL ettirilmiştir. Tescil edilmiş içtihat metninin Corpus sözleşmesinde belirtilen amaçlar dışında herhangi bir ortamda (elektronik veya yazılı) bulundurulması/kullanılması durumunda firmamız tüm kanuni haklarını KULLANACAKTIR.

**(ANKARA DGM’NİN 4.KARARI)**  
**(4.04.2002)**

**T.C.**  
**ANKARA**  
**1 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ**

**G E R E K Ç E L İ     K A R A R**

**ESAS NO** : 2001/83  
**KARAR NO** : 2002/59  
**TARİH** : 4.04.2002  
**C. SAV. ESAS NO** : 1993/84  
**BAŞKAN** : Mehmet Orhan KARADENİZ (20156)  
**ÜYE** : Süreyya GÖNÜL (18545)  
**ÜYE** : İsmail TIRYAKI (20641)  
**C.SAVCISI** : Hakan KIZILARSLAN (29558)  
**T. KATİBİ** : Hülya KURNAZ (00100)  
**DAVACI** : **K.H.**  
**MAKTULLER** :

1. Ahmet ÖZTÜRK: Hasan Hüseyin ve Hacer oğlu, 1972 doğumlu, Sivas Merkez İlçesi Inceyol Köyü, nüf. kayıtlı.
2. Nesimi ÇİMEN: Hasan ve Zeynep oğlu, 1931 doğumlu, Kayseri İli Sarız İlçesi, Incemağra Köyü, nüf. kayıtlı.
3. Metin ALTIOK: Süleyman Zühtü ve Melahat oğlu, 1941 doğumlu, İzmir İli Bergama İlçesi nüf. kayıtlı.
- Nurcan ŞAHİN: Mahmut ve Fidan kızı, 1975 doğumlu, Ankara ili Çankaya İlçesi niif. kayıtlı.
5. Yeşim ÖZKAN: Hikmet ve Münire kızı, 1973 doğumlu, Sivas İli Şarkışla İlçesi, Saraç Köyü nüf. kayıtlı.
6. Edibe AKGÜN (AĞBABA): Davut ve Gülşah kızı, 1952 doğumlu, Erzincan İli Çayırlı ilçesi, Sırataş Köyü nüf. kayıtlı.
7. Serkan DOĞAN: Süleyman ve Perize oğlu, 1974 doğumlu, Ankara ili Çankaya ilçesi, Küçükesat Mahallesi nüf. kayıtlı.
8. inci TÜRK: Mehmet ve Hanım kızı, 1971 doğumlu, Balıkesir ili Balya ilçesi, Bengiler Köyü nüf. kayıtlı.
9. Erdal AYRANCI: Raşit ve Mürüvet oğlu, 1957 doğumlu, Niğde İli Bor ilçesi, Kale

Mahallesi nüf. kayıtlı.

10. Asuman SIVRI: Ahmet ve Yeter Kızı, 1977 doğumlu, Ankara ili Çankaya ilçesi, Öveçler Mahallesi nüf. kayıtlı.

11. Gülsüm KAR AB AB A: Mehmet Ali ve Sultan kızı, 1971 doğumlu, Sivas ili Divriği ilçesi, Şahin Köyü nüf. kayıtlı.

12. Gülender AKÇA: Abidin ve Sultan kızı, 1968 doğumlu, Sivas ili Divriği ilçesi Şahin Köyü nüf. kayıtlı.

13. Menekşe KAYA: ismail ve Hüsne kızı, 1979 doğumlu, Sivas ili Şarkışla ilçesi, Beyyurdu Köyü nüf. kayıtlı.

14. Behçet Sefa AYSAN: Fikret ve Kadri ye oğlu, 1949 doğumlu, Ankara ili Altındağ ilçesi, Çeşme Mahallesi nüf. kayıtlı.

15. Muammer ÇİÇEK: Hüseyin ve Şirin oğlu, 1967 doğumlu, Sivas ili Şarkışla ilçesi, Ortaköy Köyü nüf. kayıtlı.

16. Murat GÜNDÜZ: Mehmet ve Kifayet oğlu, 1971 doğumlu, Tokat ili Zile İlçesi, Yalinyazı Köyü nüf. kayıtlı.

17. Ahmet ÖZYURT: Hıdır ve Senem oğlu, 1972 doğumlu, Sivas ili Şarkışla ilçesi, Hüyük Köyü nüf. kayıtlı.

18. Handan METİN: Sadık ve Sultan kızı, 1973 doğumlu, Sivas ili Divriği ilçesi, Şahin Köyü nüf. kayıtlı.

19. Serpil CANIK: Muharrem ve Sultan kızı, 1974 doğumlu, Sivas ili Yıldızeli İlçesi, Banaz Köyü nüf. kayıtlı.

20. Asaf KOÇAK: Hasan ve Arife oğlu, 1959 doğumlu, Kırşehir ili Çiçekdağı İlçesi, Mahmutlu Köyü nüf. kayıtlı.

21. Ahmet ÖZTÜRK: Hasan Hüseyin ve Hacer oğlu, 1972 doğumlu, Sivas ili Merkez ilçesi, Inceyol Köyü nüf. kayıtlı.

22. Sait METİN: Mehmet ve Sultan oğlu, 1970 doğumlu, Sivas ili, Divriği ilçesi, Karakuzulu Köyü nüf. kayıtlı.

23. Uğur KAYNAR: Celalettin ve Ayşe oğlu, 1977 doğumlu, Sivas ili Zara ilçesi, Acuclubal Köyü nüf. kayıtlı.

24. Huriye ÖZKAN: Hikmet ve NMünire kızı, 1971 doğumlu, Sivas ili Şarkışla ilçesi, Saraç Köyü nüf. kayıtlı.

25. Kenan YILMAZ: Hacı ve Zebile oğlu, 1974 doğumlu, Sivas İli Merkez ilçesi, Sandemir Köyü nüf. kayıtlı.

26. Şükrü GÜLTEKİN: Süleyman ve Hacıhanım oğlu, 1971 doğumlu, Sivas ili imranlı ilçesi, Kılıç Köyü nüf. kayıtlı.

27. Asım BEZIRCIOĞLU: Hamdi ve Refika oğlu, 1927 doğumlu, Erzincan ili Merkez ilçesi, Taşçı Mahallesi nüf. kayıtlı.

28. Koray KAYA: ismail ve Hüsne oğlu, 1981 doğumlu, Sivas İli Şarkışla ilçesi, Beyyurdu Köyü nüf. kayıtlı.

29. Yasemin SIVRI: Ahmet ve Yeter kızı, 1974 doğumlu, Ankara ili Çankaya ilçesi, Öveçler

Mah. nüf. kayıtlı.

30. Muhlis AKARSU: Bayram ve Nazife oğlu, 1948 doğumlu, Sivas ili Kangal ilçesi, Minarekaya Köyü nüf. kayıtlı.

31. Özlem ŞAHİN: Remzi ve Nezaket kızı, 1976 doğumlu, Sivas ili Şarkışla ilçesi, Saraç Köyü nüf. kayıtlı.

32. Belkıs Çakır: Kamber ve Makbule kızı, 1975 doğumlu, Sivas ili Şarkışla ilçesi, Kavak Köyü nüf. kayıtlı.

34. Mehmet ATAY: Abdülkadir ve Türkan oğlu, 1968 doğumlu, Sivas ili Divriği ilçesi, Gündüren Köyü nüf. kayıtlı.

35. Ahmet ALAN: Muzaffer ve Ayişe oğlu, 1971 doğumlu, Sivas ili Hafik ilçesi, Topluyanı Köyü nüf. kayıtlı.

36. Hakan TÜRKGİL: Turan ve Nezahat oğlu, 1976 doğumlu, Sivas ili Merkez ilçesi, Ahbaba Mah. nüf. kayıtlı.

37. Carine Johanna Thedora THUYS: Hollanda uyruklu, E 377351 no'lu pasaport hamili, Dontinchem 1970 doğumlu.

#### MAĞDURLAR:

1. Metin GEDİK:

2. Necmettin DEMIRKAN: Mevlüt oğlu, 1973 doğumlu, Sivas İli Ulaş ilçesi, Eskikarahisar Köyü nüf. kayıtlı.

3. Ali SERTTAŞ: Abdülkadir oğlu, 1933 doğumlu, Sivas ili Kolluca Köyü nüf. kayıtlı.

Ali ÇAĞAN: Ali Rıza oğlu, 1962 doğumlu, Erzurum ili Şenkaya İlçesi, Aydoğdu Köyü nüf. kayıtlı.

5. Uğur ATASEVEN: Ahmet oğlu, 1973 doğumlu, Sivas ili Merkez ilçesi, Hikmetfakı Köyü nüf. kayıtlı.

6. Rahmi Hidayet ÖZLER: Mehmet oğlu, 1972 doğumlu, Erzurum ili Merkez ilçesi, Yüceyurt Mah. nüf. kayıtlı.

7. Ersin GÜVEN: Mehmet Oğlu, 1971 doğumlu, Kozaklı Merkez ilçesi nüf. kayıtlı.

8. Bilal KALE: Nuri oğlu, 1969 doğumlu, Sivas ili Merkez ilçesi, Ahbaba Mah. nüf. kayıtlı.

9. Zulali BİLİR: Ali oğlu, 1971 doğumlu, Sivas ili Merkez ilçesi Akça-alan Köyü nüf. kayıtlı.

10. Ayşe GÜROCAK: Muhadder kızı, 1949 doğumlu, Ankara ili Merkez ilçesi Ayrancı Mah. nüf. kayıtlı.

11. Haydar ÜNAL: Hakkı ve Döne oğlu, 1965 doğumlu, Ankara ili Sulakyurt ilçesi, Hamzalı Köyü nüf. kayıtlı.

12. Ali BALKIZ: Battal oğlu, 1945 doğumlu, Ankara Konur Sok. 7/1 Kızılay adresinde mukim.

13. Aydoğan YAVAŞLI: Muammer oğlu, 1955 doğumlu, Manisa ili Merkez ilçesi, Muradiye Mah. nüf. kayıtlı.

14. Zerrin TAŞPINAR: Abdullah Ruşan ve Türkan kızı, 1947 doğumlu, Ankara ili Altındağ ilçesi, Akalar Köyü nüf. kayıtlı. Bahçelievler 1. Cad. 7. Sok. No: 21/6 Çankaya adresinde oturur.

15.Ali YÜCEL: Nuri oğlu, 1928 doğumlu, Ankara Eserköy 12. Bl. No: 4 Ümitköy adresinde oturur.

16.Elif DUMANLI: Süleyman kızı, 1971 doğumlu, Şarkışla ilçesi Gü-lören Köyü nüf. kayıtlı.

17.Cafer Can AYDIN: Ali oğlu, 1945 doğumlu Manisa ili Merkez ilçesi, Saruhan Köyü nüf. kayıtlı.

18.Yüksel YILDIRIM: Cafer oğlu, 1971 doğumlu, Malatya ili Hekimhan ilçesi nüf. kayıtlı.

19.Tuncay YILMAZ: Gülağa oğlu, 1972 doğumlu, Erzincan ili, Tercan ilçesi nüf. kayıtlı.

20.Cem CİLASUN: Ali Haydar oğlu, 1959 doğumlu, Kayseri ili Merkez ilçesi nüf. kayıtlı.

21.Celal YILDIZ: Haydar oğlu, 1954 doğumlu, Sivas ili Yıldızeli ilçesi, Nallıköyü nüf. kayıtlı.

Arif SAĞ: Yusuf oğlu, 1945 doğumlu, Erzurum ili Aşkale ilçesi, Dallıköyü nüf. kayıtlı.

23. Yıldız SAĞ: Abdullah kızı, 1954 doğumlu, Urfa ili Birecik ilçesi nüf. kayıtlı.

24. Mehtap TUNCA: Mehmet kızı, 1966 doğumlu, Edirne İli Meriç İlçesi, Büyükdoğanca Köyü nüf. kayıtlı.

25. Battal PEHLİVAN: Veli oğlu, 1947 doğumlu, Adana İli Ceyhan İlçesi, Kızıldere Köyü nüf. kayıtlı.

26. Lütfi KALELİ: Mehmet oğlu, 1939 doğumlu, Malatya İli Merkez İlçesi, Abdülkaffar Mah. nüf. kayıtlı.

27. Ali ÇAĞAN: Ali Rıza oğlu, Erzurum İli Şenkaya İlçesi Aydoğdu Köyü nüf. kayıtlı.

28. İlhami ERSEVEN: Turan oğlu, 1954 doğumlu, Çorum İli Alaca İlçesi, İshacı Köyü nüf. kayıtlı.

29. Demet IŞIK: Şakir kızı, 1937 doğumlu, Ankara Kader Sok. No: 15 adresinde oturur.

30. Rıza AYDOĞMUŞ: Haydar oğlu, 1961 doğumlu, Dikmen Cad. No: 411/39 adresinde oturur.

31. Aziz (Mehmet Nusret) NESİN: Abdül Aziz oğlu, 1915 doğumlu, Giresun İli, Şebinkarahisar İlçesi (ölü) Köyü nüf. kayıtlı.

32. Nimet YÜCE: Galip kızı, 1938 doğumlu, Hatay İli Antakya İlçesi nüf. kayıtlı.

33. Deniz HUMAR: Ağa ve Aliye kızı, 1976 doğumlu, Sivas İli İmranlı İlçesi, Dağyurdu Köyü nüf. kayıtlı.

34. İclal KARAKUŞ: Fehmi kızı, 1947 doğumlu, İsparta İli Yalvaç İlçesi, Kurhisarı Köyü nüf. kayıtlı.

35. Ali BATUĞ: Hasan oğlu, 1955 doğumlu, Sivas İli Kangal İlçesi, Yalıcaköy nüf. kayıtlı.

36. Hülya KADEROĞLU: Yusuf kızı, 1968 doğumlu, Ankara İli Çubuk İlçesi, Meşeli Köyü nüf. kayıtlı.

37. Murtaza DEMİR: Mehmet oğlu, 1949 doğumlu, Yıldızeli ilçesi Bağnaz Köyü nüf. kayıtlı.

38. Ertan KARTAL: Ali oğlu, 1973 doğumlu, Yıldızeli İlçesi, Katıralan Köyü nüf. kayıtlı.

39. Türkan PEHLİVAN: Hüseyin kızı, 1946 doğumlu, Ceyhan İlçesi Kızıldere Köyü nüf. kayıtlı.

40. Mustafa TÜRKAN: Ali oğlu, 1966 doğumlu, Yıldızeli Bağnaz Köyü nf. kayıtlı.
41. Murat KILIÇ: Ali oğlu, 1974 doğumlu Yozgat ili Çayıralan ilçesi, Kucuren Köyü nf. kayıtlı.
42. Neval OğAN: Ahmet kızı, 1969 doğumlu.
43. Ali Rıza KOÇYIğIT: Sadettin oğlu, 1960 doğumlu, Ankara Kızılay, Selanik Caddesi'nde No: 42'de oturur.
44. Ali DOğAN: Hasan oğlu, 1956 doğumlu, Ankara Dikmen Caddesi, No: 286/1'de oturur.
45. Hidayet KARAKUŞ: Hasan Tahsin oğlu, 1945 doğumlu, izmir 1836. Sokak, No: 14/4 Karşıyaka adresinde oturur.
46. Murtaza ÖğüTÇü: Mehmet ve Emine oğlu, 1927 doğumlu, Sivas ili Merkez ilçesi, Örtlpınar Mah. nf. kayıtlı.
47. Veysel DEMİR: Ahmet oğlu, 1946 doğumlu, istanbul Mahmut Şev-katpaşa Mahallesi, Kuruçay Mah. No: 1 Okmeydanı adresinde oturur.
48. Olgun ŞENSOY: Dursunali oğlu, 1961 doğumlu, Ordu Azizeye Mahallesi'nde oturur.
49. Ferhun ATEŞ: Muzaffer oğlu, 1972 doğumlu, Ankara Sokullu Nimet Sok. No: 12/17'de oturur.
50. Çiğdem GÜLHAN: Arif kızı, 1974 doğumlu, Ankara Dikmen, Ilka-dım Mahallesi, Nambek Sokak, No: 8/9 Dikmen adresinde oturur.
51. ismail KAYA: Hasan oğlu, 1956 doğumlu, Ankara Dikmen, ilker MAhallesi'nde 155. Sokak, 1. Cadde No: 26'da oturur.
52. Hsne KAYA: Ali kızı, 1960 doğumlu, Ankara Dikmen, ilker Mahallesi'nde 155. Sokak, 1. Cadde, No: 26'da oturur.
53. Melihat YAVAŞLI: Rüştü kızı, 1959 doğumlu, 1819. Sokak, No: 42, D: 8, izmir'de oturur.
54. Halif Zeki BÜYÜKTANIR: Ali ve Zeynep oğlu, 1930 doğumlu, Grn ilçesi nf. kayıtlı.
55. Mehmet AYDOğMUŞ: Haydar oğlu, 1956 doğumlu, Köyü nf. kayıtlı. Siva Mimar Sinan Mahallesi'nde 8. Sokak, Onur Apartmanı'nda B girişinde oturur.
56. Kibar KURUCA: 1938 doğumlu, ideal Tepe Mahallesi, Bağdat Caddesi, Uğur Apt. 202/15 Küçükyalı, istanbul'da oturur.
57. Ağa HUMAR: Nazif oğlu, 1955 doğumlu, Ankara Caddesi, Selin Sokak, Nehir Apt. D: 9 Kartal Esentepe, istanbul adresinde oturur.
58. Bekir DELİBAŞ: Mehmet oğlu, 1966 doğumlu, Piyerloti Caddesi, 17/4 Çemberlitaş, istanbul adresinde oturur.
59. Turan TRKDİL, 60. Muzaffer ALAN, 61. Nevruz Nuray ÖZKAN, 62. Celal ÖZKAN, 63. İsmail KAYA, 64. Hsne KAYA, 65. Ozan Eren ŞAHİN, 66. Sevgi DOğAN, 67. Hüseyin DOğAN, 68. Ali ATEŞ, 69. Meral ÇAğAN, 70. Çiğdem GÜLHAN, 71. Yurdanur YILMAZ, 72. Hüseyin Yüksel YILDIRIM, 73. Hatice Demet IŞIK, 74. Lütfi AYDIN, 75. Gülsen GERAY, 76. Ahmet KARABİLGiN, 77. Cengiz AYTEMİZ, 78. Sait Doğan METİN, 79. Kaya TEMİZ, 80. Ramazan KÜTÜKDE, 81. Cemdireşen CİLESUN, 82. Hayati KAYNAR, 83. Naci KAYNAR, 84. Bağbrek KAYNAR, 85. Tevabil KAYNAR, 86. Nuran (Ogun) KAYNAR, 87. Kiraman Aydın KAYNAR, 88. Neriman ÖZCAN (KAYNAR), 89. Soner KAYNAR.

**VEKİLLERİ:**

**SANIKLAR:**

**1. Ali Kurt:** Feyzullah ve Arife oğlu, 18.05.1971 Çayboyu doğumlu, Sivas Merkez İlçesi Çayboyu Mahallesi, C: 0071, KSN: 0131, BSN: 0014'te nüf. kayıtlı, Yenidoğan 21. Sokak, No: 20 Sivas adresinde oturur. Bekar, okur yazar, Sabıkasız, boşta gezer, TC tebalı, müsnet suçtan Zile Kapalı Cezaevi'nde tutuklu.

**VEKİLLERİ:** Av. Bedrettin İSKENDER, Av. Hasan PİLAVCI (İstanbul Barosu) Av. Mehmet ŞEKER, Av. Tefik ÖZTÜRK, Av. Sinan KILIÇKAYA, Av. İsmail YURTOĞLU, Av. H. İlhan YETİŞKİN, Av. Necdet PAKDİL, Av. Bünyamin ÖZTÜRK, Av. Yakup ERİKEL, Av. Abdullah ÇİFTÇİ (Ankara Barosu)

Av. İbrahim Hakkı AKSAR, Av. Mehmet DEMİR, Av. Halil ÜRÜN, Av. Muammer ÇAKMAK, Av. Ali Rıza KÜÇÜKİHLAN, Av. Hatice AKALIN, Av. Şerafet KAÇTAŞ, Av. Mümtaz AKINCI, Av. Şerif Ahmet AYDIN, Av. Orhan ŞAPÇI, Av. Saadet ŞEN, Av. Burhanettin ÇOBAN (Afyon Barosu)

a. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet.

b. Görevli memura görevinden dolayı cebir ve şiddetle hakaret, birlikte ölümle tehdit, birlikte kamu malına toplu ızzar, birlikte basit ızzar, birlikte yanıcı patlayıcı madde ile ızzar, yangın çıkartarak 35 kişiyi aynı kasıt altında öldürmek, 45 kişiyi yangın çıkartmak suretiyle öldürmeye tam kalkışmak, bu son iki suça müzaheret ve muavenet ile iştirak, bu suçları yasaya aykırı davranış.

**Suç Tarihi:** 02.07.1993. **Gözetim Tarihi:** 02.07.1993.

**Tutuklama Tarihi:** 16.07.1993.

**2. Durmuş TUFAN:** Ahmet ve Ayşe oğlu, 08.08.1976 doğumlu, Sivas İli Ulaş İlçesi, Baharözü köyü, C: 061/03, S: 3, K: 71'de nüf. kayıtlı halen Karşıyaka 129. Sokak, No: 32'de oturur. Bekar, okur yazar, sabıkasız, işçi, TC tebalı, müsnet suçtan Zile Cezaevi'nde tutuklu.

**VEKİLLERİ:** Av. Hasan PİLAVCI, Av. Bedrettin İSKENDER, Av. Zaim BİLİR (İstanbul Barosu'ndan) Av. Hayrullah BAŞER, Av. Sinan KILIÇKAYA, Av. İlhan YETİŞKİN, Av. Necdet PAKDİL, Av. Yakup ERİKEL, Av. Abdullah ÇİFTÇİ (Ankara Barosu'ndan)

a. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet.

b. Görevli memura görevinden dolayı cebir ve şiddetle hakaret, birlikte ölümle tehdit, birlikte kamu malına toplu ızzar, birlikte basit ızzar birlikte yanıcı patlayıcı madde ile ızzar, yangın çıkartarak 35 kişiyi aynı kasıt altında öldürmek, 45 kişiyi yangın çıkartmak suretiyle öldürmeye tam kalkışmak bu son iki suça müzaheret ve muavenet ile iştirak, bu suçları işlemeye teşvik.

c. 2911 Sayılı Yasa'ya aykırı davranış.

**Suç Tarihi:** 02.07.1993.

**Gözetim Tarihi:** 03.07.1993.

**Tutuklama Tarihi:** 16.07.1993.

**Salıverme Tarihi:** 20.09.1993 (Sadece 3713 S.Y. muhalefet.)

**3. Mevlüt ATALAY:** Bekir Sıtkı-Ümmü oğlu, 03.03.1970 Sivas doğumlu, Sivas İli Altınyayla İlçesi Kürkcüyurt Köyü, C: 0085, S: 04, KSN: 0001, BSN: 0052'de nüf. kayıtlı, halen Kılavuz Mah. İstiklal Cad. Danışev-ler, Al Blok, Kat: 3, No:2'de oturur. Kamyon



şoförü, nakliyatçı, evli, 1 çocuklu, okur yazar, sabıkasız, TC tebalı, müsnet suçtan Sivas Kapalı Cezaevi'nde tutuklu.

**VEKİLLERİ:** Av. Hayrullah BAŞER, Av. Sinan KILIÇKAYA, Av. H. İlhan YETİŞGİN, Av. Necdet PAKDİL, Av. Yakup ERİKEL, Av. Abdullah ÇİFTÇİ, Av. İsmail YURTOĞLU, Av. Bünyamin ÖZTÜRK (Ankara Barosu'ndan)

**SUÇ:**

- a. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet.
- b. Görevli memure görevinden dolayı cebir ve şiddetle hakaret, birlikte ölümle tehdit, birlikte kamu malına toplu ızzar, birlikte basit ızzar, birlikte yanıcı patlayıcı madde ile ızzar, yangın çıkartarak 35 kişiyi aynı kasıt altında öldürmek, 45 kişiyi yangın çıkartmak suretiyle öldürmeye tam kalkışmak, bu son iki suça müzaheret ve muavenet ile iştirak, bu suçları işlemeye teşvik.
- c. 3911 sayılı Yasa'ya aykırı davranış.

**Suç Tarihi:** 02.07.1993. **Gözetim Tarihi:** 04.07.1993.

**Tevkif Tarihi:** 16.07.1993. **Karar Tarihi:** 04.04.2002.

Yukarıda açık kimlikleri yazılı ve suçları yazılı sanıklar Ali KURT, Durmuş TUFAN ve Mevlüt AT ALAY haklarında Mahkememiz'den verilen 06.06.2000 gün ve 199/5 Esas 2000/87 karar sayılı kararımız, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 04.05.2001 gün ve 2000/3160 Esas - 1001/1471 Karar sayılı ilamı ile "Sanık Ali KURT'un Cezaevi idaresine başvuru üzerine 16.11.1999 tarihinde Cumhuriyet Savcısı'nca alınan ifadesinde, Sanıklar Durmuş TUFAN'ın 25.11.1999, Mevlüt ATALAY'ın 29.11.1999 tarihli dilekçeleri ile 4450 sayılı Yasa ile değişik 3419 sayılı Yasa hükümlerinden yararlanma talebinde bulunmalarına karşın, bu istekleri hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi," nedenleri ile bozularak Mahkememiz'e gelmekle bozma ilamına uyularak ve gerekleri yerine getirilerek yeniden yapılan açık yargılamalı sonunda:

**GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:**

**İDDİA:**

Kayseri DGM. C. Başsavcılığının 20.07.1993 tarih ve 1993/170 Esas sayılı İddianamesinde Sivas C. Başsavcılığı'nın 22.07.1997 tarih ve 1993/902 Esas sayılı yine aynı C. Savcılığı'nın 22.07.1993 tarih ve 1993/2460 Esas sayılı mahkemelerine beyanı Sivas Başsavcılığı'nın 04.08.1993 tarih ve 1993/935 Esas sayılı ek iddianamesinde, Kayseri DGM. C. Başsavcılığının 20.08.1993 tarih ve 1993/170 Esas sayılı iddianamelerinde 02.07.1993 günü Sivas İli'nde yasadışı yürüyüş şeklinde başlayıp 35 kişinin çıkarılan yangın sonucu, 2 kişinin de ateşli silah yaraları ile ölmeleri, güvenlik görevlileri ile bazı kişilerin yaralanmaları, bazı bina, ev, işyerleri ve araçlar ile bir heykel ve büstün tahrip edilmesi ile sonuçlanan olaylar, bir kısım sanıkların faili belli olmayacak şekilde asli, bazı sanıkların ise ferî fail olarak Anayasal Düzen'i zorla bozma amacı ile katıldıkları belirtilerek, anılan iddianamelerde açık şekilde belirtildiği gibi bir kısım sanıkların 3713 sayılı Kanun'un 7/1-2 TCK'nın 55/3 maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların TCK'nın 516/3, 517, 522, 516/7, 266/3, 269, 450/5-6, bir kısım sanıkların TCK'nın 191/2, bir kısım sanıkların 2911 sayılı yasanın 32/1-3 maddeleri gereğince, bir kısım sanıkların 3713 sayılı Yasa'nın 8/1 maddeleri gereğince cezalandırılmalarını,

Ankara DGM. C. Başsavcılığının bozmadan sonraki esas hakkındaki mütalaasında ise;

Olay günü Sivas İli'nde bulunan Paşa Cami, Kale Cami ve diğer camilerden çıkan gruplar ile

Buruciye Medresesi, PTT yolu, Atatürk Caddesi, İstasyon Caddesi, oluşan gruplar içerisinde ön saflarda yer alarak, Vilayet'in taşlaması, Atatürk Heykeli'nin tahribi, Kültür Merkezi önünde Ozanlar Heykeli'nin tahribi ile Madımak Otel'i'nin önünde toplanan gnıbun ön saflarında yer alan toplumu slogan atmaya yönlendirmek, tahrik etmek, kaldırım taşlarını kırarak Madımak Otel'i'nin camlarına taş atmak, yer yer güvenlik kuvvetlerince kurulan barikatları zorla aşmak, Madımak Otel'i'nin önüne benzin getirerek araçların ve Otel'in yanmasını sağlamak sonucunda 37 kişinin ölmesi ve 56 kişinin yaralanması şeklinde ortaya çıkan eylemlerin birlikte, daha önceki mütalamızda belirtildiği üzere oluşması ve TCK'nın 146/1 maddesinde belirtilen Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanu-nu'nun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tevdii veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan TBMM'ni İskata veya vazifesini yapmaktan menne cebren teşebbüs edenler şeklindeki amaç suçun işlenmesine elverişli eylemlerde bulunan sanıklardan Muhsin ERBAŞ, Harun GÜLBAŞ, Bekir ÇINAR, Erol SARIKAYA, Mevlüt AT ALAY, Ahmet Turan KILIÇ, Kenan KALE, Harun YILDIZ, Zafer YELOK, Yunis KARATAŞ, Halil ibrahim DÜZBİÇER, Ömer Faruk GEZ, Ali KURT, Ahmet OFLAZ, Ekrem KURT, Erkan ÇETİNTAŞ, Faruk SARIKAYA, Hayrettin GÜL, Harun KAVAK, Süleyman TOKSUN, Hayrettin YEĞİN, Adem KOZU, Mehmet YILMAZ, Vahit KAYNAR, Mustafa Uğur YARAŞ, Faruk BELKAVLÎ, Ömer DEMİR, Halim ÖZHAN, ibrahim DURAN, Etem CEYLAN, Duran KAYA, Yusuf ŞİMŞEK, Cafer Tayyar SOYKÖK, Faruk CEYLAN, Sedat YILDIRIM, Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN'ın eylemlerine uyan TCK'nın 146/1, 31, 33, 40. maddeleri gereğince tecziyelerine,

Sanıklardan Yusuf ŞİMŞEK hakkında TCK'nın 47/3 ve 20. maddesinin uygulanmasına,

Sanıklardan Sedat YILDIRIM, Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN haklarında ayrı ayrı TCK'nın 55/3 maddesinin tatbikine,

TCK'nın 146/1. madde, 1. fıkrasındaki Anayasal Düzen'i zorla değiştirmeye kalkışmak suçuna TCK'nın 65. maddede gösterilen şekil ve suret dışında ferî iştirak niteliğinde bulunarak, TCK'nın 146/3 maddesinde belirtilen fiilleri olay sırasında işleyen sanıklar Muhammed Nuh KILIÇ, İlhami ÇALIŞKAN, Yalçın KEPENEK, Metin YOKUŞ, Bünyamin ELİŞ, Çetin ASAMAKA, Yusuf Ziya ELİŞ, Ahmet KAŞKAYA, Özkan DOĞAN, Mustafa DÜRER, Engin DURNA, Bülent GÜLDÜ'nün amaç suça yukarıda belirtildiği üzere katıldıkları anlaşıldığından, eylemlerine uyan TCK'nın 146/3, 3713 sayılı Yasa'nın maddesi uygulanarak ayrı ayrı tecziyelerine, bu sanıklardan Bülent GÜLDÜ hakkında TCK'nın 55/3 maddesinin tatbikine, karar verilmesini talep etmiştir.

#### SAVUNMA:

Sanıklar, kendilerine isnat olunan suçun unsurlarının oluşmadığı, suçsuz olduklarını, sadece toplu yürüyüşe katıldıklarını, her hangi bir suç işleme kasıtlarının bulunmadığını belirterek beraatlarına karar verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Sanıklar vekilleri yazılı savunma dilekçelerinde etraflıca belirttikleri gibi müvekkillerinin isnat olunan suç işlemediklerini, müvekkillerinin sabit olan eylemleri ile isnat olunan suç arasında illiyet bağı kurulamadığını, müvekkillerinin suçsuz olduklarını belirterek beraatlerini istemişlerdir.

Sanıklar vekilleri bozmadan sonra tevsii tahkikat talebinde bulunmuşlar ise de Yargıtay bozma sebepleri karşısında sanıklar vekillerinin tevsii tahkikat talepleri reddedilmiştir.

Sanıklardan Ali KURT, Samsun Cumhuriyet Savcılığı'na verdiği 16.11.1999 günlü ifadesinde; yargılanmakta olduğu dava ile ilgili itiraflarda bulunmak istediğini, itirafların kendisini yargılayan mahkemede alınma sını istediği, sanığın Mahkememiz'in 17.01.2000 günlü duruşmasında pişmanlıkla ilgili verdiği ifadesinde de, Sivas olaylarına katılan bazı

kişilerin isimlerini verdiği,

Sanık Durmuş TUFAN'ın Samsun Cumhuriyet Başsavcılığı'na 25.11.1999 günlü verdiği dilekçesinde, Sivas Olayları ile ilgili bilgi vereceğini, Pişmanlık Yasası'ndan yararlanacağını bildirdiği, sanığın Mahkememiz'in 21.01.2000 günlü duruşmasında pişmanlıkla ilgili alınan ifadesinde, olaylara karışan bazı kişilerin adını verdiği,

Sanık Mevrut ATALAY'ın Sivas C. Başsavcılığı'na verdiği 29.11.1999 günlü dilekçe ile Sivas Olayları'nı aydınlatacak bilgileri olduğunu, Pişmanlık Yasası'ndan istifade etmek istediğini bildirdiği, sanığın Mahkememiz'in 17.01.2000 günlü duruşmasında pişmanlıkla ilgili alınan ifadesinde, Sivas Olayları'na katılan bazı kişilerin adlarını verdiği anlaşılmıştır.

#### **DELİLLER:**

Sanıkların son verdikleri beyanları itibarı ile Emniyet Genel Müdürlüğü'ne yazı yazılmış, gelen dosyada bulunan Dz. 13718'de bulunan 14.04.2000 günlü cevabi yazıdan sanıklar Mevlüt AT ALAY, Durmuş TUFAN ve Ali KURT'un verdiği bilgi ve belgelerle meydana gelen olayın aydınlatılmasına yardımcı olmadığı, her hangi bir silah, mühimmat, doküman ve malzeme ele geçirilmediği, olaylar hakkında yeterli bilgi ve belge vermedikleri, suçun işlenmesine engel olacak mahiyette çaba göstermediklerinin bildirdiği anlaşılmıştır.

Olay tutanağı, olay yeri keşif ve hasar tutanakları, teşhis tutanakları, seyredilen video bantları ve bunlara ilişkin bilirkişi çözüm tutanakları, otopsi tutanakları, doktor raporları, iddialar, kamu tanıkları ile bir kısım tanıkların yeminli ifadeleri, bir kısım sanıkların aşamalarda değişiklik göstermeyen ısrarlı, bir kısım sanıkların ise aşamalarda değişiklik gösteren ısrarları, nüfus ve sabıka kayıtları, Pişmanlık Yasası'ndan istifade etmek isteyen sanıklarla ilgili olarak, İçişleri Bakanlığı'na yazılan yazı cevapları ve dosyada mevcut diğer belgeler.

#### **DELİLLERİN MÜNAKAŞASI TAKTİRİ VE GEREKÇE:**

Mahkememizin 16.06.2000 gün ve 1999/5 Esas 2000/87 Karar sayılı ilamı yapılan temyiz sonucu, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 2000/3160 Esas 2001/1471 Karar sayılı ve 04.05.2001 günlü ilamı ile diğer sanıklar yönünden Mahkememiz'in mahkumiyet kararlarını onamış, sadece sanıklar Durmuş TUFAN, Mevlüt ATALAY ve Ali KURT ile ilgili olarak bu sanıkların pişmanlık talepleri ile ilgili olarak olumlu veya olumsuz bir karar verilmediğinden bozulduğu, sanıkların pişmanlık dilekçelerindeki hususların Mahkememiz'ce araştırıldığı, ancak gelen cevaplara ve dilekçe mündere-cetlerine nazaran bu sanıkların 4450 sayılı Yasa ile değişik 3419 sayılı Yasa hükümlerinden yararlanmalarını gerektirecek nitelikte olmadıkları anlaşıldığından, bu taleplerin reddine karar verilmesi kanaatine varılmıştır.

Mahkememiz'ce kanun ve usule uygun olan Yargıtay 9. Ceza Daire-si'nin bozma ilamı ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bozma ilamına uyulmuştur.

Mevcut delillerden anlaşılağı gibi,

Sanıklara isnat olunan olayların başlamasına, gelişmesi ve sonucu;

Yargıtay Bozma ilamında da belirtildiği gibi Kültür Bakanlığı ve Sivas Valiliği' nin katkılarıyla Pir Sultan Abdal Kültür Derneği tarafından 1-4 Temmuz 1993 tarihleri arasında Sivas il Merkezinde düzenlenen Pir Sultan Abdal Kültür Etkinlikleri'ne il dışında da birçok sanatçı yanında Aziz NE-SİN'in de davet edildiği, il Valisi ile birlikte 01.07.1993 günü Kültür Merkezi'nde konuşma yapan Aziz NESİN'in bir kısım davetli ve izleyicilerle Madımak Oteli'nde kaldıkları, gerek olaydan birkaç gün önce, gerekse etkinliğin devam ettiği 2 Temmuz 1993 günü sabahı erken saatlerde, kimliği belirlenemeyen kişilerce şehrin bazı semtlerinde Salman RÜŞTÜ tarafından yazılıp Aziz NESİN tarafından da Aydınlik

Gazetesi'nde kısmen yayınlandığı ileri sürülen "Şeytan Ayetleri" isimli kitapta islam'a ve Peygamberine dil uzatıldığına değinildikten sonra "Ne yazık ki laik ve iki yüzlü TC Devleti", "Gün Müslümanlığı yerine getirme günüdür", "iman edenler Allah yolunda savaşır, o halde şeytanın dostları ile savaşın" şeklinde cümlelerin de yer aldığı "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bildirilerin dağıtıldığı,

Aynı gün saat 13.30 sıralarında Sivas Paşa ve Meydan Camileri'nden cuma namazını kılıp çıkan toplulukların güvenlik güçlerinin ihtarına rağmen Kale Camisi'nden gelen toplulukla da birleşerek "Zafer islam'ın", "Şeytan Aziz!", "Sivas Aziz'e Mezar Olacak", "Vali İstifa", "Şerefsiz Vali" şeklinde sloganlar da atıp Vilayet önüne geldikleri, laikliğe aykırı ve ilde devlet ve hükümetin temsilcisi olan Vali'nin tahkir ve tezyifine yönelik slogan atmaya orada da sürdürdükleri, güvenlik güçlerinin müdahalesi ile sakinleşip dağılmaya başlayan topluluğun tahrik ve teşvik sonucu tekrar toplanarak aynı sloganlarla Kültür Merkezi'ne yürüdüğü, buraya girmelerinin engellenmesi üzerine topluluğun tekrar vilayet önüne geldiği, yeni katılımlarla gittikçe kalabalıklaşan topluluğun benzer sloganlar atarak yeniden geldikleri Kültür Merkezi'ni taşladıkları, bir gün önce dikilmiş bulunan Ozanlar Anıtı'nı tahrip ettiği, alınan önlemler sonucu buradaki topluluğun 16.05'te dağılmaya başladığı, ancak bazı grupların saat 18.00 sıralarında Madımak Otel'i önünde toplanan gruba katıldığı, güvenlik görevlilerinin etkinliklerin iptal edildiğini, Ozanlar Anıtı'nın kaldırılacağını duyurmalarına ve anıtın da yerinden sökülerek götürüldüğünün görülmesine rağmen dağıtmayarak yeni katılımlarla 10-15 bin kişiye ulaşan topluluk tarafından "Al-lahuekber, La ilahe İllallah", "Sivas Aziz'e Mezar Olacak", "Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek", "Cumhuriyet'i Burada Kurduk, Burada Yıkacağız", "Yaşasın Şeriat", "Muhammed'in Ordusu, Kafirlerin Korkusu", "Yaşasın Hizbullah", "Kahrolsun Laiklik", "Yaşasın Şeriat", "Ölmeye Geldik Aziz'i Gömmeye Geldik", "Şeriat İsteriz", "Dinsiz Laikler" şeklinde sloganların atıldığı, saat 18.00 sıralarında topluluk içinden bazı kişilerce Otel'in taşlandığı, önündeki arabaların ters çevrilerek tahrip edildiği, güvenlik güçlerince oluşturulan barikatın zor kullanılarak yarılıp otele girildiği, Otel içerisindeki koltuk, masa, perde vs. eşyaların dışarıya atıldığını "yak yak" sloganları altında tahrip edilen araçların depolarından akan ve olay yerine dışarıdan getirilen benzine bulaştırılan bez ve perde parçalarının tutuşturulması suretiyle arabaların ve Otel'in ateşe verildiği,

Yangını söndürmek üzere, olay yerine gelen itfaiyenin yangına müdahale çabalarının ve bu şekilde Otel'de bulunanların kurtarılmasının engellendiği, olayın çok vahim boyuta ulaştığını nihayet fark eden güvenlik görevlilerinin havaya ateş etmesi sonucu topluluğun dağıtılıp yangına müdahale edilebildiği, ancak çıkarılan bu yangın sonucu Otel'de bulunan 35 kişinin yanma ve karbonmonoksit zehirlenmesi, 2 kişinin ise ateşli silah yarası ile öldüğü, olayları engelleme çabasında bulunan 14 güvenlik görevlisi ile Otel'de bulunan bazı kişilerin yaralandıkları, topluluk içerisindeki bazı kişilerin özel şahıslara ait bir kısım işyerlerini, evleri, araçları ve İstasyon Caddesi'ndeki Sivas Kongresi'nin yapılmış olması nedeniyle sonradan müze haline getirilmiş bulunan Atatürk Kongre Etnografya Müzesi'ni taşıyarak tahrip ettikleri, Müze önünde bulunan Atatürk Büstü'nü boyundan kopararak yere attıkları, saatler boyu süren bu eylemlere sanıklardan bir kısmının baştan sonra, diğerlerinin ise bölümler halinde katıldıkları dosyada mevcut delillerle sabittir.

#### HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Mahkememiz'ce de kabul edilen Yüksek Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bozma kararında belirtilen hukuki görüşe göre TCK'nın 146. maddesinin 1. fıkrasında tanımını bulan Anayasal Düzen'i zorla değiştirmeye kalkışma suçu ile korunmak istenen hukuki değer devletin en yüksek düzeninin temel kuruluşunu oluşturan ve Anayasal Düzen'i meydana getiren

normlardır.

Hükümet düzeni, devlet kuvvetlerinin şekillenışı, devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi, değerler ister Anayasa tarafından düzenlenmiş olsun, ister olmasın, devletin temel kuruluş prensiplerini teşkil ediyorsa, 146. maddenin koruduğu hukuki konu içerisinde mütalaa edilmesi gerekir. Zira, devlet yalnızca toprak ve hak öğelerinden oluşan bir organizasyon değil, tarihi bir gelişim sonunda gerçekleşen ideal bir birliktir. Bu iktidarın hukukî şekillenmesi, biçimlenmesi sonucu ortaya çıkan siyasi statüler, devletin Anayasal Düzen'i kapsamına dahildir.

TCK'nın 146. maddesindeki suçun konusu devletin siyasi biçiminin ve kuruluşunun dayandığı temel ideolojik esaslar ve ilkeler olduğuna göre bunların içinde Anayasa'nın 1. maddesinde devlet ve hükümet şekline ilişkin 'Cumhuriyet' biçimindeki belirleme ile 2. maddesindeki laik ilkelerinin birliğinde kuşku yoktur.

Anayasa'nın 4. maddesi uyarınca değiştirilemeyeceği hüküm altına alınan 1. maddesi, Türkiye Devleti bir Cumhuriyet'tir. Cumhuriyet'in nitelikleri başlağını taşıyan 2. maddesi ise Türkiye Cumhuriyeti topluluğun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliği'ne bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir, hükümlerini taşımaktadır.

Öğreti de Cumhuriyet, hem bir devlet ve hem de bir hükümet şekli olarak kabul edilmektedir. Devlet şekli olarak Cumhuriyet, egemenliğin bir kişiye ya da zümreye değil, tüm topluma ait olduğu bir devlet şeklini ifade eder. Hükümet şekli olarak Cumhuriyet, devletin, başta devlet başkanı olmak üzere, başlıca temel organları veraset ilkesinin rol oynamadığı seçim sistemine göre oluşturulacağı bir hükümet sistemini anlatır.

Bu itibarla Anayasa'da yer alan Türk İnkılabı'nın ortaya çıkardığı Cumhuriyetçilik anlayışı, yalnızca hükümlerliliğin reddi anlamında bir Cumhuriyetçilik değil, aynı zamanda demokratik bir Cumhuriyetçiliktir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in temel nitelikleri arasında sayılı laikliğin, dini özgürlük, din ve devlet işlerinin ayrılığı olmak üzere iki yönü vardır. Vicdan özgürlüğünü de kapsayan dini inanç ve kanaat hüviyetine sahiptir, şeklinde ifade edilmiştir.

Bu özgürlük herkesin dilediği dini inanç ve kanaata sahip olabileceğini tanımladığı gibi kimsenin dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınamayacağı hususunu da içerir.

Laikliğin iki önemli unsuru olan, din devlet ayrılığı ise resmi bir devlet biriminin olmaması, devletin dini inançları ne olursa olsun kişilere eşit davranmasını, din kurumları ile devlet kurumlarının ayrılmış bulunmasını ifade eder. Laik bir devlette, devlet yönetimi dini kurallara göre değil, toplum gereksinmelerinin akılcı ve bilimsel yönden değerlendirilmesine göre yürütülür. Laikliğin Türk inkılabı açısından taşıdığı temel önem, onun Anayasa'mız'da özel olarak korunması sonucunu doğurmuştur. Nitekim, Anayasa'nın 24. maddesinin son fıkrası, kimse devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfus sağlamak amacı ile hangi suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz, hükmünü taşımaktadır.

TCK'nın 146. maddesinde teşebbüs edenler deyiminin kullanılmış olması, suçun işlenmesi bakımından şahıs itibarıyla bir ayırım yapılmadığını ortaya koymaktadır. Maddenin koruduğu değeri yukarıda değinilen, niteliği de konman hususu ihlal eden bir kimsenin konumuna bakılmaksızın suç faili olabileceğini göstermektedir. Yine bu suçun işlenmesi için önceden oluşturulmuş silahlı olsun veya olmasın bir örgüt veya çete kurulmasında zorunluluk olmadığı

gibi olaydan önce Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve dayandığı temel ilkelere dayalı açıklamaları da kapsayan bildiriler dağıtılmış olması, olay sırasında sürekli olarak atılan sloganların başka olaylarda yasadışı örgüt elemanlarınca atılmış bulunan sloganlarla ayniyet göstermesi, bu örgütlerin el işaretlerinin yapılmış olması, bu eylemlerin aynı amaç ve strateji doğrultusunda ve bir organizasyon dahilinde gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır.

TCK'nın 146. maddesinde, fiilin bu suçu oluşturması bakımından gerekli ve zorunlu hareketlerin belirlenmediği, yalnızca cebren teşebbüs edenler sözcüklerinin kullanılması ile yetinildiği görülmektedir. Bu durumda 146. maddedeki hareketlerin ne olduğunun teşebbüsü deyiminden yararlanarak maddede öngörülen belirli neticelere yönelmiş, bu neticeleri yaratmaya elverişli icra hareketleri şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Bir fiilin 146. maddeyi ihlal ettiğinin kabul edilebilmesi için kişinin somut eyleminin objektif neticeyi yaratmaya elverişliliğinin saptanması ve bunun için de failin hukuka aykırı fiile kaldığı durumla maddede öngörülmüş olan netice arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. Nedensellik bağının düşünce açısından kurulabilmesi somut fiilin hukuka aykırı neticeyi kapsayabileceğinin saptanmasına bağlıdır.

TCK'nın 146. maddesindeki suçun kasten işlenmesi zorunluluğunda ise kuşku yoktur. Bu belirleme failin Anayasa'da değişiklik yaratmak irade ve isteğiyle hareket etmesini zorunlu kılmaktadır. Burada kastın hukuka aykırı vasıtalar kullanılmasını da kapsadığını belirtmek gerekir. Ancak failin gerçekleştirmek istediği sonucun Anayasa'ya aykırı olup olmadığını bilip bilmemesi, bu konuda düşeceği yanılgı, suç kastına ve dolayısıyla sonuca etkili değildir.

Olayımızda 7-9 saatlik uzun bir zaman süreci içerisinde güvenlik görevlilerince yapılmış olan çeşitli uyanlara rağmen dağılmayarak Hükümet Ko-nağı'nın önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın da zorlanıp devlet ve hükümetin ilde temsilci olan Vali'yi "Şerefsiz Vali, Vali İstifa" şeklinde yürüyüşler ve toplanmalar sırasında, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerine aykırı biçimde 'Şeriat Gelecek, Zulüm Bitecek, Cumhuriyet'i Burada Kurduk, Burada Yıkacağız, Yaşasın Şeriat, Kahrolsun Laiklik, Şeriat İsteriz, Dinsiz Laikler" sloganlarının atılması, bir kısım işyeri, mesken ve araçların yakılması, "Yak Yak" sloganları altında güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatın cebir kullanılmak suretiyle açılıp Otel'in yakılması suretiyle 35 kişinin öldürülmüş ve çok sayıda kişi ve güvenlik görevlisinin yaralanmış bulunması ve nihayet Türk İnkılabı'nın temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresi'nin imzalandığı ve sonradan müzeye dönüştürülmüş bulunan bina ile önündeki Atatürk Heykeli'nin tahrip edilmiş olması, olayda kullanılan cebri bir kısım icra hareketlerinin TCK'nın 146. maddesinde belirtilen sonucunu yaratmaya elverişliliğinin ve Aziz NESİN'in düşünce ve davranışları bahane edilmek suretiyle Anayasal Düzen'in en önemli ilkelerinden olan, Cumhuriyetçilik ve Laiklik İlkeleri'nin ortadan kaldırılmasına yönelik bulunduğunu tüm açıklığı ile ortaya koymaktadır. TCK'nın 14. maddesinin 3. fıkrasındaki ise, 1. fıkrasında belirtilen suça fer'i iştirak hali yönünden özel bir hüküm geliştirilmiştir.

Fıkranın düzenlenme biçimi, özelliğın iştiraki unsurlarına değil, neticelerine yönelik bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu itibarla; bu fıkra hükmünün 2. fıkra dışına fer'i manevi ve maddi bütün eylemler için tabii söz konusudur.

Olayımızda, 146. maddenin 2. fıkrasında belirtilen suretler dışında, suç işlenmeden önce veya işlendiği sırada yasa dışı yürüyüş ve toplantılarda bölümler halinde yer alıp Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerini devlet düzeninden kaldırmaya yönelik sloganlar atarak, maddenin 1. fıkrasındaki amaç suçun işlenmesini kolaylaştırmak suretiyle fer'an katıldıkları anlaşılan kişiler hakkında bu fıkra hükmünün uygulanması gerekir.

Öğreti ile yine süreklilik gösteren yargısal kararlar da TCK'nın 146. maddesinde yer alan cebir ögesini gerçekleştirmek üzere, diğer bir deyişle bu maddedeki suçu işleme zaafı ile adam öldürüldüğünden yalnızca TCK'nın 146. maddesi hükmünün uygulanması gerektiği kabul edilmektedir.

Görüldüğü gibi sanıklar Durmuş TUFAN, Mevlüt ATALAY ve Ali KURT'un olay günü meydana gelen kanunsuz toplantı ve yürüyüş sırasında, haklarında mahkumiyet hükümleri kesinleşen diğer sanıklarla birlikte, güvenlik görevlilerince yapılmış olan çeşitli uyarılara rağmen dağılmadık-ları, Hükümet Konağı'nın önünde bulunan güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatı zorlayarak yarıdıkları, devlet ve hükümetin temsilcisi olan Vali'ye "Şerefsiz Vali, Vali İstifa" şeklinde, Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerine aykırı biçimde "Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek, Cumhuriyet'i Burada Kurduk, Burada Yıkacağız, Yaşasın Şeriat, Kahrolsun Laiklik, Şeriat isteriz, Dinsiz Laikler" şeklinde slogan attıkları, bir kısım işyerleri, mesken ve araçları yaktıkları, güvenlik görevlilerinin kurduğu barikatı cebir kullanmak suretiyle açtıkları, 35 kişinin öldüğü Madımak Otel'i ni taşladıkları, Otel'in önündeki arabaları ters çevirip tahrip ettikleri, Madımak Otel'i'ne girerek Otel içindeki koltuk, masa, perde gibi eşyaları dışarıya attıkları ve bu eşyaların üzerine benzin dökerek Madımak Otel'i ni yakmak suretiyle 35 kişinin ölümüne, çok sayıda sivil kişi ve güvenlik görevlilerinin yaralanmasına sebebiyet vermişlerdir. Sanıklar ayrıca Türk İnkılabı'nın temel taşlarından birisi olan Sivas Kongresi'nin imzalandığı bina ile önündeki Atatürk Heykeli'ni tahrip etmişlerdir. Bu olgu dosyada mevcut delillerle sabittir Sanıkların sabit olan eylemleri TCK'nın 146/1. maddesinde belirtilen suçu oluşturmaya elverişlidir. Sanıkların sabit olan eylemleri vahimdir. Anayasal Düzen'i zorla değiştirmeye elverişlidir. Olayımızda, TCK'nın 146/1. maddesinde belirtilen Anayasal Düzen'i zorla bozmaya kalkışma suçunun maddi ve manevi unsurları olmuştur.

Sanıklar Ali KURT, Mevlüt ATALAY ve Durmuş TUFAN'm yukarıda bahsedilen Pişmanlık Yasası'ndan faydalanma istekleri araştırılmış, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün delil kısmında gösterilen cevabı yazısına nazaran bu sanıkların pişmanlıkla ilgili verdikleri ifadeler neticesinde, bahse konu olan olaylar hakkında yeterli bilgi ve belge vermedikleri, suçun işlenmesine engel olacak mahiyette çaba göstermedikleri, 4450 sayılı Yasa ile değişip 3419 sayılı Yasa hükümlerinden yararlanma koşulları mevcut olmadığından, sanıkların Pişmanlık Yasası'ndan faydalanma taleplerinin reddine karar verilmesi ve yukarıda bahsedildiği üzere eylemleri TCK'nın 146/1 maddesine uygun görüldüğünden sanıkların bu maddeden cezalandırılmalarına karar verilmelidir.

Sanıklar hakkında TCK'nın 59. maddesinin tatbik edilmeme nedenine gelince;

Daha önceki yapılan duruşmalarda sanıklar tarafından mahkeme heyeti hiçe sayılarak slogan atılmış, kavga çıkarılmış, mahkeme heyetine çakmak, demir para, kalem vs. gibi cisimler atılmak suretiyle hakaret ve tehditte bulunulmuştur.

Madımak Otel'i ni yakmak suretiyle 35 kişiyi yakarak öldüren sanıklar, yanan kişilerin "Bizi kurtann" çığlıklanna rağmen her hangi bir kurtarma hareketine girişmedikleri gibi güvenlik kuvvetlerinin ve itfaiyenin yanan kişileri kurtarma teşebbüsüne bile engel olmuşlardır.

Yanan kişilerin ölüm çığlıkları karşısında kolları kıpırdamayan sanıklar, şeriat yanlısı slogan atarak zevkle izlemişlerdir.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 09.05.1967 tarih ve 1966/2612 Esas 1967/1219 karar sayılı inancında da belirtildiği gibi TCK'nın 59. maddesinin tatbiki mahkemenin takdirine bağlı olmakla beraber, bu takdir hakkı kullanılırken gösterilen takdir sebeplerinin makul ve makbul olması, hukuk kaidelerini zedelemeyecek ve kanunların esas, maksadına aykırı düşmeyecek, vicdanları rahatsız etmeyecek bir mahiyet taşıması gerekir.

Olayımızda ise, sanıklar hakkında TCK'nın 59. maddesinin tatbiki mümkün değildir. Bu madde tatbik edildiği takdirde kamu vicdanı rahatsız olur.

Bütün bu hususları göz önüne alarak, Mahkememiz TCK'nın 59. maddesinin tatbikine yer olmadığına karar vermiştir.

Yukarıda gerekçelere binaen, sanıklar hakkında anlatıldığı şekilde, aşağıdaki hüküm tesis olunmuştur.

### **HÜKÜM:**

1. Sanıklar Ali KURT, Mevlüt AT ALAY ve Durmuş TUFAN'ın 4450 sayılı Yasa ile değişik 3419 sayılı Yasa hükümlerinden (Pişmanlık Yasa-sı'ndan) yararlanma talepleri hakkında, anılan yasanın koşulları oluşmadığından, sanıkların bu taleplerinin reddine,

2. Sanık Durmuş TUFAN'ın Anayasal Düzen'i zorla bozmaya kalkışmak suçu sabit görüldüğünden, eylemine uyan TCK'nın 146/1 maddesi gereğince idam cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın suç tarihinde 15 yaşını bitirip 18 yaşını bitirmediği anlaşıldığından sanık hakkında TCK'nın 55/1 maddesinin tatbiki ile sanığa verilen ceza 20 yıla indirilerek sanığın neticeten 20 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

TCK'nın 33. maddesi gereğince sanığın ceza süresince yasal kısıtlılık altında bulundurulmasına,

3. Sivas ili Merkez Çayboyu Mah. C: 0071, KSN: 0131, BSN: 0014'te nüf. kayıtlı Feyzullah oğlu, Arife'den olma, 18.05.1971 doğumlu, Ali KURT'un,

Sivas ili Altınyayla ilçesi, Kürkcüyurt Köyü, C: 0085, S: 04, KSN: 0001, BSN: 0052'de nüf. kayıtlı, Bekir Sıtkı oğlu, Ummü'den olma, 03.03.1970 doğumlu, Mevlüt ATALAY'm,

Anayasal Düzen'i zorla bozmaya kalkışmak suçları sabit görüldüğünden, eylemlerine uyan TCK'nın 146/1 maddesi gereğince neticeten her birinin ayrı ayrı idam cezası ile cezalandırılmalarına,

Sanıklar Mevlüt ATALAY ve Ali KURT hakkında TCK'nın 31 ve 33. maddelerinin tatbikine,

Suçun işleniş şekli, yeri, zamanı, sanıkların duruşmadaki hal ve davranışları, sanıkların eylemlerinin vehameti göz önünde tutularak tüm sanıklar hakkında TCK'nın 59. maddesinin tatbikine takdiren mahal olmadığına,

Tutuklu sanıkların gözetim ve nezarete geçirdikleri günlerin TCK'nın 40. maddesi mahsubunun infazda nazara alınmasına,

Sanıklara verilen ceza miktarı göz önünde tutularak sanıkların tutukluluk hallerinin devamına, hüküm özetinin ilgili cezaevi müdürlüğüne gönderilmesine,

Aşağıda müfredatı yazılı (10.500.000.-)TL yargılama giderinin sanıklardan müteselsilen tahsili ile hazineye irat kaydına,

isteğine uygun, Yargıtay yolu re'sen açık olmak üzere oybirliği ile ve rilen karar, sanıklardan Durmuş TUFAN ve Ali KURT'un yüzlerine karşı, diğer sanık Mevlüt AT ALAY'ın gıyabında DGM. C. Savcısı Hakan KIZILARSLAN'ın huzurunda açıkça okunup usulen anlatıldı.04.04.2002

BAŞKAN: 20156 ÜYE: 18454 ÜYE: 20641 KATIP: 100



**T. C.  
Y A R G I T A Y  
DOKUZUNCU CEZA DAİRESİ**

**Y A R G I T A Y İ L A M I**

**Esas No : 2002/1700**  
**Karar No : 2002/1875**  
**Tebliğname No : 9/89726**

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı cebren ilgaya teşebbüs suçundan sanıklar Ali KURT, Durmuş TUFAN ve Mevlüt ATALAY'ın bozmaya uyularak yapılan yargılamaların sonunda; mahkumiyetlerine dair Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde verilen 04.04.2002 gün ve 2001/83 Esas, 2002/59 karar sayılı sanıklar yönünden re'sen de temyize tabi olan hükmün Yargıtay'ca incelenmesi sanıklar tarafından istenilmiş olduğundan, dava evrakı C. Başsavcılığından tebliğname ile daireye gönderilmekle incelenerek gereği düşünüldü:

Bozmaya uyularak toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanıklar Ali KURT, Mevlüt ATALAY ve Durmuş TUFAN'ın mensubu bulundukları silahlı çete niteliğindeki örgütün Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasası'nı zorla değiştirip, yerine dini esaslara dayalı bir sistem getirmek şeklindeki amacına yönelik olarak vehamet arz eden olaylara fiilen katıldığıının sübutu kabul ve eylemin amaç suçun işlenmesi doğrultusundaki örgütsel bağlılık ile ülke genelindeki organik bütünlüğe göre, soruşturma sonuçları na uygun şekilde vasfı tayin edilmiş, cezayı azaltıcı sebebin niteliği takdir kılınmış, savunmaları inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya nazaran verilen hükümde bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan re'sen de temyize tabi kararda sanıklar vekilinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine; Ancak:

1. Sanık Durmuş TUFAN hakkında;

1.1.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 471.maddesiyle, TCK'nın 33. maddesinde yapılan zımnî değişiklik nedeniyle "hapis halinin sona erdirilmesine kadar" yerine "ceza süresince" yasal kısıtlılık halinde bulundurulmasına karar verilmesi,

2. Sanıklar Mevlüt AT ALAY ve Ali KURT hakkında hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 1/A. maddesi uyarınca idam cezalarının müebbet ağır hapis cezalarına dönüştürülmesinin gerekmesi bozmayı icap ettirmiş olup;

Hükmün bu sebeplerden dolayı **bozulmasına**, bu cihetlerin yeniden duruşma yapılmaksızın CMUK'nun 322. maddesine göre düzeltilmesi mümkün bulunduğundan, sanık Durmuş TUFAN hakkında hüküm fıkrasındaki "ceza süresince yasal kısıtlılık altında bulundurulmasına" cümlesinin çıkartılarak yerine "hapis halinin sona ermesine kadar yasal kısıtlılık altında bulundurulmasına", Sanıklar Mevlüt ATALAY ve Ali KURT hakkında ise "idam cezası" ile cezalandırılmaları yerine "müebbet ağır hapis cezası ile cezalandırılmalarına" denilmek suretiyle, diğer yönleri doğru bulunan hükmün istem gibi düzeltilerek **onanmasına** 26.09.2002 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan  
H. GERÇEKER

Üye  
A.İ. HEKİMOĞLU

Üye  
Ş. ŞENOL

Üye  
N. SEBER

Üye  
M. ACAR

